דבר

יום שישי, ב"ה בניסן תשמ"ז, 24 באפריל 1987 ● גליון 19102

היום 64 עמודים כולל „דבר השבוע" ● המחיר 1.50 ש"ח. באילת 1.30 ש"ח.

היום בדבר

פרשת נפסו / טובה צימוקי. ועידה בין לאומית / חגי אשד. שי פלדמן. השטחים / דני רובינשטיין, אמיר אורן. מוטה גור / עליזה ולך. מי טמבל / חיים גורי.

היכן תמקם ההיסטוריה את הפלנטה האחרת / שלמה שמיר

תמונות מאלבום / אבירמה גולן. ליליאן הלמן / שמשון ארד. טבנקין / מאיר בראלי. אחרת לא הייתי שר / אהוד מנור

שמלות כלה בסיגנון יהודי
מכותנה, חלקן עם ריקמה עדינה.
25% הנחה!!!
תל־אביב – בנין אל־על, רח' בן יהודה 32.
ירושלים – רח' הרב קוק 12.
משכית

השב"כ יתפרק אם תתקיים חקירה מזהירים בשירות הבטחון הכללי

חילוקי דעות בין היועץ המשפטי לבין הפרקליטות: חריש – ועדת חקירה משפטית או ועדת בדיקה; בלטמן – חקירה פלילית נגד החשודים בבידוי ראיות ● תביעה לבדוק חשדות למקרי בידוי נוספים

מאת טובה צימוקי
סופרת „דבר" בירושלים

גורמי שב"כ בכירים הרגישו אמש, כי הם מתנגדים נחרצות לחקירת פרשת נפסו כמקרה פרטי, אך מוכנים לחקירת דרך עבודת הארגון. הם הטעימו עם זאת, כי קיום החקירה היא ערובה לפירוקו של השב"כ ולשיתוקו.

בשב"כ הוכחשו אתמול ידיעות, כי ראשי השירות איימו להפסיק לנהל חקירות. עם זאת נודע, כי בישיבה שהתקיימה השבוע בלשכת היועץ המשפטי לממשלה אמר גורם בכיר בשב"כ, כי „אנחנו עובדים במשך עשרות שנים בצורה כזו. אם אתם לא רוצים שנמשיך כך – לא צריך."

לדברי ראשי השב"כ, בפרשת קר־300 „איפשר השב"כ את ההצגה הגדולה בתולדותיו לתוך הנעשה בארגון. לדבריו, אם תהיה עוד פרשה שתחשוף את הארגון, הוא ייהרס".

בתוך כך נודע, כי בלשכת היועץ המשפטי לממשלה ובפרקליטות המדינה חלוקות הדעות באשר לדרך הטיפול בפרשת נפסו ובהשלכותיה. היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש דוגל בהקמת ועדת חקירה משפטית או ועדת בדיקה לבדיקת נהלי העבודה של השב"כ ודרכי שיתוף הפעולה שלו עם בתי המשפט. חריש תומך בכך שהמדינה לא תגן על עמדתה בתיק נפסו ובכך תאפשר לנפסו לצאת לחופשי.

פרקליט המדינה יונה בלטמן סבור, כי יש לפתוח בחקירה

(המשך בעמ' 2)

הילדה מורן קדוש בת ה־4 בבית החולים בלונדון. הרופא הישראלי המתלווה לילדה, הזקוקה לניתוח השתלת כבד, אמר שמצבה חמור אך יציב. (צילום: א.פ.)

רבין: אלפי מנשה ואריאל אינם תרומה לבטחון; שמיר: חשובים כמו תל־אביב

שר הבטחון הבהיר: התייחסתי לשטחים בכללותם–הוציאו מהקשר לשכת „העבודה" דחתה אתמול ביקורת גוש אמונים, התחיה והליכוד על פרס ורבין בעניין השטחים: הנושא יידון במו"מ על השלום בין ישראל לירדן

מאת עליזה ולך,
סופרת „דבר" לענייני מפלגות

„אלפי־מנשה ואריאל אינם תרומה במהותית. בין עפולה ובין אריאל אין הבדל בבטחוני", כך אמר אתמול שר הביטחון יצחק רבין.

במסגרת סקירה על המדיניות בשטחים בלשכת מפלגת העבודה, הבחין שר הביטחון בין התיישבות בטחונית ובין התיישבות התנחלותית, שאין בה מימד בטחוני.

רבין הדגיש בסקירתו, כי לא שינה את גישתו מאז 1967, שבאה לידי ביטוי בתוכנית אלון. „האמנתי שצריך ללכת לפתרון במשא־ומתן עם ירדן ולהיות נכונים לפשרה טריטוריאלית משמעותית, לא במטרה אלא כדי להגיע לשלום עם מדינה ירדנית־פלשתינית, שתעניק פתרון לבעיה הפלשתינית", אמר בציינו את העדפתו להתיישבות בטחונית.

שר הביטחון סקר את הצעדים שנעשו בשנתיים וחצי האחרונות לשיפור איכות החיים של התושבים בשטחים.

שמיר באלפי מנשה

ראש הממשלה יצחק שמיר חיזק את רוחם של תושבי אלפי־מנשה, בפגישה עם עשרות מתושבי היישוב באולם הספורט של בית הספר. „אתם חשובים לארץ הזאת כמו תל אביב, חיפה וקריית שמונה", אמר להם שמיר.

ח"כ ברעם: לוינגר ודניאל וייס אינם מייצגים אותנו

ויצמן: אטמוספירות

(המשך בעמ' 2)

מאושרים בנהלל – ראז' ראץ, אשתו נוגה והתינוקת המעוטה (צילום: יצחק מרידור) ראה ידיעה בעמוד 3

ירדן הסכימה: ועידת שלום תהיה הבסיס למו"מ ישיר

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ירדן הסכימה שהוועידה הבינלאומית לשלום במזרח התיכון, תשמש רק מסגרת פתיחה למשא־ומתן ישיר עם ישראל.

פקיד בכיר במשרד החוץ אמר ל„דבר" כי במגעים שהתנהלו לאחרונה עם ירדן, הסכימה ירדן כי לוועידה לא תהיה סמכות לכפות פתרון על משתתפיה וכי היא תשמש רק מסגרת למשא־ומתן ישיר.

בשיחות עם ח"כ רפי אדרי

ארה"ב: האצת התהליך המדיני תשובה יחידה לוועידת אלג'יר

מאת מרים סוקה,
סופרת „דבר" בניו יורק

ניו־יורק (מיוחד ל„דבר") – הממשל האמריקאי חושש מהשלכה בהתרחשויות בעקבות כינוס המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר. במטרה למנוע מצב זה, תעשה ארה"ב מאמצים להאיץ את התהליך המדיני באיזור – כך אמרו פקידים בכירים במשרד החוץ האמריקאי בפגישה

(המשך בעמ' 2)

המחבלים קיבלו המסר – צה"ל „יגיב בכוח על התגרות נוספת"

מאת גלי לוינגר ושמעון וייס,
סופרי „דבר"

גורמים בטחוניים בכירים מעריכים, כי המחבלים קיבלו את המסר הישראלי, שלפיו יגיב צה"ל בכוח על מעשי התגרות נוספים, שיגרמו לפגיעות בנפש.

אתמול תקפו מטוסי קרב של חיל האוויר אתר בסיס מחבלים דרומית לצידון. כוח צה"ל הגיע אתמול לפנות בוקר יחידת מחבלים ליד גבול רצועת הבטחון.

בראה, כי המסרים שהעביר צה"ל השיגו את התוצאה המקווה. עם זאת מזהירים גורמים בטחוניים מפני הרפיה אפשרית.

ביטוי להפגנת הנחישות של ישראל ולמה שאפשר לכנותו „מדיניות הרתעה האיום", מצוי בשילוח הכרוזים ממטוסי חיל האוויר אתמול בדרום לבנון. הכרוזים הכתובים ערבית אמרו: „אל תושבי הדרום – נוכח פעילות הטרור וירי הקטיושות מדרום לבנון, ינקוט צה"ל צעדים חריפים לבלימת פעילות חבלנית זו. זיכרו את התקופה שלפני 1982! אם לא יהיה שקט בקריית שמונה ובנהריה לא יוכלו תושבי נבטיה, צור והאזור כולו להיות בשקט ושלווה על אדמתכם. בידכם הדבר: הרחיקו המחבלים מאזורכם וייטב לכם. ואללה ינחה אתכם ומנהיגכם בבחירה הנכונה".

כוח של צה"ל שעסק במשימות בטחון שוטף ברצועת הבטחון של דרום לבנון, הניס אתמול בשעות הצהריים חוליית מחבלים שחדרה לרצועה והיתה בדרכה לביצוע פיגועים באזור.

התקרית אירעה כאשר כוח צה"ל הבחין במספר דמויות חשודות שנעות על גבול רצועת הבטחון בגזרה המרכזית. הכוח פתח באש לעבר החוליה שנסה צפונה. בסריקות שנערכו לאחר מכן נתגלו

(המשך בעמ' 2)

רשת „עמלי" – ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
בשיתוף עם
אגודת המעצבים הגרפיים בישראל
מכריזים בזה על

תחרות לעיצוב סמל ודגל לרשת עמל

יוענקו פרסים:

1. עיצוב סמל חדש לרשת עמל:	2. עיצוב דגל לרשת עמל:
פרס ראשון - 5000 ש"ח	פרס ראשון - 2400 ש"ח
פרס שני - 2500 ש"ח	פרס שני - 1200 ש"ח
פרס שלישי - 1250 ש"ח	פרס שלישי - 600 ש"ח

ניתן לקבל תצמר רקע על רשת „עמלי" אצל הדובר, חדר 210 בבית הועד הפועל ברחוב ארלוזורוב 93 תל־אביב.

ההצעה לסמל תוגש בשחור־לבן בגודל של כ־10 ס"מ, מורכב על ניר לבן בגודל של 20 x 25 ס"מ. על השוליים למטה מימין יודבק צלום הקטנה שלו בגודל של כ־25 מ"מ. בצד שמאל למטה תופיע סיסמא או סימן היכר.

ההצעה לדגל תוגש בצבע על לוח לבן בגודל של 25 x 35 ס"מ כאשר הצלע הארוכה בדגל תהיה 25 ס"מ.

במקרה של שילוב סמל רשת עמל בעיצוב הדגל יכניס המעצב את הסמל הישן של רשת עמל ובמקרה וההצעה תבחר יוכנס על־ידי המעצב הסמל הנבחר בתחרות לעיצוב בסמל למוסד.

מעצב אשר השתתף גם בתחרות לעיצוב סמל יוכל להכניס את הסמל בעיצובו מתוך ידיעה שאם סמל אחר יבחר יהיה עליו להכניס את הסמל שנבחר לפי דרישת המזמין.

את ההצעות יש להגיש בנפרד כאשר על המעטפה יש לציין בהתאם, סמל או דגל.

ההצעות תוגשנה בעילום שם. על גב ההצעה תופיע סיסמא או סימן היכר. אותה סיסמא או סימן היכר יופיעו על מעטפה אטומה אשר תודבק על גב ההצעה עם הפנתה אליה. במעטפה ימצאו שמו וכתובתו של בעל ההצעה והסיסמא או סימן ההיכר.

כל מתחרה רשאי להגיש יותר מהצעה אחת.

כל הצעה שלא תוגש לפי תנאי המכרז תיפסל.

את ההצעות יש לשלוח עד יום 31.5.87 לפי הכתובת: יהודה ארז, חדר 210, בועד הפועל, רחוב ארלוזורוב 93, תל־אביב, עד שעה 12.00 בצהרים. תאריך וחותמת הדואר יחייב.

אסור לאיש מבין חבר השופטים, שותפיו או עובדיו להשתתף בתחרות זו. ישיבת השיפוט תערך תוך 14 ימים ממועד המשלוח והתוצאות תפורסמנה בכל אותם אמצעי תקשורת בהם הוכרז על התחרות.

ועדת הכספים של הכנסת השתכנעה:

הסודיות הבנקאית לא תיפגע בעקבות הצעדים של מס הכנסה

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

מרבית חברי ועדת הכספים של הכנסת שוכנעו אתמול על־ידי נציב מס הכנסה, כי תוכניתו להקל על אנשיו לקבל מידע על חשבונות בנק של אזרחים אין בה משום פגיעה בבנקאות הפרט או הפרה של הסודיות הבנקאית.

חברי הוועדה הזמינו את הנציב יאיר רבינוביץ' להסביר להם את תוכניתו לאור התגובה הציבורית שעורר הפרסום. רבינוביץ' אמר, כי גם כיום מבקשת רשויות המס מידע על עשרות חשבונות מדי שנה ואין בכוונתו להגדיל את הכמות.

לטענתו, השינוי הוא טכני בלבד, שימנע סרבול. לדבריו, אם הבנקים יצמידו מספר תעודות הזיהוי למספרי החשבונות יקל הדבר על נציגי האוצר לבקש מידע על חשבונות המעורבים חשד. הנציב הבהיר, כי בשום מקרה אין בכוונת האוצר להתחבר ישירות אל מחשבי הבנקים.

הוועדה הסתפקה בשמיעת הנציב ולא קיבלה כל החלטה. מתברר, כי מרבית חברים נרגעו מהסבריו של איש האוצר, אף כי מקצתם חוששים כי הסודיות הבנקאית תיפגע ללא תקנה.

אחרים מצביעים על כך, שיהיו אפשרויות שונות לעקוף את התקנות האלה כמו „משל החשבונות פיקטיביים וחשבונות משותפים מסוגים שונים עם ישויות מקורבים לעצמאים.

ועדת הכספים אישרה גם להפחית שני אחוזים ממקדמות המס שישלמו העצמאים. מקצת חברי הוועדה טענו, כי זוהי הפחתה סמלית בלבד וכי יגנו מצבה בעיקר בעלי הכנסות גבוהות יותר. חברים אלה ביקשו שהמקדמות יצומצמו בארבעה אחוזים, אולם הצעת האוצר בעניין זה התקבלה. נציגי לשכת ארגוני העצמאים דרשו גם כן הורדה של 10 אחוזים במקדמות.

בסיום הצבעה דרש מרכז סיעת המערך ח"כ רפי דיין תור בטענה, שאין שום הצדקה להמשיך ולפגוע את העצמאים ויש אף להכביד על המקדמות שלהם. בתגובה הודיע הליכוד, כי בהצבעה בתורת שתהיה בשבוע הבא, תנהג משמעת סיעתית כדי לאשר שוב את ההפחתה.

הבנקים: תוכנית נציב המס תבריח את ההון מהארץ

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

ראשי הבנקים מתכוונים לפעול במשותף כדי למנוע את מימוש תוכנית מס הכנסה להקל את החדירה לחשבונות הבנק הפרטיים של אזרחים הקשורים בעבירות מס.

הידיעה על כך עוררה סערה בהנהלות הבנקים וראשיהם אומרים, כי לתוכנית יהיו השלכות חמורות ביותר על המערכת הבנקאית. בבנקים סבורים, כי כל שינוי במצב הקיים יביא לפריצת הסודיות הבנקאית ויביא לבריחה של כספי מן הארץ.

ראשי הבנקים אומרים, כי גם כיום יכולים שלטונות המס לקבל מידע על חשודים עליפי צו מיוחד והמקרים בדירים אולם זהו תהליך מסובך יחסית. הקלה בעניין זה תביא לכך, שבקשת מידע על חשבונות פרטיים תהפוך לעניין של יום־יום.

ראשי הבנקים יוזמים התארגנות נגד הצעות נציב המס הנראה שהם יפנו ישירות אל משרד האוצר, משום שאין הם סומכים על בנק ישראל שייצגם כראוי.

טמיר מנהל מגעים לביקור רשמי בסין

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

מנכ"ל משרד החוץ, אברהם טמיר, עושה מאמצים לבקר החודש בסין. נודע, כי טמיר מקיים בעניין זה מגעים עם דיפלומטים סינים באירופה, שעימם כבר נפגש בעבר.

מנכ"ל משרד החוץ ייצא ביום שישי הבא למסע של שבועיים וחצי במדינות מזרח אסיה. בין השאר, יבקר בפיליפינים, הונג קונג, יפאן וסינגפור. בהתייעצות שהיו בימים האחרונים במשרד החוץ הביע אברהם טמיר את תקוותו, כי יקבל את הסכמת ממשלת פקין ויהיה לפקיד הישראלי הראשון שיבקר בסין בביקור רשמי וגלוי. אם ייצא הביקור אל הפועל, תעמוד שאלת כינוסה של ועידה בינלאומית והשתתפותה של סין בה – במרכז השיחות. לא ברור, לפי שעה, אם אכן יש לו סיכויים לקבל את ההזמנה.

פגישה ראשונה בין פלצור לשר החוץ הפולני

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

הממונה על נציגות ישראל בוורשה מרדכי פלצור, נפגש אתמול עם שר החוץ הפולני.

היתה זו הפגישה הראשונה של הדיפלומט הישראלי, מאז הגיע לוורשה לפני כחצי שנה, עם שר החוץ. הם דנו באפשרויות לשפר את היחסים בין שתי המדינות. מרדכי פלצור עומד בראש הנציגות הדיפלומטית של ישראל בבירת פולין, המוגדרת „משרד אינטרסים", ויחד עימו עוד שני דיפלומטים מירושלים. גם לפולין יש נציגות במעמד דומה בתל־אביב.

„דובק" תייצא סיגריות ליפאן

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

ישראל תמכור סיגריות ליפאן.

לכתבנו נודע, כי חברת „דובק" חתמה הסכם בעניין זה עם חברה יפאנית ובימים אלה צפוי המשלוח הראשון לצאת לדרכו.

ככל הידוע, זוהי עיסקת הייצוא הגדולה ביותר של „דובק" עד היום. עד כה ייצר מונופול הסיגריות הישראלי כמעט אך ורק לתצרוכת מקומית, אך ביצע גם עסקות ייצוא קטנות שונות גם לגוש המזרחי.

בימים הקרובים מגיעה לארץ משלחת יפאנית רמת דרג ואנשיה ייפגשו בין היתר גם עם ראשי חברת הסיגריות הישראלית.

מובארק: מצרים לא תנטוש בריתה עם מדינות המערב

מאת דן אבידן,
סופר „דבר" לענייני ערבים

הנשיא מובארק רמז אתמול, כי דבקותו בהסכם השלום עם ישראל איתנה וכי לא יצפו שינויים במדיניות החוץ המצרית לאחר הבחירות לפרלמנט. הוא העריך, כי אשייף לא יתנתק את קשריו עם מצרים.

בנאומו במושב הפתיחה של הפרלמנט החדש אמר מובארק, כי „היסודות של מדיניות החוץ המצרית מושתתים על עקרונות קבועים ועל ערכי המוסר ולא על יסודות אופורטוניסטיים". לדבריו, כל מהפך קיצוני במדיניות החוץ המצרית יעמוד בניגוד לאינטרסים של המדינה ויפגע ביציבות המדינית במצרים.

הנשיא הגן בנאומו על יחסי הקרבה בין מצרים לארה"ב ותקף את חוגי האופוזיציה על כך שהם מפיצים שמועות, כי המשטר מתכוון לנהוג את בריתו עם המערב ולעבוד למדיניות פרו־סובייטית. יחד עם זאת אמר מובארק, כי מצרים מעוניינת לכונן יחסי ידידות עם כל המדינות המכבדות את ריבונותה ועצמאותה והמעוניינות לקיים עם מצרים יחסי שיתוף פעולה.

הנשיא הקדיש את רוב נאומו לנושאי פנים. הוא גילה כי בעתיד הקרוב אמור להיחתם הסכם בין מצרים לקרן המטבע הבין־לאומית בדבר פריסת החובות של מצרים. הסכם זה יסייע לדבריו להתגבר על הגרעון במאזן התשלומים של המדינה ולהתקדם בתוכניות הפיתוח הכלכלי.

הנשיא תקף בנאומו את קבוצות האופוזיציה הקיצוניות, בעיקר מהזרם האסלאמי, המוראיות לדבריו לגל המהומות הבין־עדתיות שפקד לאחרונה את המדינה. הוא הזהיר, כי משטרו ינקוט ביד קשה נגד כל קבוצה שתפעל להפרת הסדר במדינה ולערעור היציבות הפנימית. יחד עם זאת חזר מובארק על דבקותו בתהליך הדמוקרטיזציה.

בתשובה לשאלת כתבים אמר הנשיא בתום נאומו, כי להערכתו „המועצה הלאומית הפלשתינאית" המתכנסת עתה באלג'יריה לא תחליט על ניתוק הקשרים המדיניים בין מצרים לאש"ף, בגלל מעמדה המיוחד של מצרים בזירה הבין־ערבית והבין־לאומית.

הודעה לקוראינו

בהתאם לאישור משרד המסחר והתעשייה מועלה מחיר עתון יום ו' והוא יהיה מעתה 1.50 ש"ח (באילת 1.30 ש"ח).

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

המשמרת הצעירה של „העבודה". בפגישה אתמול עם פלשתינאים ממזרח־ירושלים. (צילום: י.פ.פ.א.)

פרס דחה הצעת ברה"מ שבוועידה בינ"ל יסוכמו עקרונות לשטחים והגדרה עצמית

מאת שלמה גינוסר, סופר „דבר" בכנסת

מימ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס דחה הצעה סובייטית, שהוועידה הבין־לאומית תקבע עקרונות לגבי השטחים וההגדרה העצמית של הפלשתינים. הוא דיווח על כך לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

בהתייחסו לחקירת ועדת אבן בקשר לפרשת פולארד, אמר פרס שאין להפריז בשקל מסקנותיה של ועדה זו. הרושם מהתבטאות זו הוא, שפרס ניסה „להעמיד את ועדת אבן במקומה".

לעומת זאת, בשיחות שקיים פרס עם נציגים סובייטיים ברומא, הבהירו הסובייטים, שהם שוללים ועידה בין־לאומית, שתכפה הסדר על הצדדים ומצדדים בוועידה שתוליך לשיחות ישירות. פרס אמר לוועדת החוץ והבטחון, כי הוא התרשם מהפתיחות הסובייטית בהשוואה לעמדותיהם בעבר. הוא סיפר, כי הנציגים הסובייטיים אמרו שיש לצפות שלשלטונות ברה"מ יאפשרו ליהודים הרוצים בכך לצאת לישראל, פרט לאלה שעליהם חלה הגבלה של סיווג בטחוני.

שר החוץ אמר עוד, כי זה הזמן להגיע להידברות עם הערבים, שאם לא כן – היזמה תידחה בשנתיים בגלל הבחירות בישראל ובארה"ב. פרס גם חיווה את דעתו, שייתכן וקרובה שעת ההליכה אל העם להכרעה בנושא זה.

בדיון על נושא הוועידה הבין־לאומית בלטו הסתייגויות וספקות מימין ומשמאל כאחד לגבי יוזמתו של פרס. ח"כ רפאל איתן (התחיה) שאל איך אפשר לקיים ממשלה, שמפלגתה מתנגדת ליוזמתו של שר החוץ והוסיף: „מדוע לא ללכת לבחירות עכשיו".

בתגובה לקביעתו של פרס, שיש לנצל את העובדה שהורחקה סכנת המלחמה כדי לקדם את השלום, אמר ח"כ אליהו בן אלישר (ליכוד) שסכנת המלחמה עדיין קיימת. פרס לבן אלישר: „אתה חי בעולם האתמול ללא יכולת להפיק לקחים".

גם דן מרידור (ליכוד) ויוסי שריד (ר"צ) הסתייגו מיוזמתו של פרס בנושא הוועידה הבינלאומית, הראשון משום שהרעיון עצמו לא נראה לו והשני – משום שיוזמתו של פרס נראית ערטילאית מדי.

שריד הטיל ספק, אם תכניתו של פרס בנושא הוועידה הבין־לאומית תתגשם ואמר: „אם אמנם יתגשם מה שפרס אומר, אתייצב בכיכר העיר ואצהיר שאיני מבין כלל במדיניות".

בהתייחסות לחקירת פרשת פולארד העיר ח"כ אהוד אולמרט (ליכוד), שתפקיד הפרלמנט הוא לפקח על זרועות הרשות המבצעת. על כך הגיב שר החוץ פרס באומרו: „שרים וחברי כנסת אינם שופטים".

התנגדות תקיפה למינויו של דרובלס לנגיד „אוצר התיישבות היהודים"

מאת יקיר צור, כתב „דבר"

תנועת העבודה הציונית תתנגד בכל תוקף למינויו של מתתיהו דרובלס, ראש מחלקת ההתיישבות בהסתדרות הציונית, לתפקיד נגיד „אוצר התיישבות היהודים" במקומו של אריה דולצין שנאלץ להתפטר בעקבות פרשת ב.י.ל.

בישיבת מועצת „אוצר התיישבות היהודים" שהתקיימה שלשום התגבש רוב של נציגי הליכוד להצעה, הנתמכת גם על־ידי דולצין, לפיה ימונה דרובלס לנגיד ואילו גזבר הסוכנות, עקיבא לוינסקי, שאמור היה להתמנות לתפקיד בתוקף היותו גזבר הסוכנות ובעל ניסיון בנקאי רב, ימונה לנגיד שני או ליו"ר המועצה. נציגי תנועת העבודה הציונית הודיעו שהם מתנגדים להצעה זו המעוררת, לדבריהם, גיחוך. לוינסקי עצמו הודיע שהוא מסרב לכהן כנגיד או בכל תפקיד אחר במועצה. ישיבת מועצת „אוצר התיישבות היהודים" התפזרה לאחר חילופי דברים קשים בין חברי המועצה ללא תוצאות וביום ראשון הקרוב יעשה ניסיון מחודש לבחור נגיד למועצה.

יו"ר תנועת העבודה הציונית, יחיאל לקס, מתח אתמול ביקורת חריפה על ההצעה למנות את דרובלס כנגיד „אוצר התיישבות היהודים" ואמר כי הצעה זו גרועה עוד יותר מהמשך כהונתו של דולצין בתפקיד. דרובלס, אמר לקס, אינו מבין שום דבר בבנקאות ובכספים, ולכן יש לשלול מכל וכל את הניסיון למנותו לתפקיד מתוך שיקולים פוליטיים, מפלגתיים צרים. לקס מציע להפסיק, באורח זמני לפחות, את המינויים הפוליטיים ואת המשחק הפוליטי סביב „אוצר התיישבות היהודים" כדי שניתן יהיה לשקם את המערכת שנפגעה קשות בעקבות פרשת יפת. לקס מציע לגייס אנשים בני־סמכא כמו משה זנבר או פרופסור חיים ברקאי ולהטיל עליהם לגבש הצעה לרה־ארגוניזציה כללית בחברה אשר תהיה מבוססת על מצב שבו אין להסתדרות הציונית אחיזה בלעדית במניות השליטה של בנק לאומי.

סופר „דבר" מציין שמאז התפטרותה של הנהלת בנק לאומי בראשותו של ארנסט יפת אין למעשה הנהלה ל„אוצר התיישבות היהודים" כיון שחברי הנהלת הבנק שהתפטרו גם כחברי הנהלת אוצר התיישבות היהודים. בגלל עובדה זו מתעכבת גם החתימה על מאזן בנק לאומי לשנת הכספים שעברה.

שמאי: נציגי „כור" בחו"ל מנהלים אורח־חיים ראוותני

מאת סופר „דבר" לענייני עבודה

ראש סיעת הליכוד בהסתדרות יעקב שמאי העביר אתמול למבקר ההסתדרות נפתלי בלומנטל מידע, שלפיו המנהלים ביחידות „כור סחר" במזרח הרחוק מקיימים אורח חיים ראוותני הגובל בהפקרות.

מהנהלת „כור" נמסר אמש, כי שמאי לא טרח להפנות את טענותיו אליה, ורק כשיגיע המסמך, ייבדק הנושא באופן מסודר.

בפנייה אל בלומנטל קובע שמאי, כי קונצרן „כור" משלם מדי חודש כ־3,500 דולאר בשביל שכר הדירה של מנהל סניף „כור סחר" בהונג־קונג, טומי בומר, וכסכום הזה משולם גם בשביל שכר הדירה של מנהל האיזור בהונג־קונג, גברי נבו. זאת בשעה שניתן לשכור דירות מכובדות במחירים נמוכים יותר.

כמו־כן קובע שמאי, כי משפחותיהם של מנהלי החברה במזרח־הרחוק יוצאות לחופשת מולדת אחת לשנה, בשעה שעובדי משרד החוץ, למשל, זכאים לחופשת מולדת רק אחת לשנתיים.

רבין:

(המשך מעמ' 1)

מיולי 1978, שבו בירך את שר הבטחון דאז ואת המתיישבים לרגל העליה על הקרקע וכתב „יישוב הארץ הוא הפתרון הטוב ביותר לבעייתנו".

ויצמן לא נשאר חייב ואמר למתיישבים שהם „יכולים להביא אסמכתאות מימי מתושלח וגם הוא יכול להביא אסמכתאות."

ח"כ חיים רמון ציין את מלחמתו בחזית ההקצבות להתנחלויות בוועדת הכספים והדגיש, ש„מי שנותן לאריאל מרוקן את שדרות".

מלח על פצעינו

ראש מועצת אלפי־מנשה שלמה קטן מחה אתמול על דבריו של שר הבטחון יצחק רבין, כי אלפי־מנשה ואריאל יושבים על שטחים, שעליהם יהיה מו"מ מדיני בבוא היום.

הדובר, שרואיין בתכנית „היום הזה" ב„קול ישראל", אמר כי „הדיון בלשכת מפלגת העבודה מוסיף מלח על פצעינו, שטרם הגלידו". הוא ציין, כי יכנס את חבריו להתייעצות כדי להגיב על „דברים חמורים אלה".

המחבלים קיבלו

(המשך מעמ' 1)

טילי „לאו", פצצות אר.פי.ג'י וכן כתמי דם המעידים, כי לחוליית המחבלים היו נפגעים, אך אלה הצליחו להימלט צפונה.

במשך יום אתמול נורה מספר פגזים לעבר עמדות צד"ל בגזרה המזרחית של אזור הבטחון. לא היו נפגעים. יצויין, כי בימים האחרונים חידשו המחבלים את הירי הארטילרי לעבר עמדות של צד"ל הם יורים לסירוגין טילי קטיושה ופגזי מרגמה.

באצבע הגליל מקווים כי למרות האירועים הבטחוניים הסוערים של השבוע החולף, יגיעו בסוף השבוע מטיילים ותיירים רבים לאזור.

השב"כ

(המשך מעמ' 1)

משטרתית אם יתברר, כי אנשי השב"כ שיקרו בפני ערכאות שיפוטיות במקרה נפסו. המשנה לפרקליט המדינה דורית בייניש מצדדת בעמדה המחייבת בדיקת נוהלי העבודה של השב"כ בפני ועדת חקירה משפטית, אך בניגוד לחריש היא תומכת בכך שהמדינה תגן על עמדתה בבית המשפט העליון.

בלשכת היועץ המשפטי לממשלה ממשיכים בגיבוש עמדת המדינה בערעור נפסו. נבדקת השאלה, האם הופעל על נפסו לחץ בלתי חוקי לצורך גביית העדויות שמסר לשב"כ. בלשכה בודקים, אם ללא הודאתו של נפסו, יש מספיק ראיות כדי להרשיעו בדין.

עניין נוסף שנבדק קשור להוכחת אשמתו של נפסו בהעברת אמצעי לחימה לידי המחבלים.

נתן ירעי, סופר „דבר" מוסיף:

זעם רב שורר בקרב חוקרי השב"כ, שחקרו את הקצין עזאת נפסו, לאחר שהובהר להם, כי הפרקליט הצבאי הראשי, תובע לחקור את דרך חקירתו של הקצין וזאת למרות שהודו בפניו, כי חקירתם כללה הפעלת שיטות פעולה מקובלות מזה שנים בשירות הבטחון הכללי לרבות שימוש באי אמירת אמת.

כמה מחוקרי השב"כ אמרו אתמול למקורביהם, כי מזה שנים רבות נוקט השב"כ ב„שקרים לבנים" בחקירותיו והדבר ידוע לכולם. במהלך פגישתם עם הפרקליט הצבאי הראשי אמנון סטרשנוב־נבו ואנשי פרקליטות המדינה תיארו אנשי השב"כ את דרכי חקירה אלה.

הם הציעו לבדוק את שיטות העבודה של השב"כ בוועדת חקירה ממלכתית. למרות זאת הפרקליט הצבאי הודיע להם, כי יש לחקור האם נעברו עבירות פליליות במהלך החקירה.

לטענת אנשי השב"כ, גם ללא עדותו של אבו־קאסם, הסוכן הכפול, ניתן היה לעצור את עזאת נפסו, מאחר שהיו עדויות ראיה ומעקבים שחיזקו את החשדות לגביו. זו הסיבה שעדותו של הסוכן הכפול נמסרה לבית המשפט בכתב בהסכמת שני הצדדים, ולא היה כל צורך בהזמנתו.

לבדוק כל התיקים

ח"כ מרדכי (?) עסשי מ„שינוי" פנה ליועץ המשפטי לממשלה להורות על בדיקת כל תיקי האסירים הישראלים שהורשעו בנסיבות דומות לפרשת נפסו, ולפתוח בחקירת תהליכי ושיטות חקירת השב"כ. ח"כ עסשי אומר, כי הפרסומים בפרשת נפסו מעלים חשד כבד, שבבתי הכלא מרצים את ענשם ישראלים, שהורשעו על לא עוול בכפם.

ח"כ מרדכי וירשובסקי מ„שינוי" תובע משר המשפטים שריר, שהיועץ המשפטי לממשלה יתייצב בפני בית המשפט העליון, יודה בכל נושא בו נמצא פגם בחקירת השב"כ ויורה לפתוח בחקירה כדי להעמיד לדין את מי שאחראי לכך.

ח"כ וירשובסקי אומר, כי העובדה שמדי פעם מתפרסמות עובדות חדשות ושונות בפרשה מלמדת, כי גורמים אינטרסנטים שותלים ידיעות כדי להסוות את חומרת העניין.

להלן הטענות העיקריות של המשפטנים הדורשים חקירה בעניין „פרשת נפסו":

- החוקרים שיקרו בבית המשפט הצבאי, במהלך משפט הזוטא והמשפט הרגיל.
- החוקרים לא העבירו לידי עורך־הדין ד"ר צבי הדר את כלל העדויות שנגבו במהלך החקירה וטענו כי אין להם חומר חקירה. בית־הדין הגבוה לצדק דחה אמנם את עתירת עורך הדין לקבלת החומר הנוסף, אך המשפטנים משוכנעים כי היה חומר נוסף שלא הובא בפני אף אחת מהערכאות, וזאת ללא הצדקה מספקת.

בעקבות כך טוענים אנשי הפרקליטות כי הגורמות אינן מעוניינות במקרה נפסו, אלא עדויותיהם של אנשי השב"כ על רוכן העדים.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	2	– 12	בהיר
אמסטרדם	8	– 17	בהיר
בואנוס איירס	11	– 22	בהיר
הלסינקי	0	– 5	בהיר
הונג קונג	25	– 29	מעונן
וינה	3	– 15	בהיר
ז'נבה	7	– 21	בהיר
טוקיו	15	– 22	בהיר
טורונטו	7	– 12	מעונן
יוהנסבורג	10	– 26	בהיר
לונדון	8	– 21	בהיר
ליסבון	11	– 23	בהיר
מאדריד	10	– 24	בהיר
מונטריאול	3	– 15	מעונן
ניו יורק	14	– 21	מעונן
סאן פאולו	–	– 23	מעונן
פאריס	9	– 21	בהיר
פרנקפורט	5	– 17	בהיר
ציריך	4	– 18	בהיר
ריו דה ז'נרו	28	– 32	מעונן
שטוקהולם	8	– 1	בהיר
שיקגו	7	– 10	מעונן

תל־אביב: רח' בן־יהודה 1, טל' 5102631
ירושלים: רח' יפו 30, טל. 231373
חיפה: דרך הים 2, טל. 384655
באר שבע: רח' האבות, טל. 35282

swissair

דבר DAVAR دافار

מאוחד עם [illegible]

העורכת חנה זמר
סגנה לעורך דוד פרדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
עורך „דבר השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרון קראוס

המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב,
רח' שינקין 45, ת.ד. 199,
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות.
טלפונים ישירים
286156, 261860, 298032

מנויים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת. רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאוזיה קומה ג
טלפון 242203 מ 94229

חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3־2־642111, מ. 33106

הח"כ לשעבר ביבי יהיה בורר בסכסוך „אל־על" עם הטייסים

מאת אריה אגוזי, סופר „דבר"

הח"כ לשעבר מרדכי ביבי ישמש בורר בסכסוך בין „אל־על" וטייסיה, ויחל בדיוניו ביום ב' במגמה לסיים את שמיעת טענות הצדדים עד סוף השבוע הבא - נודע אמש לסופר „דבר". מניחים, כי החלטת הבורר תינתן במהלך החודש הבא.

הסכסוך נובע מכוונת ההנהלה להציב רק חמישה טייסים בטיסות הישירות מנמל בן־גוריון לניו־יורק וחזרה במקום שישה, כפי שהיה מקובל זה 14 שנה. כוונת ההנהלה אינה נוגדת את תקנות הכיס ואת הסכם העבודה. אולם ההסתדרות סבורה כי עצם העובדה, שהסדר זה נהג שנים כה רבות, מקנה לטייסים זכות לעמוד על המשך קיומו. הנהלת „אל־על" מקווה לחסוך כתוצאה מצימצום הצוותים עשרה קצינים ראשונים, הדרושים לה כדי להתגבר על המחסור הכרוני והולך בטייסים שיצר הבנב"ל רפאל הרלב.

ערב תחילת הבוררות היכת הנהלת „אל־על" לפרסם את תכנית העבודה של הטייסים לחודש הבא, על־פי החלטת בית־המשפט המחוזי בירושלים, שסירב לסכוך ידיו על צימצום הצוותים והפנה את הצדדים לבוררות.

בית־כנסת ומוזיאון בבודאפשט יוכרזו כאתר הנצחה ממלכתי

(עו). – הממשלה ההונגרית תספח את בית־הכנסת המרכזי בבודאפשט ואת המוזיאון היהודי השוכן בקרבתו, ותכריז עליהם אתר הנצחה ממלכתי.

על כך מסר יוזף גראוס, המזכיר הראשי של המפלגה הקומוניסטית בבודאפשט וחבר הלשכה המדינית של המפלגה בהונגריה, בשיחה עם עורך היומון הישראלי בשפה ההונגרית „אוי־קלט", אוטו רפופורט.

רפופורט, שחזר בימים אלה מהונגריה, סיפר כי היתה זו פגישה ראשונה בין עיתונאי ישראלי לבין אישיות מפלגתית בכירה בהונגריה. גראוס מסר עוד לרפופורט, כי בקרוב תיחנך אנדרטה לזכרו של ראול ואלנברג בשדרה המרכזית בבודפשט.

מס־רכישת דירות יעודכן ב־2.5 אחוזים

מאת אמנון אבנר, הסופר הכלכלי של „דבר" בירושלים

משרד האוצר עדכן אתמול ב־2.5 אחוזים את מדרגות מס־רכישה לדירות מגורים ומשקים חקלאיים. עדכון המדרגות הוא אוטומטי, ומתבצע כל שלושה חודשים בהתאם לשינויים במדד מחירי הדירות.

המדרגות החדשות ייכנסו לתוקף מיום 16.4.87. המדרגות לדירות מגורים יהיו מעתה: עד 36.930 ש"ח – 0.5 אחוז; עד 91.520 ש"ח – 3.5 אחוזים; מעל 91.250 ש"ח – 4.5 אחוזים.

משמעות העדכון לרוכשי דירות היא שולית בלבד. לדוגמא, מי שרוכש דירה בשווי 100,000 ש"ח, ישלם מעכשיו מס רכישה הנמוך ב־54 שקלים בלבד משיעור המס הקודם.

הפסיכיאטר הסובייטי מתנגד המשטר יגיע היום לשוויץ

מאת יוסף אלגזי, סופר „דבר" בשוויץ

ציריך (מיוחד ל„דבר"). – אנאטולי קוריאגין, הפסיכיאטר הסובייטי מתנגד המשטר, יגיע לציריך בטיסה של „סוויסאייר" ביום ו' הקרוב.

על כך מסרה „האגודה השוויצית נגד השימוש בפסיכיאטריה למטרות פוליטיות", שנאבקה זה זמן רב למען שחרור קוריאגין.

קוריאגין בן ה־49 החל ב־1977 למסור מידע לכתבים מערביים במוסקווה על מקרי אשפוז בבתי־חולים לחולי רוח של מתנגדי המשטר, וב־1981 נעצר וריצה את עונשו עד פברואר השנה.

לפני שנתיים נעצר גם בנו, איוואן, והוא שוחרר בחודש שעבר, באותה עת עם ביגון ו־140 אסירים מדיניים אחרים.

גרמניה מאפשרת חיקור־דין לשלושה עדים מטרוניקי

(עו). – שלטונות גרמניה אישרו אתמול בבוקר למזכירות בית־המשפט הדן בענינו של ג'ון דמיאניוק כי הם מוכנים לאפשר לבצע הליך של חיקור דין בארצם.

בעקבות אישור זה ייצאו במחצית חודש מאי נציגי התביעה והסנגוריה במשפטו של ג'ון דמיאניוק לגרמניה ויחקרו בבית־משפט גרמני שלושה עדים. יצויין, כי העדים ייחקרו תחת אזהרתו של שופט גרמני והפרוטוקולים של החקירות יובאו לבית־המשפט בישראל ויתקבלו כראיה.

כתב עת"ם מציין, כי בגרמניה יבוצע הליך חיקור־דין לגבי העד אוטו הורן, מי שהיה איש ס.ס. ושירת במחנה האימונים טרווניקי. כמו־כן ייחקרו שני גרמנים נוספים, ששירתו יחד עם איוון דמיאניוק במחנה האימונים בטרווניקי. המדובר בהיינריך סאפר והלמוט לאונהרדט.

חברי קונגרס ששבו מביקור:

„שלטונות ברה"מ מקשיחים עמדתם בשאלת היהודים"

מאת מרים פוקס, סופרת „דבר" בניו יורק

ניו־יורק (מיוחד ל„דבר"). – שלטונות ברה"מ גילו עמדה קשוחה בשאלת הגירת היהודים ומתן הקלות בנושא חופש הדת ליהודים - כך סיפרו חברי קונגרס אמריקאים, ששבו מביקור בברה"מ.

לדברי חברי הקונגרס, הם הופתעו מקשיחותם של הסובייטים דווקא על רקע הדיווחים האופטימיים, שהביאו המנהיגים היהודים, שביקרו במוסקווה בחודש שעבר.

חברי הקונגרס העריכו, כי יתכן שההקשחה בעמדה הסובייטית היא תוצאה של הקשיים שהתגלו בשיחות גורבאצ'וב־שולץ במוסקווה בשבוע שעבר.

ארה"ב: האצת

(המשך מעמ' 1)

שקיימו עם ח"כ רפי אדרי.

ראשי הכנסיה הביעו דאגה מהאפשרות, שמעמדם של ראשי מדינות ערב הפרו־מערביות יתערער בעקבות ועידת אלג'יר. לדעתם, הדרך לבלום תהליך מסוכן זה היא על ידי הגברת התהליך ויוזמות השלום במזרח התיכון.

ח"כ אדרי מסר, כי אנשי שיחו, וביניהם תת־שר החוץ האמריקאי ריצ'ארד מרפי, שבו והזכירו את הוועידה הבין־לאומית כאמצעי לשבירת המשך התהליך המדיני באיזור.

ח"כ אדרי, יו"ר הנהלת הקואליציה, המבקר בארה"ב באורח משרד החוץ האמריקאי, קיים שורה של פגישות עם ריצ'ארד מרפי ועם פקידים בכירים במועצה לבטחון לאומי. ח"כ אדרי יפגש גם עם חבר תת־ועדת החוץ לענייני המזרח התיכון ועם אישים בכירים בקונגרס.

סופר „דבר" בכנסת מוסיף, כי יו"ר הנהלת הקואליציה ויו"ר סיעת המערך בכנסת, ח"כ רפי אדרי, עומד להיוועד היום בוואשינגטון עם שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ ולהדגיש באוזני מזכיר המדינה את חשיבות קידומו של רעיון הוועידה הבינלאומית כהכנה לשיחות ישירות.

קרייסקי בנאום בכינוס באלג'יר: „אני שמח שאש"ף התאחד"

מאת ריטה קה, כתבת „דבר" באוסטריה

וינה (מיוחד ל„דבר"). - ברונו קרייסקי, לשעבר קאנצלר אוסטריה, נאם אתמול במועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר, ואמר כי „החתירה לשלום במזרח התיכון, תוך מציאת פתרון לשאלה הפלשתינית, מהווה את הבעיה [illegible]".

קרייסקי אמר, כי החלטתו נעשתה להמשיך במאמציו למען „פתרון צודק" לבעיה הפלשתינית. הוא אמר, כי הוא „מאושר מאוד להשתתף במועצה הלאומית הפלשתינית ולראות, כי המועצה נפתחה באיחוד מחודש של שורות אש"ף".

נשיא המועצה הפלשתינית, שייך עבד אל חמיד א־סאיח, הגדיר את קרייסקי כ„ידיד גדול של העניין הפלשתיני", לפני שהזמינו לבמה כדי להשמיע את נאומו.

קרייסקי טען, כי „אש"ף הוא ארגון דמוקראטי, קרוב לוודאי הדמוקראטי ביותר במזרח התיכון, ויש לקבל אותו כמשקיף באינטרנציונאל הסוציאליסטי".

הברפלד: ניתן לחייב הממשלה למו"מ על הסכם עבודה חדש

מאת סופר „דבר" לענייני עבודה

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד, אמר אתמול כי ההסתדרות והאיגודים המקצועיים רשאים ומסוגלים לחייב את הממשלה להיכנס למו"מ על הסכם עבודה חדש, חרף התנגדותו של שר האוצר משה נסים המבקש להסתפק במתן תוספת יוקר בלבד.

הברפלד אמר דברים אלה בישיבת מליאת האגף שדנה במדיניות המקצועית לקראת הפתיחה הרשמית של המו"מ. את הישיבה הינחה סגנו מאיר גת. הברפלד אמר עוד, כי ההסתדרות כדבריו, מתכוונת לגרום לפתיחת המו"מ מייד לאחר יום העצמאות, ולמקדו במספר נושאים: העלאה מתונה בשכר הריאלי, תיקון מבנה טבלאות השכר שחלקו עוותו בגלל ביטול במספר דרגות בהסכמים קודמים ובעקבות חקיקת חוק שכר מינימום. ההסתדרות תתבע, כי ההסכם יחול לשנה אחת בלבד.

היעדים הנוספים: מעבר לשבוע עבודה מקוצר בסקטור הציבורי ומתן פתרון הולם לגימלאים התקציביים.

מזכ"ל הסתדרות עובדי המדינה ראובן בן־עמי אמר בישיבה, כי על שר האוצר, אשר העניק למעלה ממיליארד שקל לאנשי השכבות המבוססות באמצעות הרפורמה במיסוי, היה לשריין ספסים עבור פתרונות של ציבור העובדים. גרשום הרפנס תבע לאכוף את שכר המינימום במקומות העבודה ויו"ר סיעת „תרש" בנימין גונן אמר כי בד בבד עם הסכם המסגרת יש לתמוך בתביעות הייחודיות של כל איגוד ואיגוד.

מטייל שלקה בהתקף לב בתחתית קניון חולץ במסוק חיל־האוויר

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

מטייל שלקה בהתקף־לב בקניון בית־הכרם שבגליל חולץ אתמול במבצע דרמאטי על־ידי מסוק של חיל האוויר והועבר לטיפול בבית־החולים רמב"ם בחיפה.

אריה ברזילי (54) מקריית טבעון טייל עם אשתו וקבוצת ילדים בו שימש כמורה מלווה. בשעת הצהריים לקה בהתקף־לב בהיותו בתחתית הקניון וחבריו יצאו בריצה להזעיק עזרה ראשונה. למקום הגיעו אמבולנסים ממד"א נהריה וכרמיאל, כוחות משטרה וצוות חילוץ מבית ספר אכזיב.

צוות נט"ן ממד"א נהריה בראשותו של ד"ר אייז ירד מצבלים עם מכשור החייאה והגיש לחולה טיפול ראשוני. לרופא המטפל הסתבר כי ברזילי עבר ניתוח לב פתוח בעבר ובשל מצבו הקשה הוחלט למנוע ממנו את הטלטלה של מסע באלונקה והזעיק מסוק. שוטרים במעלה הקניון סגרו האזור והמסוק שהגיע הוריד למקום צוות חילוץ עם רופא. ניסיון הנחיתה הראשון נכשל בשל המבנה ההררי הקשה ורק בניסיון השני חולץ החולה כשהוא קשור לאלונקה וחייל צה"ל נלווה אליו. המסוק ירד בשדה סמוך לקול תשואות המטיילים ולאחר זמן קצר פונה לבית החולים. אחד השוטרים שנשא על גבו ציוד כבד התעלף מגודל המאמץ וקיבל טיפול רפואי מצוות האמבולנס במקום.

הלוח הכללי

לשנהר אגרוטכנולוגיה בע"מ
דרושים:
1. אגרונום לגידול צמחי בית
כישורים: גידול במצע מנותק/הגנת הצומח
2. עובדי חממה לצמחי בית
יועדפו טכנאי נוף.
נא להגיע לחממת שנהר ליד כפר הנפטילים בין השעות 07:00–14:30.
3. מנהח"ש בכיר/ה
כישורים: נסיון מוכח של מספר שנים בעבודה.
עצמאות בתחומים הבאים: הכנת דוחות כספיים פיננסיים/תמחיריים – עבודה עם מחשב אישי – טיפול בנושא משכורות – טיפול בנושא לקוחות/ספקים, נכונות לעבודה מאומצת 6 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב יד בציורף קורות חיים לשנהר. רח' היצירה 28 רמת גן 52574.

לחברה העוסקת בפרוייקטים פרסומיים בעתונים הגדולים בארץ (יומיים ומקומונים)
דרושים
אנשי מכירות מעולים
עם נסיון קודם מוכח ברכש מודעות, לעבודה עבור:
* עתונות מקומית הגדולה והחזקה בארץ.
* מדורים פרסומיים – בעתונות יומית מובילה
* מוספים מקצועיים.
תנאים מעולים למתאימים
בימים פרטים וכתובת "ראיין נא לפנות לטל: 03-622701

לביל אור בע"מ
דרושים
* כרסמים
חרטים המסוגלים לבצע חלקים לפי שרטוט באופן עצמאי
* משחזין
לכלי חיתוך עם נסיון
* מחסנאי טכני
עם נסיון. לעבודה במשמרות.
* מבקרי איכות
לחלקים מכניים בוגרי קורס מוסמך עם נסיון.
* מפעילים לכרסומות C.N.C
עם נסיון.
נא להתקשר לצדוק 03-499676-7-8.

unitours יוניטורס ISRAEL LTD. ישראל בע"מ
למחפשי אתגר – תנאי עבודה טובים.
הצטרפו ל"יוניטורס" חברה מובילה בתיירות.
דרושים/ות:
* מנהל/ת מחלקת תיירות פנים
נסיון קודם בביכנון ובאירגון סיורים ואירועים עם קבוצות של ישראלים (מוסדות וועדים).
* מפעיל/ת תיירות TOUR OPERATOR
למחלקת קבוצות, תיירות נכנסת. נסיון קודם וידיעת אנגלית – הכרחיים. שפות אחרות יתרון.
* מפעיל/ת תיירות TOUR OPERATOR
למחלקת F.I.T. תיירות נכנסת. נסיון קודם וידיעת אנגלית – הכרחיים. שפות אחרות יתרון.
לקביעת ראיון נא להתקשר 03-246261.

תדיראן
סוכן מכירות
עם קשרים ונסיון בתחום מערכות שמע לרכב ו/או מערכות אזעקה לרכב.
– יפנו רק מועמדים שביכולתם להציג ערבויות.
– למועמד המתאים תנתן משכורת + אחוזים ורכב צמוד.
לפנות לשורה טל: 267272, 265175.

• סגן מנהל/ת כספים
לחברה גדולה בחיפה.
אקדמאי/ת בעל/ת 4 שנות נסיון לפחות כחשב/ת או כלכלן/ית בכיר/ה
נא לפנות למירי.
• כלכלן/ית בכיר/ה
למפעל תעשייתי גדול בחיפה לתפקיד של מנהל/ת תכנון ובקרה
הכרחי נסיון תעשייתי, רצוי בחברה בינלאומית.
להתקשר לתאום פגישה ללא התחייבות.
תל־אביב 03-204711
רוברט הלף ROBERT HALF
החברה המובילה בעולם המתמחה בהשמת כח אדם במחשבים ובחשבונאות
מדורות מובחרות

לביהיים דהתיכון המקיף ראשון העין
לשנת הלימודים תשמ"ח
דרושים מורים
במשרה מלאה במקצועות:
★ אלקטרוניקה (חט"ע עליונה)
★ אנגלית (חט"ב ביניים)
★ תלמוד ותושב"ע (חט"ע עליונה)
פרטים בטלפון 03-9360469
בבוקר 03-910893 בערב
בערב 03-9362050

גרפיקאית עם ראש טוב ויד טובה מקומך איתנו
330320, 333732

גרפיקאי/ת או שרטט/ת
דרושים
לעיצוב טפסים למחשב
לפנות לאריה טלפון: 03-336161

לחברת שיווק במרכז הארץ
דרוש
מנהל מחסנים
כישורים נדרשים:
– נסיון בניהול מחסנים של 5 שנים לפחות.
– נסיון בניהול רכש
– יכולת פיקוד על צוות עובדים
נא לפנות בכתב, תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 729 ת"א 61007 עבור "מחסן".

נוכל לחיות כמו משפחה רגילה – אמרה נגה ראץ עם בוא בעלה לנהלל

הפליט ההונגרי לא יוכל לצאת מנהלל בשלושת החודשים הקרובים ● ראוז'ה: אני חושש שיגרשו אותי

מאת יצחק פרידור, נתן רועי ושמעון ויים, סופרי „דבר"

„אני משום לא מאמינה", כך הגיבה אמש נגה רודמו־ראץ, כאשר בעלה ראוז' הגיע אתמול לבית ההורים בנהלל, לאחר ששוחרר מכלא איילון, לפי החלטת ועדת השחרורים שאישרה לו לעשות תקופת שיקום בנהלל.

„זאת הפעם הראשונה, מאז נישאנו, שנוכל לתפקד כמשפחה רגילה, ולנסות לבנות יחד את חיינו המשותפים", הוסיפה נגה. שחזרה ונישקה את ראוז' לבקשות צלמי העיתונות שהמתינו לזוג ולבתם בנהלל.

ראוז' ראץ הגיע אמש לנהלל שעה ארוכה לפני אשתו, לאחר שלשלטונות הכלא לא איפשרו לו להתראיין יחד איתה ב„ערב חדש". תנאי השחרור חייבו את „האסיר ברשיון" לנסוע מהכלא ישר למושב, ולא לצאת מתחומו בשלושת החודשים הקרובים. לאחר תקופת נסיון זו יוחלט סופית אם להפעיל צו הגירוש מהארץ התלוי ועומד נגדו.

ראוז' עצמו לא נשמע אתמול אופטימי: „אני חושש מאד שבסופו של דבר יגרשו אותנו, לא בגלל העבר הפלילי שלי, אלא בגלל שאיני יהודי. אני רוצה להישאר כאן, כי הרבה אנשים מעודדים אותנו ועוזרים לנו. רק השלטונות מתעקשים לגרש אותי מכאן", אמר.

„האסיר ברשיון" התקבל יפה אתמול בנהלל. רבים צלצלו לבית הדרומי כדי לחזק את ידי הוריה של נגה. ראץ הוא טכנאי אלקטרוניקה לפי מקצועו, אך הוא יעסוק בעבודות חקלאיות במשק משפחת דרומי.

ראוז' ראץ נשפט ל־4 שנות מאסר ב־22 באפריל 1984 בעוון הברחת רכב ועבירות מרמה. הוא ריצה את עונשו בכלא איילון שברמלה ונחשב אסיר רציני ומסודר. ב־25 בדצמבר 1986 הוא הובא בפני ועדת שחרורים, שדחתה את שחרורו של האסיר.

אתמול בשעה 9.30 בבוקר, כשהוא מגולח למשעי ולבוש בגדים נקיים, התייצב ראץ בפני ועדת השחרורים בכלא מעשיהו פעם נוספת. הוא יוצג על ידי עורך הדין יונתן בך, ומשקם האסירים של התנועה הקיבוצית חירות לפיד. לאחר שהודיעו השניים כי הם נוטלים את ראץ תחת חסותם אמר ראץ לשופט: „אני מוכן לקיים את כל חוקי מדינת ישראל". הוא שוחרר ויצא מיד לנהלל.

עורך דינו של ראוז', יונתן בך אמר, כי „המאבק למענו עוד לא הסתיים. החלטתה של ועדת השחרורים של הכלא לשחרר את ראוז', היא ללא ספק צעד חשוב קדימה, אך צריך לזכור שצו הגירוש נגדו עדיין תלוי ועומד", אמר.

משקם האסירים של התנועה הקיבוצית, חרות לפיד, שעמד מאחורי הבקשה לשחרור על תנאי לראץ ושהציג אתמול בפני ועדת השחרורים של שירות בתי הסוהר את תוכנית השיקום שגיבש בעבודה, אמר כי להערכתו, הסיכוי להצליח במקרהו של ראץ גדול על פני הסיכון הכרוך בשחרורו מהכלא והוצאתו לחופשי.

לפיד, שסיכם את פתיחותה של ועדת השחרורים, אמר כי מעתה ובמשך שלושה חודשים יהיה צמוד לפליט. „לדעתי", אמר לפיד, „יהיו לראץ קשיי הסתגלות בהתחלה, אבל הוא טיפוס חזק שכבר הוכיח את עצמו בין כותלי הכלא וכאשר הוא יעבוד במשק החקלאי – לא נשמע עליו".

תאצ'ר מאשרת: הבחירות בבריטניה צפויות בקרוב

מאת דוד שרבטו, סופר „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – לאחר שבועות של ניחושים ועל רקע התחזקות מרשימה של מפלגת השמרנים במשאלי דעת־הקהל אישרה אתמול ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר כי הבחירות הבאות „צפויות בקרוב".

ראש ממשלת בריטניה לא נקבה בתאריך המיועד של הבחירות, אך כל הפרשנים הפוליטיים כאן מאוחדים בדעה שהן ייערכו ביוני, שנה לפני תום הקדנציה הנוכחית של הממשלה וחודש לאחר קיום הבחירות המקומיות במאי.

הכרזת בחירות בבריטניה נעשית בתהליך קצר, הנמשך שלושה שבועות מיום פיזור הפרלמנט.

בימים האחרונים מתפרסמים בבריטניה משאלי דעת־קהל על רקע „אווירת הבחירות". משאלי דעת־הקהל האחרונים נותנים לשמרנים יתרון משמעותי על פני שתי המפלגות הגדולות האחרות.

משאל דעת־קהל הארצי שפורסם אתמול הראה שלשמרנים 44 אחוז בקולות המצביעים, ל„לייבור" – 29 אחוז ולמפלגת הברית המורכבת מהליברלים והסוציאל־דמוקראטים – 25 אחוז.

כמה משאלי דעת־קהל שפורסמו כאן לאחרונה אף הצביעו כל כך, ש„הלייבור" איבדה את מקומה כמפלגה השניה בגודלה לטובת מפלגת הברית. עם זאת, בשל פיזור מוצלח יותר של בוחרי הלייבור בקרב אזורי הבחירה היא צפויה לזכות במספר גדול יותר של נציגים בפרלמנט מאלה של מפלגת הברית, גם אם שיעור התמיכה הארצי בשתי מפלגות אלה יהיה שווה.

הפאנטום עם מנועי הלביא למבחנים לקראת ה„סלון"

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

ה„פאנטום המשופר" ובו שני מנועי „לביא" החל אתמול בסדרה המסכמת של טיסות־המבחן בחיל־האוויר לקראת הצגתו בסאלון האווירי בפאריס בעוד שישה שבועות.

שיפור ה„פאנטום" נועד לקרב אותו לביצועי ה„אף 18" במחיר 10 מיליון דולאר, במקום 28 מיליון דולאר כמחיר ה„אף 18". השיפור תוכנן ובוצע בחטיבת הבדק של התעשייה האווירית.

הסידרה המסכמת של טיסות־המבחן באה בהמשך לסידרת הטיסות הקודמות, שבוצעו כשבמטוס מותקן רק מנוע חדש אחד, בצידו הימני, ואילו בצידו השמאלי עדיין נותר המנוע הישן מתוצרת „ג'נרל אלקטריק". בעקבות הצלחתה של סידרת טיסות זו, הותקן עתה במטוס המנוע השני. מנועי ה„לביא" הם מתוצרת „פרט אנד ויטני".

בתום סידרה זו, יגיע המטוס בכוחותיו לפאריס, שם יוצג בסאלון האווירי, שייערך ביוני. עדיין לא נקבע, אם יבצע המטוס בסאלון טיסות ראווה להפגנת כשרו.

בתעשייה האווירית מקווים, שה„פאנטום המשופר" יהיה אחד מלהיטי־הייצוא, שפותחו סביב הפרוייקט ה„לביא".

אסד פתח ביקורו במוסקווה

מוסקווה (עית"ם, עיר). – נשיא סוריה, חאפז אל־אסד, פתח אתמול ב„ביקור ידידות רשמי" של מספר ימים במוסקווה, על־פי הזמנת הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית.

נשיא סוריה, שביקורו האחרון בבריה"מ נערך ביוני 1985, בא בלווית משלחת רמת־דרג הכוללת בין היתר את סגן הנשיא עבדול חאלים חדאם, שר ההגנה מוסטפה טלאס ושר החוץ פארוק אל־שרע. אסד התקבל בנמל התעופה של מוסקווה בידי נשיא בריה"מ, אנדריי גרומיקו, שר החוץ אדוארד שווארדנדזה ושר ההגנה המארשל סרגיי סוקולוב. מיד לאחר מכן נתקבל בקרמלין על־ידי מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבאצ'וב.

כלי התקשורת בסוריה כתבו, כי אסד ינהל שיחות חשובות מאד עם מנהיגי הקרמלין על הקשרים בין שתי המדינות, בעיות בינלאומיות ובעיות אזוריות. הם הוסיפו כי הביקור יעמיק את הקשרים בין שתי המדינות ויחזק את עוצמתה הצבאית של סוריה.

מוסקווה היא ספקית הנשק של דמשק זה יותר משלושים שנה, ושתי המדינות חתמו ב־1980 על חוזה שיתוף פעולה וידידות. העיתון הסורי „תשרין" כתב, כי בעיית המזרח התיכון, כולל ההצעה לכנס ועידת שלום בינלאומית, שבה תומכות מוסקווה ודמשק כאחת, תתפוס מקום חשוב בשיחות במוסקווה.

משקיפים אמרו, כי נשיא סוריה ללא ספק יבקש מבריה"מ סיוע צבאי נוסף והקלות לגבי פרעון החובות הסוריים.

מאות מ„ההגנה" והפלמ"ח בכנס לזכר הפריצה למחנה עתלית

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

שר הבטחון יצחק רבין ששימש באוקטובר 1945 כסגן מפקד יחידת הפלמ"ח שפרצה אל תוך מחנה המעפילים בעתלית השתתף אתמול בכנס של המועצה לשימור מבנים ואתרי התיישבות בעתלית ואמר, כי הביקור במקום גורם לו חוויה נפלאה.

לדבריו, פעולת שחרור המעפילים מהמחנה בעתלית היתה הפעולה הראשונה של ההגנה והפלמ"ח נגד הבריטים ומשום כך היא מסמלת את ייחודו של המאבק נגד השלטון הבריטי שהיה צמוד למפעלי העליה וההתיישבות.

בכנס השתתפו מאות אנשים מראשי ההגנה והפלמ"ח, שהעלו זכרונות ממבצע שחרור המעפילים ומפעולות של תנועת המרי נגד הבריטים.

יו"ר הכנסת שלמה הלל אמר, כי המאבק על עליית יהודים לארץ במהלך מלחמת העולם השניה ואחריה והמאבק נגד הבריטים – הם תמצית המשמעות של המאבק הציוני שלנו.

יוסי פלדמן, מזכיר המועצה לשימור מבנים ואתרי התיישבות, אמר כי לאחר שמחנה המעפילים בעתלית הוכרז כאתר לאומי, הוא ייהפך למוקד חינוכי ולימודי של תקופת העפלה והמאבק.

ממשלת לבנון בעת פגישתה אתמול – הראשונה מזה כחצי שנה – שהתקיימה באיזור „הקו הירוק" המפריד בין החלקים המוסלמיים והנוצריים של ביירות. (צילום: א.פ.)

בצלאלי: ב־3,000 הבדיקות שקיימתי לא נמצאה שום טעות

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

הסנגור ג'ון גייל חקר אתמול במשך כל הישיבה את עד התביעה רפ"ק אמנון בצלאלי בחקירה נגדית.

כזכור, קבע רפ"ק בצלאלי שלשום כעד־מומחה למסמכים, כי מסמך טרווניקי איננו מזוייף, ובעקבות עדותו קיבל בית־המשפט את המסמך כראיה.

הסנגור ג'ון גייל ביקש בחקירתו למצוא פגמים בשיטת עבודתו של רפ"ק בצלאלי ולהוכיח, כי בדיקת מסמך טרווניקי בוצעה על־ידו באופן מגמתי. הדיון אתמול נסב אל פרטים טכניים הכרוכים בבדיקת מסמכים.

ג'ון גייל טען במהלך חקירתו, כי כתמים מסויימים בתעודת טרווניקי כוסו במדבקה כדי להסתירם. השופט דב לוין התערב ואמר: „אני מכה על חטא, אני הדבקתי את המדבקה על הכתם הצהוב". הוא אמר לסנגור כי לא ידע שייחס חשיבות לכתם הספציפי הנדון.

(ע). – „המשטרה הוליכה שאדם זה אשם, ואתה הועדת את עצמך להוכיח את אשמתו" – הטיח אתמול סנגורו של ג'ון דמיאניוק ברב פקד אמנון בצלאלי. הוא האשים אותו, כי לא הביא בחשבון מידע מלא וכולל בבדיקת מסמך „טרווניקי", התעלם ממידע נוסף, שיכול להוכיח את טענת הסניגוריה שהמסמך מזוייף ובחר מסמכים מגמתיים כדי לערוך עמם השוואה.

השופטת דליה דורנר הקשתה ושאלה את העד, אם יצא מתוך הנחה שהמסמכים שעמם השווה את הכתב־יד בתעודת טרווניקי – היו אמיתיים. העד השיב: „קיבלתי זאת כמובן מאליו".

הוא הוסיף ואמר, כי אמנם לא ערך בדיקות כימיות למסמכים, אך עם זאת ערך למסמך טרווניקי בדיקות מיקרוסקופיות, הקרין עליו קרנים אולטרא־סגוליות, קרניים אינפרא־אדומות, ערך בדיקה בעזרת קרני לייזר ולא מצא כל סימן לשינויים או תיקונים בתעודה.

העד הוסיף ואמר, כי המעבדה שלו לא נכשלה עד־כה באף אחת מכ־3000 בדיקות שהיא עורכת מדי שנה בשנה.

הסניגור ג'ון גייל שאל אם כתוצאה מחוות דעתו של העד, זוכה אדם בשל זיוף מסמך. רב פקד בצלאלי: „נתתי הרבה חוות דעת במשפטים הנוגעים לזיוף מסמכים. בחלק מהמקרים הורשעו נאשמים – בחלק מהמקרים זוכו".

השופט דב לוין: „האם היו מקרים שנתת חוות דעת שמסמך מסויים מזוייף, ובית המשפט לא קיבל חוות דעת זו?"

בצלאלי: „לא היה מצב כזה שבית משפט קבע שחוות דעתי איננה נכונה. היה מקרה שבית משפט החליט לא לקבל חוות דעתי, אך עם זאת לא פסק שבמקרים מסויימים לא היה די בה בחוות הדעת שלי כדי להרשיע אדם, אבל לא התעורר אף פעם כל ספק לגבי חוות דעת עצמה".

במשך שעות ארוכות נחקר העד בנוגע לתמונה שעל מסמך טרווניקי. הסנגור ביקש מהעד, שיסביר מדוע היחס בין אורך ורוחב של תגי זיהוי על בגדי האוקראינים שאומנו בטרווניקי – שונה בתמונות רבות זו מזו.

העד השיב, כי אפילו שיפוע קטן ביותר של תג הצוואר כלפי המצלמה יכול ליצור עיוות כזה ביחס שבין האורך והרוחב, וזו הסיבה לשוני בתמונות.

הבדואים תובעים להחזיר מוזיאון הנגב לייעודו המקורי

העירייה סגרה את המסגד לשעבר; הבדואים באו והתפללו בחצר

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בנגב

מחזה מוזר התרחש אתמול בכניסה למוזיאון הנגב בבאר־שבע. כ־20 מוסלמים, בדואים מהנגב וערבים מהצפון, בראשותו של המופתי הירושלמי השייח סעד אלדין אל־עלמי, פרשו שטיחים ססגוניים בפתח המוזיאון, חלצו נעליים ולקול קריאת המואזין, ערכו במקום תפילה מאולתרת.

מוזיאון הנגב שוכן בבניין עתיק בלב העיר העתיקה בבאר־שבע, שהוקם ב־1091 על־ידי התורכים. האגודה לסיוע והגנה על זכויות הבדואים טוענת, כי הבניין הוקם לצרכי הבדואים ושימש מסגד. לדברי פעילי האגודה, עם שחרורה של באר־שבע הפך הבניין למוזיאון הנגב והצדק מחייב להחזיר אותו לייעודו המקורי.

אתמול, סמוך לשעה אחת בצהריים, הגיע למקום המופתי הירושלמי, בראש קבוצה של כ־20 איש, ולהפתעתם הם מצאו את דלתות המוזיאון נעולות על מנעול ובריח ועל הדלת מתנוססת ההודעה: „לרגל שיפוצים, היום המוזיאון סגור".

אל מול מצלמות הטלוויזיה של רשתות זרות שהגיעו למקום, ניגש יו"ר האגודה להגנה על זכויות הבדואים, נורי אל־עוקבי, אל הדלת ותלש בהפגנתיות את ההודעה.

המופתי הירושלמי הגיב אף הוא בכעס רב ואמר: „אתם עדים לתופעה מבישה. סוגרים לנו את המסגד, ואחר טוענים כי אנו חיים במדינה לא דמוקראטית. מונעים מאיתנו להתפלל במקומות הקדושים לנו. באנו עד לכאן להתפלל במקום הקדוש הזה".

המופתי ואנשיו פרשו שטיחים בפתח המוזיאון הנעול וערכו תפילה. כוחות גדולים של משטרה ופקחים עירוניים, שידעו על הביקור הצפוי מבעוד מועד, אבטחו מרחוק את האירוע, שהסתיים ללא כל הפרעה.

ראש עיריית באר־שבע משה זילברמן הגיב אתמול על התקרית: „כלל וכלל לא ידעתי שיש מסגד במקום הזה. פעם היה כאן מסגד, אך הוא הפך למוזיאון ובודאי שלא ניתן להתפלל בו. אין לנו שום כוונה לאפשר למקום הזה להפוך למסגד".

ראש העירייה אמר, שתושבי העיר תל־שבע אינם צריכים להתפלל בבאר שבע. „בעיר קרקוב שבפולין יש בית־כנסת שהפך למוזיאון, ואני כיהודי גאה ומאושר שהפכוהו למוזיאון".

בהתייחסו לסגירת המוזיאון דווקא ביום שבו הגיע למקום המופתי הירושלמי, אמר זילברמן: „כלל לא ידעתי שהמופתי אמור לבקר במקום. סגירת המוזיאון היתה מקרית לחלוטין".

צמיחה ניכרת בכלכלת ארה"ב

וואשינגטון („רויטר" – עתי"ם). – הכלכלה האמריקאית צמחה בשיעור של 4.3 אחוזים בין ינואר ומארס, העלייה הגדולה ביותר זה כמעט שלוש שנים – מסר ביום חמישי משרד המסחר האמריקאי.

עלייה זו בתוצר הלאומי הגולמי ברביע הראשון של השנה באה בעקבות עליה של 1.1 אחוז בלבד בשלושת החודשים האחרונים של השנה שעברה.

ממשל רייגן וכלכלנים פרטיים מצפים, כי הכלכלה האמריקאית תצמח השנה בקצב מהיר יותר מאשר אשתקד, כאשר נרשמה עליה של 2.5 אחוזים בלבד.

חיפושים אחרי החייל דוד שוהם

המשטרה מבקשת את עזרת הציבור בחיפושיה אחר החייל דוד שוהם (18) שיצא ב־15 באפריל מבית בהוד השרון ונעלם בנסיבות מסתוריות. עקב שיבוש בפירסום ידיעה זו אתמול – היא מופיעה שנית.

שוהם נראה לאחרונה ב־15 באפריל השנה, במרפאה צבאית במחנה צריפין ליד רמלה לשם הגיע לבדיקה רפואית. לאחר מכן יצא מן המרפאה ומאז נעלמו עקבותיו. להלן תיאורו: גובה – 180 ס"מ, שיער חום בהיר, עיניים חומות, מדבר עברית ואנגלית. בידו נשא תיק צבאי גדול. לבש מדי צה"ל, כומתה ירוקה, ונעליים אדומות. היה ברשותו רובה־סער מסוג „גליל".

יערות הכרמל

חיפה

מלון לנופש חופש והחלמה
פנינת טבע במרומי הכרמל מוקפת במדשאות, פרחי אביב ויערות

מבצע אביב עד 1 ביוני 1987
נופש של 4 ימים במחיר של 3 בלבד
למעט סוף שבוע

במחיר של 70.00 ש"ח כולל מע"מ ליום לאיש בחדר זוגי ופנסיון מלא
(4 ארוחות, דיאטה אפשרית — כשר)

לשרות הנופשים:
★ התעמלות מודרכת 3 פעמים בשבוע
★ מגרש טניס
★ בריכת שחיה שתפתח ב-1.5.87.

להתראות באביב הקסום ביערות הכרמל

למידע נוסף ולהזמנות, נא להתקשר: לגב' ציפורה בטל: 04-229144, בכל יום בשעות 08.00-14.00 ובימי שלישי. לפנות ישירות למשרדנו בתל-אביב, רח' רמב"ם 15, בין השעות 14.00-16.00. (מתקבלים בעלי אישור ממשרד האוצר בהתאם לתנאי האישור)

אני מעדיף חופשה בישראל

תיאטרון חיפה התבקש לא להעלות בגרמניה את „הפלשתינאית"

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

בעקבות פניה של ראשי הקהילה היהודית בדיסלדורף במערב־גרמניה אל ראש עיריית חיפה אריה גוראל להפעיל את השפעתו על התיאטרון העירוני של חיפה שלא להעלות בעיר את המחזה „הפלשתינאית", החליט גוראל לכנס את מועצת המנהלים של התיאטרון כדי לדון בנושא.

ראש הקהילה היהודית בדיסלדורף היינריך שיינמן כתב בפנייתו אל גוראל בין היתר, שהקהילה היהודית מתנגדת להעלאת המחזה בעיר בגלל תוכנו האנטי־יהודי, דבר שעלול לדבריו לעורר תגובות שליליות גם מצד חוגים לא יהודים.

נודע, כי עוד לפני קבלת המכתב, ביקש גוראל מהנהלת התיאטרון בחיפה לצרף דף הסברה לתוכנית התיאטרון במסגרת מסעיו באירופה, שבו יצויין כי בישראל יש דעות רבות בנושא הבאות לידי ביטוי בשטחים שונים.

מנכ"ל התיאטרון העירוני נועם סמל אמר בתשובה לשאלת סופרת „דבר" כי המחזה אושר להעלאה על ידי כל המוסדות המוסמכים. „אני מניח כי הבקשה שלא להעלות את המחזה מהטעמים שהוזכרו באה מצד אנשים שלא ראו אותו כלל". – אמר.

קיסר: הגדלת ההקצבה ליוצאים לחו"ל תשפיע לרעה על מאזן התשלומים

„גם כאשר המשמעות המעשית של הגדלת ההקצבה לנוסעים לחו"ל מ־800 דולר ל־2,000 דולר, היא לדברי מומחים ובנקאים „שולית בלבד" – יש לבחון את הנושא מבחינת ההשפעה על מאזן התשלומים של המדינה" – אמר מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר בתשובה לשאלה שהופנתה אליו בכנס ארצי של חוג „כיוון חדש" במפלגת העבודה, שהתקיים אתמול (יום ה') בבית־ברל בראשותו של פרופ' שמעון שיטרית.

„אין ספק, הוסיף והטעים מזכ"ל ההסתדרות, שהכיוון להקלות בפיקוח על מטבע זר הוא חיובי ביסודו, אך העיתוי הוא עדיין מוקדם מדי בשלבי ההבראה הנוכחיים של המשק ועשוי להרע את מאזן התשלומים. כמו כן יש לשקול את הצפוי מהקפיצה הגבוהה מדי (מ־800 ל־2,000) ויתכן שיש למתנה בהדרגה" – אמר קיסר.

פסה: ההסתדרות תעודד מפגשי יהודים־ערבים

„ההסתדרות תעודד ותגביר מפגשים בין יהודים לערבים, הן בקרב התלמידים והן בקרב המבוגרים עקב התפרצויות מחודשות של מעשי עוינות במדינה" – אמר נחום פסה, יו"ר המרכז לתרבות ולחינוך בהסתדרות, בישיבת מועצת האגף לתרבות ולחינוך, בה מיוצגות כל הסיעות הפוליטיות, שנערכה אמש בת"א.

ההברה עוררה ויכוח לוהט בין נציגי הסיעות השונות, אך בסופו של דבר התקבלה כהחלטת המועצה ברוב קולות.

פסה יצא גם בקריאה ל„ועדת הארבעה" המטפלת בקביעת שכר הלימוד לסטודנטים, לגלות אחריות חברתית ולקבוע את גובה שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה, בלי לפגוע ביכולת הסטודנטים, בני השכבות מעוטות היכולת, לרכוש השכלה ומקצוע אקדמי, זאת על מנת למנוע היווצרות פערים מעמדיים בעתיד.

הסטודנטים מתכננים לשבות מול משרד רה"מ

(ע). – הסטודנטים מתכוונים לפתוח היום בשביתת־שבת מול ביתו של רה"מ בירושלים, אם לא יוחלט לאלתר להביא את נושא שכר הלימוד באוניברסיטאות להכרעה מיידית בישיבת הממשלה הקרובה.

יו"ר הסתדרות הסטודנטים באוניברסיטה העברית בירושלים אורי ברזוד מסר, כי רה"מ העלה מחדש את רעיון הקמת ועדה ציבורית שתבדוק את נושא שכר הלימוד. ברזוד אמר כי הסטודנטים מתנגדים לכך משום שזו צורה נוספת של סחבת בעניינים והם דורשים הכרעה מהירה.

הסטודנטים אמורים להיפגש היום עם רה"מ כדי לדון סופית בנושא. אך מועד הפגישה לא נקבע סופית.

ערב הנגב על שפת „בורות הקצינים" סיים כנס תנועת המגשימים

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בנגב

קונצרט יוצא־דופן של התזמורת הפילהרמונית הצעירה של בוסטון, על 90 נגניה, שנערך תחת כיפת השמים על שפת „בורות הקצינים" בהר־הנגב, עמד אתמול במוקד ערב־הנגב, שסיים את כנס „תנועת המגשימים" במצפה רמון והפגיש 430 צעירים מתזמורות־ישראל עם צעירים ותושבי העיירה.

„ערב־הנגב" היווה את גולת הכותרת בפעילות שהתבצעה לאחרונה בבית־הספר לקצינים של צה"ל, בה"ד 1, בנושא הכ־רת הנגב ושימורו, על־ידי החברה להגנת הטבע בסיוע אגף העתיקות.

מפקדי בית־הספר לקצינים נרתמו לפרוייקט החינוכי במ־לוא המרץ ותרמו במסגרת תוכנית האימונים אלפי ימי עבודה של צוערים לצורך שיקום אתרים שנפגעו במהלך האימונים או הפכו עם הזמן למזבלות. „ערב הנגב" ציין, לפיכך, את סיום העבודות באתר „בורות קצינים" – בורות מים עתיקים מתקו־פת הממלכה הישראלית המאוחדת מלפני כ־3000 שנה – ואת תוכנתם.

את הערב כיבד בנוכחותו ממלא־מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, ומלבדו נשאו דברים קצין חינוך ראשי, תא"ל נחמיה דגן, ומפקד בית־הספר לקצינים של צה"ל. לצד הופעת התזמורת מבוסטון, נערך במקום מופע אור־קולי של בית־ספר שדה הר־הנגב ומופע על בעלי חיים במדבר, משולב עם קטעי הגות ומוסיקה, שזור במשחקי אור וצבע.

קונצרט

חוויה מלאה

מאת יהודה כהן

„הקונסורט אוף מיוזיק" מלונדון הגיש במוזיאון תל־אביב תכנית תחת המוטו „לוקה מרנציו וההומור האנגלי" שכללה מדריגלים עם קטעי בינים בעוד (לאוטה) בנגינת אנתוני רולי, מנהלה האמנותי של הלהקה. „מדריגל" במוסיקה היתה צורת זמר רב־קולי א־קאפלה (בלי כלים) עם קונטרפונקטיקה שהתפתחה באיטליה במאה הט"ז, ואחד מיוצריה הגדולים היה לוקה מרנציו (1553־1599). בסוף אותה מאה הובא המדריגל לאנגליה על ידי זמר כנסיה בשם ניקולס יונג (נפטר 1619), ושם קמו מלחיני מדריגל מפורסמים ביניהם תומס ווילקס (1575־1623) וג'והן וארד (1571־1638).

על השמות המוזכרים היתה מושתתת תכנית הלהקה האורחת. חבריה הם שלוש זמרות ושלושה זמרים שהתמחו לזמרה של תקופת הרנסאנס, שבה עוד לא פותחו קולות גדולים והזמרים שרו בלי רעדוד (טרמולו). זמרתם מדוייקת ונקיה להפליא ומגיעה לעתים קרובות לאפקט כלי־י (אינסטרומנטלי), בעיקר בתצלילים (אקורדים) ממושכים. הזמרה היתה חרישית יחסית, ונגינות הביניים בעוד חרישית ביותר. על „שקט" זה שמר אנתוני רולי גם בהסבריו שאמר בהומור רב. על ידי זה השיג שקט מוחלט בקרב הקהל שהוסיף אפוי לאווירה המיוחדת, מה גם שביקש לא למחוא כף בין הקטעים. החוויה האמנותית היתה מושלמת.

חדשות חוץ • חדשות חוץ

אליסון טראוויס בת ה־24, עובדת ה„טייט גאלרי" בלונדון, מציגה לעיני כתבים את פדיון מסע ההתרמה „מבצע קונסטבל" שערכה הגאלריה ואשר ננעל שלשום. ה„טייט" ערכה את המבצע בנסיון לגייס 600,000 ליש"ט (קרוב למיליון דולאר), שיאפשרו לה לרכוש את יצירת המופת של הצייר האנגלי הנודע ג'ון קונסטבל „פתיחת גשר ואטרלו", הנראית ברקע. התמונה הוצעה ל„טייט" על־ידי אספן פרטי, במחיר 4,000,000 ליש"ט. לאחר הסדר עם רשויות המס הבריטיות, הועמד מחירה הסופי של התמונה על 3,000,000 ליש"ט. (צילום: א.פ.)

מרגרט תאצ'ר אישרה בפרלמנט:
ראש „מ.י.6" אולדפילד אמנם היה הומוסכסואל

לונדון („רויטר" עת"ים). – ראש ממשלת בריטניה מארגארט תאצ'ר אישרה אתמול בפרלמנט, כי הממונה לשעבר של שירות הביון „אם־איי־6", סיר מוריס אולדפילד המנוח, היה הומוסכסואל.

אולם, היא ציינה, כי חקירה יסודית הגיעה למסקנה, כי אולדפילד – שמת ב־1981, לאחר שכיהן כמתאם בטחוני בצפון אירלנד השסועה – לא היה סיכון בטחוני.

תאצ'ר השיבה על שאילתא בכתב מאת חבר הפרלמנט השמרני סיר פיטר בלייקר, בעקבות האשמות נגד אולדפילד שנכתבו בספר המתפרסם עתה בהמשכים בעיתונות הבריטית.

תאצ'ר מסרה בתשובה בכתב, כי התנהלה חקירה מקושבת, כולל מספר ראיונות עם אולדפילד, „כדי לבדוק אם יש סיבה כל שהיא להניח שהוא עצמו, או האינטרסים של המדינה, הועמדו בסכנה.

המסקנה היתה, כי למרות שהתנהגותו אמנם היתה בבחינת סיכון פוטנציאלי לביטחון, לא היתה כל הוכחה או סיבה להניח שהביטחון אמנם הועמד בסכנה".

הודעתה נמסרה לאחר שהסופר צ'פמן פינצ'ר, מומחה לעניני ביון, כתב שההומוסכסואליות של אולדפילד נחשפה על־ידי בלשים של האגף המיוחד, שהופקדו כדי להגן עליו בצפון אירלנד.

מקורות פוליטיים אמרו, כי אין הם מצפים שגילויים אלה יפגעו בסיכוייה של תאצ'ר לנצח בבחירות כלליות, שאולי ייערכו בשבועות הקרובים.

בגלל המחירים בניו־יורק בורחים גם גדולי הענקים

מאת אבנר תבורי, סופר „דבר"

ניו־יורק (מיוחד ל„דבר"). – הבריחה הגדולה החלה לפני כמה שנים. מחירי נכסי דלא־ניידי בניו־יורק הרקיעו שחקים וחברות [illegible] נאלצו לחפש להן מקומות זולים יותר להשים בהם את מרכזיהן. [illegible] היה למצוא שטחי בניה נרחבים, בתוך המחיר.

„איי.בי.אם" בחרה לבנות את המרכז העולמי שלה מחוץ לעיר. חברות אחרות, מפורסמות פחות, אך לא פחות גדולות, יצאו לקונטיקט והפכו ערים רדומות כגון סטמפורד, שאיש לא שמע את שמם, למרכזים של חברות גדולות ורבות השפעה.

בגלל ההבדל במחירי הנכסים וברמת המסים, היה המעבר כדאי ביותר מבחינה כספית. חברת התקשורת הענקית „איי.טי.אנ.טי" גרמה זעזוע בחוגים כלכליים כאשר הודיעה, כי היא מתכוונת להעביר את מרכזה – על 1,000 עובדיו – מלב האי מנהאטן לצידו השני של נהר ההדסון, לניו־ג'רסי. המקום אמנם מלהיב פחות מהעיר ניו־יורק, אך זול ממנה לאין שיעור.

עתה נתקפה ניו־יורק רבתי חרדה ממש – רשת הטלוויזיה „אן.בי.סי", על 4,000 עובדיה, רוצה לעזוב את האולפנים ואת המשרדים ב„רוקפלר־סנטר" המפורסם ולצאת את העיר.

אין מדובר רק באובדן הכנסה לניו־יורק: זו [illegible] רשת זאת את העיר, עלולות לצאת בעקבותיה גם רשתות הטלוויזיה הגדולות האחרות. לעיר ניו־יורק תהיה זאת מכה קשה ביותר.

גם ניו־יורקי מסורתי אחר, ה„ניו־יורק טיימס", מנסה לשכנע את הרשת להישאר. העיתון מנסה לשכנע את מנהליה המבוגרים של הרשת, אנשי דור המנהלים החדש, דור היעילות נטולת הסנטימנטים, שאין לראות הכל בעיניים של רואה־חשבון וש„צריך להתחשב גם בדברים אחרים".

את המחיר, או, נכון יותר, את ההפרש במחיר, תצטרך לשלם עיריית ניו־יורק. אד קוץ', ראש העירייה, כבר מנהל מגעים בהולים עם הנהלת הרשת. גם מושל מדינת ניו־יורק מציע לתרום ולסייע בשכנוע אנשי „אן.בי.סי" להישאר בניו־יורק.

מצרים תשפר דגמי „ט.55" ע"י ייצור עצמי

קאהיר („רויטר־עת"ים"). – מצרים עומדת להגביר את עוצמת האש של הטנקים הסובייטיים מדגם „טי־55" שברשות צבאה, על ידי התקנתם של תותחים 105 מ"מ מתוצרת מקומית, כך מסרה אתמול סוכנות הידיעות המצרית.

שר ההגנה המצרי פילדמארשל אבו־ראזאלה יחנוך בשבוע הבא מפעל חדש, שנועד לבצע שיפורים אלה.

מצרים, שהסתמכה עד אמצע שנות ה־70 באורח בלעדי כמעט על נשק סובייטי, רוכשת עתה את כלי־נשקה בעיקר מארה"ב וממדינות מערביות אחרות.

היא גם ביקשה סיוע טכנולוגי מארה"ב ומבריטניה, כדי לשכלל את ציודה הסובייטי.

מוסקווה הפסיקה את הספקתם של חלקי חילוף למצרים לאחר שהנשיא סאדאת גירש אלפי יועצים צבאיים סובייטיים ב־1972, אך השגריר הסובייטי בקאהיר מסר בשבוע שעבר, כי מוסקווה תחדש בקרוב את מכירתם של חלקים למצרים.

הסופר האנגלי הנודע גראהם גרין (מימין) נראה כאן בעת שעוטר שלשום במאנאגואה, ב„אות הכבוד על שם רובן דאריו" – אות הכבוד הבכיר ביותר של ניקאראגואה על מפעלי תרבות. את העיטור הצמיד לחזהו של הסופר נשיא ניקאראגואה דניאל אורטגה. ממשלת ניקאראגואה הודיעה, כי החליטה להעניק את העיטור לגרין „כאות הוקרה על הסולידאריות שלו עם ניקאראגואה והגנתו העקשנית על זכויותיה וכאות הכרה למקום הכבוד שרכש לו במאבק הכלל עולמי נגד ההגמוניה האימפריאליסטית". (צילום: א.פ.)

ניקסון מנע פרסום מביך מ„ווטרגייט"

וואשינגטון (עת"צ). – נשיא ארה"ב לשעבר ריצ'ארד ניקסון הצליח למנוע, זמנית, פירסום של חלק מארכיונו האישי, פירסום שנועד ל־4 במאי – כך מסר דובר של הגנזך הלאומי האמריקאי.

הוא ציין, כי פרקליטיו של ניקסון הגישו 3,100 עמודים של נימוקים משפטיים נגד פירסומם של כחמישה אחוזים ממסמכי הארכיון, הנחשבים כמביכים לגבי הנשיא לשעבר.

אשתקד, פירסם הגנזך הלאומי כ־1,000,000 מסמכים מארכיונו האישי של ניקסון.

חלק מהמסמכים האמורים להתפרסם עתה עוסקים בפעילות ניקסון ועוזריו בעת שערוריית ווטרגייט, אשר הביאה להתפטרותו של ניקסון, באוגוסט 1974.

דולפינים מתים מוות מסתורי בחופי בראזיל

ריו דה ז'ניירו („רויטר", עת"ים). – מומחים ברזילאים לדיג חוקרים עתה את מותם המסתורי של יותר מ־2,000 דולפינים ליד חוף מחוז באהייה שבצפון־מזרח המדינה.

„עד עכשיו, תופעה זאת היא עדיין בגדר תעלומה בשבילנו. שכן נמסר לנו, כי רק הדולפינים מתים במימי חוף פיראקאנגה", אמר הממונה על רשות הדיג הממשלתית.

נודע, כי הדולפינים התחילו למות בשבת שעברה במפרץ שליד חוף פיראקאנגה, בקרבת העיירה איטאקארה.

הממונה העלה השערה, כי ייתכן שהדולפינים מתים משום שהמים אינם קרים די הצורך בשבילם, או משום שהורעלו על־ידי חומר כלשהו. אולם, הוא הטעים, כי דגים אחרים לא נפגעו.

בינתיים, הוסיף, אוכלים התושבים העניים באיזור את בשר הדולפינים המתים.

חקירת עיזאת נפסו: השקר הלבן

מאת נתן רועי

אני חושב שזה התחיל מזה שהיו להם תנאים אחרים של שירות בלבנון. לעולם היה צבע רב זהה, ועולם גדלנו על לבניה בכוס של זכוכית, אבל על תנאי עבודתם אמרו הבירי: „הם עולם אחר. אתה תופס מתגל מעבר אליהם וכל מה שהם יעשו יהיה מקובל על כולם". לא היתה דרך אחרת לעבוד שם, בארץ הכובים והלבנתית. בכל פינה ישב מודיע, שסינקף, שמכר את אבא שלו, היה מוכן להפיל איתך בפח, ורק שירות הביטחון הכללי ידע איך לעבוד איתם. כך לפתות מכות, מבואריות קטנות – ואולי גדולות – חקרו וגבו עדויות. בבשירה הציאו פיסת מידע העלמו באופק, לפתות הוזו מתגברים, ניתנו עוד מכירה הציאו עוד פיסת מידע, והכל היה בסדר גמור.

אי אפשר היה אחרת

בארץ כזאת כמו לבנון אי־אפשר היה לעבוד אחרת. גם יורם המזרחי – שיהלל היום ב„ידיעות אחרונות" את נפסו – ידע זאת. בקרב היה יושב איתם ושומע הרדיו בבניין המפקדה של שער הראשי, בקומה השניה, ושיבע תדרוך־תדריכה. היום כולם חכמים אחרי מעשה... כולם ידעו מה עברו הוך הפעלת שקרים לבנים, כמתם הסתבכו בבתי המשפט, ושתקו כי זה היה נוח. עכשיו כולם כשפטנים שרוצים דין וחשבון. היום – כולם חברי „מועדון זכויות האדם ואכיפת החוק". בית המשפט העיר לא אחת על שיטות העבודה של שירות הביטחון הכללי, אבל השיטות המשיכו להתבצע בשקט, איש לא פצה את הפה.

אבל גם במשטרה הפקידים והבריות מקבלים בחקירות מבויימות, ברכות ובכבבות הפרקליטות. שופטת בית המשפט המחוזי בתל־אביב ביפורה על כך ביום עיון בנער של המשטרה בבחלה לקבינר משטרה: „...הייתי רוצה לבינן שעדיין יש הוראות המתקבלות בכפיה. לא מכבן זוכה אדם שהואשם ברצח משום שההודאות התקבלו כבנו שלא כדין. במשטרה יש עדיין מי שנותן לכך גיבוי. באותו תיק הופיע קצין ואמר 'אל תבכה, המשטרה עמדה פה במבחן'. כאילו שכוכר פלוני, אשר היכה או לא היכה, הוא משטרת ישראל. הדבר כאב הרעים אותנו, השופטים, מפני שאם קצין אמר זאת, הדבר מצביע על כך שמשהו לא בסדר כולל. הוא לא היה צריך לתת גיבוי לחוקרים במקרה זה. יש עוד מה לספר". אם המצב כזה במשטרה, קל וחומר בשירות הביטחון הכללי שהוא גוף בעל אמות־מידה וחקירה סגורות מאלה שבמשטרה, מתוחכמות מהן ועל כן אותו הגילויים גדול הרבה יותר. המחיר של הגילוי הוא לפעמים השקר.

הסוכן הכפול

העיתונאי נחום ברנע כתב השבוע ב„כותרת ראשית" כי האיש שסיבך את עיזאת נפסו התגלה אחר כך כעבריין. האמת היא שאבו־קאסם היה סוכן כפול שקשר קשרים עם ארגוני חבלה והמקום מושבו בכפר שובא שבעיבודי הפתחלנד הוא 'שלם' על מקורות מידע לא מעטים. אנשי השב"כ מועגים היום, כי לאחר שהתברר להם כי אבו־קאסם הלבנוני הוא סוכן כפול, הוא נחקר, החל „לזמר" כשהוא מפיל לתוך רשתו את המקור שלו בצד הישראלי, הקצין עיזאת נפסו.

כשהולה הקירור עדותו של אבו קאסם, הוא סיפר כי נפסו, הצ'רקסי בן כפר כמא, מסר מידע מודיעיני והבטיח להעביר לו אמצעי לחימה ואמל"ח. לצורך גילוי האמת הוקם צוות בן 12 חוקרים, שכונה על ידי ראש השב"כ אז וראש אגף החקירות בשב"כ שכונה בפי כל פשוט. „חקירתו של עיזאת נפסו התנהלה בלחצים סבירים וזאת בהשוואה לחקירות אחרות שערכנו ביהודה שבה הופעלו לחצים גדולים הרבה יותר. נפסו היה מקרה מרהים – תופעה שהתגלמה באדם אחד שהאווירה הלבנונית שיבשה את מחשבתו. הבחור נפתח. למסקנה זו הגענו רק לקראת סוף החקירה, אבל נפסו הכחיש את הממצאים שלנו לגבי מגיעים. ביום ה־16 הוא הודה. נותר לנו ספק אחד לגבי העברת האמל"ח וההבטחות להעביר ...

עיזאת נפסו

אותו. לגבי המגע עם סוכן זר היה ברור לנו כי הדבר קרה והראיות לכך נסמכו על עדויות נוספות – נסיבתיות ואחרות – לרבות שחזור שנערך עימו בשכת הפגישה" – אמרו השבוע החוקרים למשפטנים, שקיבם כוחות.

התערבות חיים לבקוב

בינואר 1980 היה ברור לעיזאת נפסו, כי אפילו קשריו הטובים עם יורם המזרחי, בנימין בן אליעזר, חיים לבקוב, יאנוש בדגל ואחרים שהכירו אותו, לא יעזרו כפי שהם לא עזרו לרבים אחרים. באחד מימי המעצר נתבקש לבקוב, ידיד המשפחה, לבקר את עיזאת נפסו בתא המעצר כדי לשכנע ממנו מה קרה ולמסור לו דרישת שלום. נפסו הכחיש פרטים ומסר ללבקוב דרישת שלום. לבקוב, שדרכי הביטחון ידועות לו מזה שנים, הבין מיד כי עיזאת המתנבך, והציע לשב"כ דרך פעולה מסויימת, שאותה אין הוא מפרט, אך החוקרים לא סמו לעצתו, כיוון שאינגו מפקדם.

החקירה היתה קשה מאד מפני שהיתה בפיקוח ותחת זכוכית מגדלת של הרבה קרובים־מקורבים לשב"כ. נערכו דיונים עם אנשי הצוות שחקר וההתייעצויות לגבי משקל הראיות. לבסוף הוחלט על ידי הגורמים המשפטיים של שב"כ להגיש נגדו כתב אישום חמור ביותר שיחייב הרכב של שלושה שופטים. חומר הראיות העיקרי הוגש לעורכי הדין של נפסו, אך חלקו האחר נשמר בכספת, כמקובל שנים רבות במשפטי שב"כ. נפסו טען, כי הוא חף מכל פשע וההודאה הוצאה ממנו שלא כדין. החוקרים היו משוכנעים שלא טפלו עליו עלילה, אבל הראיות ייבחנו על ידי שלושה שופטים ללא משוא פנים. האשמה העיקרית הכוזה – העברת אמצעי הלחימה היתה „עקב האכילס" של כתב האישום וכך גם עדותו בכתב של אבו קאסם.

משפט זוטא

כאשר עיזאת נפסו טען כבר בתחילת משפטו כי הערות שלו נגבתה שלא כדין והוא חף מפשע, התנהל בבית המשפט הצבאי – בהרכב שלושה שופטים – משפט זוטא על קבילות ההודאות. את זה יודעים היום כולם. ומה אין יודעים? בפגישה האחרונה שנערכה במשרד המשפטים אמרו אנשי השב"כ כי במשפט הזוטא שיקרו כל החוקרים בלי יוצא מן הכלל כי כך מקובל. כשהפרקליט הצבאי הראשי, אמנון סטשנרובי־נבו, שנכח בפגישה, שמע זאת, אמר: „זה לא מותיר כל אפשרות אלא לפתוח בחקירה". חוקרי השב"כ אמרו השבוע למקורביהם: „אחרי ששמענו את האבה על השולחן שמשקרים כל השנים, הוא עומד על חקירה פלילית? ברור הוא אינו מוכן לקבל את הצעתנו לפתוח בחקירה על דרכי העבודה של שירות הביטחון הכללי בוועדת חקירה ממלכתית? מה, הוא לא ידע ששיטות חקירה כאלה מתנהלות זה שנים? הוא נולד אתמול?"

העד המרכזי במשפט־נפסו היה יוסי גינוסר, שהיה מעורב מכולם בחקירה. גינוסר העיד ארוכות ובאמצעותו הוגשה לבית המשפט, כמקובל, גם עדותו של אבו קאסם משובא (אגב, בצורה דומה הוגשה עדותו של זהו עבלה – עד המדינה – שהיה קצין מפקדה בצבא דרום לבנון – נגד סא"ל דוד ליידר, שהורשע בעבירות סחר בסמים). העדות, שהוגשה בהסכמה של שני הצדדים, לא עוררה בעיות מיוחדות כיוון שנסמכה בעדויות נוספות. הבעיה

חיים לבקוב

הרגילה היתה העדר התרשמות של השב"כ שבדרך כלל איננה מגיעה לבתי משפט כדי לשמור על שיטות חקירה ועל חסיונן. על המחסור בעדויות כאלה ככך העיד בית המשפט האחראי במקרים אחרים אך נוהג זה, של העדר תרשמות, נמשך. היה ברור כי אבו קאסם – כמו זהו עבלה – הוא עבריין ושותף לעבירה ולא היתה בכך כל תמיהה. משפטים בנויים על אדם המפליל אדם אחר ובחלק מהמקרים המפליל הוא עבריין או במקרה שלנו סוכן כפול.

גם קרוביו של עיזאת נפסו הבינו כי הקצין הצ'רקסי מעל באמון שניתן בו. חיים לבקוב אומר זאת בפה מלא: „הוא לא בגד – הוא מעל באמון. כדאי שתדעו מהעניין, אתם העיתונות, כיוון שנפסו הוא 'אחד' אחד צ'רקסי. הכל רק שהיה עירעור, ולא הגיע להמתקה בעונשו".

הערעור החוזר

נשיא בית המשפט העליון, מאיר שמגר, טען בהרצאה שנשא באחרונה בפני סטודנטים למשפט באוניברסיטת תל־אביב כי עורך הדין של הנאשם חייב להיזהר שלא יזוהה עם עבירות הנאשם. לקדר צבי הדר (סניגורו של נפסו) נעשה עוול כשהוצג כאחד שלום, מתוך הזדהות עם הנקירה, [illegible] של נפסו במשפט. ד"ר הדר השתכנע כי נפסו חף מכל פשע ואשמתו לא הוכחה. הספקות חייבים לפעול לטובתו כמו לגבי כל נאשם. הערעור על פסק הדין הקודם, 18 שנות מאסר, נדחה ולאחר שהסתמן פתח לערעור נוסף בבית המשפט העליון, הוא אכן נוצל.

אנשי השב"כ טענו השבוע, כי יש לבדוק את חקירת אנשי השב"כ במרוצת השנים ולא לבודד את מקרה נפסו כחריג אלא כשיטת עבודה מקובלת. את הדרישה השמיעו ברשות ובסמכות. „עיקרנו כל השנים ועכשיו מתעוררים?" שאלו בתמיהה. היו אחרים שהבריעו: „כך אי אפשר לעבוד יותר" ושקלו כיצד לפנות לעיתונות.

אהרן ברק על האמת

היום – והרבה שנים לפני כן – ברור כי השב"כ הוא אומנם גוף מוסמך לחקירות המהווה פלגנה בסדרת נאצרת. שופט בית המשפט העליון אהרן ברק, בהעידו על שיטות עבודה של המשטרה, אמר כך: „נניח שאנו משוכנעים, לגבי טיפוס מסויים, שאם הוא יקבל מכות הוא יאמר את האמת. אנחנו מוכנים להכיר בנורמה המאפשרת להרביץ לו משום שאנו סבורים שהחופש האישי שלו, שלמות גופו, כמו גם של אחרים, היא ערך חשוב יותר מהערך של גילוי האמת. האיסור על מכות הוא לא רק משום שחזקה על מי שמקבל מכות שאינו אומר אמת. האמת היא שלעיתים קרובות מי שמקבל מכות אכן אומר אמת. אבל תפיסתנו היא שאיננו מוכנים לשלם את מלוא המחיר על אמירת האמת. אמת הוא אחד הערכים שאנחנו רוצים להשיג, אך הוא איננו ערך עליון. איננו מוכנים שכבודו של אדם יירמס כדי לגלות את האמת. אגב, דבר זה מוצא את ביטויו בתחומים שונים. אם בית משפט אחד החליט על דבר אמת והשאלה מתעוררת מחדש ומתברר שבית המשפט טעה, איננו פותחים את הדין מחדש משום סופיותו של הדין, כלומר הערך של סופיות הדין

אהרן ברק

גובר על הערך של אמירת האמת והחוזר שבמסרה שלנו, הערך של כבוד האדם, הערך של השלמות הגופנית הם ערכים שגוברים על ערך חשיפת האמת".

עם כל הצער והכאב, בשב"כ זה לא עובד כבר שנים רבות. וכך גם במשטרה במקרים קשים לפענוח. כולם ידעו זאת ושתקו. נפסו העיר אותם מתרדמתם. חקירה ממלכתית על דרכי החקירה של השב"כ עלולה לתקן את המעוות שנעשה על־ידי שיטות [illegible]

אביב של מוסיקה
אפריל 1987

ה„קונסורט אוף מיוזיק"
מנהל מוסיקלי: אנתוני רולי (לאוטה)
בשיתוף המועצה הבריטית
תכנית א' „המדריגל הוירטואוזי"
שוץ, מונטוורדי, וואנד, לואוס
ת"א, מוזיאון ת"א רקנאטי
יום ו' 24.4 ב־14.30
דוודות יום ד' 22.4 ב־20.30
כברי יום ה' 23.4 ב־21.00
כרטיסי בהנחה בטל' 256351
בכל הסניפים
בהדרך 248787 ובמתר המשרדים

דוהנות „ויקס" יום א' 26.4 ב־20.30
ת"ים „הנרי קראון" יום ד' 29.4
ב־20.30 תכנית ב:
„לוקה מארנציו – „המוזות האנגלי"
מטקסו, פראבוסקי, דאולנד, ווילקס ואחרד
ת"א „מוזיאון ת"א רקנאטי"
יום ג' 21.4 ב־19.00 וב־21.00
(בשעה 20.00 מפגש עם האמנים על כוס יין)
כרטיסים במוזיאון טל' 257361
„הדרקסטל" 223167

התזמורת הפילהרמונית הצעירה של הקונסרבטוריון ניו־אינגלנד
מנצח: בנג'מין זאנדר
מיצירות וובר, בטהובן, דבוז'אק.
ירושלים „תיאטרון הנרי קראון"
יום ג' 21.4 ב־20.30
כרטיסים „תיאטרון ירושלים"
טל' 667167 וב„ביתו" טל' 234061
ת"א „היכל התרבות"
יום ג' 28.4 ב־20.30
כרטיסים „הדרקסטל" 223167
בחסות מעריב לנוער

הקאמרי
חגיגת אביב בקאמרי
במשך 10 ימים בלבד, עד 50% הנחה
על מיטב הצגות העונה בחודשים אפריל-מאי
כרטיס זוגי להצגה אחת - 25% הנחה.
כרטיס זוגי ל־2 הצגות 37.5% הנחה.
כרטיס זוגי ל־3 הצגות 50% הנחה.
מכירה בקופת הקאמרי בלבד! דיזנגוף 101, טל. 233335

מבצע מיוחד לקוראי „דבר"
עתון 77
ירחון לספרות, חברה, חינוך, תיאטרון, אמנות, ביקורת.
ספרות עברית עכשווית. תרגומי יצירות של סופרים יהודים. תרגומי ספרות ערבית ופלסטינית.
עם „עתון 77" תהיה מעורה בתרבות המתהווה.
החותם היום על מנוי שנתי, ישלם רק 25 ש"ח (במקום 35) עבור 10 גליונות בשנה – כולל משלוח.

חתום על „עתון 77"

לכב' ת"ד 16452, ת"א
הנני מבקש להיות מנוי על „עתון 77" לשנת 1986 1987
שם ומשפחה ___
כתובת ___
מצורף בזה צק על סך 25 ש"ח עבור 10 גליונות. [illegible]
חתימה ___ תאריך ___

בתי קולנוע

■ תל־אביב

אסתר: קשרים שבאולה 9.40, 7.15, יום ו' 10.00
אופיר: ילדים חורגים לאלוהים 9.30, 7, יום ו' 10.00
בית ליסין: הערפדים (סלח לי אתה נושך את צווארי) 11.15, יום ו' 11.30, 2.30
בית בריל: פלאטון 9.15, 7
בקיהודה: שמתי ברז למורה 9.30, 7.15, יום ו' 12.00, 10.00
גורדון: אהבה נגובה 9.30, 7.15
גת: חנות קטנה ומטריפה 9.40, 7.15, יום ו' 12.00, 10.00
דיזנגוף 1: שיחות מלוכלכות 9.50, 7.30, יום ו' 22.00, 1.30, 11
דיזנגוף 2: זכרונות אהבה מסירנצה 9.50, 7.30, יום ו' 22.00, 1.30, 11.00
דיזנגוף 3: המודרת 9.50, 7.30, יום ו' 22.00, 1.30, 11
דקל: קרוקודיל דנדי 9.30, 7.15, יום ו' 10.00
הוד־בי־איך: בן לוקה בת 7.30, הזבוב 9.30, סקס – הצגת, יום ו' 10.00 הזבוב הזה: מלכודת 52 9.30, 7.15, יום ו' 12.00, 9.45
הקולנוע (בית ציוני אמריקה): שכבתו עדין 9.30, 7.15, יום ו' 12.00
חן 1: צבע הכסף 9.45, 7.15, יום ו' 12.15, 9.50
חן 2: הרומן שלי באוקספורד 9.45, 7.30, יום ו' 12.05, 9.50
חן 3: אל תקרא לי לבן 9.45, 7.35, יום ו' 12.15, 10.00
חן 4: חטיפה נעימה 9.40, 7.30, יום ו' 12.15, 10.00
חן 5: בשוע אתמול היום 9.40, 7.30, יום ו' 12.05, 10.00
לב 1: חליפת ערב 9.50, 7.50, יום ו' 10.00
לב 2: בקצב השעון 9.40, 7.40, יום ו' 10.00
לב 3: קיץ 9.40, 7.40, יום ו' 10.00
לב 4: מלו 9.40, 7.30, יום ו' 10.00
לימור: הבוקר שאחרי 9.30, 7.15, יום ו' 12.00, 9.45, שבת 11.00 הסיפור שלא נגמר 2.00 שכרון חושים
מוגרבי: סגור לרגל שיפוצים
מוזיאון: שואה חלק א' 1.00 חלק ב' 6.00
מקסים: כלא הנשים 9.45, 7.45
סיון ולשעבר אלנבי: יום ו' 12.15, 10.00 סיפור בזיג זג, שבת 11.00 סרט מתוק, 3.00 הדייר. האינטסטלטור 9.40, 7.30
סינמה 1: חנה ואחיותיה 9.30, 7.15, יום ו' 10.00
סינמה 2: בעקבות הכרך 9.30, 7.15, יום ו' 10.00
סמדר: סגור לרגל שיפוצים
פאר: ללא רחמים 9.30, 7.30, יום ו' 10.00
פריז: בטי בלו 9.30, 7.00, יום ו' 12.00, 10.00. יום ו' 2.30 יפהפית היום 4.30 הסנדרק. II, שבת 11.00 האיש שנפל מכוכב אחר 1.00 זכרונות / 3.00 לילה מאוד מוסרי. 5.00 מופע הקולנוע של רוקי
צפון: שם הוורד 9.45, 7, יום ו' 10.00
שחף: פלאטון 9.30, 7, יום ו' 12.00, 9.45
תמוז – רמת־אביב: יום ו' 12.15, 10.00 מבנים משתנים, שבת 1.00 פיקניק בצל ההר, 3.00 בלייד ראנר
תכלת: דקה לחצות 9.30, 7
תל־אביב: בער הזהב 9.30, 7.15, יום ו' 12.00, 10.00

■ ירושלים

אדיסון: בער הזהב 9.30, 7.30
אורנע: אהבה נגובה 9.15, 7.15
אורין 1: קרוקודיל דנדי 9.15, 7.15
אור 2: להתעתן שבית 9.15, 7.15
אור 4: ג'ק פלאש המקפץ 9.15, 7.15
אור 5: חליפת ערב 9.15, 7.15
אור ג'יל: אל תקרא לי לבן 9.30, 7.15
בית אגרון: יום ו' 2.00 חברים, 4.00 בלייד ראנר, שבת: 7.30 המכה הי"8, 9.30 בשם כל בני ביתי
האולם הקטן בניני האומה: סגור לרגל שיפוצים
הבירה: האינטסטלטור 9.30
כפיר: פלאטון 9.30, 7.15
מיטשל: ילדים חורגים לאלוהים 9.30, 7.15
סמדר: חנה ואחיותיה 9.15, 7
עדן: מלכודת 52 9.30, 7.30
רון: הבוקר שאחרי 9.30, 7.30
תיאטרון ירושלים: כח הרמים 9.15, יום ו' 2.30

■ חיפה

אורה: פלאטון 9.00, 6.30
אורלי: אהבה נגובה 9.15, 7
אמפי־תיאטרון: מלכודת 52 9.15, 7
ארמון: קשרים שבאולה 9.00, 6.45
חן: דקה לחצות 9.15, 6.45
עצמון 1: ילדים חורגים לאלוהים 9.10, 6.45, יום ו' 10.00
עצמון 2: הבוקר שאחרי 9.15, 7, יום ו' 10.15
עצמון 3: ניפגש בחוף 9.15, 7
פאר: קרוקודיל דנדי 9.15, 7, יום ו' 10.00
קריגור: האינטסטלטור 9.15, 7.00
רון: בער הזהב 9.10, 7.00
רב גת 1: חליפת ערב 9.15, 7.00, יום ו' 10.00
רב גת 2: אל תקרא לי לבן 9.15, 7, יום ו' 10.00

■ קריות חיפה

כוכב: אהבה נגובה 9.30, 7.15
מרכז: צבע הכסף 9.15, 6.45
אורות: 3 אמיגוס 9.15, 7
בית העם: חנה ואחיותיה 9.15, 7
הזרבול: האינטסטלטור 9.15, 7
סינה: כלא הנשים 9.15, 7

■ אשדוד

אסתר: כלא הנשים 9.30, 7.30
אשדוד: ללא רחמים 9.30, 7.00

■ אשקלון

אסתר: מלשלם 9.15, 7.00
רמאה: ניפגש בחוף 9.30, 7.15
רחל: שטר במשטרה הלקית 9.15, 7.15

■ באר־שבע

חן: בער הזהב 9.30, 7.30, יום ו' 10.00

■ הרצליה ורמת השרון

היכל: בער הזהב 9.30, 7.15
מלון דניאל: שיחות מלוכלכות 9.30, 7.15

[illegible] שבת 11.00 פלוגה על הראש 1.15 נסע אל האושר 3.15 כל מה שרצית לדעת על המין

■ עפולה

[illegible] 9.00

■ חולון, בת ים

ארמון: האינטסטלטור 9.30, 7.15
מגדל: הרומן שלי באוקספורד 9.30, 7.15, יום ו' 10.00
[illegible]: בשם כל בני ביתי 9.30, 7.15
סבוי: פלאטון 9.30, 7, יום ו' 10.00
רינה: בער הזהב 9.30, 7.15
עצמאות: כלא הנשים 9.30, 7.15

■ טבריה

אביב: חטיפה נעימה 9.30, 7.15

■ כפר־סבא, רעננה

[illegible]: שיחות מלוכלכות 9.15, 7.00
[illegible]: הזבוב 9.15, 7
אורות: ניפגש בחוף 9.15, 7.15

■ לוד, רמלה

[illegible]: כלא הנשים 9.30, 7.30
[illegible] 9.30, 7.15

■ נהריה ועכו

[illegible] 9.30, 7.15
רון: [illegible] 9.30, 7.15
[illegible]: ניפגש בחוף 6.00

■ נתניה

[illegible]: מלשלם 9.15, 7
אסתר: בער הזהב 9.15, 7.00
שרון: פלאטון 9.30, 7.00

■ קרית אונו

[illegible]: יום ו' 10.00 עסקה ללא רחמים, שבת 11.00 [illegible]

■ פתח־תקוה

שלום: האינטסטלטור 9.00, 7.15
היכל 1: ילדים חורגים לאלוהים 9.30, 7.15
היכל 2: [illegible]
היכל 3: פלאטון 9.30, 7.15

■ ראשון לציון, רחובות

[illegible]

■ רמת־גן וגבעתיים

[illegible]

90 עצרות ״ייערכו במוצ״ש ערב יום הזיכרון לשואה

(עש"ת). – כ־90 עצרות זיכרון לשואה ולגבורה ייערכו במוצאי־שבת, ערב יום הזיכרון לשואה ולגבורה ברחבי המדינה – מסר אתמול מנהל מרכז ההסברה יעקב עץ, אשר משרדו מרכז את האירועים ביום זה. בעצרות ישתתפו שרים, חברי־כנסת, אישי ציבור, ראשי רשויות מקומיות ורבני ערים.

ערב יום הזיכרון ייפתח רשמית במוצאי־שבת ב־9 בטקס הממלכתי שייערך ב„יד ושם" בירושלים, בהשתתפות נשיא המדינה חיים הרצוג וראש הממשלה יצחק שמיר.

ביום הזכרון לשואה ולגבורה, יום ראשון 26 באפריל, תישמע צפירת דומיה בת שתי דקות בכל הארץ, בשעה 8 בבוקר. יום הזכרון לשואה ולגבורה יינעל ביום ראשון ע"י שלושה טקסים מרכזיים: בקיבוץ לוחמי הגיטאות בשעה 19.15 בהשתתפות שר הביטחון יצחק רבין, ביד מרדכי בשעה 18.45 בהשתתפות יו"ר הכנסת שלמה הלל ובקיבוץ תל־יצחק בשעה 19.30 בהשתתפות השר עזר ויצמן.

במהלך היום ייערכו ב„יד ושם" טקסי הנחת זרים על־ידי משלחות ובני נוער, חנוכת קטע מבקעת הקהילות החרבות, בהשתתפות שר החוץ שמעון פרס, וטקס אזכרה באוהל יזכור.

אריאלה ראובני, סופרת „דבר" מוסיפה:

חיפה תציין את יום השואה בעצרת מיוחדת באולם האודיטוריום, במוצאי־שבת, בהשתתפות ראש העירייה אריה גוראל, ח"כ שבח וייס, ערנה שטיינברג, יו"ר הארגון של הדור השני לניצולי השואה.

המשטרה תאכוף

המשטרה תאכוף את חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה. המפכ"ל רב ניצב דוד קראוס, הורה להנחות את יחידות הסיור של המשטרה לרשום דו"חות נגד מי שיפר את החוק ומי שיחזור לסורו לאחר שירשום לו דו"ח, יובא לשיפוט מהיר.

בספר חדש המסכם מחקרים

המלצה למשרד החינוך להיערך מחדש למימוש האינטגרציה

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

„האינטגרציה הסרת משמעות ב־32 אחוז מהרשויות המקומיות וב־80 אחוז של מערכת החינוך הרגיל. זאת, משום שהמכשיר העיקרי ליישום האינטגרציה, „מיפוי של רובעי חינוך" שמטרתו להבטיח שאוכלוסיית התלמידים תהיה ממוזגת, אינו פועל ביעילות ומאפשר לקבוצות לחץ אי־החלה של מדיניות האינטגרציה בחטיבות הביניים הקיימות. מאז החליטה הכנסת על הרפורמה בשנת 68, רק כמחצית אוכלוסיית התלמידים שולבה בחטיבות ביניים. קצב הנהגת הרפורמה הלך ומואט בשנים האחרונות ובתוצאה מכך מתקיימות שתי מערכות חינוך מקבילות, אחת אינטגרטיבית ואילו השנייה בלתי אינטגרטיבית, המסכנות את הישגי הרפורמה ואת המשך ביצועה בעתיד".

ביקורת זו על „המפעל בעל המשמעות החינוכית והחברתית הגדולה ביותר שביצעה מערכת החינוך הממלכתית בישראל", מותחת פרופ' מרים שמידע, ראש בית הספר לחינוך באוניברסיטת בר אילן בספר חדש, „בין שיוויון למצויינות", המסכם מחקרים שונים שנעשו בתחום זה.

פרופ' שמידע טוענת כי קיימת סתירה פנימית בין עקרונות הרפורמה, כפי שקבעה הכנסת לבין ההנחיות הקיימות לשיבוץ תלמידים לרמות לימודים שונות בחטיבות הביניים. סתירה פנימית נוספת קיימת בין המביעה לאינטגרציה לבין העובדה שמרבית הפעולות של החינוך החברתי נעשות בקבוצות לא אינטגרטיביות. בחינוך העל־יסודי רק כשליש ממוסדות החינוך הם מקיפים אינטגרטיביים וגם הם אינם פועלים בשלמות לפי עקרונות הרפורמה, בתי הספר המקיפים בעיירות הפיתוח מאוכלסים כמעט רק בידי תלמידים ממוצא מזרחי ואינם מושכים את בעלי ההישגים הלימודיים הטובים ביותר הפונים לחינוך פנימייתי. לעומת זה דוחים המקיפים כ־20 אחוז מבעלי הציונים הנמוכים.

שמידע מצטטת בעניין זה את דברי אחד ממנהלי המקיפים המגדיר בתי ספר אלה כ„בתי ספר על־יסודיים לתלמידים בינוניים". הגדרה זו מקבלת חיזוק מהעובדה שרוב תלמידי המגמות המקצועיות במקיפים נוטים לבחור במסלול הבינוני ברמת הקושי שלו. פרופ' שמידע ממליצה על היערכות מחודשת במשרד החינוך שתאפשר מימוש חזון האינטגרציה במלואו שכן לדעתה, שיוויון ההזדמנויות בחינוך אינו עומד בסתירה למצויינות.

אזהרה להנהלת קק"ל לעשות „פסק זמן בחיים הטובים"

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

על תסיסה בקרב מאות מעובדי קק"ל „החשים מחנק בשל שחיקה בשכרם אשר אינו מאפשר להם לפרנס את משפחותיהם בכבוד", מסר אתמול חבר המזכירות הארצית של ארגון עובדי הקק"ל גיורא פישר במכתב אל הנהלת הארגון. פישר מציע לדירקטוריון של המוסד ולהנהלתו „לצאת ממעגלי השמן ולעשות פסק זמן בחיים הטובים", כדי לחוש את כאבם של העובדים ולעשות לתיקון המצב.

בהמשך המכתב מוזהר פישר כי אם הנהלת המוסד לא תקרא בהקדם את „הכתובת של הקיר", יגמגו העובדים, צעירים [illegible]

נוסע גילה מטען באשקלון

(ע). – ערנותו של אחד הנוסעים מנעה אתמול אסון בתחנת האוטובוסים המרכזית באשקלון, שם נתגלה מטען חבלה ופוצץ ללא פגע.

המקרה אירע סמוך לשעה 3 אחר־הצהריים. הנוסע הבחין בחפץ שעורר את חשדו ואז הזעיק למקום חבלן משטרה, אשר קבע כי מדובר במטען חבלה. מיד פונתה התחנה, שהיתה שוקקת אדם באותה שעה, והחבלן פוצץ את המטען.

נוכחות מלאה

כארוחת ערב חגיגית שנערכה בקאהיר לרגל ביקורו של שר החקלאות הישראלי אריק נחמקין (בתמונה), אמר משה ששון שגריר ישראל בקאהיר: „לא יאמן אבל אפשר לקיים כאן ישיבת קבינט מצרי". לא פחות משנים־עשר שרים מצרים, כולל ראש הממשלה, שרי החוץ, האוצר ואחרים נכחו בארוחה והוכיחו בכך את החשיבות הגדולה שמייחסים המצרים לשיתוף הפעולה החקלאי בין ישראל למצרים. בביקורו שם יבדוק נחמקין תכנית לפרויקט ענק להקמת חממות לגידול ירקות. כן נבדקת האפשרות של העברת חווה חקלאית המשותפת לישראל ולמצרים והמנוהלת על־ידי ישראלים לניהול לידיים מצריות.

דויד מרשיוב

הישג גדול

קבלת הפנים המסורתית שנערכה אתמול לבדויי הנגב לכבוד יום העצמאות ה־39 למדינת ישראל, הוקדמה השנה לרגל צום הרמדאן, החל בימים אלה. מאות שייחים ונכבדים בידואים התכנסו אתמול באולמי „בית אשל" בעיר וזכו לברכתו של השר משה ארנס (בתמונה), שהעלה על נס את האחווה השוררת בין היהודים לבידואים בארץ, בציינו כי ההישג הגדול ביותר של המדינה מתבטא באינטגרציה החברתית בין כל העדות והעמים החיים בתחומה. בשולחן הכבוד ישב השייח גידוע אל הוזייל, זקן השייחים הבידואים בנגב, יועצו של השר, תא"ל (מיל.) עמוס גלבוע, יועץ השר בנגב, ד"ר נסים קזז, הממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים, שלום דנינו וראש עיריית באר־שבע, משה זילברמן.

אמיר רוזנבלום

ישראלים אינם רצויים

יוסף שבו, הנספח הכלכלי בשגרירות ישראל במצרים מוכר כחובב ספורט מושבע. שבו והקונסול בשגרירות יצחק עטאר, המוכר אף הוא כחובב ספורט – ביקשו לאחרונה להצטרף למועדון הספורט בשכונת מעאדי. לתדהמתם נדחתה בקשתם בטענה שבמועדון לא מקבלים חברים מישראל. הנספח הכלכלי התנחם בהצלחה שנזקפה לזכותו במישור אחר: הוא הצליח לא מכבר להחתים את המצרים על חוזה חדש לרכישת ביצים מישראל לצורך גידול אפרוחים בסכום של למעלה מ־2 מיליון דולר.

דן אבידן

להבליט את הגבורה

בימים אלה נפתח מכון ללימודי השואה על שם חרדה אייבשיץ, שיפעל כמוסד עצמאי ללימודים, הדרכה ומחקר. ראש המכון ד"ר דבורה שבטרמן, אמרה כי מאחר שהמגמה להפוך את ההיסטוריה למחקר סטטיסטי, וניתוח סוציולוגי חזקה למדי, שם לו המכון למטרה להבליט תוך כדי לימוד ההיסטוריה של העם היהודי לדורותיו את גבורת הרוח במחנות ההשמדה ובגטאות, כן שם לו למטרה להדגיש את מיכלול ההיבטים ההומניטריים הקשורים לטרגדיה של העם היהודי בשואה. לרשות המכון ספרייה מיוחדת לנושא השואה שתעמוד לרשותם של תלמידי המכון וכן לתלמידי בתי ספר, המכינים עבודות גמר בנושא השואה. פעולתו של המכון תתבצע בשיתוף פעולה עם בית לוחמי הגיטאות, יד ושם וגופים אקדמאיים אחרים העוסקים בחקר השואה.

אריאלה ראובני

שינוי תדמית

האוהל שהציבה בימים אלה התנועה הקיבוצית המאוחדת בגן סאקר בירושלים, לרגל חגיגות המימונה, הוא לא לגמרי חסר כיסוי, וכך גם ביקורו של מזכ"ל התק"ם אהרן ידלין, חבר קיבוץ חצרים, כאורח כבוד אצל משפחת סאבג בבאר־שבע. „התדמית האשכנזית" של התק"ם, ושל התנועה הקיבוצית בכללה, נכונה ביסודה, אך יש גם קיבוצים עם רוב של יוצאי עדות המזרח וכן קיבוצים עם שיעור ניכר של יוצאי צפון־אפריקה. הגליון האחרון של בטאון התק"ם „קיבוץ", שיצא לאור אתמול, בדק ומצא כמה וכמה קיבוצים עם ריכוזים גדולים של יוצאי מארוקו, שחלק מהם גם ציינו השנה – לראשונה או כהמשך לחגיגות דומות בשנים קודמות – את חג המימונה. למשל, בקיבוצים משאבי־שדה, חניתה, חוקוק, רגבים וצאלים יש 20 עד 30 אחוז יוצאי צפון־אפריקה. במשמר־הנגב יש 15 חברים יוצאי איזור זה, בברעם של הקבה"א – 20, ומשפחות בודדות מיוצאות צפון־אפריקה מצויות בעשרות קיבוצים נוספים. יש גם קיבוצים שחגגו השנה את המימונה לאו דווקא משום שיש בהם גרעין גדול של יוצאי מארוקו, אלא בשביל יוצאי מארוקו מעיירות הפיתוח הסמוכות, שהוזמנו לקיבוצים.

קשר של שתיקה

משלחת של חברי המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה שבה בימים אלה מאוסטריה, שם נטלה חלק בסמינר משותף עם חברי המשמרת הצעירה של המפלגה הסוציאליסטית האוסטרית. הסמינר, שהתקיים בוינה ביוזמתם של מזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם ומזכיר המשמרת הצעירה [illegible] בנושא „נוער, דמוקרטיה ואנטישמיות". הועלו בו שאלות הקשורות לעברה של אוסטריה במלחמת העולם השנייה והאנטישמיות באוסטריה כיום. חברי המשלחת התרשמו כי האוסטרים סובלים מחוסר ידע בסיסי על מלחמת העולם השנייה ועל חלקה של אוסטריה בהתפתחות הנאציזם, וכי ספרי הלימוד מתעלמים כליל משבע השנים שבין 1938 ל־1945. קיים גם קשר של שתיקה בין ההורים לילדיהם ומרבית ההורים אינם מספרים כלל לילדיהם על המלחמה.

יקיר צור

בחברת זמרים, אמנים וספורטאים פרס יצחק אופק־מזכ"ל הפועל את עוגת פתיחת כינוס הפועל 87, בנשף החגיגי שנערך בקפה תיאטרון הבימה.

הצלחה

סכום של למעלה מ־50,000 דולאר נאסף ב„נשף השגרירים" למען אקי"ם – האגודה לקימום מפגרים, שנערך ביום רביעי במלון הילטון בתל־אביב, בחסות רעיית ראש הממשלה שולמית שמיר. בין המשתתפים האורחים היו שגרירי ארה"ב, צרפת, גרמניה והולנד וכן מאתיים מידידי אקי"ם בארה"ב. כולם חזו בהופעה מלהיבה של שתי להקות של חניכי אקי"ם – להקת התימנים מרחובות ולהקת מוסד שקמה. במרכז הערב היתה תצוגת אופנה של בגדי קיץ בעיצובו של גדעון אוברזון.

אסיר ללא כתובת

נציב שרות בתי־הסוהר לשעבר ד"ר מרדכי ורטהיימר סיפר אתמול, כי לפני מספר ימים פתח את תיבת המכתבים בביתו ומצא בה מכתב מאת מרלן מרודו, מלונדון, עבור האסיר הישראלי מרדכי ועננו (בתמונה). על המעטפה נרשמה כתובתו של הנציב לשעבר בעברית, כפי הנראה ע"י פקיד דואר אשר לא ידע לאן להעביר את המכתב לועננו. הכתובת רמזה על מקום מעצרו של ועננו ועל המעטפה רשמה: עבור מרדכי ועננו, כלא ישראל.

נתן רועי

נאמנות כפולה

„מתרחב הלב למראה מאות בני הנוער המצטרפים היום לתנועת הנוער", אמר אמש ישראל קיסר (בתמונה) מזכיר ההסתדרות, בברכתו לעדה הדרוזית, בכנס היסוד של הקמת המגזר הדרוזי בתנועת „הנוער העובד והלומד", שנערך באתר קבר יתרו סמוך לכפר חיטין. „אתם החניכים", פנה קיסר לצעירים הדרוזים, „חייבים לשמור על מסורתכם ולנהוג כבוד במנהיגיכם ובהוריכם. אפשר לעשות זאת גם כשאתם לובשים חולצה כחולה ושרוך אדום, וכך תהיו נאמנים גם לדתכם וגם לתנועת הנוער".

שחר בן־מאיר

זכו בפיס

בהגרלת הביפיס מצטבר של מפעל הפיס מס. 17/87 שהתקיימה ביום 23.4.87 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר 332640.

הפרס המצטבר בסך 400,000 ש"ח יחולק בהגרלה הקרובה.

מקסימום פרס ראשון שבוע הבא יהיה 280,000 ש"ח (כולל צבירה). ומינימום פרס ראשון 180,000 ש"ח.

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר 348372.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 041835; 862382.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים: 022769; 028553; 051735; 052884; 074606; 125597; 189924; 214131; 230037; 270445; 285897; 296705; 315610; 319225; 332835; 364599; 394849; 454929; 460046; 504639; 514682; 528054; 543657; 614153; 628476; 702680; 764969; 765253; 783280; 853943; 856548; 892256.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 3323; 5144.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 314; 743.

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 321; 454; 462.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 0 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 012; 024; 031; 114; 170; 258; 341; 391; 421; 437; 453; 466; 491; 515; 536; 541; 578; 630; 718; 742; 755; 794; 835; 856; 894; 914.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 03; 06; 07; 12; 13; 15; 19; 21; 28; 29; 31; 32; 35; 37; 38; 44; 51; 58; 71; 72; 79; 81; 91; 92; 97.

רק הרשימה הרשמית של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

השבוע הסיכוי הגדול יותר כל כרטיס שני זוכה.

תורנות בתי־מרקחת

ליום שישי 24.4.87

תל־אביב
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
ירושלים
התחנה המרכזית – יפו 234 – 520190
חיפה
שפרינצק – דרך צרפת 57 – 337544
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
גרמוה – ביאליק 50 רמת־גן – 722237
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בת־ים – חולון
גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 5058197
רעננה – כפר־סבא – הוד השרון
קופת חולים – בן גוריון 45 כפר־סבא

ליום שבת 25.4.87

תל־אביב
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
שור טבצ'ניק – המלך ג'ורג' 54 – 280644 – מוצ"ש
מעיין חיים (סניף צהלון) שד' ירושלים 98 יפו – 822986 – מוצ"ש
ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191
קרית משה – קרית משה 1 – 526135 – מוצ"ש
חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
בני־ברק – רמת־גן
רשי – רשי 13 רמת־גן – 7510971
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בת־ים – חולון
בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448
ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433
רעננה – כפר־סבא – הוד השרון
השרון – דרך השרון – הוד השרון
קופת חולים – בן גוריון 45 כפר־סבא – מוצ"ש

מוקד מידע טלפוני

של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.
בתל אביב
בימים א' – עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' וערב חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה

אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא – 03-284649
בימים א' – ה' מ־21.00 עד 23.00
בימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
חיפה
הנמל 26 קומה ג' 04-523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

ער"ן – עזרה ראשונה נפשית

תל־אביב
ק' למבוגרים 03-261111
ק' לילדים ונוער 03-261113
בירושלים – 02-227171
בחיפה 04-672222/3

ק' פתוח – אוזן קשבת לילדים ובני נוער בתל־אביב 03-221680 (24 שעות)

ביום ראשון — צפירה לציון יום הזיכרון לשואה ולגבורה

ביום ראשון ה־26 באפריל, בשעה 08.00 בבוקר, תישמע בכל רחבי המדינה, צפירת־דומיה ממושכת בת שתי דקות, לציון יום הזיכרון לשואה ולגבורה.
אם תהיה אזעקת־אמת, יושמעו צפירות עולות ויורדות.

תורומניה
בסתיו, בחורף, באביב ובקיץ

* הרים גבוהים בעלי נוף קסום.
* כפרים שקטים.
* חופים נוצצים.
* ערים יפות.
* ואת טרנסילבניה הנהדרת.
* אוצרות אומנות.
* מורשה יהודית.
* פולקלור.
* ואנשים שיקבלו אותך בסבר פנים נאות.

ברומניה תמצא גם 160 אתרי מרפא מהידועים בעולם הכוללים: מרחצאות, טיפולי נעורים ויופי בשיטת ד"ר אסלן וטיפולים בבעיות ראומטיות בשיטתו של ד"ר יונסקו קליננטסי.

צאו הפנה לרומניה ותיווכחו שברומניה כספכם שווה יותר.

מס נסיעות 50% הנחה

הלמן עכשיו וחסוך

למידע נוסף צלצל או כתוב אלינו.
להזמנות פנה אל סוכן הנסיעות שלך.
גזור ושלח
לכבוד משרד התיירות הרומני
רח' בן יהודה 1 ת"א 69181 טל. 03-663536
אבקש לשלוח אלי חוברת מידע על חופשות ברומניה.
שמי ______
כתובתי ______

בינה חמה ללב"י
הקרן למען בטחון ישראל

שירותרום 87

אזרחי ישראל,
השנה נערך **מבצע השירותרום** במשותף עם האגודה למען החייל, וכל ההכנסה מיועדת **לחינוך ולהעשרת ההשכלה בקרב חיילינו.**
אנא, היו **שותפים ראויים** במפעל לאומי זה.

מנחם סבידור
יו"ר קרן לב"י

היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רחוב ד' (ארניא) 17, הקריה, תל־אביב 64734

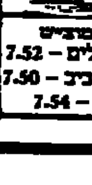

כ"ה
זמני הדלקת הנרות
כ"ה בניסן תשמ"ז
פרשת שמיני

מוצ"ש		כניסה	
ירושלים	7.52	ירושלים	6.35
תל־אביב	7.50	תל־אביב	6.53
חיפה	7.54	חיפה	6.46

חוזרים לעתונות טובה – דבר

קבלת מודעות 24 שעות ב„דחף"
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל„
הלוה הכללי
דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה
ב„דחף" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל. 239952, 248518

לחברתנו שמחה לרגמן
אנו באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה והעובדים

אנו משתתפים באבלו הכבד של חברנו לעבודה
סלהוב יצחק
במות
אמו ז"ל
תנחומינו למשפחה האבלה
תנובה סניף מחוז ת"א
ההנהלה והעובדים

אנו מודיעים ומשתתפים בצער המשפחה על פטירתה של חברתנו
רוזה עוז
הלוויה ביום א' כ"ז ניסן תשמ"ז 26.4.87 בשעה 15.00.
בית אשדות יעקב מאוחד

לחברנו אברהם מאירי
מנהל הסניף
אנו באבלך במות
אחותך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף חיפה ראשי
ההנהלה והעובדים

לחברנו
יצחק בן־דב
השתתפותנו באבלך
עם פטירת
אמך ז"ל
בית כור

מנת דם חיים לאדם

נחנך המרכז הגריאטרי „צהלון"

ד"ר חיים הר־פז, יו"ר העמותה למען הקשיש בתל־אביב:

„הזקנה יכולה להיות יפה"

תל־אביב־יפו חונכת מרכז גריאטרי בבית־החולים „צהלון" ■ 62,000 קשישים מעל גיל 65 מתגוררים בגדולה בערי ישראל ■ 25% מהם זקוקים לסיוע חלקי ■ 5% זקוקים לטיפול קבוע ■ „קשת", עמותה למען הקשיש מתמודדת עם בעיות הקשישים בעידן המודרני

מאת ניסן פרידמן

עם חנוכת המרכז הגריאטרי „צהלון" ביפו, נרשם ציון דרך חשוב במפעל חייו של ד"ר חיים הר־פז. ד"ר הר־פז, יו"ר העמותה למען הקשיש בתל־אביב־יפו, „קשת", צופה כי בעתיד הקרוב יוכפל מספרם של הקשישים מגיל 75 ומעלה עקב התפתחות הרפואה, השיפור באיכות החיים ועליית תוחלת החיים. לדעתו, יש להיערך בצורה רצינית לטיפול בבעיות הזקנה.

„הזקנה יכולה להיות יפה", אומר ד"ר הר־פז, „אלא שתדמיתה מבוערת וההתייחסות אליה לא נכונה. בתל־אביב־יפו מתגוררים כ־62,000 קשישים מעל גיל 65. כ־25% מהם זקוקים לסיוע חלקי ואילו כ־5% זקוקים לטיפול קבוע. המצב יילך ויחמיר".

„אין אפשרות לאשפז את כל אוכלוסיית הקשישים. לכן, המשימה שלנו – אומר ד"ר הר־פז – להחזיק את הקשיש בביתו. עלינו לחנך, ללמד ולהקנות הרגלים חדשים לחברה. הקשיש יישאר בביתו, במסגרתו ובסביבתו ושם יקבל סיוע וטיפול וינסה להמשיך לתפקד ככל יכולתו. רק כך נתגבר על בעיית הזקנה".

להט תמך – הרבנים ברכו

בשנת 1980 יזם ויסד ד"ר הר־פז את העמותה „קשת". נוסף להיותו יו"ר העמותה הוא משמש בתפקידים ציבוריים נוספים כיו"ר הבוחר של אלומה, הארגון הארצי של האגודות למען הקשיש בישראל. באמצעות העמותה מיישם ד"ר הר־פז את התיאוריה שלו. בישיבת מייסדי העמותה „קשת", אפשר למצוא את ראש עיריית ת"א, שלמה להט. הרבנים הראשיים של העיר, הלוי ופרנקל, מנהלי קרן הגמלאות (אורות), המוסד לביטוח לאומי (רוזה), שירותי האשפוז בעיר (הראלו), יו"ר מועצת המנהלים לשעבר של דיסקונט, רקנאטי, חה"כ אליהו ועוד נכבדים רבים.

הר־פז, מנהל המרכז הכללי־חברתי בעיריית ת"א, „בולט" על משא הקשישים. עוד בשנות ה־50 כששימש מנהל מחקר וסטטיסטיקה בקופ"ח. ב־1956 פרסם מחקר ברבעון לכלכלה על בעיית הזקנה, מבחינה חברתית וכלכלית. ב־1978 הוציא לאור ספר בשם: „מאפיינים, עמדות וצרכים של הקשישים בת"א־יפו".

הוא אומר: „התברר, שצפויה קטסטרופה ויש לעשות משהו. עיריית ת"א, בה אני עובד, איפשרה לי להקים את העמותה הנותנת שירותים לקשיש באמצעות מוסדות ופעילויות שונות".

המרכז הגריאטרי „צהלון" הוקם במסגרת מוסדות שונים מטעם „קשת", למרות שהתפיסה הכוללת היא להשאיר את הקשיש בביתו. הוא נבנה בסיוע אש"ל, האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל, מיסודה של הג'וינט ובשותפות ממשלת ישראל, ובסיוע מפעל הפיס (המשתתף ב־25% מעלות בניית הפרוייקטים של „קשת") ועיריית תל־אביב־יפו.

נופשון – לקשישים סיעודיים

„לא יכולנו שלא להקים כמה מוסדות", מציין ד"ר הר־פז, „המצב בת"א קשה ביותר. קיים מחסור חמור במיטות לסיעודיים, תשושים ותשושי נפש. לפני ארבע שנים פתחנו את מוסד 'בית סוכל' בגבעת השלושה, בשותפות עיריית ת"א ובו 80 מיטות. עתה, כאמור, אנו חונכים מוסד שני ל־70 מיטות בשתי קומות ומחלקה נוספת מיוחדת, ראשונה מסוגה, בקומה השלישית – מחלקת נופשון ל־13 מיטות. קשישים סיעודיים המטופלים בביתם יובאו לנופשון למשך שבועיים כדי להקל על המשפחה. הבעיה, שבמקרים כאלה המשפחה מסרבת לקבל בחזרה את הקשיש, או שהקשיש לא רוצה לשוב מהנופשון הביתה".

את המוסד החדש ינהל ד"ר משה פישר, ששימש יועץ הג'וינט, ולצידו תכהן כעוזרת ד"ר ג'ריקר, מומחית למחלות פנימיות גריאטריות. במוסד, 16 משרות לאחים ואחיות ו־22 משרות לכוחות עזר. במקום יש מטבח, מכבסה וכמו שמוסיף ד"ר הר־פז: „ומנהלת משק מעולה שמשלימה צוות, מהטובים בארץ".

פעילות ענפה במיגוון תחומים

העמותה עוסקת בשלושה תחומי פעילות נוספים:

1. דיור מוגן. „קשת" מעניקה שירותים בארבעה קומפלקסים של בניינים, שבכל אחד מהם בין 100 ל־130 דירות. הבניינים מצויים בשכונות כפיר ונוה עופר, וברחובות שבטי ישראל ויפת ביפו ושם ניתן גם שירות שמירה, אם בית מטעם העמותה דואגת לנקיון, תחזוקה והפעלת מועדון קשישים מקומי.
2. מוקדים אזוריים לקשיש. „קשת" הקימה משרדים בארבעה אזורים עם מאות מתנדבים המעניקים סיוע לקשיש בביתו. המוקד אינו מהווה תחליף למרפאה או למשרד הסעד, אלא מוקד ליציאת מתנדבים לביקורי בית, לביצוע שיפוצים ותיקונים בבתים, לקניית תרופות, מזון וצרכי בית.
3. מרכזי יום. ב„צהלון" מצויים שלושה מרכזים. מרכז אחד מיועד לקשישים המשרתים את עצמם, ותשושים קל. הם מבלים במרכז במשך היום, מקבלים ארוחות ועוסקים בפעילות יצירתית חברתית מגוונת. מתוך 350 רשומים באים מדי יום כ־85 קשישים.

המרכז השני משמש את התשושים. הם מובאים למקום מדי בוקר ומוחזרים הביתה אחה"צ, באמצעות מכוניות מיוחדות עם מנוף הרמה. גם במרכז זה מתבצעת פעילות יומית מלאה. רשומים 80 ומתוכם מבקרים מדי יום כ־45.

המרכז השלישי, מיועד לתשושי נפש. בשל אופי מחלתם הם זוכים לתכנית אינטנסיבית יותר. גם הם מובאים בהסעה מיוחדת. רובם אינם שולטים בעצמם ולכן עיקר הפעולה נעשית כדי לשחרר את המשפחה מהעול למשך שעות היום. המרכז זוכה לשיתוף פעולה מלא מצד המרכז הקהילתי לבריאות הנפש של משרד הבריאות ביפו, בראשות הפסיכיאטר ד"ר פלדמן, ונחשב לאחד הטובים בארץ.

בחודש מאי יפתח מרכז יום נוסף ל־25 קשישים תשושי נפש ותוך שנה תושלם הכשרתו של בניין נוסף ב„צהלון" לטיפול בכ־35 תשושי נפש.

המרכז הגריאטרי „צהלון"

„אר־קיי כביסון": תפיסה חדשה במטבח המוסדי

מאת דורון ארז

במסגרת המודרניזציה של המרכז הגריאטרי „צהלון" הותקן במטבח המשופר והמורחב ציוד חדיש המאפשר שיפור ניכר של שירותי התזונה. בין השאר הותקנו שני קונווקטומטים גדולים, שהם תנורים מיוחדים לבישול ואפיה הפועלים על עקרון פיזור החום. הקונווקטומטים הם מתוצרת הקונצרן האיטלקי „מרנו" המתמחה, בין השאר, בהתקנת מטבחים מוקטנים באניות הצי [illegible] התאמתו להגאים. המיתקנים של „צהלון" בוצעו על ידי חברת „אר־קיי כביסון" מתל־אביב, המייצגת בישראל את קונצרן „מרנו". הקונווקטומטים שהותקנו ב„צהלון" פועלים באמצעות גז ומאפשרים בישול למספר רב של אנשים בו־זמנית. בנוסף לקונווקטומטים התקינה „אר־קיי כביסון" מיתקנים חדישים להכנת משקאות חמים לקשישים.

מנכ"ל „אר־קיי כביסון", שמואל הגדלו, מסר כי לאור סקר שנערך לאחרונה, חלה בישראל התפתחות ניכרת בתחום שירותי התזונה לקשישים, דבר המצריך התקנת מטבחים המאפשרים פתרונות מיוחדים למוסדות אלה. חברת „אר־קיי כביסון" מייצגת תפיסה חדשה במטבח המוסדי: ציוד קומפקטי, נוח לעבודה ולתחזוקה וחסכוני.

„אר־קיי כביסון" מייצגת בישראל באופן בלעדי יצרנים אירופיים גדולים של ציוד למטבחים מוסדיים, תעשייתיים ולמסעדות. החברה נותנת, תחת קורת גג אחת, מכלול של שירותי ייעוץ, הספקה ושירות מהיר ומקצועי לאורך שנים.

עיריית תל־אביב־יפו

למרכז הגריאטרי „צהלון"
ול„קשת" האגודה למען הקשיש בתל אביב־יפו
לרגל חנוכת המרכז
שאו ברכה להמשך פעלכם האנושי
ותרומתכם למען הקשיש בעירנו
שלמה להט
ראש עיריית ת"א־יפו

ל„קשת" – האגודה למען הקשיש בת"א־יפו
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
המשיכו בפעלכם המבורך
למען הקשיש
רוניר חברה לבניה 1982 בע"מ
תל אביב, רח' אחרון דוד 12, טל' 03-233191, 03-226270

ל„קשת" – האגודה למען הקשיש בת"א־יפו
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
לרגל חנוכת המרכז
שאו ברכה להצלחה ופיתוח
דרכים בניה ופיתוח (ש.א.צ.) בע"מ
חולון, רח' רחל 8, טל' 03-888186

למרכז הגריאטרי „צהלון"
להנהלה ולעובדים
לרגל חנוכת המרכז
שאו ברכתנו
להמשך דרככם
מפעלי הנדסה „רמים" בע"מ
יצרני היהוט רפואי
קרית שמונה,
טל' 06-940072, 06-941355-6

ל„קשת" –
האגודה למען הקשיש בת"א־יפו
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
לרגל חנוכת המרכז
[illegible]
בית חם ודואג לקשיש
שאו ברכת ידידים
מעבדה „טנא"
רמת־גן

למרכז הגריאטרי „צהלון"
מיטב הברכות
ושמגמש מועיל בציוד המטבח
החדיש של „מרנו"
אוקייכביסון
ציוד למטבחים מוסדיים ובתי מלון
נציגי „מרנו" בישראל
רח' לבונטין 15 א', תל־אביב טל' 03-611224

ל„קשת"
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
[illegible]
להמשך פעלכם למען הקשיש
נגרית לרד בע"מ
וצוות העובדים
יצרני ריהוט מיוחד עבור מוסדות ולקוחות פרטיים
אזור התעשיה חולון, רח' המרכבה 15, טל' 03-807368

הסעות א. אשכנזי
מברכים את
„קשת" והמרכז הגריאטרי „צהלון"
לרגל פתיחת המרכז
ההנהלה והנהגים

ל„קשת"
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
שאו ברכה
על פעלכם ותרומתכם למען הקשיש
מדיסול — מוצרי רפואה
יצרני ציוד למניעת פצעי לחץ וציוד סיעודי
ירושלים, יד חרוצים 14, טל' 02-719845, 02-716768

ל„קשת"
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
צרור ברכות
לפתיחת המרכז
חגי – מיכשור רפואי וסיעודי
קרית אתא, שרת 15, טל' 04-446416
ספקי הציוד למוסד

ל„קשת" – האגודה למען הקשיש בת"א־יפו
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
שאו ברכה
על פעלכם ותרומתכם למען הקשיש
מרום
אביזרי עזר ושיקום (1984) בע"מ
רח' נחלת בנימין 75, ת"א 65545, ת.ד. 37200, טל' 03-615913
רח' ביכס 89, רעננה 43463 טל' 052-452088

ל„קשת"
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
ברכות חמות לרגל חנוכת המרכז עלו והצליחו!
שרותי כביסקל בע"מ
ציוד כביסה תעשייתי למוסדות ולבתי מלון
בני־ברק, רח' כנרת 6, ת.ד. 884, טל' 03-709195-6, 7512476

ל„קשת"
ולמרכז הגריאטרי
„צהלון"
המון הצלחה
שרותי ארגל
שיווק לבתי מלון ומסעדות בע"מ
יבואנים ומשווקים לציוד וכלים
שטח נמל ת"א, ת.ד. 6235
טל' 03-5464433

„עוד ינובון בשיבה
דשנים ורעננים יהיו" (תהילים צ"ב ט"ו)
לפתיחת
המרכז הגריאטרי החדש „צהלון"
בהנהלת „קשת"
מיטב הברכות
אריה צלנר
סוכן ביטוח

ל„קשת"
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
שאו ברכה
על פעלכם ותרומתכם
למען הקשיש
„אקספרס"
מתפרה ומכבסה לוילונות
תל אביב, סלמה 44 (בחצר), טל' 820355

ל„קשת"
ולמרכז הגריאטרי „צהלון"
לרגל חנוכת המרכז
שאו ברכת ידידים להצלחה ופיתוח
כה־לחי!
מילטנברג בע"מ
מכונות מזון, מדיחי כלים, ציוד בישול
תל אביב, רח' החשמל 3 טל' 03-612380
חיפה, רח' אלנבי 8 טל' 04-524337

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | ראשון ב דבר בבקר

למפעל גדול באזור מגדל־העמק
דרוש
חשמלאי תעשייה
★ תעודת חשמלאי מוסמך
★ 3 שנים עבודה בתעשייה לפחות
★ תנאים טובים/שכר גבוה למתאים
לפנות למנהל כוח־אדם
ת.ד. 1278 קריית־טבעון

למפעל תעשייתי באשדוד
דרוש/ה
פקיד/ה
יצוא־יבוא
בעל/ת נסיון (עוזר/ה למנהל המחלקה)
הכישורים הדרושים:
★ ידיעת עברית ואנגלית.
★ הדפסה בשתי השפות הנ"ל.
★ נסיון קודם כפקיד/ת יצוא/יבוא עצמאי/ת.
על המעוניינים תושבי אשדוד לפנות בכתב, תוך ציון נסיון קודם ומספר טלפון למנהל כח־אדם ת.ד. 9002, אשדוד 77192.

לעתון יומי נפוץ
דרושים:
רוכשים ורוכשות
למודעות
נא להתקשר לטל: 03-623654
לקביעת ראיון.

לפונאר בע"מ דרוש
איש שיווק ומכירות
לציוד הדמייה רפואית 3-5 שנות נסיון
במכירות שליטה באנגלית
ושפה לטינית נוספת.
התפקיד כרוך בנסיעות רבות
לארצות אירופה
קורות חיים לת.ד. 10 גן תעשיה תפן
24959 טלפון 04-977125

דרושה
פקידת מזכירות
לעבודה קבועה במשרה מלאה (6 ימים בשבוע)
ידיעת כתבנות במכונת כתיבה עברית
רצויה ידיעת השפה האנגלית
לפנות בין השעות 10.00-12.00 בלבד
בטלפון: 03-371792

לחברה מובילה בענף הפירזול
דרוש/ה
מפיץ עצמאי
לאזור נתניה חדרה והסביבה
רכב מסחרי חובה
בעלי נסיון בענף חומרי הבנין והפירזול
יפנו בכתב לת.ד. 11039 (ל) ת"א 61110

לחברת כלי זמר – בתי ספר לאורגן
ימאהה
דרושה
מזכירת בית ספר
בחיפה ובנתניה
[illegible]

למשרד שרותים מכניים דרוש/ה
מזכירה
עם נסיון ידע בהנהלת חשבונות לניהול משרד
משרה מלאה או חלקית
052-446612 לבקש את מר דוד

לחברת ליגד מידע טכני בע"מ
דרוש
טכנאי שירות
למסופים ומדפסות
בעל רשיון נהיגה; עדיפות לבעלי נסיון
טל. 03-9243555

למשרד רואה חשבון
דרוש
רואה חשבון
בעל נסיון, לתפקיד
מרכז ביקורת
טל: 03-737374/5

דרוש
איש מכירות נמרץ
בעל רקע טכני למכירת ציוד תעשייתי.
שליטה טובה באנגלית (או גרמנית) חובה, רכב חובה.
משכורת בסיס + עמלה
להתקשר 03-251612, 258727

ג. פלדמן ובנו בע"מ
דרוש
סוכן בעל רכב
למכירת כלי עבודה
באזור המרכז והצפון
★ נסיון מוכח במכירות כלי עבודה
★ מגורים באזור חיפה
נא לפנות טל. 03-250260

לחברה ותיקה ברמת־גן
איש שווק ומכירות
[illegible]

מגמה מעורבת עם נטיה לירידות

ירידות שערים נרשמו ברוב המניות המופשיות במחזור שהיה קטן בהשוואה לימים קודמים. ירידות אלה באו לנוכח דבריו של יושב ראש הבורסה, מר חיים שטטל באוזני מעתוני הבוקר „שהעליות בבורסה הן מאוד לא סבירות וטומנות בחובן סכנות גדולות ויש להזהיר. אף יותר עם זאת סביר שהבורסה תוסיף ותעלה". בנוסף, מנהלי הקרנות, המופתעים מדי יום מכמות ההנפקות לא לפספל ישירות ב„לידר", אלא לבוא ולרכוש חבילות מניות מחוץ לבורסה, ובמהלך המסחר לאחר עודפי ביקוש או היצע בתנודות קלות. בשוק אגרות החוב הצמודות למדד הופיעו ברובן כלל עודפי ביקוש לא גדולים. הן נסחרו תוך תנודות קלות. עליות שערים של עד אחוז אחד נרשמו באגרות החוב הדולריות מסוג אורמון. עודפי ביקוש קטנים נרשמו גם למרבית מניות הבנקים שהסחורות הן נסחרו תוך תנודות שער קלות. כפי שציינו, שוק המניות, במיוחד „הכבדות" היתה נוטה לרוב בירידות קלות ובחלק ללא שינוי בשער. כך במניות בנק הפסגות: היצע של 2948 ע.נ. במניית ה־01 נקלט ללא שינוי במחזור מלא של 3110. פולגת 0.1 היצע של 1672 ע.נ. נלקח בירידה של 1.2% תוך מחזור של 1179 ע.נ. כבלים: בתגובה לדוחות החיובים החברה עברה לרווח של 2.4 מיליון שקלים, לעומת הפסד של 3.2 מיליון שקלים ב־1985, ובן החברה תחלק מניות הטבה בשער של 15900. היום נרשם קונים בלבד למניה. למניות פטרוכימים נרשם היצע גדול של 150954 ע.נ. ושערן ירד ב־8.2% במחזור חלקי, זאת על רקע שהרווחות הכספיים יצביעו שיפור קל בלבד ולא על פי ציפיות מקורבי הבורסה. ביקוש גדול למניית חיפה כימיקלים סופק בעלייה קטנה של 0.9%. היצעים גדולים הוזרמו למניות ולכתבי האופציה של החברה הכלכלית לירושלים בעיקר באמצעות מנהלי תיקים הפועלים דרך בנק כללי. שער המניה נקלט ללא שינוי.

ירידות שער חריפות נרשמו למניות: רפק 0.5 ירידה של 15%, מאיר עורא ירידה של 8%, ביטוח משנה 1 ירידה של 6.2%, קרור 0.1 ירידה של 9.6%, מחסני ערובה 0.5 ירידה של 6.8%, דקית 1 ירידה של 6.9%, פרגוד ירידה של 9.5%, תאת 1 ירידה של 8.3%. אתמול התקיים לראשונה המסחר ב־22 מניות לפי שיטת המסחר החדשה, מסחר זה ביומו הראשון אופיין בהססנות במסירת הפקודות, מצד המשקיעים, והמקורבים מעריכים שכבר בימים הקרובים נהיה עדים לגידול בהשתתפות בשיטת מסחר זו מצד הציבור.

הודעות בורסה

פריקואטרום: המסורי החברה בשנת 1986, ירדו ל־7.5 מיליון שקלים, בהשוואה ל־19 מיליון שקלים בשנה הקודמת.

חיפה כימיקלים: החברה הרוויחה ב־1986 16.7 מיליון דולר, לעומת 8.9 מיליון דולר בשנת 1985.

חברות אסותא ומדיון לרשימה המקבילה: ועדת ניירות ערך של הבורסה החליטה להמליץ בפני הדירקטוריון לאשר את הנפקות „אסותא" ומדיון לרשימה „המקבילה".

חברת סקיידייל מארה"ב עומדת לרכוש את חברת דרוקר תמורת 6.7 מיליון דולר

מאת סופרת „דבר"

חברת הנכסים האמריקאית סקיידייל נמצאת במשא ומתן מתקדם לרכישת חלקה של סולל בונה בחברת הבניה דרוקר תמורת 6.7 מיליון דולר.

הצעת איש העסקים סקיידייל טובה יותר מהצעה שקיבל „סולל בונה" מחברת רובינשטיין. העסקה עם סקיידייל, אם אכן תתבצע, תשאיר בידי סולל בונה את העבודות בתהליך בעוד הצעת חברת רובינשטיין לא כללה סעיף זה.

היתרון המרכזי של העיסקה הינו האפשרות לקזז רווחים מהפסדים צבורים. חברת דרוקר צברה הפסדים לצרכי מס של כ־35 מיליון דולר.

סולל בונה רכש לפני כ־5 שנים 65% מהבעלות על חברת דרוקר, ולאחרונה ניסתה למכור את החברה לחברות קבלניות בארץ.

הדו"חות הכספיים של בנק הפועלים לשנת 1986 שהוצגו השבוע כוללים הפרשה מתאימה עבור חובות דרוקר. אם תתבצע העיסקה תשמש התמורה לפרעון חלק מחובות דרוקר לבנקים. בנק הפועלים צריך לתת הסכמתו לביצוע העיסקה שתחייב אותו למחוק יתרת החוב.

דבר של היום הוא דבר חדש

שערי המניות

בנקים מסחריים

[illegible]

בנקים למשכנתאות

[illegible]

מוסדות מימון

[illegible]

ביטוח

[illegible]

מסחר ושירותים

[illegible]

מקרקעין ופיתוח

[illegible]

תעשייה

[illegible]

חברות להשקעה

[illegible]

דלק ונפט

[illegible]

נסחרות במסח"ח

[illegible]

שערי אגרות חוב

[illegible]

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אג	6248.52	6224.70	דולב	227.46	222.59	לפיד	536.61	526.36	עגור	1201.12	1175.29
אבוקה	649.32	657.15	דורון	1471.28	1443.56	לקס	1723.85	1688.27	עוז	2988.74	2964.65
אגמ	244.77	240.04	דותן	257.59	252.62	לשם	979.92	960.95	עופרי	677.96	663.27
אדיר	1606.37	1574.83	דליה	584.41	582.26	מגור	1267.90	1243.63	ערמון	137.08	134.46
אורגן	3296.49	3233.48	דרור	484.41	475.83	מגמה	3670.07	3637.03	פ"א	1756.64	1742.53
אופיר	1828.2	1806.52	דקל	531.55	521.48	מגר	242.24	238.70	צבר	555.84	542.83
אור	410.46	409.62	הדס	492.78	488.42	מעוז	3781.46	3745.99	צומת	798.33	782.94
אורנין	154.63	151.52	הדר	525.67	521.99	מגל	783.22	778.41	צוק	117.06	116.60
אורלי	266.05	264.07	הטבית	2820.46	2762.12	מור	2417.03	2382.81	צמיד	1013.09	992.07
אורן	803.61	788.11	זהר	20112.61	19819.21	מורן	1067.34	1057.91	צמיחה	588.61	580.46
אייל	3916.69	3839.73	זיו	18556.21	18265.56	מסד	27705.15	27193.85	צמרת	1761.06	1726.37
איריס	5436.47	5318.42	זמיר	1310.45	1285.69	מיתר	955.24	936.47	קלע	2441.53	2429.35
איתן	713.38	699.05	חדות	153.56	150.20	מעוף	5168.97	5071.86	רננית	21445.23	21268.97
אלון	577.75	565.82	חליפין	128.37	127.81	מעיין	778.96	764.29	רימון	120.35	120.11
אלמוג	656.71	643.92	חלמיש	625.57	613.41	מקסם	1012.86	993.28	רקפת	821.65	819.07
ארז	866.66	850.22	חן	136.58	135.96	מרגלית	1675.60	1644.18	רשף	768.94	752.23
אש	224.26	223.32	טופז	1338.27	1326.99	נהרות	118.31	117.93	שביט	814.65	799.82
אשל	176.17	172.69	טל	5950.83	5881.21	נדוס	1255.47	1231.52	שחם	953.71	950.17
אתרוג	255.89	253.64	יובל	834.53	818.51	נוגה	28799.21	28385.15	שירה	472.01	468.52
ברולה	3091.84	3033.89	יהלום	2978.21	2922.48	נטיף	1210.86	1187.99	שמיר	364.25	361.60
ברוש	579.55	568.46	ישורות	476.76	472.18	נטע	561.28	550.80	שנהב	1174.50	1169.58
ברק	606.44	596.77	יפה	672.60	657.98	ניל	8267.30	8158.52	שקם	2146.90	2119.29
בריקה	852.66	836.03	כוכב	1499.93	1471.28	נסיך	785.21	783.13	שקד	176.61	125.11
גביש	1511.43	1501.25	כחל	131.37	128.80	סגולה	131.45	128.86	תאנה	277.97	275.46
גבע	1057.42	1042.16	כלנית	642.39	639.90	סלע	993.50	974.35	תדהר	654.21	650.96
גורן	758.37	736.29	כספית	718.69	711.48	סנונית	726.34	712.31	תירוש	513.49	511.15
גיא	9726.12	9582.30	כרמל	150.54	147.51	ספיר	924.47	907.62	תמר	217.39	213.28
גיל	3444.71	3379.85	כתר	1161.85	1158.28	עדי	530.01	527.38	תפוח	183.37	182.09
גלית	627.40	614.96	להב	4826.57	4735.37	עדית	1032.14	1020.64	תרשיש	1406.94	1396.83
דוכבן	461.70	457.34	למשקיע	120019.99	117857.68	עידית	3024.93	2967.49	תשרי	497.26	495.81
דוכיפת	784.50	775.30				עידן	484.44	477.85			

שערי מטבע חוץ ביום 23.4.87

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.56	1.63	1.56	1.63	1.56	1.63	1.5921	1.6119	1.5891	1.6089	1.5891	1.6091	1.5998
1 מארק גרמני	+0.001	0.86	0.90	0.86	0.90	0.85	0.90	0.8748	0.8857	0.8722	0.8831	0.8729	0.8839	0.8790
1 לישט"ש	+0.007	2.54	2.65	2.55	2.67	2.55	2.67	2.5991	2.6314	2.5954	2.6257	2.5933	2.6260	2.6088
1 פרנק צרפתי	—	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2629	0.2661	0.2621	0.2654	0.2624	0.2657	0.2641
100 ינים יפאניים	+0.010	1.10	1.15	1.10	1.16	1.10	1.16	1.1252	1.1392	1.1242	1.1382	1.1246	1.1387	1.1305
1 גולדן הולנדי	+0.001	0.76	0.79	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7759	0.7855	0.7751	0.7848	0.7747	0.7845	0.7794
1 פרנק שוויצרי	+0.006	1.05	1.10	1.05	1.10	1.05	1.10	1.0700	1.0833	1.0661	1.0794	1.0686	1.0820	1.0748
1 כתר שוודי	+0.001	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2521	0.2552	0.2512	0.2544	0.2515	0.2546	0.2531
1 כתר נורבגי	+0.001	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.24	0.2359	0.2389	0.2355	0.2384	0.2355	0.2385	0.2371
1 כתר דני	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2323	0.2352	0.2321	0.2350	0.2317	0.2346	0.2334
1 מארק פיני	+0.001	0.35	0.37	0.35	0.37	0.35	0.37	0.3605	0.3650	0.3598	0.3645	0.3596	0.3641	0.3625
1 דולר קנדי	+0.002	1.17	1.22	1.17	1.23	1.17	1.22	1.1939	1.2088	1.1912	1.2061	1.1902	1.2052	1.1997
1 דולר אוסטרלי	+0.007	1.04	1.14	1.09	1.17	1.09	1.17	1.1328	1.1461	1.1283	1.1423	1.1290	1.1432	1.1380
1 ראנד דרא"פ	0.001	0.51	0.61	0.54	0.80	0.50	0.70	0.7905	0.8003	0.7906	0.8004	0.7897	0.7997	0.7945
10 פרנקים בלגיים	+0.001	0.41	0.43	0.41	0.43	0.41	0.43	0.4201	0.4253	0.4215	0.4268	0.4217	0.4270	0.4244
10 שילינגים אוסטריים	+0.002	1.22	1.27	1.22	1.28	1.22	1.28	1.2443	1.2598	1.2486	1.2591	1.2417	1.2575	1.2501
1000 לירטות איטלקיות	+0.002	1.20	1.26	1.20	1.27	1.19	1.28	1.2275	1.2428	1.2228	1.2380	1.2256	1.2410	1.2323
1 „מלי" (ECU)	+0.004	—	—	—	—	—	—	1.8182	1.8408	1.8158	1.8384	—	—	1.8280
1 דינר ירדני	+0.001	4.58	4.87	4.33	4.61	4.39	4.69	—	—	—	—	—	—	4.7354
10 לירות לבנוניות		—	—	0.13	0.14	0.12	0.16	—	—	—	—	—	—	0.1397
1 לירה מצרית	—	0.73	0.78	0.76	0.80	0.69	0.26	—	—	—	—	—	—	0.7519

בית"ר עשוייה לכבוש האליפות דווקא מידי האלופה היוצאת

מאת ברוך רבין

בית"ר ירושלים עשויה להיות מוכתרת כבר מחר כאלופה הטרישה של הכדורגל הישראלי. התמריים הבית"רי צרעה הבירתי: נצחון שלה על האלופה היוצאת, הפועל ת"א, והפסד של בני־יהודה למכבי נתניה יקנה לה יתרון בטוח של 12 נקודות ויעניק לה את הכתר.

בני־יהודה עשויה, עקרונית, שלא להשתתף במשחק הזה. אריאו תירוזה התכרעה למחזורי העילה אף שאין כמעט עוררין על הזכיה הראשונה של הקבוצה הירושלמית בתואר.

קרבות ההבקעה בתחתית יהיה שב בכותרות. בית"ר ת"א, שנתלצה בשן ועין מיפו, תשתדל למנוע הפסד מול הפועל באר־שבע. זהו מסוג המאבקים, המקנים או גוזלים קופה שמנה, ושתי היריבות יאבקו, איפוא, בחירוק־שיניים.

מכבי יבנה, המרוחקת בחמש נקודות מקו ההצלה, תשתדל למצות את ביתיותה עד תום מול הפועל לוד. מכבי יפו, שהשלימה עם גשירתה, תנסה לפחות לגבור על בית"ר נתניה כדי לסיים את הופעה הלאומית שלה בראש זקוף.

ה"דרבי" של פ"ת יצטמצם לד' האמות העירוניות לנוכח היצמדותן של שתי היריבות למרכז היציב של הטבלה. לעומתן יהיו למכבי ת"א יומרות לנצח את מכבי חיפה במגרשה כדי לשמור בידיה את המקום השלישי. גם שמשון והפועל כפ"ס לוטשות עינן לעבר הצמרת והן יאבקו בו ללא ויתור.

מכבי חיפה – מכבי ת"א

היכולת הגרועה של חיפה מוציאה את העוקץ מהמשחק. ת"א תהיה נחושה יותר בשל נסיונה לכבוש את המקום השלישי והיא תוכל לנצל את השאננות של מארחיה כדי להשיג את מטרתה. חיפה מסוגלת להפתיע, אך ספק אם יש לה מוטיבציה לכך.

התחזית: נצחון לת"א.

בני־יהודה – מכבי נתניה

נתניה תהיה מרוצה אם תימנע הפסד נוסף לנוכח המפולת התלולה ברמתה. המארחים יודעים, כי אוהדיה את האליפות הם יבקשו לסיים את העונה ללא הפסד – הישג יוצא־דופן. אם תשכיל האורחת לשוב ליכולת טובה יתנהל קרב מעניין.

התחזית: נצחון לבני־יהודה.

מכבי פ"ת – הפועל פ"ת

ה"דרבי" חסר משמעות מעשית הוא, בכל זאת, קרב יוקרתי. שני המחנות של פ"ת מתייחסים, איפוא, למאבק בסלוא הרצינות כדי לנסות לכבוש את העיר. האוהדים מקורים, כי יוכלו לקבל קרב טוב בניגוד למפגש המשעמם מהסיבוב הראשון. שקול ופתוח לכל התוצאות.

התחזית: תיקו.

מכבי יבנה – הפועל לוד

לוד עשויה להוליל שיגויים מסויימים בהרכבה מבלי שהדבר יגרע משאפתנותה. יבנה, בניגוד ליריבתה, חייבת לנצח והיא עלולה ליפול קרבן למתח הרב. מירב הסיכויים יהיו בידי המארחים, אולם יבנה עלולה להיתקל בקשיים רבים.

התחזית: נצחון ליבנה.

בית"ר נתניה – מכבי יפו

נתניה חולמת, אולי, על נצחון, שיקטע סדרה של 13 הפסדים רצופים, אך היא תהיה מרוחקת ממנו מרחק גדול. ליפו יש, עדיין, סיכויים תיאורטיים והיא תיאבק עד כלות הנשימה כדי לשמור לפחות על חלום מתוק בשלבי העילה.

התחזית: נצחון ליפו.

בית"ר ת"א – באר־שבע

תיקו יניח את דעת שתי היריבות אם אותה תוצאה תיקבע ביבנה. מאחר ששני המשחקים יערכו בו־זמנית יהיה המאבק בר"ג חריף מאד. שתי הקבוצות מודעות לחשיבות המכרעת של העימות הזה והשאפתנות תבוא לידי ביטוי על חשבון היופי והאיכות. יחסי הכוחות מאוזנים.

התחזית: תיקו.

שמשון – הפועל כפ"ס

השמשונים מגלים נסיגה מסויימת לאחר סדרת הצלחות מרשימה והם ינסו לעלות מחדש על דרך המלך. גם התיאבון של כפ"ס רב לרשום עונה מוצלחת במרומי הטבלה. היכולת הטכנית הגבוהה של שתי הקבוצות ומעמדן הבטוח מרמז, אולי, על משחק בעל איכות.

התחזית: תיקו.

בית"ר י־ם – הפועל ת"א

אם תזכה בית"ר באליפות כבר מחר, יהיה זה רק סימלי שהיא תוכתר בידי האלופה היוצאת. אין ספק, כי ירושלים עדיפה, אולם "האדומים" ישתדלו להתעלות דווקא במעמד הזה כדי להוכיח, כי מקום עדיין להספידם. בית"ר תהיה קרובה יותר לעטרת הכתר.

התחזית: נצחון לבית"ר

הליגה הלאומית

	הקבוצה	משחקים	נצ'	תיקו	הפסד	שערים	נק'
1.	בית"ר ירושלים	25	16	8	1	25–62	56
2.	בני־יהודה ת"א	25	11	14	—	32–62	47
3.	מכבי תל־אביב	25	10	10	5	19–37	40
4.	הפועל כפר־סבא	25	10	8	7	27–33	38
5.	מכבי פתח־תקוה	25	10	8	7	18–24	38
6.	הפועל לוד	25	9	10	6	15–28	37
7.	מכבי נתניה	25	10	7	8	26–27	37
8.	הפועל פתח־תקוה	25	9	9	7	20–22	36
9.	שמשון תל־אביב	25	7	14	4	16–26	35
10.	מכבי חיפה	25	7	10	8	23–27	31
11.	הפועל באר־שבע	25	6	11	8	15–33	29
12.	הפועל תל־אביב	25	5	13	7	19–18	28
13.	בית"ר תל־אביב	25	5	11	9	34–26	26
14.	מכבי יבנה	25	4	9	12	31–21	21
15.	מכבי יפו	25	3	9	13	38–17	18
16.	בית"ר נתניה	25	2	1	22	78–18	7

2000 ספורטאים בספורטיאדה באילת

מאת משה כהן

יותר מאלפיים ספורטאים מ־95 קבוצות מהארץ ומחו"ל יטלו חלק במשחקי הספורטיאדה, שייפתחו באילת בעוד עשרה ימים.

"שבוע הספורטיאדה הוא שבוע גדול לכולנו, כיוון שאנו משחקים במסגרת משחקי הפועל ה־13 הנערכים בחודש מאי, שהוא חג הספורט", אומר שלמה אריה, יו"ר מטה הספורטיאדה.

המארגנים נאלצו לדחות עשרות פניות של קבוצות מכל רחבי הארץ, שביקשו ליטול חלק באירוע. התברר, כי הביקוש להשתתף בטורנירים עלה על כל הציפיות.

התחרויות יערכו ב־8 ענפי ספורט: כדורגל, כדורסל, קט־רגל, טניס־שולחן, טניס, ברידג', שחמט וכדורעף. הקבוצות כבר חולקו לבתים והמארגנים מצפים לתחרויות חריפות ומעניינות.

הקבוצות מייצגות מקומות עבודה מהארץ ומחו"ל. מפעלים ומוסדות כמו בנק הפועלים, ארקיע, בזק ועיריית ת"א יקבלו ייצוג של עובדיהם, המשחקים בכל ימות השנה בליגות למקומות עבודה בכל רחבי הארץ. עבור רוב הקבוצות מהווה הטורניר פרס על הצטיינות במשחקי הליגה.

רוב הקבוצות מחו"ל ייצגו חברות תעופה כמו: אליטליה, לופטהנזה, סבנה, אוסטריאן איירליינס, פינאייר, אייר פרנס, סוויסאייר וס.א.ס. את ארגנטינה תייצג נציגות בנקו ארגנטינה ומגרמניה תגיע גם קבוצת דואר בון.

נשיאות הספורטיאדה מורכבת מראשי ההסתדרות והפועל: ישראל קיסר, ישי יעקב, גדעון בן־ישראל, יצחק אופק, ראש עיריית אילת רפי הוכמן, סגנו גד לוין ומזכיר מועצת פועלי אילת, ארז גבי.

הספורטיאדה תמשך חמישה ימים והיא תיפתח ב־5 למאי בטקס ססגוני באיצטדיון הכדורגל באילת. כעבור ארבעה ימים יערך טקס הנעילה בפארק אופירה. בטקס יוענקו פרסים למנצחים ולקינות, ייערך מופע אור־קולי.

המארגנים דאגו לשגר למשחקים את מיטב שופטי הארץ. שופטים בכירים כמו צבי שריר, יצחק בן־יצחק ומאמן הפועל ת"א, משה וינקרנץ, יקחו פסק זמן מחיי העיר הגדולה, כדי לנפוש ולשפוט באילת.

מועדוני חולון וגבעתיים הצטיינו באליפות הגלגיליות

מועדוני חולון וגבעתיים השתלטו על כל המדליות באליפות ישראל בהחלקה אמנותית על גלגיליות, שנערכה בסוף השבוע באולם "גולדה" בחולון.

באליפות לבנות דרגה ג' זכתה במדליית הזהב תמר ברוש מחולון, בהקדימה את נטלי שבתאי וגליה ארבל, שתיהן מחולון. באליפות בדרגה המקבילה לבנים ניצח משה אריאלי מחולון שהקדים את מיכאל חמוי מגבעתיים.

באליפות לבנות דרגה ד' זכו בכל שלושת המקומות הראשונים נציגות גבעתיים, כשאר את מדליית הזהב נוטלת רנית קשט, בהקדימה את רונית אבן ואורלי יניב, בעוד באליפות לבנים הקדים זאב סינגל מגבעתיים את יוסי מלכה מחולון.

באליפות השתתפו גם נציגי מועדון ת"א. אליפות ישראל בדרגה א' רב' תיערך בעוד מספר שבועות בשרון.

הנבחרת מחפשת מגרש להתאמן

מאת אשר גולדשלגר

מאמן הנבחרת הלאומית מילינקו מיהיץ' מחפש מגרש אימון לנבחרתו לקראת השבוע הבא. אתמול הובהר למיהיץ' כי איצטדיון רמת־גן אינו עומד לרשותו עד אחרי כינוס הפועל ולפיכך עליו לקיים את אימון הנבחרת במגרש אחר.

מחריף המאבק בין ארבע הטוענות ל"כרטיס העליה"

מאת שמואל כל

חמישה מחזורים לפני תום העונה נמשך עדיין המאבק על הכרטיס ללאומית. ארבע הטוענות לכתר יעשו גם מחר מאמץ לשמור על מקומם לקראת הזינוק הסופי. גם בתחתית יערכו מספר מאבקים מרתקים שישפיעו במוקדם על דבר על כרטיסי הירידה.

הפועל חיפה, המוליכה, יוצאת למשחק חוץ קשה בר"ג נגד הפועל המקומית המנסה לברוח ממשחקי המבחן. הפועל ירושלים המפגרת אחריה רק בהפרש שערים תתארח באותה שעה אצל הפועל בית־שאן המהווה אתגר קשה לכל קבוצה.

צפרירים חולון תשחק אמנם בבית מול הפועל טבריה, אולם הביתיות אינה מבטיחה דבר שכן הטבריינים טרם הבטיחו סופית מקומם בליגה. מבחינה זו קל יותר מצבה של הפועל חדרה השותפה הרביעית בצמרת שתארח את הפועל עכו עבורה כנראה כבר הסתיימה העונה.

בתחתית, מרמורק מארחת את בית"ר רמלה. שתי הקבוצות ממוקמות מתחת לקו האדום. סגרת הטבלה מדימונה שירידתה היא כבר עובדה מוגמרת, תנסה לסתב איתה את הכח ר"ג אותה תארח. גם בית"ר נהריה המצטרפת לדימונה תארח קבוצה החוששת מאימת הירידה – מכבי שעריים.

– במאבק של מרכז הטבלה תארח הפועל יהוד את מכבי רמת־עמידר.

בית"ר נהריה – שעריים

נהריה איבדה כל סיכוי לשמור על מקומה בארצית. שעריים זקוקה מאידך לכל נקודה כדי לסיים את העונה בראש שקט. עובדה זו תביא קרוב לוודאי את האורחים לשאפתנות ותוליך אותם לנצחון חוץ יקר.

התחזית: נצחון לשעריים.

צפרירים – טבריה

לבאורה משחק קל לחולונים היודעים לנצל היטב את ביתיותם. אולם אסור לשכוח שטבריה אינה רחוקה מהמקום ממנו נדרשים למבחנים. לפיכך צפוי למארחים משחק קשה, אם כי נראה שבסופו של דבר ישארו הנקודות בבית.

התחזית: נצחון לחולון.

הפועל חדרה – עכו

חדרה חזרה לתמונה והיא רחוקה רק שתי נקודות מהפיסגה. עבור עכו הסתיימה ככל הנראה העונה. מאחר והחדרתים זקוקים יותר לנקודות ובשל העובדה שהם ישחקו בבית, סביר להניח שמכבס ותבריין ימצאו את המתכון לנצחון.

התחזית: נצחון לחדרה.

הפועל ר"ג – הפועל חיפה

יחסי הכוחות נוטים בבירור לזכות המוליכה מחיפה המודעת גם לעובדה שאסור לה לאבד נקודות בדרך לאליפות אפשרית. אולם ר"ג עדיין בצרות ועל פי מיקומה היום היא תאלץ לשחק במבחנים. לאור זאת צפוי משחק שקול בו מסוגלת ר"ג לחולל הפתעה.

התחזית: תיקו ומעלה לחיפה.

בית־שאן – הפועל י־ם

במגרשה סוחט הנקודות של בית־שאן כל משחק הוא בבחינת משימה קשה. ירושלים איבדה בשבוע שעבר נקודות בבית. כדי לשמור על מיקומה ואולי אף להעפיל לפיסגה זקוקים הניכיו של פייגנבוים לנצחון. משימה קשה אבל בהחלט אפשרית.

התחזית: תיקו ומעלה לירושלים.

הפועל יהוד – רמת־עמידר

יהוד עצרה במשך שבועיים רצופים את שתי הראשונות בטבלה. מחר בבית מול עמידר, שמאבקי הצמרת והתחתית רחוקים ממנה, תהיה משימתה הרבה יותר קלה. יהוד זקוקה לפחות לנצחון נוסף כדי להבטיח מקומה בארצית. מחר היא מועמדת לזכות בו.

התחזית: נצחון ליהוד.

דימונה – הכח ר"ג

דימונה כבר עם רגל וחצי בליגה א'. הכח עדיין נאבקת נגד הירידה. מאחר שהמקומיים איבדו כבר כל סיכוי הם מציבים לאחרונה שחקנים צעירים שלא יהוו יריב משמעותי לשחקני הכח שיאבקו בכל כוחם כדי לחזור הביתה עם שלוש הנקודות.

התחזית: נצחון להכח.

מרמורק – בית"ר רמלה

שתי הקבוצות צמודות מתחת לקו האדום. המבצות בין השתיים תשפר סיכוייה להותר עונה נוספת בארצית. מצבה של המפסידה יורע. צפוי מאבק שקול וחריף בו תשחק הביתיות תפקיד מרכזי. תיקו סביר.

התחזית: תיקו

בליגות א'

● צפון: מכבי עפולה – טירת הכרמל; קרית־אתא – הפועל טייבה; אור־עקיבא – הפועל טירה; מכבי טמרה – בית"ר חיפה; קרית־שמונה – בני־טמרה; עליה כפ"ס – מכבי חדרה; הפועל רעננה – אחי־נצרת.

● דרום: בית"ר באר־שבע – הפועל אזור; הפועל רמלה – רמת־השרון; קרית־מלאכי – הפועל בת־ים; קרית־אונו – אשקלון; קרית־גת – אור־יהודה; ראשון־לציון – הפועל ירוחם; בית־שמש – לנדוס חולון.

הליגה הארצית

	הקבוצה	משחקים	נצ'	תיקו	הפסד	שערים	נק'
1.	הפועל חיפה	25	12	9	4	16–34	45
2.	הפועל ירושלים	25	13	6	6	21–30	45
3.	הפועל חדרה	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4.	הפועל צפרירים חולון	25	11	9	5	13–29	[illegible]
5.	מכבי רמת עמידר	25	11	5	9	22–22	38
6.	הפועל עכו	25	8	11	6	23–27	[illegible]
7.	הפועל יהוד	25	9	8	8	24–25	35
8.	הפועל בית־שאן	25	7	14	4	23–23	35
9.	הפועל טבריה	25	10	4	11	30–32	34
10.	מכבי שעריים	25	7	11	7	16–21	32
11.	הפועל רמת־גן	25	7	10	8	18–16	31
12.	הכח רמת־גן	25	7	7	11	22–15	28
13.	הפועל [illegible]	25	7	6	12	32–25	27
14.	בית"ר רמלה	25	5	12	8	35–19	27
15.	בית"ר נהריה	25	4	8	13	30–17	20
16.	הפועל דימונה	25	3	7	15	38–16	16

מחר הזדמנות אחרונה של ליברפול

מאת ג. שרון

הזדמנות אחרונה להגן על כתר האליפות תנתן מחר לליברפול שתארח את יריבתה העירונית אברטון המוליכה את הטבלה עם יתרון נקודה משמעותי.

קשה להאמין שלחניכיו של קני דלגליש יהיה הכח והכשרון לעצור את הכחולים המבקשים לנקום את כשלונותיהם בעונה שעברה על סף הצלחות. גם כך יש לאברטון משחק ביד הבטיחה לה לפחות על הנייר על הגדלת היתרון.

לאברטון מספיק גם תיקו כדי לפתוח בתגיגות. ליברפול יודעת שגם נצחון עדיין אינו מבטיח לה מאומה. מכל מקום, רק בגלל היוקרה העירונית היא תשאף לנצחון.

יתר המשחקים יתגמדו מול מאבק האיתנים בליברפול אבל גם כך צפויים מספר משחקים מרתקים. המשחקים: אסטון־וילה – ווסטהאם; לסטר – ווטפורד; לוטון – שפילד־וונסדיי; מנצ'סטר־סיטי – ארסנל; ניוקאסל – צ'לסי; נוריץ' – קובנטרי; ק.פ.ר – מנצ'סטר־יונייטד; סאות'המפטון – צ'רלטון; טוטנהאם – אוקספורד; וימבלדון – נוטינגהאם.

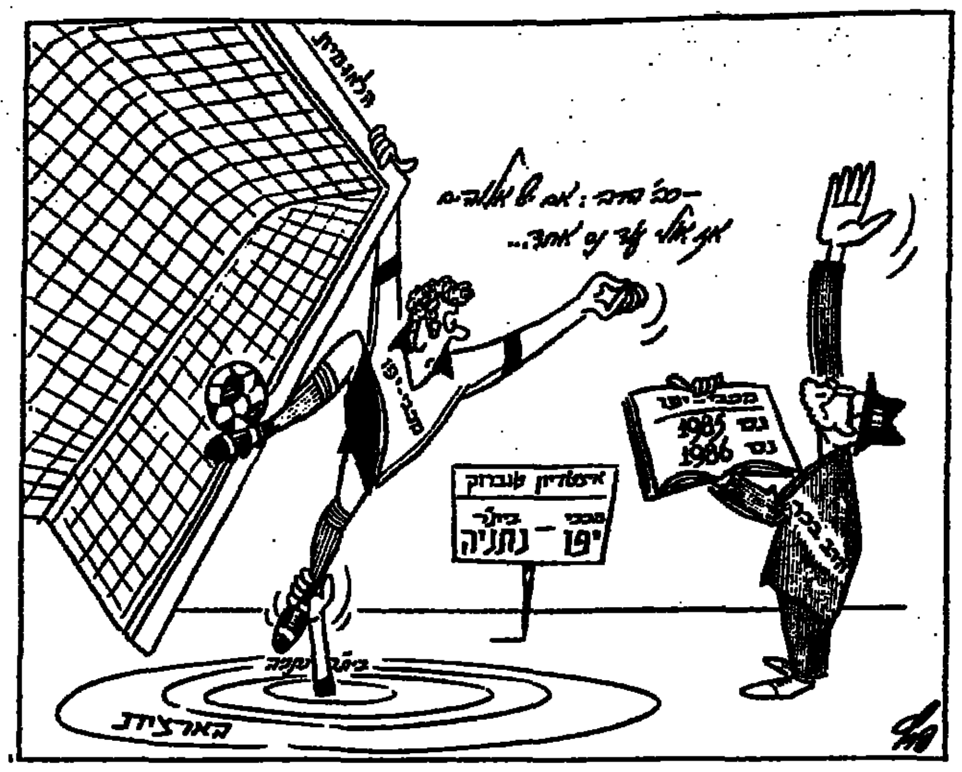

פרישמן: בינתיים אני 'אדום'

מאת משה כהן

הכדורגלן המצטיין עמוס פרישמן מעדיף לא להגיב על השמועות כאילו פנו אליו ממכבי ת"א בהצעה להצטרף לשורותיה בעונה הבאה. פרישמן מעדיף לדבר על העונה הנוכחית מבחינתו ועל הצפוי ל"אדומים" בעונה הבאה.

אין ספק, כי פרישמן השתלב היטב בתפקיד רכז המשחק של הפועל ת"א. אומנם מכת הפציעות של קבוצתו אילצה אותו לשחק לעיתים בתפקידים אחרים, אבל לקראת העונה הבאה מקווה הקלע המצטיין לשחק באופן קבוע כרכז ואם אפשר, גם להסיר את כתר האליפות מראשה של היריבה המושבעת, מכבי ת"א.

ש: מה יהיה עם הפועל ת"א בעונה הבאה?

ת: אני עדיין לא יודע איזה שחקני רכש ישחקו בקבוצה. אני מקווה שנהיה הרבה יותר טובים. הרבה יהיה תלוי במצבו של חיים ולוטיקמן, הסובל עדיין מפציעה, ומההחלמתו של מייק לארנר.

ש: מה הפועל ת"א צריכה כדי להיות גורם בצמרת?

ת: אנו צריכים לפחות שבעה שחקנים, שיכולים לשחק בכל מהלך המשחק. השנה סבלנו בגלל הפציעות מחוסר שחקני ספסל ומשינויי תיפקוד של השחקנים.

בארבע עיניים

ש: אתה מאמין שאתם מסוגלים לקחת למכבי את האליפות?

ת: האמנתי בזה גם השנה, אבל כנראה שלא כל השחקנים האמינו בעצמם. אני מקווה לעשות את זה בעתיד.

ש: מה ניתן לצפות ממעמדו פרישמן?

ת: אני רוצה לשחק כרכז הקבוצה ולא למתוח וזרים כבר בעונה האחרונה. כבר אין לי בעיה לשחק כרכז ואני משחק חופשי.

ש: מהן נקודות התורפה שלך?

ת: עלי לשפר את משחק ההגנה שלי. בכלליות ניתן לאמר, כי היתה לי קפיצת דרך גדולה ורק מכת הפציעות מנעה ממני לתרום יותר.

ש: איך היה העונה ניהול הקבוצה לעומת עונות קודמות?

ת: לחברי ההנהלה היתה השנה עבודה קשה, בגלל הבעיות הלא צפויות עם השחקנים המצועים. בשנים האחרונות יצא להנהלה שם רע, אבל השנה הם עשו עבודה טובה וניהלו את האגודה כמו שצריך.

ש: שמעתי שממכבי ת"א פנתה אליך?

ת: אני לא רוצה להגיב על זה, בינתיים אני שחקן של הפועל עד לסיום העונה הבאה.

ש: אתה מסוגל ללבוש חולצה צהובה?

ת: אני באמת לא יודע. האמת היא שלא חשבתי על זה. בינתיים אני "אדום".

במופע הצדעה של אומני ישראל לקראת כינוס הפעל השתתפו מיטב האומנים, כאשר ההכנסות קודש לקרן מיוחדת המיועדת לעזרת נפגעי ספורט. בצילום: מזכ"ל הפועל, יצחק אופק, מוקף בזמרות שלומית אהרון (מימין), אילנית ושושנה דמארי.

אליצור ת"א – מכבי ת"א 59:85

במשחק הגמר־סל הראשון לא התקשו אמש שחקניות אליצור ת"א להביס את מכבי ת"א בתוצאה 59:85 (24:38).

המשחק היה חד־צדדי בכל שלביו ושחקניות אליצור גם הוליכו בהפרש של 30 נקודות – 35:65. רק בדקות הסיום הצליחו שחקניות מכבי לצמצם במעט את התוצאה.

לאליצור הירבו לקלוע: דרייגור (23) ואורלי גרוסמן (18). למכבי: קסטן (12) ובריאלובסקי (10).

שפטו חלף וליבליך לעיני 200 צופים באולם אוניברסיטת ת"א. משחק הגומלין בין שתי הקבוצות ייערך ביום שני בכפר הירוק.

טניס

פרקיס לגמר הפרס הגדול

שחר פרקיס העפיל אמש לגמר טורניר הפרס הגדול בטניס, לאחר שגבר על אלכסנדר מרונו מרומניה – 3:6, 6:7.

במערכה הראשונה לא התקשה פרקיס לשבור את חבטות הפתיחה של יריבו ולזכות בסיום בנצחון קל. המערכה השניה היתה הרבה יותר שקולה. פרקיס הצליח לזכות בה רק בשובר שיוויון.

יריבו של פרקיס יהיה הרומני סצ'יאנו, שגבר על דייוויד אבגל בתוצאה 1:6, 2:6.

בגמר הזוגות ישחקו ביניהם רק שחקנים ישראלים. עמוס מנסדורף ושלמה גליקשטיין יתמודדו נגד בלום ופרקיס. משחקי הגמר יערכו היום בירושלים במעמד יו"ר הכנסת שלמה הילל וראש עיריית ירושלים טדי קולק.

נותרו עוד 10 ימים למשחקי הפועל ה־13

360 רצים ישאו את לפיד המשחקים

360 רצים ישאו את לפיד משחקי הפועל ה–13, שיודלק ליד קיברו של דוד בן גוריון בשדה בוקר ב–3 במאי.

הרצים יחולקו לפי תשע גזרות – מקבר בן־גוריון דרך דימונה, באר־שבע, בית־קמה, צומת פלוגות, גדרה, צומת בילו, ראשון־לציון, צומת מסובים, כיכר דיזנגוף ועד האיצטדיון הלאומי ברמת־גן.

הלפיד ייצא מקיברו של בן־גוריון, לציון 100 שנים להולדתו, והוא יחלוף על פני מאות נקודות ישוב במהלך ה–4 במאי, יום העצמאות ה–39 למדינת ישראל.

נושא הלפיד האחרון ייכנס לשטח האיצטדיון, בו יהיה כבר מופע הפתיחה של משחקי הפועל בעיצומו, בשעה 9.20 בערב.

עד עתה לא נקבע סופית מי ידליק את לפיד המשחקים באיצטדיון רמת־גן.

שיט תחרותי וקמטמי לאורך חופי תל אביב

תחרויות מגוונות של שייט וגלישה יעמדו במרכזו של "יום הים קיץ 1987", שיתקיימו בצהרי יום שבת ה–2 במאי בתל אביב. מסלול התחרויות יהיה מדרום המארינה עד הדולפינאריום ובחזרה.

בתחרויות, הנערכות במסגרת משחקי הפועל ה–13, ישתתפו גלשני מיפרש, מפרשיות קטמרן, כל סוגי המפרשיות, יאכטות "שתפיות" ו"סנפיות".

"יום הים קיץ 1987" מתקיים לרגל פתיחת מרכז השיט הפועל לבהים, בדרום המארינה בתל אביב.

בין המשתתפים יוגרלו פרסים, ולמנצחים יוענקו כרטיס טיסה לאירופה, מיפרש גאסטרא, מינוי שנתי במועדון לבהים וכן ציוד ימי.

לכל משתתף תוענק סיכת משחקי הפועל ה–13 וכן את הכשר של המשחקים המוענק למשתתפים באירועי ספורט שונים במהלך משחקי הפועל.

בעונה הבאה יותרו 4 העברות

מאת אשר גולדשלגר

הנהלת ההתאחדות לכדורגל תתכנס בשבוע הבא כדי לאשר את המלצת מזכירות ההתאחדות לאשר לקבוצות הליגה לבצע ארבע העברות החל מהעונה הבאה.

דו־קרן בע"מ Du-Keren LTD.
לחברה צעירה ודינמית בשטח המיקרוגל
דרושים
1. מהנדס מיקרוגל
על המועמד המתאים להיות בעל נסיון בפיתוח רכיבים ובתכנון האינטגרציה של תת מערכות. הנדרש יכולת הנהגה של צוות טכנאים.
2. מנהל חשבונות ראשי ואחראי מנהלה
על המועמד המתאים להיות בעל נסיון רלוונטי של 3 שנים לפחות, רצוי בתעשיה האלקטרונית. דרוש כושר ארגוני מוכח ויכולת התמודדות אפקטיבית עם מספר נושאים בו זמנית.
נא לפנות בכתב עד, בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם, לדו־קרן, קרני שומרון, ד.נ. שומרון 44855.

לסניף סופר־פארם נוה גרנות דרושים/ות
★ רוקחים/ות בעלי ותק של שנה לפחות
★ יועצות יופי למחלקת קוסמטיקה (בעלות נסיון).
לפנות טלפונית לגב. קלרית, טל: 02-639321, אחרי השעה 20.00 – 02-815145.

...ואם תצליחו תטוסו לארה"ב
לחברת שיווק מהגדולות בארץ דרוש
מנהל תפעול לאזור המרכז
דרישות התפקיד:
1. בעלי נסיון בהפעלת מערכת כח־אדם.
2. גיל 28–25
3. נכונות לעבודת שטח בלתי שגרתית ובעלי מוטיבציה אישית גבוהה.
4. יחסי אנוש מעולים.
5. יועדפו קצינים בעלי דרגות סגן, סרן העונים על הדרישות לעיל.
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר לטל' 03-814903.

לחברה מתפתחת בתחום המזרי הניקוי דרושים סוכניות שיווק בלעדיות באזורים הבאים: חיפה והקריות, כפר שבע, הדרום "ביבאר 2000" 03-5516912, 5514714, 5517895

דרוש/ה פקיד/ת שכר 3 שנות נסיון למשרה מלאה.
סולוג־מפעלי סריגה בע"מ רח' הפלך 3, ת"א. טל': 824121 ליד איצטדיון בלומפילד

מזכירה
שפת אם אנגלית
עם נסיון קודם, לעבודה עצמאית.
הכרת פיסי ומעבדי תמלילים.
העבודה 5 ימים בשבוע 08.00 – 17.00
באזור עתידים.
לפנות מיום א' לאורנה 03-483211

לעשות ברי־זיו רביד בע"מ יבנה 1 תל־אביב דרוש/ה
פקיד/ת ביטוח אלמנטרי
התפקיד כולל עריכת פוליסות, בדיקת מסמכי ביטוח, קשר עם התמים בחברות ביטוח, קשר ומתן שירות ללקוחות.
כישורים: ידע בסיסי בענפי הביטוח האלמנטרי.
לקבלת פרטים ולקביעת ראיון נא להתקשר לשופעת בטלפון 03-200110, 03-295426

דרוש מחסנאי טכני
בעל נסיון בעבודה במחסן חלקי חילוף.
עבודה עם מלאי ממוחשב.
ידע באנגלית.
לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 2085 תל־אביב.

למערכות תיעוד בע"מ דרושים:
★ מהנדסים וטכנאי אלקטרוניקה
★ כתבים טכניים בשפות עברית אנגלית
– להכנת ספרות טכנית לציוד אלקטרוני מתקדם –
★ נא לפנות לת.ד. 2177 חולון 58120 ★

דרושה בבת־ים מזכירה בכירה
5 ימים
משרה מלאה
מעל לגיל 30
ידיעת השפות עברית אנגלית על בוריין.
הפעלת מעבד תמלילים, טלקס, ניהול משרד, רצוי הכרנות.
עדיף נסיון בשיווק
נא לפנות למאירה 03-5512131

לבוטיק FOPP'S פת אביבים אופנהיימר 13 אופנה פריסאית
דרושה מוכרת בכירה
ליום עבודה מלא. משכורת גבוהה.
רציניות עם נסיון והמלצות.
לפנות לפטריק טל: 03/428251

ירושלמי/ת הוספאי/ת אנו מוכנים לאפשר לך להרוויח 3,218.- ש"ח (בחודש לקוד־שלב־ראשון)
רק הכמאימים הבאים באזור ירושלים א' חופה מתבקשים להתקשר מחר: 03-295946

למשרד רואה־חשבון דרושה לחצי משרה רואת חשבון או בעלת נסיון דומה. לפנות מיום א' 03-223476

דרוש מפעיל בעל נסיון בהפעלת מערכות מכניות לפתוח כיבי ובי"ת חדשים באזור המרכז. נא להתקשר

למסעדת על־גל חוף לדוגמא בת־ים הטיילת שד' בן־גוריון דרושים
★ טבח שף ★ עוזרי טבחים
★ מחסנאי מנוסה
★ מנהל לאולם ארועים ★ מנהל מסעדה גלידריה ★ פועלים כלליים וניקיון
טל' 03-5513100, 03-5521675

לחברה בתל־אביב דרושה מנה"ש עצמאית ומנוסה לפנות טלפון 03-252166

...ואם תצליחו תטענו לארה"ב!

מגוון שרותי תרבות

את/ה מקבל/ת
– תנאי העסקה מעולים
– שכר בסיסי גבוה + בונוסים.
– שבוע עבודה בן 5 ימים.
– אפשרות קידום לתפקידי ניהול ופיתוח

באם הינך
– עד גיל 27
– בעל כושר התמדה, דינמי ועצמאי.
– נכונות לעבודת שטח.

המתקבלים יוכשרו כמקדמי מכירות

מיום א' טלפון 03-812193 ת"א
04-660575 /525636 – חיפה
02-246044 – ירושלים
057-72039 – ב"ש

למוסד ממלכתי
דרושים
אקדמאים
לעבודה בלתי שגרתית

אנו מציעים לך:
★ עבודה בעלת ענין ואתגר, הכרוכה בניידות רבה.
★ לימוד השפה הערבית
★ תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
★ עבודה קבועה.
★ מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישוריך.

אם גילך בין 24 – 31, סיימת שירות מלא בצה"ל ובריאותך תקינה – פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61331) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות)

פונים מתאימים יענו

ל"תנובה" מחוז תל־אביב
דרושים
מפיצים
לחלב ותוצרת חלב בתל־אביב וסביבתה

הכישורים הדרושים:
■ רשיון נהיגה למשאית
■ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
■ כושר גופני טוב
■ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת תוצרת.

התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.

מועמדים מתאימים יעמדו במבחני כניסה לבדיקת התאמתם לתפקיד מחלק.
יועדפו מועמדים תושבי תל־אביב וסביבתה הקרובה ביותר.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית למר רפי פלג במחלקת המנגנון במחלבה, דרך פתח־תקוה 141 ת"א.
ניתן להאם פגישה בטלפון 03-210161.
– סודיות מובטחת –

לסניף 'תנובה' פתח-תקוה
דרושים
מפיצים
לחלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:
■ רשיון נהיגה למשאית
■ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
■ כושר גופני טוב
■ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מוצרי מזון.
התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.

מועמדים מתאימים, תושבי פתח-תקוה וסביבתה הקרובה, מתבקשים לפנות אישית למחלקת המנגנון סניף 'תנובה' פתח-תקוה, רח' חיה פינקלשטיין פ"ת (ליד הפרשוק פ"ת) למר גבי דגמי.
נא להתקשר טלפונית לתיאום פגישה בטלפון 03-906591.
– סודיות מובטחת –

לסוכנות ביטוח חיתום
בעלת נסיון
לטיפול בתביעות ואלמנטרי
טלפון: 03-335318

משרד החינוך והתרבות
אגף הנוער
דרושים/ות מדריכי של"ח (שדה, לאום, חברה) לבתי־ספר על־יסודיים

מוצעת עבודה בעלת אתגר ועניין בהדרכה ובחינוך נוער בבתיה"ס העל־יסודיים בשנה"ל תשמ"ח בכל המחוזות.

יועדפו מועמדים ות בעלי נסיון בהוראה ובהדרכה בידיעת הארץ.

יתקבלו גם יוצאי צבא בעלי דרגות בתפקידי פיקוד והדרכה ובעלי השכלה תיכונית, לפחות.

המעונינים יפנו אישית, עם פרסום מודעה זו, לכתובת כמפורט להלן:

1. **מחוז הצפון** – אגף הנוער היחידה לשל"ת, קרית ממשלה, נצרת עלית. טל: 79-72960 065.
2. **מחוז חיפה** – אגף הנוער היחידה לשל"ת, רח' אנילביץ 20, חיפה טל: 04.520251.
3. **מחוז המרכז** – אגף הנוער היחידה לשל"ת, רח' שוקן 18, תל־אביב טל: 2-831121 03.
4. **מחוז תל־אביב** – אגף הנוער היחידה לשל"ת, רח' שוקן 18, תל־אביב טל: 2-831121 03.
5. **מחוז ירושלים** – אגף הנוער היחידה לשל"ת, רח' דוד המלך 11, ירושלים טל: 2-238371 02.
6. **מחוז הדרום** – אגף הנוער היחידה לשלת, רח' החלוץ 110, באר שבע טל: 057/34141, 8-30877 057.

על המועמדים יהיה לעבור מבחני מיון, ראיון בפני ועדת קבלה ומבדקי התאמה שימשכו 3 ימים.

המועמדים שימצאו מתאימים יחוייבו להשתתף בקורס הכשרה בחודשים יולי – אוגוסט.

המועמדים יחוייבו בהשתתפות בהוצאות שהייתם במבחני התאמה ובקורס (פרטים ימסרו במחוזות).

מועמדים שיסיימו את הקורס בהצלחה יתחייבו לעבוד שנה אחת, לפחות, כמדריכי של"ח במסגרת משרד החינוך והתרבות.

לחברת הובלה גדולה ברכב כבד שמרכזה בחיפה
דרוש:
מנהל משק וקצין בטיחות

כישורים:
תעודת הסמכה לקציני בטיחות
רקע טכני ונסיון מעשי בתפקיד דומה. גיל 35–40 שנה.
יוצא צבא בעל השכלה מקצועית

פניות בכתב יד לת.ד. 177 עבור מס. 126 חיפה. מיקוד 31006 בצרוף קורות חיים. תצלומי תעודות מתאימות סודיות מובטחת.

לחברה מסחרית גדולה בדרום הארץ
דרוש
כלכלן מנוסה
לתפקיד של איש תקציבים ובקרה בכפיפות למנהל המשרד.
★ נסיון של 3 שנים לפחות
★ יכולת לעבוד עבודה עצמאית
★ תואר ראשון בכלכלה ומינהל עסקים
★ יכולת הבעה בכתב ובע"פ.

מועמדים מתאימים מתבקשים להפנות הצעותיהם בכתב בצירוף פרטים מלאים לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2243 (מיקוד 31040).

דרושים
עובדי יצור למפעל אלומיניום
מיום א'
03-5519715

דרושה
עובדת סוציאלית
לעבודה מקצועית בתחום השקום למשרה חלקית
לפנות לטלפון:
03-844594
03-884110

לאחים לוינסון מהנדסים בע"מ
דרושים
★ **מחסנאי חלפים לרכב**
עם נסיון
ידיעת אנגלית הכרחית
★ **כתבנית אנגלית וטלקס**
לחצי משרה
רצוי שפת אם אנגלית
★ **קופאית**
נסיון בהנהח"ש הכרחי
★ **פקידה/כתבנית עברית**

לפרטים נוספים וקביעת ראיון נא להתקשר לטל. 03-622671 לעליזה.

גולד פרוסט
יוצרי אופנת קטיפה

למחלקת השווק של גולדפרוסט בחולון
דרושים
מלגזנים (לעבודה בקירור)
מחסנאים
קלדניות
פקידות הנהלת חשבונות
עם ידע בהפעלת מחשב.
נא להתקשר החל מיום ג' 21.4.87.
לנעמי (03) 5562799, 5562775

Melia
חברה בינלאומית לנסיעות
למח' תיירות נכנסת
דרוש/ה
TOUR OPERATOR
★ שפת אם ספרדית
★ נסיון קודם הכרחי
נא לפנות לרחל 249225.

ב.נ. שרותי ניהול
מידע על משרות ועובדים בכירים

לסוכנות יבוא ושיווק מכונות וח"ג בר"ג
נציג מכירות
★ מכירות לענפי נייר, קרטון ודפוס.
★ קשר עם ספקים בחו"ל.
★ דרוש רקע טכני וידיעת אנגלית.
★ רצוי נסיון במכירות לתעשיה.
נא לשלוח קורות חיים
סודיות מובטחת.

ת"ד 2297 נתניה 42122, 053-34515
ת"א, ארלוזורוב 198, 03-257970

לחברה בתחום המחשבים
דרושה
מזכירה עצמאית
ידע בהפעלת מעבד תמלילים וטלקס שפת אם אנגלית
לפנות בטלפון 03-281834 ליהודית

למפעל בענף העץ בתל־אביב דרוש
מנהל עבודה
בעל נסיון בניהול עובדים.
מגוסים בלבד יפנו
טלפונית: 03-497346, החל מיום ראשון.

למשרד נסיעות מתרחב
דרוש/ה
מפעיל/ת תיירות יוצאת
לאגף סיטונאי חדש
★ בעל/ת ידע בהכנת תוכניות טיולים והפקת חוברות
★ ידיעת השפה האנגלית חיונית
נא להתקשר: 03-200181
לאבי או תוליו בשעות 9.00-13.00

לבונסאי ישראל בע"מ
משב בני ציון 052-441596
דרושים
גברים משוחררי צה"ל
(עד חצי שנה)
רצוי יוצאי קיבוצים לעבודה פיזית קשה בחממות – עבודה זמנית.
תנאים טובים למתאימים.
ראיונות יתקיימו ביום ב' 27.4.87 בשעה 17.30 במשרד החברה.

ליחידת הפרסום והעיצוב של קו־אופ רשת הריבוע הכחול אנו זקוקים
למוכשרים

• גרפיקאים • דקורטורים • דפסי משי
מוכשרים עם ניסיון מוכח יתקשרו לטל. 03-762847

קו־אופ

לסניף חיפה
דרושים:
★ **מפקח רבישה**
(ביטוח חיים)
★ **חתם**
(ביטוחים כלליים)

המשרות מיועדות לעובדים עם נסיון מוכח וחיובי

לקביעת ראיון, אישי וסודי, נא לפנות למר א. צפריר ☎ 04-510176 החל מיום א'.

כלל חברה לביטוח בע"מ

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
תשמ"א 1981
כפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי. לכן כל אחת מהמודעות בלוח זה מכוונת לשני המינים, אלא אם מטעמי אופי או מהות התפקיד מדובר במין מסוים. (...)

חברה ישראלית לאשפה בע"מ
דרוש
מנהל משמרת
לעבודה במשמרות
נא לפנות אישית/ טלפונית למנהל כ"א, אזור התעשיה יבנה טלפון 08-439021/5
סודיות מובטחת.

לחב' „המשקם" בע"מ
דרוש/ה
מנה"ע למפעלה בת"א
העוסק בעבודות הרכבה שונות בענף החשמל והפלסטיק ועבוד בענף המתכת
הדרישות: בוגר בי"ס מקצועי לפחות, נסיון בעבודה מעשית דומה, ידיעת השפה העברית על בוריה, תושב ת"א ו/או הסביבה הקרובה.

מורים לאילת
דרושים
לשנת הלימודים תשמ"ח:
א. אנגלית, מתמטיקה, פיסיקה, מחשבים, לשון עברית וספרות, ייעוץ חינוכי, צרפתית וחינוך מיוחד.
ב. אלקטרוניקה, חשמל, עיבוד שבבי ריתוך ושרטוט טכני, מינהל ומזכירות, חשבונאות.

מועמדים בעלי השכלה ונסיון מתאימים יפנו בכתב לבית־הספר התיכון „המקיף" אילת ת.ד. 595 או בטלפון 6-72105-059 או בערב לטלפון: 059-77174

למושב – אמץ
דרוש
מנהל מטעים וגידולי־שדה משותפים
המעונינים יפנו בכתב, בצרוף נסיון קודם, תולדות חיים ושכר מבוקש בכתב אל מזכירות אמץ.
ד.נ. חפר 38870

FORMULA - TURBO
דרושים
סוכני מכירות עצמאיים
לאביזרי רכב ומוצרי פופ
טלפון 268971

לחברה ארצית גדולה
באזור המרכז דרושים
★ טכנאי מעבדה לטלויזיה
★ טכנאי מעבדה לוידאו
בעלי ניסיון של 3 שנים מתבקשים
לפנות 052-448493

לחברה התעשייתית גדולה באיזור המרכז
דרושים:
★ **מהנדס חשמל**
בעל נסיון בתכנון לוחות חשמל וביצוע עבודות התקנה בשטח.
★ **מהנדס חשמל**
בעל נסיון בתחום פיקוד ובקרה של דיזל/גנרטורים.

בהצעות נא לפנות בצירוף קורות חיים ופירוט הנסיון המיקצועי לת.ד. 67 חולון.

ש. שבח שרותים בע"מ
האגף למשאבי אנוש
דרושים
סטודנטים
לעבודה לחצי משרה
ביחידת פיקוח מוניות בנמל התעופה בן־גוריון לתפקיד עם אתגר

הכישורים הנדרשים:
★ עד גיל 28 ★ לאחר שרות צבאי, במסלול פיקודי ★ בריאות טובה ★ ידיעת השפה האנגלית ★ מגורים בגוש־דן.

למעונינים בעלי הכישורים המתאימים, תתקיים ועדת קבלה בנמל התעופה בן־גוריון, בבנין הטרמינל קומה ב' – חדר 286. ביום ראשון 26.4.87 בין השעות 14.00–16.00.

נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים, פנקס שבוי ותעודת שחרור מצה"ל.

לחברה לפיתוח גוש עציון
דרושים
מנהל/ת חשבונות סוג 2
מנהל עבודות גמר לבניה

משרות מלאות – שכר בהתאם לכשורים ההשכלה/הנסיון המידית

לפנות לחברה לפיתוח גוש עציון (גבי)
טל: 8-931387/02

לחברת בטון ארצית במפעל באיזור בני־ברק
דרוש
מפעיל
למתקן בטון
רצוי נסיון קודם בענף הבטון.
נא לפנות טלפון 03-453141

למוסד ציבורי בתל־אביב
דרושים
מארגני קורסים והשתלמויות
למשרה חלקית או מלאה
השכלה תיכונית או אקדמאית
בעלי רכב
המעונינים יפנו בצירוף קורות חיים למח' כ"א, ת.ד. 32230, ת"א מיקוד 61330.

לפרויקט פרסומי בלעדי!!!
דרושים דחוף
רוכשי מודעות
לאזור ת"א והשפלה
מנוסים בלבד + רכב שכר גבוה במיוחד!!!
נא לפנות אישית ביום ו' 24.4.87 אלנבי 94 ק"א חדר 135.

לחברה לשיווק מוצרי קוסמטיקה
דרושה
מזכירה
★ עם נסיון בעבודה על מעבד תמלילים.
★ נסיון בניהול משרד.
★ בעלת הופעה נאה.
★ ידיעת השפה האנגלית – יתרון.
טל: 03-291904, 03-282143, החל מיום א', ולבקש את אמנון.
סודיות מובטחת

„ברטון" – החזקות והשקעות בע"מ
למועדון „מפרטון" פתח־תקוה דרושים
מצילים
סוג 1 עם תעודת משרד העבודה.
טל' 03-9230484, 03-9238322. בערב – 03-915866.

טוטלנד
צעצועי איכות
למפעלנו בבת־ים
דרוש/ה
כלכלן/תמחירן
הכישורים הדרושים:
★ בוגר כלכלה
★ נסיון של כשנתיים – יתרון

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 179 בת־ים לתמיר.

לחברה העוסקת בפיתוח מערכות צבאיות משובצות מחשב
דרושים
1. מהנדסי אלקטרוניקה לתפקידי פיתוח חומרה
– עד 3 שנות נסיון
– הכרת רכיבי מוטורולה 68000 ו־V.M.E – BUS יתרון.
– תשקל מועמדות של מהנדסים מצטיינים חסרי נסיון.
2. הנדסאי אלקטרוניקה לתפקידי פיתוח
– 3 שנות נסיון לפחות
– הכרת מערכות פיתוח של אינטל
3. מהנדס אמינות/רכיבים
– מהנדס אלקטרוניקה עם נסיון של 2–3 שנים בנושאי אמינות וידע ברכיבים.
– הכרת רכיבים צבאיים – יתרון.
נא לפנות לאורית טל. 052-542182 או לת.ד. 2059 הרצליה פיתוח מיקוד 46120

לויטקו
"יצרני קלין"
דרוש
כימאי/ת
לעבודות ביקורת ופיתוח מוצרים חדשים.
★ עד גיל 30.
★ דובר/ת עברית ואנגלית.
★ נסיון קודם במחקר ופיתוח בכימיה אנליטית – יתרון.

לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון לויטקו
ת.ד. 10245, מפרץ חיפה 26112 לציין „כימאי".

מוצר של קלין עוד יותר טוב.

למוסד רפואי
פרטי דרושים
1. קרדיולוג מומחה – למשרה מלאה (לבדיקות מיפוי אקו־דופלר, ארגומטריה)
2. קרדיולוג מומחה – חצי משרה (לבדיקות מיפוי אקו־דופלר, ארגומטריה)
3. טכנאיות רפואיות (להפעלת מערכת אלסינט למיפוי, אקו־דופלר, ארגומטריה, הסטוריה)
4. מזכירות רפואיות
– בוקר, ערב, משרות מלאות

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים + המלצות + התעודות לת.ד. 36671 ת"א
סודיות מובטחת
תנאים טובים למתאימים.

למסעדה חדשה
בלב דיזנגוף סנטר
דרושים:
● **מלצרים/מלצריות**
● **עוזר טבח**
● **קופאים/קופאיות**
לקביעת ראיון נא לפנות לטל: 03-450511
03-5463001 לעדנה.

לפרויקט פרסומי ובלעדי!!!
דרושים דחוף
רוכשי מודעות
לאזור ת"א והשפלה
בעלי נסיון + רכב שכר גבוה במיוחד!!!
נא לפנות אישית אלנבי 94 ק"א חדר 135 בימים א' ר"ב' 26.4, 27.4 טלפון 03-611623.

אורט ישראל המערכת ללימודי מבוגרים
דרושים (מיידי)
מורים מנוסים
למקצועות: ★ מתמטיקה. ★ פיסיקה.
(הכנה לקדם הנדסאים)
במקומות:
ראש העין בשעות הבקר – 4 ימים בשבוע.
פתח תקוה בשעות הערב – ימים ג, ה.
לפרטים נא לפנות לטל: 657065, 660086.

יום שישי, כ"ה בניסן תשמ"ז, 24 באפריל 1987

פריקלאס ים־המלח בע"מ
למפעלנו במישור רותם דרושים:

עובד/ת שיווק/מכירות

למתקן מוצרי מגנזיה מיוחדים שהוקם לאחרונה במפעלנו
* בעל/ת תואר ראשון, או הנדסאי בכימיה, רוקחות או תחום מדעי דומה
* נסיון קודם בשיווק מכירות או פיתוח מוצרים - יתרון.
* שליטה מוחלטת בשפות עברית ואנגלית - שפות נוספות יתרון

מהנדס/ת מכונות ליחידת האחזקה
* נסיון של שנתיים בתעשיה - יתרון

מזכיר/ה בכיר/ה ללשכת המנכ"ל
* השכלה אקדמאית.
* שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית.
* הדפסה שוטפת בעברית ובאנגלית - על מעבד תמלילים - יתרון.
* יחסי אנוש טובים.
* כושר ניהול צוות עובדים - יתרון.
* נסיון של 3 שנים בתפקיד דומה.

מזכיר/ה
* השכלה אקדמאית - יתרון.
* שליטה בשפות עברית ואנגלית.
* הדפסה שוטפת בעברית ובאנגלית - על מעבד תמלילים - יתרון.
* יחסי אנוש טובים.

5 ימי עבודה בשבוע - תנאי השכר יקבעו עפ"י כישורי המועמדים
למועמדים מחוץ לאזור תנתן עזרה בדיור
כתובת לפניות: פריקלאס ים המלח בע"מ, מישור רותם
ת.ד. ערבה 86800 טל. 057-53031
בקבוצת כימיקלים לישראל

חברה ישראלית לקופסאות פח בע"מ
דרושים
למפעלינו בפתח־תקוה ובכפר־סבא

מכונאי תעשיה

בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מכונות או מכניקה עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה או בצה"ל

חשמלאי תעשיה

בעלי רשיון חשמלאי מוסמך לפחות.
בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת חשמל.
ידע באלקטרוניקה רצוי.

לשתי המשרות העבודה ב־3 משמרות
5 ימי עבודה בשבוע, שכר ותנאים טובים +
הכשרה מקצועית במסלולי קידום מיוחדים נשואי שכר
למפעל בכפר סבא הסעות מאורגנות מחדרה ועד חולון בת־ים,
ראשל"צ והאיזור
לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' בבוקר לטלפון 03-9225321
לאנף כ"א, או 052-25241 למר שרון.

בפיברוניקס
אתה בחברה טובה

חברת פיברוניקס המתפתחת, מייצרת ומוכרת מערכות תקשורת מתקדמות בכל רחבי העולם מחפשת:

1. מנהל/ת שרות אירופה
(משרה 403)

תאור התפקיד:
— תמיכה בתוכנה של מוצרי החברה.
— במסגרת תפקידו ירכז את התמיכה הטכנית לפני ואחרי המכירה, במערכות תקשורת נתונים מתקדמות עתירות תכנה.
— תחום פעילותו: לקוחות החברה ברחבי אירופה.

כישורים נדרשים:
— השכלה גבוהה בתחום המחשבים.
— ידע ונסיון מקיפים בתחומים הבאים:
1) מערכות תקשורת של IBM.
2) מערכות הפעלה של IBM.
3) רשתות תקשורת מקומיות (LAN).
— ידע בחומרה — יתרון.
— יכולת עבודה עצמאית מול לקוחות, עמידה בתנאי לחץ.
— ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
שפות נוספות — יתרון.

מקום העבודה:
מרכז התמך של החברה בלונדון. התפקיד מחייב נסיעות רבות.

2. *למחלקת תקציב ומחיר ובקרה דרוש/ה*

כלכלן/ית
(משרה 404)
לניהול מערך תמחירי

דרישות התפקיד:
— בוגר/ת כלכלה או תעשיה וניהול
— עדיפות לבעל/ת 3־2 שנות נסיון בחברה תעשייתית עתירת ידע.
— ידע במחשבים (P.C.)

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, נסיון מקצועי וציון מס' המשרה ל"גיוס עובדים" פיברוניקס, סוכנות דואר מת"ם, חיפה 31905

פיברוניקס תקשורת סיבאופטית

חסם
חסם תעשיות בע"מ

אם אתם צעירים דינמיים
בעלי כושר שכנוע
ורוצים להרוויח
עד 2,000 ש"ח נטו בחודש
אנו מחפשים אתכם לתפקיד
מקדמי מכירות

אצלנו תקבלו:
מקום עבודה מסודר
תנאים סוציאליים מלאים
הכשרה בקורס קצר
אפשרות לעבודה בבוקר או בערב
משכורת בסיס! אחוזים! בונוסים!

לתיאום ראיון בעדות קבלה
נא להתקשר 03-803170 למוני או דני

חסם - לעבוד בראש שקט

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור הסרב לקבל אדם לעבודה בחברה בשל מינו או מחמת היותו נשוי או הורה. ... ... בן אחד המינים לעבודה הנהוגה העבריינים צפויים ליענש על פי החוק.

גיתם
גיתם מערכות תדמית בע"מ
דרושים
למשרה מלאה

תקציבאי/ת
ייענו אך ורק מועמדים/ות
עם "עבר שיווקי" ונסיון עשיר הכולל
טיפול בלקוחות גדולים במשרד פרסום.

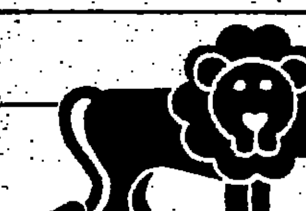

ייצור והפקה
חרוץ, דינמי, עד גיל 25 המעוניין/ת
להתמחות בתחומי דפוס, ייצור
והפקה במשרד פרסום.
עדיפות לבעלי רקע תאורטי
ו/או מעשי.
רשיון נהיגה – חובה.
טנדר או רכב מסחרי קטן – יתרון.

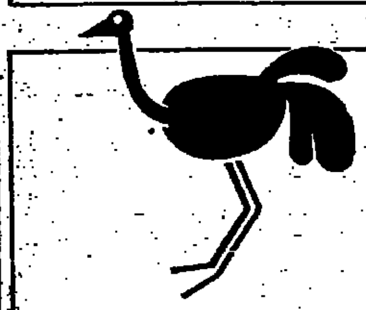

ביצועיסט/ית מנוסה
נסיון עשיר של שנתיים לפחות
במשרד פרסום.

המועמדים/ות מתבקשים לפנות
בכתב יד בצירוף קורות חיים
[illegible] ת.ד. 38263 ת"א.
סודיות מובטחת.

תרבות דיור
רשת מדריכים לצרכנות הוגנת
דרושים

מנהל/ת מסחרי/ת
[illegible] יוקרתי חדש לחברה ולתרבות הבית
נסיון בפרסום יכולת מו"מ
עם [illegible] ו[illegible] בכירים
פנה בכתב־יד בצירוף קורות חיים:
לאוריין, רח' בן־יהודה 37 ת"א. 63807

מנהל/ת מכירות
[illegible] להדריך הסברתי ססוג באנגלית
נסיונה למודרין תרבות־דיור
[illegible] יכולת הפעלת צוות נציגי מכירות

נציגי/ות מכירות
לרכיב [illegible] כחיפה והצפון: ת"א והמרכז, ירושלים
פנה לליאור 650737/8, 03-655134

דרושות

nature beauty

חברת נייטשר ביוטי
יוצאת בסדרה
קוסמטית
מדעית חדשה.

אם את:
נאה ואינטליגנטית מעל גיל 26
ואוהבת לעבוד עם אנשים

התחילי קריירה חדשה
עם נייטשר ביוטי

החברה תכשיר אותך בנושאים:
1. טיפוח
2. איפור
3. אסטטיקה ותורת הלבוש
4. התעמלות פנים

הרשמי עוד היום
לקורס בסניפי החברה:
● חנה בן זאב — אזור הצפון —
רח' הנטקה 5, אחוזה, חיפה 254123־04
● ריטה חבר — אזור השרון —
רח' ויצמן 72־74 כפר סבא. 21313־052
● דבי דליה — אזור גוש דן —
רח' שד' חן 8 תל־אביב. 290711־03
● בת שבע שרון — אזור ירושלים —
רח' הרצוג 73 ירושלים. 690396־02
● שלומי סתיו — אזור ראשל"צ
בת־ים — רח' מרכז הקסטים 5, נאות יהודית, חולון 807976־03, 5592810־03
● רינה סתיו — אזור המרכז הדרומי
רח' שבי ציון, חנות 124 אשדוד. 33149־055,
31251־055
● אסתר הוד — אזור הדרום —
קק"ל 197/2, פסג' סרול, באר שבע. 70080־057
● רינה כתלון - אזור אילת -
שמות הימים 1146/17, אילת. 79095־059

יופי ישראלי — זה "נייטשר ביוטי"

לקידום ופיתוח של תשתית קיימת
דרוש לנו

מועמד/ת לתפקיד
מנהל מחלקת דיאגנוסטיקה
ומיכשור רפואי

הכישורים הנדרשים:
1. מיקרוביולוג או בעל השכלה מקבילה.
2. ניסיון במכירות של ערכות ומיכשור דיאגנוסטי למעבדות בארץ.
3. יכולת להדריך ולהנהיג צוות מכירות ברמה גבוהה.
4. יכולת לביצוע מחקרי שוק ברמה נאותה.

המועמד המתאים יעבור השתלמות בחברת האם בחו"ל
תנאים טובים וסודיות מובטחת.
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 1060, רמת השרון 47100 עבור "דיאגנוסטיקה".

ישראנדו חריטה אוטומטית ייצור המוני בענף שבבי מדויק
רח' ריש"אל מסלנט 56 (גבול לגווזה 2) תל־אביב

למפעלנו המתפתח ומתארגן בעזרת הנהלה חדשה
ולשיפור השרות ללקוחותינו
דרושים:

★ **כוון אוטומטים לחריטה**
★ **משחיז כלים מעולה**

לאיש המעונין המתאים אפשרויות קידום בלתי מוגבלות
כולל השתלמויות לצורך ניהול מחלקה גדולה עם ציוד חדיש
ומתוחכם ביותר שנקלוט בעתיד.
לפנות בכתב־יד, קורות חיים ונסיון קודם

אגף מחרשב [illegible]
רכזי מכירות ונציגי פרסום
בעלי ... [illegible]
* [illegible] - טל' 338046
* [illegible] - טל' 996303

פקידת יבוא.
אנגלית על בוריה, נסיון
בסלקס והתכתבות מסחרית
5 ימי עבודה
טל. 445787־03

לעבודה בטחונית
בארץ ובחו"ל דרושים

יוצאי יחידות
קרביות

הנתונים הדרושים:
★ גילאי 21־28.
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

אנו מציעים:
★ עבודה מעניינת ורבת אתגר בארץ ובחו"ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור מ.מ. וצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס ת.ז. וטלפון.

— פונים מתאימים ייענו —

פילת pilat

לחברה תעשייתית בדרום בתחום
האלקטרואופטיקה
דרוש/ה

מנהל/ת שווק
לתפקיד בכיר ורב אתגר

תאור התפקיד: טיפול בנושאי שיווק ברמת מטה ורמת ביצוע; עריכת סקרי שוק, איפיון וגוון מוצרים, קידום מכירות, בנית תשתית שיווקית בחו"ל.
כישורים נדרשים: השכלה אקדמאית רלוונטית
נסיון קודם של חמש שנים לפחות בשיווק,
רצוי בתחום ציוד רפואי
שליטה מלאה בשפה האנגלית
כושר ניהולי ויכולת לנהל משא ומתן ברמה גבוהה.

עדיפות תינתן למועמדים מהדרום

נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון לפילת בע"מ, דרך פ"ת 114, תל־אביב 67012.
נא לציין על המעטפה מס' משרה 3010.
סודיות תשמר בקפידה

לחברת מחשבים גדולה העוסקת
בשיווק מיקרו וסופר מיקרו
מחשבים ומיני מחשבים
דרושים:

1. מנהל מכירות
הדרישות:
* רצוי בעל תואר אקדמאי בשיווק ומינהל עסקים.
* נסיון ורקע מוכחים במחשבים ותוכנה.
* נסיון בניהול מכירות וצוות עובדים.

2. נציגי מכירות
הדרישות:
* נסיון וידע מוכחים במכירות בתחום המחשבים ותוכנות.

למתאימים מובטחת עבודה רבת אתגר.
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 11029 תל אביב 61110.

חרסית וחול זך בנגב בע"מ
למפעלנו במכתש רמון
דרושים

מהנדס מכונות
* עם 5 שנות נסיון מעשי בתעשיה

טכנאי מכונות
* שנתיים נסיון מעשי לפחות

לבורנט/ית

מגורים בבאר שבע חובה
תנאים מועדפים ינתנו
עבור מגורים במצפה רמון
נא לפנות בכתב יד תוך פרוט נסיון קודם
לת.ד. 21 באר שבע 84100
בקבוצת כימיקלים לישראל

דרושים/ות
נהגי אמבולנס
העונים לדרישות הבאות:
● רשיון נהיגת אמבולנס (היתר 102)
● נסיון מוכח בנהיגת אמבולנס
● בריאות תקינה
● יכולת השתלבות בעבודת צוות
● עבודה במשמרות
● מגורים בגוש דן

מועמדים מתאימים יפנו לקביעת ראיון, לטל: 419281־03 שלוחה 273
מיום א' בין השעות 8:00־14:00.

שח"ל
שרותים רפואיים בע"מ

לחברת בניה גדולה דרוש
איש מכירות מעולה
לעבודה באתרי הבניה רמלה–יבנה.
★ מועדף בעל נסיון בענף הבניה.
★ רצוי תושב יבנה, רמלה והסביבה.

המעוניינים יפנו טלפונית לדב טל. 281105־03.

למפעל גדול באזור מגדל־העמק
דרוש

מכונאי תעשייה
★ ידע וניסיון – מנועים, משאבות
★ 5 שנים עבודה בתעשייה לפחות
★ תנאים טובים / שכר גבוה למתאאים

לפנות למנהל כוח אדם ת.ד.
1278 קריית־טבעון.

פילת pilat

למפעל באילת
דרוש/ה

מנהל/ת
מחלקת אחזקה

לניהול, פיקוח ומעקב על כל פעולות האחזקה במפעל החברה באילת.
כישורים נדרשים: מהנדס חשמל.
נסיון של שלוש שנים לפחות באחזקת מתקנים תעשייתיים, או מתקני כח ושאיבה; עדיפות תינתן לבעל נסיון בתחום מתח גבוה.
כושר ניהולי
רשיון נהיגה
המועמד יידרש להשתקע באילת והחברה תעמיד לרשותו דירה ורכב בתנאים הנהוגים בחברה.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פ"ת 114, תל־אביב 67012.
נא לציין על המעטפה מס' משרה 3020.
סודיות תשמר בקפידה

אסם
תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו המתפתח בשדרות
דרושים:

מכונאים לאחזקת
מכונות אריזה
★ בוגרי בי"ס מקצועי/טכנאים במגמת מכניקה/אוטומציה
★ לבעלי נסיון קודם בתחום דומה יתרון.

חשמלאי תעשייה
★ בעל תעודת חשמלאי מוסמך ונסיון בתעשיה של 3 שנים לפחות

העבודה במשמרות
★ יועדפו המתגוררים באיזור המפעל
נא לפנות בכתב למנהל כוח־אדם ת.ד. 111
שדרות 80150

גרפיקאי מעצב
לסטודיו של קוי פרסומאים
בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות
במשרד פרסום!
סודיות מובטחת!
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית 244176־03

דפי רפיר
מדריכי הטלפון המסווגים
דרושים לנו:

נציגי מכירות
כדי להצטרף לצוות
נציגי המכירות שלנו.

נדרשים הכישורים הבאים:
★ יכולת מכירה
★ כריזמטיות ויוזמה
★ נכונות לעבודה בלתי שגרתית עם אתגר רב.
אין צורך בנסיון קודם.

הכשרה תינתן ע"י החברה.
המתאימים יפנו מיום א':
לדפי רפיר בע"מ — ארלוזורוב 1
הרצליה 573011־052, 540952־052

התאחדות המלונות
ירושלים
רח' בית הכרם 6
ת"ד 3062 ירושלים

דרוש
מנכ"ל
● נסיון בניהול וארגון
● יוזמה
● מוטיבציה גבוהה
● שליטה באנגלית
● עדיפות לבעל נסיון בתיירות / מלונאות

מועמדים יפנו בכתב יד ובצירוף קורות חיים
לא יאוחר מה־15.5.87

למוצר חשמלי חדש בישראל
דרושים

סוכנים עצמאיים
לשווק הפצה באזורים בלעדיים

דרישות התפקיד: נסיון קודם במכירות, יוזמה ורצינות, בעל רכב.
סודיות מובטחת

לקביעת פגישה,
נא לפנות למ' לטון אלקטרוניקה בע"מ
טלפון 70181־03

Caloric (USA)

להברת שיווק דינמית בענף המזון
דרוש **מקדם מכירות נמרץ**
עד גיל 45 לאזור תל־אביב

כישורים נדרשים: א. בוגר תיכון. רצוי צרפת או בעל השכלה בענף המזון ב. נסיון בקידום מכירות. עדיפות לבעלי רכב.

לקביעת ראיון טל: 9610601־03 9613383־03

לכלמוביל בע"מ
יבואנים וסוכנות ראשית מרצדס־בנץ
דרושה

מזכירת הנהלה
בעלת ידע בהדפסת אנגלית ועברית
רצוי שפת אם אנגלית

לפנות בכתב יד בפירוט תולדות חיים ונסיון לכלמוביל, רח' יגאל אלון 125 ת"א
מיקוד 67443

לחברה קבלנית באזור המרכז
דרושים

קבלני שלד
מנהל עבודה

טל. 705484־03 787577־03
27.4.87 החל מיום שני 799088־03

ליטקו בע"מ
דרוש/ה:
סוכן/ת מפיץ/ה
לאזור ירושלים.
★ לשווק מוצרי ניקוי וחיטוי לשוק המוסדי והתעשייתי.
הסוכן צריך להיות בעל:
★ מחסנים.
★ רכבים.
★ צוות של אנשי מכירות.
המעוניינים יפנו בכתב בלבד למחלקת שוק כימיקלים לתעשיה לת.ד. 10245, מפרץ חיפה 26112.
– סודיות מובטחת –

דרושים
מאבטחים
למתקנים ביטחוניים בגוש־דן
1000 ש"ח נטו + נסיעות
★ עד גיל 35
★ פרופיל 65 ומעלה
★ אבטחה ממונעת במשמרות
★ מתאים גם לסטודנטים
מגורים – גוש דן, כפר־סבא, רעננה, לוד ורמלה.
ועדות קבלה תתקיימנה ברחוב שפר 16 ת"א (בקרבת שוק "הכרמל") בימים ראשון 26/4, שני 27/4, שלישי 28/4, בין השעות 10.00 – 16.00. נא להביא פנקס מילואים, תעודת זהות ו־2 תמונות.

לחברה ארצית
דרושה:
מזכירה מנוסה
★ בעלת נסיון מוכח בעבודות מזכירות וכח אדם.
★ הדפסה עברית ואנגלית.
★ למשרה מלאה, שבוע עבודה בן 5 ימים.
★ עדיפות לתושבות ראשל"צ והסביבה.
לקביעת ראיון לפנות החל מיום א' לטלפון 03-950288
– סודיות מובטחת –

למפעל בטחוני באזור ת"א
דרושים:
א. מנהל מחסן רכיבים אלקטרוניים
בעל רקע נרחב בניהול לוגיסטי ממוחשב
נדרש נסיון של שנתיים לפחות בתחום זה
רקע באלקטרוניקה – יתרון (תנתן עדיפות לבעלי תעודות טכנאי מוסמך)
התפקיד כולל אחריות על צוות עובדים.
ב. אנשי מכניקה מנוסים בעלי ידע תאורטי
ומעשי באחד או ביותר מהתחומים הבאים:
חרטות, מסגרות, כרסום, פתחות רכב, הידראוליקה.
נא לפנות לת"ד 25034 ת"א עבור מנהל כח אדם.

ליצרן גדול של
כיסויי מושבים לרכב
דרושים
סוכנים/מפיצים
בעלי רכב על בסיס עמלה
להפצה לחנויות לאביזרי רכב
באזורי הארץ השונים.
נסיון קודם בענף – יתרון.
אפשרי כמוצר נוסף לסוכן
שמפיץ מוצרים לחנויות לאביזרי רכב
המעוניינים יפנו טלפונית בשעות העבודה 03-5515036 03-5518722
בערב 052-452322 או בכתב לת.ד. 179 בת־ים 59101.

מלון לרום
קלאב הוטל טבריה
דרושים
קפטנים בעלי נסיון
מלצריות וחדרניות בוגרות צבא
(אפשרות ללא נסיון)
פקידי קבלה/פקיד קבלה לילה/קופאי לילה (בעלי נסיון מוכח)
מנהל חשבונות וחשב שכר.
אפשרות למגורים – פרטים נוספים בטל' 06-791888 מח' כח אדם

למוזיאון תל־אביב
דרושה
מזכירה לאוצר הראשי
למשרה מלאה
כישורים נדרשים: ידיעה מושלמת בעברית ואנגלית, הדפסה וניהול תכתובת בשפות הנ"ל, יכולת ניהול משרד ברמה גבוהה, נסיון בתפקיד דומה, רקע באמנות – יתרון.
נא לפנות בכתב יד למחלקת כח אדם, ת.ד. 33288 תל־אביב 61332.

בענף הכימיקלים/טקסטיל
מתפנה איש ביצוע
לניהול/הקמת חברה
★ ייצור ★ שיווק ★ ייצוא
ת.ד. 11422 תל–אביב.

החברה הישראלית לטרקטורים וציוד בע"מ
THE ISRAEL TRACTOR & EQUIPMENT CO. LTD
מפיצי CATERPILLAR בישראל
ד ר ו ש
מנהל לאגף משאיות INTERNATIONAL ארה"ב
כישורים נדרשים:
* נסיון מוכח בשיווק משאיות והתמצאות בענף.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית ברמה גבוהה.
* כושר ניהולי.
* השכלה אקדמאית.
מועמדים מתאימים העונים לדרישות הנ"ל, מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות־חיים לת.ד. 214 חולון. מיקוד 58101.

דרושים/ות
1. **עובד אחזקה**
בוגר בי"ס מקצועי, ידע במערכות קיטור והידראוליקה, נסיון בתעשיה.
2. **מסגרים מכניים**
בוגרי בי"ס מקצועי, נסיון בתעשיה.
3. **פקידה**
הכישורים: ידיעת השפה האנגלית על בוריה כולל הדפסה + טלקס.
תנאים טובים למועמדים המתאימים
לקביעת ראיון נא להתקשר 052-26221, 052-442377 למח' כח אדם, או בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 75 כפר־סבא, 44100.
סודיות מובטחת.

לסניף ת"א דרושים:
1. **מחסנאי טכני**
★ בוגר קורס מפ"סים.
★ עדיפות למשוחרר צה"ל.
2. **פקידת רישום למחסן**
★ ידיעה טובה של השפה העברית. אפשרות למשרה חלקית.
מועמדים יפנו למר י. יוסיפון טל: 03-379350, רח' המסגר 9 ת"א.
3. **פקידה כתבנית**
★ השכלה תיכונית ואחר שרות צבאי.
★ הדפסה שוטפת בעברית.
★ יכולת ניסוח ועריכה.
מועמדות יפנו לגב' [illegible] רח' פתח תקוה 16 ת"א. טל' 03-384444 בין השעות 08.00-13.00.

תיכון מקיף רקוסין ת.ד. 135 רמלה
לשנה"ל תשמ"ח
דרושים **מורים**
★ אנגלית ★ מתמטיקה ★ מחשבים ★ היסטוריה ★ גיאוגרפיה ★ ספרות לשון ★ חינוך גופני – בנים
★ שרטוט מכונות – תיב"ם ★ מקצועות רכב ★ תעופה – אביזרים ★ מהנדס מכונות, מהנדס אוירונאוטי – הוראה והנחיה לטכנאים.
בפרטים לבי"ס 08-223985
ובערב 08-231893 08-233268

אמקור
לאמקור דרושים:
★ **מהנדס בכיר**
עצמאי ומנוסה בניהול פרוייקטים בתכנון ועיצוב מזגני אויר ביתיים.
★ **מהנדס מכונות**
בעל נסיון בתכנון מבלטים למתקני ייצור וחלקי פח.
★ **הנדסאי**
בעל נסיון בעיבוד פח להכנת דגמים חדשים לייצור שוטף.
נא לפנות בכתב לאמקור בע"מ ת.ד. 2850 ת"א מיקוד 61027, או טלפונית 03-627541.

לחברת מחשבים ותיקה דרוש/ה:
★ **מתכנן ומתכנת**
עם ידע בביטוח רצוי הכרת P.C
★ **מדריך תוכנה**
עם רקע בהדרכה, רצוי ידע בביטוח.
נא לפנות בכתב לת.ד. 36076, מיקוד: 61360, ת"א.
סודיות מובטחת

דרושים
מהנדסים וטכנאים
במקצועות חשמל/אלקטרוניקה/מחשבים
העבודה באזור המרכז שכר גבוה למתאימים.
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 2878 (עבור מדיקום בע') רמת־גן מיקוד 52120. סודיות מובטחת.

אמקור
ל"אמקורים" בע"מ
מפעל העוסק בפיתוח פרוייקטים חדשניים.
דרוש
מנהל ייצור
כישורים נדרשים:
★ מנהל תעשיה וניהול מכונות.
★ נסיון בעיבוד שבבי.
★ נסיון בניהול צוות עובדים וניהול ייצור.
מועמדים יפנו בכתב בלבד, בצרוף קורות חיים למחלקת כח־אדם "אמקורים" רח' הפלד 10 חולון מיקוד 58811

לנציגות של קונצרן בינלאומי
דרושה
מזכירה
שליטה מצוינת בשפה האנגלית
כולל הדפסה
ידע בשפה הגרמנית
משרה מלאה 5 ימים
נא לפנות בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 116
רמת השרון מיקוד 47100

דרושים
★ **מבנאי מטוסים**
לעבודות באזור הדרום
★ **חשמלאי מטוסים**
★ **מנוענים/ממסניקים**
★ **אלקטרונאים**
★ **מנהלי פריט/ יוצאי מפ"א**
יוצאי חיל האויר עם נסיון בעבודה
לתאום ראיון נא לפנות לחיים טל. 03-266460

NEOPHARM LTD.
MED. SUPPLIES DEPT.
דרושים
תועמלנים רפואיים
באזור המרכז
★ עם או בלי נסיון
★ השכלה פארא־רפואית
★ הבנה בקריאת חומר מדעי באנגלית
★ כושר ביטוי ושכנוע
★ הופעה נאה
★ רשיון נהיגה בר תוקף
רק מועמדים המתאימים לכישורים הנ"ל יפנו לשרה בטל 03-217771/2 לקביעת ראיון.
– סודיות מובטחת –

דרוש
עורך־דין
לתפקיד יועץ משפטי
באגף לבטוח חיים
כבעל נ‌יון בתחום דיני עבודה ומיסוי – עדיפות.
נא לפנות בכתב יד עם קורות חיים לפניקס הישראלי ת.ד. 2070 ת"א 61020.
הפניקס הישראלי חברה לבטוח בע"מ
משרד ראשי: רח' לבונטין 30, ת"א.

לאגף המכירות
בחברה מסחרית בת"א
דרושה **מזכירה**
אנו מציעים:
★ עבודה קשה ומעניינת
★ עבודה עם אנשים רבים
★ יום עבודה מלא מ־08.00 עד 16.30 ובימי שישי עד 13.30.
★ שכר עפ"י נתוניך האישיים.
אנו דורשים:
★ ידיעה מושלמת של השפה העברית וידיעה טובה מאוד באנגלית.
★ יכולת לקיים יחסי אנוש תקינים.
★ נסיון של שנתיים בעבודה משרדית דומה.
אנא פני בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 9083 ת"א 61091.
– סודיות מוחלטת מובטחת –

ליקב ראשל"צ דרושים:
עובדי יצור
שומרי שבת
★ לעבודה קבועה
נא לפנות החל מיום א' לטלפון 03-942021

מלון לרום
קלאב הוטל טבריה
דרוש
סגן מנהל מזון ומשקאות
פרטים נא לפנות לטל' 06-791888 (מח' כח אדם)

החברה הישראלית לעבוד נתונים בע"מ
דרושים:
נציגי מכירות
עדיפות לבעלי נסיון במערכות ממוחשבות, כח אדם, שכר, ניהול פיננסי.
לפרטים נא לפנות
טל: 03-380727 לניצה

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
חשב שכר
הכישורים:
★ הכרת נושא שכר וחוקי עבודה על בוריין
★ נסיון מוכח
★ יכולת עבודה עצמאית
היקף העבודה הינו חצי משרה, בתל־אביב.
המתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 457 גבעתיים.

היפרכל פ"ת
מול בי"ח בילינסון
דרושים/ות
★ **קופאים/ות**
★ **עובדי/ות מעדניה**
– תנאי שכר טובים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל במקום.

לאולם תצוגה בת"א
למערכות ריהוט משרדי
דרושה
אשת מכירות נאה ואינטליגנטית
● בגיל 25-35
● ידע בעבודות מזכירות – חובה
● נסיון בעיצוב פנים – יתרון.
לתאום ראיון נא להתקשר מיום א' לטל 03-200755-6

מגדל
חברה לביטוח בע"מ
אם אתה צעיר בשנות ה־30 ויש לך:
★ השכלה אקדמאית
★ נסיון קודם בעבודה עם אנשים (עדיפות לבעלי נסיון בשיווק).
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
★ רשיון נהיגה.
מחכה לך תפקיד של
מפקח רכישה
בחברתנו.
אנו נבדוק התאמתך לתפקיד ונכשירך לכך.
מיועד למועמדים מאזור המרכז, הצפון, והדרום.
שלח אלינו בהקדם קורות חיים לת.ד. 37633 ת"א 61375 וציין על המעטפה "מפקח".
סודיות מובטחת.

קופת חולים מכבי
דרושים
★ **עובדי מעבדה**
בעלי נסיון במיקרוביולוגיה והמטולוגיה. השכלה אקדמאית – רצויה. לעבודה ברמת השרון.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים אל ת.ד. 4026 תל־אביב 61040.
★ **מזכירה**
למשרה מלאה בתל־אביב. השכלה תיכונית, לפחות. נסיון בעבודת מזכירות, כולל ידע בהדפסה בעברית.
על המעוניינות במשרה לפנות טלפונית למחלקת כח אדם טלפון: 03-292911.

ארדט
חברה לביטוח בע"מ
דרושה
מזכירה
לניהול משרד, בעלת ידע בביטוח רכב או בסילוק תביעות רכב.
לפנות טל: 03-640818 לגב' רונית

מפעלי תובלה בע"מ
דרושים למפעלנו בחיפה
נהגי רכב משא כבד
מעל 15 טון
ונהגי סמיטריילר
בעלי נסיון
לקביעת ראיון להתקשר לטלפונים 04-748252, 057-39941
בקבוצת כימיקלים לישראל

למפעל גלידה
דרושים
מחלקים לחלוקת גלידה
בעלי רכב מתאים
פרנסה בשפע
לפנות לדליה
03-808918

למשרד
אדריכלים
בתל־אביב
דרוש/ה
אדריכל/ית
טל.
03-241325/6

לאולם תזמורות
מפואר
דרוש
טבח מעולה
עצמאי ובעל נסיון בחתונות
טלפון 06-323770

לחברת יבוא ושיווק
דרושה
מזכירה בכירה וחרוצה
בעלת נסיון רב וידע בניהול משרד למשרה מלאה.
נא לפנות בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון קודם לת.ד. 6033 ת"א 61060 עבור "מזכירה".

עבור תכנון אגרו־תעשייתי בענף מזון בעלי חיים
דרושים
1. **מהנדס**
2. **הנדסאי**
3. **טכנאי**
פניות בכתב־יד הכוללת פרטים על נסיון קודם של 5 שנים, נא להפנות לת.ד. 33025 ת"א מיקוד 61330 עבור 001.

לקבוץ עין השופט
דרושה/ה לשנת הלימודים תשמ"ח
גננת לגן מעורב
מורה לכיתות יסוד
עדיפות למגמת קליטה.
מגורים במקום
טלפון 04-895492 (עדנה)
04-895111 (מזכירות).

למשרד נסיעות ותיירות
חברה בע"מ ת"א
דרושים/ות
1. **פקידה מנוסה לתיירות יוצאת**
2. **מפעיל/ה לתיירות נכנסת**
רצוי שפות גרמנית ואיטלקית.
3. **עוזר/ת למנהל חשבונות**
נסיון למחשב I.B.M
להתקשר 9–03-249185

אופנת פ. שפינר
דרושים
מנהל מכירות
בעל רכב, נסיון וידע באופנת נשים, קשרים הכרות, קניינים, רשתות, חנויות קמעונאיות ומוסדות
סוכנים מנוסים
בעלי רכב מסחרי, להפצת אופנת נשים בכל אזורי הארץ
לקביעת ראיון נא לפנות 03-295939

דרוש/ה דחוף
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
1. אפשרות משרה חלקית
2. דרוש מומחה לתיירות + רשיון.
לפנות לטלפונים
03-297268/9 03-299431/2/3

לרם שרותי טלקס בת"א
דרושה
אינטליגנטית
בעלת שליטה מוחלטת באנגלית + הדפסה עם נסיון (רצוי טלקס או מסוף).
שפות נוספות גרמנית ו/או צרפתית יתרון, תנאים טובים, עבודה בחברה נעימה.
03-2335578.

למפעל לנגרות גדול במפרץ חיפה
דרושים
★ **אנשי מכירות מעולים**
בעלי נסיון במכירות בענף נגרות הבנין
פרטים נא לפנות לטל' 04-721357/8 04-728074

רשות הדואר
לרשות הדואר מחוז ירושלים דרושים:
1. **דוורים לחלוקת דואר בירושלים**
במשרה מלאה.
2. **פקידי מיון** לעבודה בחצי משרה.
שעות העבודה: 17.00 – 21.00
תנאים טובים למתאימים.
הסעה מרוכזת בגמר העבודה.
לקבלת פרטים נוספים ניתן לפנות למר משיח משיח, בית הדואר, מרכז גבעת שאול, ירושלים.
טלפונים: 524108 230690

דרוש
מנהל ייצוא בענף הנייר
אחראי על כל נושא הייצוא
הכישורים:
★ הכרה טובה (ומעמיקה) של שוק הנייר העולמי
★ נסיון של 5 שנים לפחות בסחר עולמי בנייר.
★ שליטה מוחלטת בשפה האנגלית, שפות נוספות – יתרון.
★ רצויה השכלה אקדמאית.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב, בציון קורות חיים ונסיון תעסוקתי קודם לת.ד. 6335 תל־אביב, 61061, עבור "מנהל ייצוא".
רק מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל – ייענו
סודיות מובטחת.

המועצה המקומית יהוד
האגף לחינוך ותרבות מתנ"ס ע"ש שטיינברג יהוד
דרוש
פסיכולוג חינוכי
משרה מלאה/או חצי משרה לעבודה במערכת החינוכית של המועצה המקומית יהוד.
לפרטים והגשת מועמדים/ות נא לפנות לאגף החינוך טל. 5-363682 המ. המקומית יהוד.
סעדיה חותכה – 43 יהוד
מועד אחרון להגשת מועמדויות 30.4.87
תחילת העבודה 15.5.87
יחי שריג
מנהל אגף החינוך והתרבות

ל"קרדיומדיקס" דרושים
אחות
לעבודה בת"א
★ למשרת בוקר ולמשמרות
★ רקע בקרדיולוגיה וידע בהפרעות קצב – חובה.
רופאים
[illegible]
גם בשעות הפנאי.
★ בתל־אביב והסביבה, גם במשרה מלאה. לראיון 03-204451

לחברה לעבודות תקשורת מחשבים
דרושים
1. **אנשי ביצוע מעולים**
לעבודות התקנה בעלי נסיון ורקע טכני.
2. **פקידה**
לשבוע עבודה מלא
12 שנות למוד לפחות.
לקביעת ראיון 03-359379

לחברת מחשבים גדולה
דרוש/ה
איש/ת מכירות
★ למכירת תוכנה ומחשבי – PC
★ נסיון קודם – יתרון
מועמדים מתאימים יפנו לטלפון: 03-335518 03-339797 לחגית.

למרוצי המכוניות דרושה
מזכירה
אחרי שרות צבאי נסיון פקודי, עצמאית, בעלת יכולת ניהול וארגון, נכונות לעבודה בשעות משונות
ראיונות ביום א' בין השעות 16.00-19.00
ברחוב יונה הנביא 21 תל־אביב מערכת אוטו

לרם שרותי טלקס בינלאומיים
דרוש/ה
מקדם/ת מכירות מעולה
רכב, לעבודה מעניינת בתחום התקשורת הממוחשבת. (נסיון לאנשי ביטוח לשעבר – יתרון)
טלפון 241888

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושות
1. **כתבניות**
עברית אנגלית על מעבד תמלילים "לניר" לשעות הבוקר ואחה"צ.
2. **מגיהות**
בעברית ואנגלית למשרה מלאה (רצוי נסיון בהגהה של דוחות כספים).
לטלפן ל: 03-664561.

אקלים 2000
מערכות מיזוג אוויר, הסקה וחימום מים
אזור התעשיה הרצליה
דרושה
מזכירה/כתבנית
בעלת נסיון – למשרה מלאה
6 ימי עבודה בשבוע
לפנות טלפונית: 052-555031

לחברת שיווק במרכז הארץ
דרוש
מנהל מחסנים
כישורים נדרשים:
– נסיון בניהול מחסנים של 5 שנים לפחות.
– נסיון בניהול רכש
– יכולת פיקוח על צוות עובדים
נא לפנות בכתב, תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 729 ת"א 61007 עבור "מחסן".

לחברה העוסקת בפרוייקטים מורכבים רחבי היקף בתחום תקשורת נתונים
דרוש
צעיר מוכשר ונמרץ
לתפקיד **חשב/אדמיניסטרטור**
★ בעל יכולת וכישרון מעבר להשכלה הפורמלית
★ בעל ידע ונסיון מוכח בניהול מערכות בספיות ממוכנות
★ בעל כישורים ונסיון מוכח בתחום האדמיניסטרציה
★ בעל ידע ונסיון מוכח במערכות ניהול משובצות מחשב
★ השכר יותאם לכישורי המועמד.
לקביעת ראיון נא לפנות 03-7512923/4

לביה"ד ברס בע"מ
דרוש/ה
עובד/ת
בעל/ת מקצוע ונסיון של 5 שנים לפחות בייצור ממתקים.
על המועמד/ת להיות מסוגל/ת לפקח על צוות עובדים.
מקום מגורים: באזור גוש דן.
לשם קביעת ראיון, נא לפנות טלפונית: 03-7514776

לעבודה מעניינת בתקופת הקיץ "אדם ומעונו"
דרושים/ות
בעלי/ות הופעה נאה, כושר ביטוי והבעה.
בפרטים: נא לפנות בימים א'-ג' מ-8.00-19.00 03-7517334 יצחק

לחברה ליבוא רכב
דרושות:
1. מזכירת מנכ"ל
ידע בהדפסה עברית אנגלית.
2. כתבנית מעולה
עברית בלבד.
שבוע עבודה מלא.
לפרטים נא לפנות למשרדי החברה, דרך פ"ת 76 ת"א.
טלפון 03-335235/6 לרחל.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברה מצליחה ומבוססת ליבוא ושיווק בת"א, דרושים
איש מכירות מעולה
בעל רקע טכני ונסיון מוכח במכירות, רצוי בענף העץ. לתפקיד מעניין ורב אתגר הכולל פיתוח השוק הקיים ואיתור שווקים חדשים. יחסי אנוש מעולים, יכולת ביצוע טובה, גיל עד 35, ידיעת אנגלית טכנית ורשיון נהיגה – הכרחיים. ידיעת השפה הגרמנית – יתרון. רכב ותנאים טובים מאד מובטחים למתאימים.
מישרה 817/1.
מזכירת משרד
בעלת נסיון, יחסי אנוש מעולים ויכולת לעבודה עצמאית. התפקיד מעניין ואחראי, וכולל ארגון המשרד וקשר עם לקוחות וספקים. הדפסה עברית ויכולת ניסוח עצמאית – הכרחיים. הדפסה אנגלית – יתרון. תנאים ושכר הולמים למתאימה.
מישרה 817/2.
לפנות לשלומית – טל. 03/297741.
סודיות ותשובה מובטחים לכל פונה.

להיפרשוק "תנובה" הרצליה
דרושים
עובדים
למחלקת ירקות
מועמדים מתאימים, תושבי הרצליה וסביבתה הקרובה, מתבקשים לפנות למנהל היפרשוק הרצליה, מר שמעון גבאי, בטלפון: 052-558817.
– סודיות מובטחת –

מלונות מוריה תל-אביב
למלון מוריה פלזה תל-אביב
דרושים
★ **פקיד/ת שכר**
מנוסה בהכנה למחשב
רצוי נסיון קודם בבית מלון.
★ **קצב**
עם נסיון בבית מלון
★ **חשמלאי עוזר/ מעשי**
נסיון בתעשיה
לעבודה במשמרות
★ **צ'קר/ית**
מנוסה במלונאות.
★ **חדרנית ערב**
המתאימים יפנו לכוח־אדם
טלפון: 03-299555

למפעל ייצור אריזות
(אזור תעשיה פ"ת) דרוש
טכנאי מכונות מנוסה
להפעלה עצמית ואחריות על צוות (3 עובדים) של מכונת קיפול והדבקה אוטומטית העבודה במשמרות
03-9223151 ללביא.

לחוויה הישראלית
מרכז תיירות ביפו
דרושים:
1. מנהל תפעול
הכישורים: ★ כושר ונסיון ניהולי – חשוב. ★ רקע טכני – חיוני ★ בעל רכב ★ נכונות לעבוד בשעות בלתי מקובלות.
2. איש אחזקה
– חשמלאי מוסמך רצוי בעל רכב.
3. מנהל תורן ערב
ל־2 עד 3 פעמים בשבוע, מ־16.00-23.00
4. קב"ץ
– לעבודה בלילות
ל־2 עד 3 פעמים בשבוע.
נא לשלוח קורות חיים ונסיון בכתב־יד ל"החוויה הישראלית" רח' מטעד 4 יפו העתיקה מיקוד 68036

שופר־סל
לסניף רמת־השרון
רח' אוסישקין 5
דרושים
★ **קופאיות**
★ **עובדי/ות מאפיית**
★ **עובד/ת מחלקת כלי בית למשרה חלקית.**
– תנאי שכר טובים.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום. אוטובוסים: 24, 25, 48, 525.

למשרד רואי חשבון גדול
דרושים:
1. מנהל מחלקת בקרת איכות:
הכישורים הדרושים: רואה חשבון בעל נסיון רב בבקורת, ניתוח דו"חות כספיים, סקירת דו"חות כספיים והכנת תוכניות ביקורת.
2. מנהל תפעול צעיר
לניהול המערך האדמיניסטרטיבי (המשקי של המשרד).
הכישורים הדרושים:
נסיון קודם של עבודה מקצועית במשרד רואה חשבון
כושר ניהול צוות עובדים (כ־30 עובדים)
כושר ניהול מו"מ וכושר ניהול משקי.
לתאום פגישה לפנות טלפונית ל־664561 – לרחל

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המודעות אמורות להתפרש בהתאם לחוק.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברה מסחרית ותיקה ומבוססת בגוש־דן, דרושה
מזכירה
מנוסה לתפקיד מעניין, אחראי ובעל אפשרויות קידום, הכולל ארגון פנימי של המשרד, קבלת פניות טלפוניות וטיפול בדואר חיצוני ופנימי. יכולת ארגון, יחסי אנוש מעולים וידיעת הדפסה עברית/אנגלית – הכרחיים.
אותנה, שכר נאה ותנאים טובים למתאימה.
לפנות ליהודה – טל. 03/295694. מישרה 850.
סודיות ותשובה מובטחים לכל פונה.

למפעל פלסטיקה בירושלים
דרוש
מהנדס מפעל
דרישות:
★ מהנדס מכונות עם נסיון של 5 שנים לפחות, רצוי בתחום הפלסטיק.
★ ידיעת השפה העברית על בוריה, ידיעת אנגלית יתרון.
★ בעל יכולת לניהול משרד טכני וכושר למשא ומתן עם ספקים.
תנאים טובים למועמד המתאים.
עבודה בעלת אתגר רב.
ת.ד. 10285 ירושלים, 91102

פרנסה בטוחה וטובה
בשיווק והפצת סוללות
אפשרות להכשרה!!
ת.ד. 8173, רמת־גן. 03-791103

למפעל תעשייתי באזור יהוד
דרושה
מזכירה למנכ"ל
הכרחי ידיעת אנגלית והדפסה
5 ימי עבודה בשבוע
לפנות טלפונית לתאום פגישה
לטלפון 03-364144

לחברת קוסמטיקה בינלאומית
דרושות
מנהלות מכירה אזוריות
להרצליה – רמת השרון, אשדוד – אשקלון
★ נסיון במכירות בשטח הקוסמטיקה – רצוי.
נא לפנות בכתב בציון קורות חיים לת.ד. 3195 ת"א 61031.

לחברה תעשייתית בהרצליה
כלכלן—כלכלנית
לעבודה בנושאי תמחיר וכלכלה
דרוש ידע בהנהלת חשבונות תחמיר, מלאי, נסיון בעבודה עם גליון אלקטרוני.
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים השכלה ונסיון קודם: לת.ד. 146 הרצליה. מיקוד 46101 עבור "כלכלן"

לקבוץ אפיקים דרושה
אחות
בעלת נסיון במרפאה כפרית
או בבריאות הציבור
אפשר להתקשר טלפונית
בבוקר 06-754040
ובערב 06-754029

לעבודה בארה"ב
דרושים אנשי מקצוע מעולים בעלי נסיון של 3+ שנים ברמה של:
תכניתנים מנתחי מערכות DBA
בתחומים: **COBOL+CICS/IMS/dos**
נא לשלוח קורות חיים מפורטים (רצוי באנגלית) לת.ד. 678 כפר־סבא

למפעלינו בנתניה דרוש
טכנאי מכונות
בעל נסיון
נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 28267 תל־אביב.

בית החינוך הקיבוצי "אורט" חוף־השרון
דרושים
מורים
במשרות מלאות וחלקיות במקצועות הבאים:
1. אלקטרוניקה 5. תנ"ך
2. מתמטיקה 6. ספרות
3. פיזיקה 7. משרדאות
4. מחשבים 8. ביולוגיה
המעוניינים יפנו לביה"ס בשעות 7.30-13.00
טלפונים: 052-70515, 052-77792

מבוקש מיקרוביולוג
לחברתנו בנתניה
מבוקש מיקרוביולוג
לעבודה במעבדה
ביולוגית.
נסיון קודם - רצוי.
על המתאימים לשלוח
קורות חיים לאביק בע"מ
ת.ד. 2077 ר"ג
עבור רחל נועם.
אביק בע"מ
הכדור בידיים שלך

יעל תכנה ומערכות
בית התוכנה העצמאי הגדול בישראל
דרושים/ות
★ **מעצב/תוכניתן IMS**
3-6 שנות נסיון ב־IMS/DC
שפות תוכנה COBOL או PL1
★ **מעצב/תוכניתן PL1**
3-6 שנות נסיון
עבור 2 המשרות:
סיווג ביטחוני אזרחי רצוי
העבודה במשרה מלאה (45 שעות)
מקום העבודה באיזור לוד או ראשון לציון.
להתקשר לאביבה 03-5323186-9 מיום א'.
רח' בן גוריון 22, גבעת שמואל 51905

לביצועיסטית שלנו נשבר...
[illegible]

עמית סוכנות בטוח בע"מ
דרושים:
1. פקידת הנהח"ש
★ סוג 2 בהנהלת חשבונות
★ לפחות שנתיים נסיון בעבודת קופה
2. פקידת ביטוח
★ ידיעת אנגלית כולל הדפסה – הכרחית
★ רצוי ידע בהפעלת מחשב
★ נסיון קודם לא הכרחי
3. גובה
★ בעל ידע בסיסי בהנהלת חשבונות
★ גיל 25–45
★ בעל רשיון לרכב, רצוי בעל קטנוע
4. פקידת תביעות
בעלת נסיון (בסוכנות ביטוח).
– יום עבודה מלא, 5 ימים בשבוע –
תנאים טובים למתאימים!
נא לפנות לדורית טל. 03-5102520

למכון לבריאות העובד ושיקומו
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה
הדפסה עברית / אנגלית, עדיפות למעבד תמלילים. לבעלות השכלה אקדמאית ו/או נסיון ברכש – יתרון.
נא לפנות: ת.ד. 3 רעננה 43100
טלפון 052-445103.

לחברת שילוח מטענים בינלאומי
דרוש
איש מכירות ושיווק
נמרץ ובעל נסיון מוכח.
סודיות מלאה מובטחת.
תנאים טובים לאדם המתאים
נא לפנות לת.ד. 6357 תל־אביב.
או בטלפון 03-287261 ליוסי

לחברת בניה גדולה ברמת השרון דרושה
מזכירה בכירה
תנאים טובים למתאימה
לפנות בכתב לת.ד. 1127 רמת השרון 47111 (עבור מזכירה).
סודיות מובטחת.

דרושה
מוכרת עצמאית
לחנות מפעל בענף הנעלים
טלפון 03-571238 03-574961

שופר־סל
לחברת הבת "קטיף" אזור חולון
דרוש
עוזר למנהל חשבונות ראשי
דרישות התפקיד:
– מנהל חשבונות מדופלם.
– יכולת לעבוד באופן עצמאי.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד אל: שופרסל בע"מ, מחלקת כח־אדם, ת.ד. 84 פתח־תקוה 49100.
סודיות מובטחת.

U-MAN
אחת מלקוחותינו, סוכנות ביטוח מצליחה בת"א, מציעה לך
קריירה חדשה
אם את/ה בעל/ת מרץ רב והתמדה ואוהב/ת לעבוד עם אנשים – תוכל/י ללמוד **מקצוע נדרש, מעניין ומכניס!**
למתאימים/ות תנתן הדרכה צמודה עד להצלחה ואפשרות קידום לתפקיד ניהולי ולהשגת הכנסה גבוהה מאד.
גיל מעל 25. מגורים בגוש־דן ורצון בלתי מתפשר להצליח – הכרחיים.
אם הנך עונה על הדרישות לעיל – התקשר/י ליהודה – טל. 03/295694 עבור מישרה 688.
סודיות ותשובה מובטחים לכל פונה.

ברינקס (ישראל) בע"מ
דרושה
קלדנית מנוסה
○ עבודה על מחשב NCR
○ משרה מלאה
○ נסיון של שנתיים לפחות
מועמדות מתאימות, לאחר שרות צבאי, יפנו טלפונית לאורה 03-820142.

קופת חולים מאוחדת
דרושה
מעבדת תמלילים
בעלת נסיון למשרה חלקית
המעונינות מתבקשות לפנות למחלקת כוח אדם ארלוזורוב 100 תל־אביב
טלפון: 03-233251.

למוסד כלכלי בת"א
דרוש
כלכלן
★ תואר שני במינהל עסקים
★ ידע ונסיון בניתוח דוחות כספיים והערכת חברות
המעוניינים יפנו בכתב־יד לת.ד. 36236 ת"א 61361 סודיות מובטחת

לחברה מובילה בענף המזון
דרוש:
מוכרן
דרישות התפקיד:
★ 12 שנות לימוד.
★ עד גיל 35.
★ הופעה נאה.
★ נמרץ.
★ הכרת ענף המזון – יתרון, אך לא הכרחי.
★ מקום עבודה באזור המרכז.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 5, ראשל"צ עבור "מוכרן".

ל"דנשר" תעשיות קוסמטיקה בע"מ בנתניה
דרושה
מזכירת משרד
★ ידע בהחזקה וניהול משרד.
★ ידע בניהול מלאי.
★ הדפסה עברית ואנגלית.
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 8073 נתניה. עבור: מזכירת משרד.

לקיבוץ עמיר ד.נ. גליל עליון 12140 **דרושה**
אחות מוסמכת
עם נסיון בבריאות קהילה
המגורים במקום המשק
להתקשרות מרפאת קיבוץ עמיר בבוקר 06-947242
בערבים 06-947495

מנהל מפעל
לחברה לייצור ויבוא אופנה
● יכולת ניהול מפעל לבגדי נשים.
● ידע בכל הליכי הייצור (תדמנות גזירה תפירה).
● נסיון של 5 שנים בתעשיה
● למועמד המתאים מובטחים תנאים ושכר מועדפים.
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 29831 ת"א 61297

לבית החולים הל־יפה חדרה דרושים
רוקחים/ות
לפנות למנהל כח אדם
טל: 06-335555 שלוחה 225
בין השעות 08.00-15.00 226

למפעל גדול באזור נתניה
דרוש
מסגר רתך
בעל נסיון בתחום צנרת
נא לפנות בכתב
לת.ד. 231 חדרה

אריזות סקינפק
דרוש
גורם
המוכן לארוז מוצר פלסטי בכמויות גדולות באריזות סקינפק או מכונת אריזה ידנית.
052-32417 03-991257

דרוש/ה
גרפיקאי/ת
ביצועיסט טוב
למשרה מלאה
סטודיו
אמנון פז
טל. 03-239455

למשרד חברה למכונות תעשיה בינוי ומלון בישראל
דרושה
מרכזנית לחצי יום
14.00 – 18.00
וביום שישי 08.00–13.00
אחרי שרות צבאי
לברכה 03/338886

פקחים עירוניים
לגשירון
למלון 03-651051
לאייל

למפעל באזור ת"א
דרוש
הנדסאי מכונות/ אלקטרוניקה
עם נסיון
תנאים טובים למתאים
★ ★ ★
נא לפנות בכתב לת.ד. 1796 ר"ג 52117

דרושים:
אדריכלים
להוראת קורס
עצוב פנים
ערב
לפרטים: 057-73714

לקונדיטוריה ביפו
דרוש
קונדיטור
בעל נסיון
בעבודה 03-240558
בבית 03-246010

לחברת אי.בי.אם.
דרושים
★ **נמרץ, עצמאי,**
בעל רכב לשווק
מוצרים ושירותים
לפנות לבמרי, (03) 222483
(03) 242884

דרושות
מוכרות
לבוקר ומוכרות
לאחר הצהריים (25-45)
לפרפומריות בנוה אביבים וברמת השרון
03-725013
03-421765

דרוש
מכונאי מנוסה למכונות תפירה תעשייתיות.
לפנות לפנה"צ
ל. סאובה בע"מ
לילינבלום 15 ת"א.

לחברת תעופה זרה
דרושה
מזכירה למנכ"ל
הכישורים הדרושים:
★ ידיעת השפות עברית, אנגלית, וגרמנית על בוריין (כולל הדפסה).
★ נסיון קודם הכרחי.
נא לפנות בכתב לת.ד. 14164, תל אביב 61141 עבור מספר 17/23, בציון קורות חיים ונסיון בעבודה.

בוא נדבר "מלונאית"
המלונאי בע"מ
החברה לשרותי כח אדם בתיירות
דרושים
★ **טבח** בעל נסיון למסעדה למשמרת ערב משעה 18.00.
★ **שף קונדיטור** – למלון גדול בת"א.
★ **סבח ראשי** למסעדה צרפתית בת"א.
★ **טבח למסעדה** בבת־ים.
★ **שף מטבח** נסיון במלונות 5 כוכבים לאזור אשקלון
★ **שף למלון** בנתניה.
★ **טבחים** סוג 3, 2 לאזור ת"א.
לקביעת פגישה נא להתקשר 03-237457.

לרשת חנויות גדולה
דרושה
מעצבת חלונות ראווה
בעלת רכב פרטי,
לעבודה כשכירה או עצמאית
לקביעת ראיון נא לפנות לטל' 03-258335

לקבוצת חברות בענף התעשיה והקבלנות באזור נתניה
דרוש
חשב
מועמדים (רצוי רואה חשבון) בעלי נסיון בניהול צוות עובדים ובניהול מערכת ממוחשבת של הנהח"ש והתמחיר
יפנו לקביעת פגישה לטל: 03-664561 או – 04-671575.

לחברת ברוקרים
דרוש/ה
מנהל/ת תיקי לקוחות לחיפה והצפון
מבוקשות פניות בעלי רקע ונסיון שיועסקו בגיוס לקוחות וניהול תיקי לקוחות.
נא לפנות בכתב יד ולפרט תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4868 חיפה עבור משרה 697.

למשרד נסיעות בהרצליה דרושה
פקידת קבלה מורשת
שנתיים נסיון בתיירות יוצאת.
סודיות מובטחת.
052-81725 052-82423

למפעל מרינה
דרוש/ה
הנדסאי/ת ייצור
בעל/ת נסיון
בתפ"י וייצור
03-833814
03-826979

למפעל שלטים מתקדם
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
כישורי/ת בעל/ת ידע ונסיון
למשרה מלאה,
תנאים מצוינים
03-370361

חברת מלונות דן
למלון דן כרמל
דרוש/ה
מנהל/ת ארועים
מתאימים/ות יפנו למח' כ"א טל' 04-386211

מזכירה מנוסה
אנגלית + עברית
לניהול משרד בתל־אביב
שעות 8.00 עד 16.00
5 ימי עבודה בחודש
תנאים טובים למתאימה
בהלך 03-280875
בשבת 052-835156

ספרי
מרכז להפצת הספר העברי בע"מ
דרושים במרכז החברה ברמת־גן
עובדים בעלי נסיון במכירת ספרים
לפנות בכתב
להנהלת ספרי
ת.ד. 3101 רמת גן 52130

ל־טרקטע בע"מ
דרוש
מכונאי
בעל נסיון
בטרקטורים
ציוד חקלאי
והידראוליקה.
לפנות:
03-806735, 806707
(מיום א').

למלון הרברט בנין
דרושים
עובדים כלליים
לעבודה במשך 5 ימי עבודה בשבוע כולל שרותי שבת.
052-447588 03-259976

לחברה השוכנת בשילוח מטענים
דרושה
פקידה כללית
למשרה מלאה
03-290216
יום ה' 03-290888
13.00 עד 08.00

שניר

סוכנות לביטוח בע״מ
סניפים: תל־אביב, חדרה, חיפה

דרושים

מועמדים

לקורס יום בביטוח חיים

שייפתח בתל־אביב ובחיפה ב־10.5.87

יתקבלו מועמדים:
- בעלי השכלה תיכונית ומעלה
- מעל גיל 24
- בעלי רכב

מסלול קידום — אפשרות לניהול
לקביעת ראיון נא לפנות לאירים
טלפונים
ת״א: 03-223830, 03-226201
חיפה: 04-868743 — מיכל

מנורה — חברה לביטוח בע״מ

למוסד פיננסי גדול
דרוש/ה

פסיכולוג/ית ארגון/ית

כישורים נדרשים:
- תואר מוסמך בפסיכולוגיה חברתית־תעסוקתית, או תעשייתית.
- נסיון בעבודה בארגון תעשייתי או שרותי.
- נסיון בהנחיית סדנאות התנהגותיות ויעוץ ארגוני.

- מקום העבודה במרכז הארץ —
התפקיד מחייב עבודה גם בשעות הערב ונסיעות ברחבי הארץ.

מועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032, ת״א 61230
לציון ״מס׳ 010״

בית הספר החקלאי מקוה ישראל
דרוש

מנהל (פדגוג) למדור הכללי

התפקיד כולל אחריות לביה״ס ולפנימיות המדור הכללי
דרישות התפקיד:
[illegible]
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב לביה״ס החקלאי מקוה ישראל ת.ד. 58910 בצירוף קורות חיים ופרטים על השכלתם ונסיונם בהוראה ובחינוך

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע״מ
אזור התעשיה הדרומי, עכו, ת.ד. 2357
דרוש

הנדסאי כימיה

לעבודה במתקן ייצור
- נסיון של לפחות 3 שנים
- עוסק בשטח עבודה [illegible]
- יכולת עבודה בתנאי לחץ
נא לפנות בכתב עד [illegible] קורות חיים

לקיבוץ
[illegible]
דרושים

אורגום
לגידול סוסים
[illegible]

אלדן eldan

השכרת רכב RENT-A-CAR

דרושים

1. ## דיילים/ות

לירושלים ותל־אביב
- הופעה נאה
- אחרי שרות צבאי
- רשיון נהיגה
- ידע באנגלית (עדיפות לשפות נוספות יתרון)

2. ## מכונאים

לתל־אביב

נא לפנות למשרדי הראשי רח׳ הירקון 112 ת״א
ירושלים טל׳ 02-699093

לחברה גדולה בענף הטקסטיל מהמובילות בארץ
דרושים/ות

מקדמי מכירה

באיזורים ירושלים, ת״א/ חיפה
הכישורים הנדרשים:
- השכלה תיכונית
- כושר ביטוי
- נסיון במכירות (עדיף)
- הופעה נאה
- בעלי רכב (רצוי)

למתאימים מובטחת הכנסה גבוהה (שכר + עמלות). לפנות לטל. 03-660366 לגב׳ הוכמן
בין השעות 12:00–16:00

לרשת ארצית

אנשי ונשות מכירה

שכר 1500 + אחזקת רכב.

לאזור המרכז, אשקלון, אשדוד, יהוד, קרית אונו
052-541846
לאזור ירושלים 02-414466
חדרה ונתניה 063-371295

ויכלגו

עשר טחנות 24 ת״א טל׳ 479121
דרושה

מזכירה — טלפוניסטית

לשעות 14.30 18.00
לפנות במקום למר יהודה גיל

שמש

שרותי אבטחה ושמירה
לסניף תל־אביב — דרושים

מאבטחים
למיתקן בטחוני באזור נתב״ג.
יוצאי קרבי, עד גיל 30; אפשרות למשרה חלקית/סטודנטים.

פקחים
לשוק הסיטונאי בתל־אביב.
יוצאי־צבא, עבר ללא דופי; עד גיל 45.

שומרים
למיתקנים באזור תל־אביב.
יוצאי צבא, עד גיל 50; עבר ללא דופי.

תורני/ות לילה
למוקד חברתי.
יוצאי־צבא, עבר ללא דופי; אפשרי סטודנטים.

נא לפנות אישית (מצוידים בפנקס־שרות, תעודת שחרור ו־2 תמונות) למשרדנו ברח׳ בן־יהודה 176, ת״א, בשעות 10.00–16.00

לחברה ליבוא רכב
דרושים

מחסנאים
לחלקי חילוף לרכב
(מס״ט)
לאחר שרות צבאי
נא לפנות לרח׳ המסגר 40 תל־אביב למחסן החלפים

למפעל תעשייתי בת״א
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות ראשי/ת

שעות העבודה 8:30–14:30, 5 ימים בשבוע.
לכתוב לת.ד. 1315 חולון מיקוד 58112
(לציין טורק אהרון)

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה,
תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל־אביב
המחלקה המשרדית
בן־יהודה 12, א׳־ה׳ 08:00–14:00
טל: 03-298877, 284128

★ ## מנהל/ת חשבונות

ליום עבודה מלא ולתקופה מרושכת. סוג 2, 3. מדופלם/ת מנוסה ועצמאי/ת.

★ ## קלדנית (מסוף)

אם את בעלת נסיון יש לנו עבודה טובה בשבילך, במקומות מגוונים ומעניינים.

למתאימים מובטחים:
עבודה מעניינת במקומות מגוונים,
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים — כחוק.
אם את מחפשת עניין אמיתי בעבודה פני אלינו בחקדם, כדאי לך.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה
באר־שבע • רחובות

רשת יגאל

ההסתדרות הכללית של העובדים בא״י
בית מרכז הרשת, תל־אביב, רח׳ קהילת קיוב 15, ת.ד. 503 מיקוד 61002.
טלפון 497444

לשנת הלימודים תשמ״ח
דרוש/ת **מנהל/ת**

לבי״ס תיכון מקצועי ע״ש ליידי דיוויס ירושלים
הכישורים הדרושים:
1. השכלה גבוהה ומושלמת ברמה M.A או M.Sc
2. רשיון הוראה קבוע
3. נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול בי״ס על־יסודי
4. כושר הדרכה בעבודה פדגוגית.
5. נסיון בפעילות חברתית
6. כושר ניהול מו״מ עם גורמי חוץ ויחסי צבור תקינים.
7. בקיאות בעקרונות המינהל החינוכי, כושר מינהלי ונסיון בניהול משרד ומשק של מוסד חינוכי

מועמדים המעוניינים באתגר טכנולוגי־חינוכי מתבקשים לפנות בכתב בצירוף תיאור תולדות חיים, תעודות והמלצות עד 16.6.87 למנהל המחלקה הפדגוגית במרכז רשת ״עמל״,
רח׳ קהילת קיוב 16 תל־אביב מקוד 61240.

לשנת הלימודים תשמ״ח
דרוש/ה **מנהל/ת**

לבי״ס תיכון במקצועות הטכנולוגיים
בחסות האוניברסיטה ע״ש ד. בן־גוריון בבאר שבע.
הכישורים הדרושים:
1. מהנדס/ת או בעל השכלה מקבילה כהוראת המנדעים.
2. רשיון בהוראה קבוע.
3. נסיון במינהל חינוכי ויוזמה בפיתוח מערכת טכנולוגית־חינוכית
4. כושר ניהול מו״מ עם גורמי חוץ ויחסי צבור תקינים.

מועמדים המעוניינים באתגר טכנולוגי – חינוכי מתבקשים לפנות בכתב בצירוף תיאור תולדות חיים, תעודות והמלצות עד 16.6.87 למנהל המחלקה הפדגוגית במרכז רשת ״עמל״,
רח׳ קהילת קיוב 16 תל־אביב מקוד 61240.

לשנת הלימודים תשמ״ח דרושים
לתפקידי פיקוח ופיתוח נושאים טכנולוגיים לימודיים:—

1. **מהנדס מכונות.**
2. **מהנדס אלקטרוניקה.**
3. **הנדסאי אלקטרוניקה.**

מועמדים המעוניינים באתגר טכנולוגי – לימודי מתבקשים לפנות בכתב למדור הטכנולוגי במרכז רשת ״עמל״,
רח׳ קהילת קיוב 16 תל־אביב מקוד 61240.

״עמל״ רשת מכללות לטכנאים והנדסאים - בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות, מרכזי הכשרה מקצועיים והשכלה למבוגרים ומרכזי פיתוח כח־אדם

יותר טוב מנפאואר

לסניף ירושלים
החבצלת 5, א׳־ה׳ 09:00–14:00
טל: 02-233436

לעבודה לתקופה ממושכת,
במפעל העוסק בטכנולוגיות מתקדמות.
דרושים

הנדסאים / טכנאים

בתחומי המכונות, אלקטרוניקה,
אלקטרומכניקה, מיכשור ובקרה.

למועמדים מתאימים, בעלי הסמכה, (רצוי כ־2 שנות נסיון) – ינתנו תנאי שכר גבוהים ומלוא התנאים הסוציאליים – כחוק.

פנו למר עודד מנס לתאום ראיון
טל׳ 02-233436.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה
באר־שבע • רחובות

שילנה

חברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע״מ

דרושים
בתל־אביב

★ **מבקר/ת מסמכים**
בעל תעודת ״פקיד רשוי״ מטעם המכס.

★ **פקיד/ה**
רצוי נסיון בעמילות מכס.

★ **קלדנית**
לעבודה במשמרות, נסיון

★ **מזכירה אנגלית/עברית**
הדפסה אנגלית/עברית וניסוח מכתבים, טלקס.

★ **מרכזנית**
שעות עבודה 7:30–15:00

בנתב״ג

★ **פקיד/ה**

באשדוד

★ **פקיד/ת רשוי**
בעל תעודה מטעם המכס.

כישורים הכרחיים לכל המשרות הנ״ל:
בגרות, לאחר שרות צבאי.

טלפון: **03-430333**

החברה המובילה בישראל לשילוח בינלאומי

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה,
תשמ״א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לחברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע״מ
דרושים יזמים חברתיים

מנהלים

למתנ״סים
דרישות התפקיד:
- השכלה אקדמאית (ב.א לפחות). נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב
- יתרון נסיון במינהל חינוכי ובחינוך המשלים
- נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות
- מגורים במקום תנאי הכרחי.

למושבות הגליל:
★ **כפר תבור**
★ **מנחמיה**
וכן חל־מונד

יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, החברה למתנ״סים, גבעת ג׳ינט ירושלים 91034,
על הפניות, בציון המקום המבוקש, להגיע עד ל־ 8.5.87
יוזמנו מועמדים מתאימים בלבד

קינג בע״מ

ייצור מוצרי מתכת מדוייקים
באיזור התעשייה החדש בראשל״צ
דרושים

★ **עובדות/ים ייצור**
★ **עובדות/ים לעבודות מיון ואריזה**

- 5 ימי עבודה בשבוע
- תנאים סוציאליים מלאים
- הסעה מקצועית במקום
- ארוחת צהריים חמה

תושבי איזור חולון, בת־ים וראשל״צ
יפנו בימים א׳–ה׳ בין השעות 8.00–15.00 לטל׳ 03-9622199

לאלקו אורגינל
דרוש

איש טכני

- דינאמי, חרוץ, אוהב עבודה הדורש לעבוד גם בשעות נוספות.
- רצוי בוגר בי״ס מקצועי עם הבנה ונסיון בטכניקה.
- יכולת ניסיון אירגוני – חובה.

נא לפנות לטלפון: 03-482216
רח׳ עשר טחנות 12, תל־אביב.

בהרצליה

בחור צעיר ובחורה

לעבודה במעבדת צילום
טלפונים: 052-86320, 03-418838

תרו TARO

• תעשיה רוקחית בע״מ •

לתעמלן/ית רפואי/ת מנוסה

אנו מציעים
עבודה מעניינת ובעלת אתגרים
במרכז הארץ ודרומה

אנו דורשים
- דקע פארא רפואי ו/או הסמכה בתחום מדעי החיים
- נסיון/מוכח בתעמולה רפואית
- שליטה בעברית ואנגלית
- רשיון נהיגה

אם את/ה מעוניין.ת להשתלב בחברתנו בתפקיד המוצע, אנא פנה/י בכתב, במידוע קורות חיים ונסיון עבודה קודם למח׳ כח אדם, ת.ד. 10347 מפרץ חיפה 26110 או טלפונית למנהלת השיווק טל׳ 03-7510483
– סודיות מלאה מובטחת –

דרוש

נהג סמיטריילר

לעבודה אחרי הצהריים משעה 13:00 לתקופה של 1/2 שנה.
כפר ורבורג 056-82140, 056-84393
צלי 056-86898 בבית

רשת יגאל

ההסתדרות הכללית של העובדים בא״י
בית מרכז הרשת, תל־אביב, רח׳ קהילת קיוב 15, ת.ד. 503 מיקוד 61002.
טלפון 497444

בית ספר תיכון מקצועי עיוני ומכללה לטכנאים והנדסאים ״עמל״ ע״ש יגאל אלון – רמלהשכון ויצמן רמלה – 72239
טלפונים: 08-225205, 08-233996

לשנה״ל תשמ״ח דרושים:
1. מהנדס אלקטרוניקה
2. הנדסאי אלקטרוניקה
3. מורה לאנגלית
4. מורה למקצועות המתכת לתפקידי הדרכה במגמה למכונאות
5. מורה לשרטוט טכני
6. מורה־יועצת
7. מורה לפיסיקה־מתמטיקה
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה״ס.

בית ספר תיכון מקצועי והמכללה לטכנאים־הנדסאים ״עמל״ חדרה שכון עמל רחוב האלון 45 חדרה – 38244
טלפונים: 063-33991, 063-336733

לשנה״ל תשמ״ח דרושים מורים
1. מהנדס אלקטרוניקה – לתפקידי רכוז הוראה והשמל
2. הנדסאי אלקטרוניקה – בכתות התיכון והמכללה
3. מורה למכונאות רכב – להוראה והדרכה
4. מורה לעבוד שבבי – לתפקידי רכוז והדרכה
5. מדריך לרתוך
6. מורה להיסטוריה
7. מורה למתמטיקה
8. מורה למוסיקה
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה״ס.

בית הספר החקלאי משגב ד.נ. בקעת בית כרם 20179
טלפון: 04-917626/7, 04-918664/5, 04-917881

לשנת הלימודים תשמ״ח דרושים מורים ומורות במסלולים לבגרות (מסמ״ח)
1. מנהל — ההנהלה עברית אנגלית, מזכירות, כתבנות, המשרד הממוחשב.
2. מיחשוב ובקרה — תורת החשמל, מערכות ספרתיות, מיקרו פרוססורים, מיקוד ותיקוני חשמל, מערכות וטכנולוגיות בקרה.
3. מקצועות עיוניים — מדעי החיים (החקלאות/ביולוגיה), פיסיקה, ערבית
4. מדריכים/מורים — מדריך/מדריכת של״ח רכז/ת טיולים

לפרטים נוספים וקביעת ראיון נא לפנות לד״ר אלי מנברג טל׳ 902354/5

בית ספר עיוני מקיף ״עמל״ ע״ש מ. שיבר
טלפונים: 02-911638, 02-911371

לשנה״ל תשמ״ח דרושים מורים המבקשים להיות שותפים ליצירה ולעשייה חינוכית בבית ספר מקיף שש שנתי:
המורים הדרושים:
- מורה לאנגלית
- מורה לביולוגיה
- מורה למתמטיקה
- מורה למחשבים
- מורה לספרות
- מורה יועצת
- מורה לגאוגרפיה
- מורה לחשבונאות
- מורה לתנ״ך

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה״ס בע״פ או בכתב.

״עמל״ רשת מכללות לטכנאים והנדסאים - בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות, מרכזי הכשרה מקצועיים והשכלה למבוגרים ומרכזי פיתוח כח־אדם

מעריב 8.5.87

חשוד ברצח זב דם השתולל בחדר טיפול נמרץ ברמב"ם, שבר הציוד ואיים להתאבד

מאת יוסי ליבוביץ,
סופר „דבר" בגליל המערבי

דרמה עוצרת נשימה התחוללה אתמול בבית־החולים רמב"ם כאשר יעקב אמסאיל (27) מקריית אתא, החשוד ברצח זולטן וייס (81) הסתגר בחדר טיפול נמרץ ולאחר שהרס את הציוד בו, איים להתאבד.

הפרשה החלה כשאמסאיל ניסה להתאבד בתא המעצר בנמל חיפה בחיתוך צווארו והועבר זב דם, לרמב"ם. הוא נשמר בידי צוות משטרת זבולון. תוך כדי טיפול הרופא בתוך בצווארו, כשניסה להזריק לו זריקת הרדמה, התחיל להשתולל ולזרוק חפצים לכל עבר. הרופאים והאחיות ברחו מהחדר והחשוד הצליח להימלט ממנו ולהסתגר בחדר סמוך המשמש לטיפול נמרץ, שם החל להשתולל שוב ושבר את רוב הציוד היקר בו.

למקום הוזעקו שוטרים רבים בפיקודו של מפקד מרחב חיפה תנ"צ יעקב תביב. החשוד, מסוגר בחדר, תפס מספריים ברזלים וצעק כי יתאבד אם לא יביאו אליו מיד את אשתו וילדיו. לאחר התייעצות החליט מפקד המרחב להיכנס לחדר ולשוחח עימו. בעת השיחה נתן תנ"צ תביב אות לשוטרים והם התפרצו פנימה והשתלטו על החשוד שהועבר שוב לטיפול בבית החולים בגלל איבוד דם רב.

בחדר שבו הסתגר שכב תושב חיפה, א.ש. בן 57, שקיבל בשעות הצהריים התקף לב קשה. צוות מד"א שמצא אותו ללא הכרה וללא דופק ביצע בו פעולות החייאה במשך שעה וחצי.

לאחר התייצבות הדופק פונה ליחידה לטיפול נמרץ ברמב"ם. הוא הושכב ליד החשוד ברצח. כשהעציר החל להשתולל ולזרוק חפצים הספיק צוות הטפ"ן להבריח את החולה החוצה כשהוא מחובר למכשירי ההחייאה של מד"א. רק בשעה 3.30 אחר הצהרים, כשהשתלטו השוטרים על העציר המשתולל, הוכנס החולה שוב למחלקה לטיפול נמרץ לטיפול הצוות הרפואי של בית החולים. בשעות הבוקר האריך בית משפט השלום בחיפה, לראשונה, את מעצרם של שני החשודים ברצח זולטן וייס: מיכאל איסה (27) ויעקב אמסאיל (28). גם איסה הוא מקריית אתא. אתמול נמסר כי אף שיחזר את מעשה הרצח לעיני מצלמות הוידאו של המשטרה.

העיתונאים: למה שותקים?

בעקבות פגיעת בריונים בעיתונאי צדוק יחזקאלי („ידיעות אחרונות") שלשום בירושלים פרסם אתמול האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל הודעה המגנה „בכל לשון של גינוי" את ההתנפלות והפגיעה בו. מדבריו של יחזקאלי עולה החשד כי ההתנפלות עליו וההתנכלות לו נבעים מכתיבתו, תוך מילוי תפקידו העיתונאי, על שוחקי בית"ר ירושלים.

האיגוד תובע מהנהלת קבוצת בית"ר־ירושלים והנהלת ההתאחדות לכדורגל לבדוק ללא דיחוי את הרקע לפרשה ולנקוט אמצעי ענישה הולמים. כן מביע האיגוד תמיהה על שתיקתם של אנשי ציבור נוכח גילויי האלימות הפוגעים והולכים ומתרבים בעיתונאים בשל מילוי תפקידם.

קופ"ח תשתתף בהוצאות השתלת כבד בילדה

(עש"ת). – קופת חולים הכללית אישרה אתמול השתתפות בהוצאה הכספית להשתלת כבד לשני חולים. המדובר במתן קדוש (4) שהמריאה אתמול לניתוח בחו"ל ובן בר־י. מבאר־שבע, בן 40, העומד לטוס לניתוח. השניים יקבלו החזר כספי של 160 דולר לכל יום אשפוז מעבר מתנת מהוצאות הטיסה לחולה ולמלווה.

• שירות בתי הסוהר בוחן הצעות לשחרור מינהלי ושחרור מוקדם של אסירים על ידי ועדת שחרורים, שתבנה מחצית במקום שליש מעונשו של האסיר כדי להקל את הצפיפות בבתי הסוהר – מסר אתמול נציב השירות, גונדר דוד מימון.

הסתדרות הפקידים שוקלת הכרזת סכסוך

מאת סופר „דבר" לענייני עבודה

הסתדרות הפקידים המייצגת למעלה ממאה וחמישים אלף עובדים, תכנס את מוסדותיה לאחר יום העצמאות כדי להחליט על הכרזת סכסוך עבודה.

אם לא ייפתח תוך זמן קצר המו"מ הרשמי על הסכמי שכר חדשים בשרות הציבורי, מתכוונת גם הסתדרות עובדי המדינה, לנקוט צעד דומה לאחר התייעצות עם האגף לתיאום מקצועי.

מזכיר הסתדרות הפקידים, משה בית־דגן מסר שלשום, כי היעד המרכזי של ההסתדרות הוא קיצור שבוע עבודה ל־40 שעות וכן הבטחת השכר הנמוך בעקבות חקיקת חוק שכר מינימום.

לדברי בית דגן, ללא מאבקים שינקטו בתחילה עובדי הרשויות המקומיות, ספק אם שתי דרישות אלו ודרישות נוספות יתמלאו.

מזכיר הסתדרות עובדי המדינה אמר שלשום, כי אם לא ייפתח המשא ומתן הרשמי, לא יהיה מנוס מכינוס ראשי הוועדים ונציגי המעסיקים כדי להכריז על צעדים ארגוניים.

20 לכיבוש בגיליון מיוחד של „כותרת ראשית" שכתב דוד גרוסמן

מאת מירי פז, סופרת „דבר"

גיליון יום העצמאות של השבועון „כותרת ראשית" יוקדש כולו לנושא 20 שנה לכיבוש והוא נכתב חד־פעמית על־ידי הסופר דוד גרוסמן.

מערכת כותרת ראשית הציעה לגרוסמן לטייל בגדה ולכתוב את רשמיו. הוצע לו להביא 12 אלף מילים בכתב, אך גרוסמן שצבר יותר רשמים מכפי ששיערו עורכי העיתון כתב שלושים ושבע אלף מילים. החומר כולל גם סיפור שכתב בהשראת סיורו בגדה המערבית.

גרוסמן ביקר בין השאר בגנון של דהיישה הוא תאר כיצד ילד קטן אחז בידו מקל פלסטיק קצר צהוב ויורה בו.

„למה אתה יורה בי?" שאל גרוסמן והילד התרפק על הגננת וצחק. במי אתה רוצה לירות, שואלת הגננת: „ביהודים", אומר הילד ושפתותיהם של הגננות מדקלמות איתו את התשובה.

למה? „כי היהודים לקחו את הדוד שלי, גנבו אותו מהמיטה אני עכשיו ישן עם אמא שלי".

ניסיון ראשון במשלוח הדרים במטען צובר

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

ניסיון ראשון של משלוח פרי הדר בשיטת מטען צובר נערך השבוע בנמל חיפה. אם השיטה תצליח, יבוטל הצורך להעסיק עובדות עונתיות לאריזת פרי הדר.

המשלוח כלל 50 מיכלי צובר מפלסטיק שכל אחד מהם הכיל כמות פרי הדר השווה לכמות פרי ב־22 תיבות פרי סטנדרטיות. אולם בעוד שתיבת פרי סטנדרטית מחייבת העסקת עובדת הממלאה את התיבה ואורזת אותה, הפרי במיכל פלסטי מתרוקן למיכל כזה אוטומטית בעזרת מתקן מצוייד בצינור ה„שופך" את הפרי.

המיכלים הפלסטיים הוטענו על אוניה ובנמל היעד הם ירוקנו, יקופלו ויוחזרו לארץ לשימוש חוזר. הקיפול מאפשר החזרת המיכלים תוך תפיסת נפח קטן מאוד של אמצעי ההובלה החוזרים.

סופר „דבר" מציין שהרעיונות לשלוח פרי הדר לחו"ל כמטען צובר הועלו כבר לפני 20 שנה והכוונה היתה להוריד את הפרי למחסני האוניות בדומה לשיטת ההובלה של מטעני צובר רגילים כגון גרעינים. אולם כל הנסיונות בתחום הזה נכשלו. מיכלי הצובר הפלסטיים הם מעין פשרה בין הרעיונות ההתחלתיים לבין האפשרויות הטכנולוגיות הקיימות והשימוש באניות קירור להובלת הפרי קידם את הנושא.

במועצה לשיווק פרי הדר מאמינים שהשיטה החדשה תתפתח ובעתיד הקרוב יוכלו לעבור לשימוש במיכלים גדולים יותר. המניע לקידום הנושא הזה טמון בקשיים בגיוס כוח אדם עונתי והעליה המתמדת בשכר.

בטקס משפחתי צנוע חגג אתמול ארז, בנם של אופירה ושר־החינוך יצחק נבון את הבר־מצווה שלו ברחבת הכותל (צילום: רוני נעמן)

רובינשטיין מאיים בהבאת עובדים מחו"ל למשרדו

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, מאיים לייבא עובדים מחו"ל לעבודה במשרד התקשורת, אם לא יימצא פתרון למצוקת איוש משרות, בעיקר מקצועיות, ממנה סובל המשרד.

במהלך ביקור בטבריה, אמר. כי משרדו מתקשה למצוא עובדים למשרות רבות הפנויות בכל הארץ. לדבריו מדובר במשרות רבות: גם מקצועיות וגם פשוטות כמו חלוקת דואר. „אם המצב יימשך כך", הזהיר, „לא יהיה מנוס מהבאת עובדים מחו"ל".

במהלך פגישה עם ראש עיריית טבריה, יגאל ביבי, סיפר האחרון כי בתקופה האחרונה אנו עדים לתופעה חדשה שבה בני מיעוטים בוחרים בעבודות בעלות רמה ותדמית גבוהות יותר ואינם לוקחים כל עבודה שחורה המוצעת להם. לדבריו התדמית, לפיה בני המיעוטים הם הפועלים „השחורים" והיהודים הם העובדים בעבודות „האינטליגנטיות", אינה נכונה במציאות. ביבי הביא כדוגמה את בתי החולים בצפת ובטבריה שאחוז גדול מרופאיהם ערבים בעוד עובדי הניקיון הם מטבריה ומצפת.

פרס רוטשילד לפרופ' יצחק קפלן ולצוות „ספקטרוניקס"

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

פרופ' יצחק קפלן וצוות של חברת „ספקטרוניקס" זוכים השנה בפרס רוטשילד למפתחים תעשייתיים. פרופ' קפלן מבית־הספר לרפואה באוניברסיטת תל־אביב פיתח את „השרפלן", מערכת לייזר חדשנית לניתוחים המיוצרת ומשווקת על־ידי „תעשיות לייזר".

צוות של „ספקטרוניקס" בראשות המנכ"ל יחיאל ספקטור, פיתח מערכת לשיכוך התפוצצויות ברכב קרבי משוריין המיוצרת ומשווקת מהמפעל בשדרות.

דגים ממשיכים למות בכינרת

צפויים מעצרים בקרב דייגים בחשד הרעלה

מאת שמעון וייס,
סופר „דבר" בצפון

משטרת מרחב העמקים פתחה אתמול בחקירה לגילוי מבצעי הרעלת הדגים שנתגלתה שלשום במוצא הירדן מהכינרת ליד קבוצת דגניה א'. נודע כי מספר דייגים, תושבי טבריה והסביבה, הובאו לחקירה וצפויים מעצרים.

הרעלת הדגים נתגלתה על־ידי פקחים של מנהלת הכינרת ודגימות שנשלחו למעבדה לחקר הכינרת גילו כי הדגים הורעלו בחומר רעיל, ככל הנראה "תיונקס". יצויין כי אין זו פעם ראשונה שמתגלות הרעלות דגים בכנרת כתוצאה משימוש שעושים דייגים בחומרים רעילים.

במינהלת הכנרת נמסר כי בימים אלה החלה עונת ההטלה של הדגים ועל סמך נסיון השנים שעברו זו עונה המועדת להרעלות דגים שבמהלכן גם נפגעים אחרי ההטלה שלהם.

עדיין לא ברורה היקפה המדויק של ההרעלה, אך אתמול נמסר כי עדיין מתים הדגים מהרעלה.

שימוש בחומרים כימיים רעילים עלול לסכן גם בני אדם האוכלים את הדגים בכמויות גדולות, גם אם החומר הרעיל פרוץ בכמויות קטנות בים.

דייגים העובדים בכנרת משתמשים לעיתים בחומרים רעילים מסוגים שונים כאשר ה"תיונקס" הוא הפופולארי מכולם.

במינהלת הכינרת הובעה תרעומת על העונשים הקלים המוטלים על דייגים שנמצאו אשמים בהרעלות. בדרך כלל מסתפקים המשטרה ובתי המשפט בהטלת קנסות בטענה כי הדייגים לא נתפסו "על חם". מינהלת הכנרת עומדת לפתוח במבצע רחב־היקף לאכיפת חוקי הדיג ותפיסת דייגים המשתמשים ברעלים. לשם כך גוייסו פקחים נוספים.

שחל ונחמקין עיבדו תוכנית לפתרון הסכסוך עם בית ג'אן

מאת יוסי ליבוביץ,
סופר „דבר" בגליל המערבי

שרי האנרגיה והחקלאות, משה שחל ואריק נחמקין, וכן מנהל רשות שמורות הטבע גיבשו הצעה להסדר עם תושבי הכפר הדרוזי השובת בית ג'אן: יותר לתושבים לבנות על כל הקרקע החקלאית שבתוך שמורת הר מירון הסמוכה. כמו כן יופשרו לתעשייה 150 דונם אדמה חקלאית בתוך הכפר.

השר שחל, בביקורו אתמול בכפר ג'ולים, מסר עוד כי מינהל המקרקעין החליט שקרקעות לבנייה במגזר הדרוזי יינתנו בהנחה של 50 אחוז. באיזור חורפיש, עקב היותו בקו העימות, תינתן הקרקע לבנייה ללא תשלום.

שחל ציין כי „מה שנעשה עתה לדרוזים זה מעשים ולא רק דיבורים על הצורך בשוויון המעוגן במגילת העצמאות. אני מקווה שהחלטות הממשלה לא נבעה מצרכים פוליטיים", אמר השר.

ראש מועצת ג'ולים, סאלח טריף, אמר כי יש לו „חשש עמוק שהתוכנית שהגיש השר ארנס לממשלה היא פסטיבל של הבטחות ושמלבד הנייר שעליו הן כתובות, אינן שוות דבר".

בעת ביקור שחל בג'ולים אמר ראש מועצת בית ג'אן, שפיק אסעד, כי החלטת הממשלה להשוות את תנאי ישובי הצ'רקסים והדרוזים לאלה של ערי הפיתוח הסמוכות להם אינה משפיעה על מועצת בית ג'אן והשביתה בכפר תימשך. אסעד אומר כי לבית ג'אן בעיה מיוחדת עם רשות שמורות הטבע וכל עוד היא לא תיפתר, „ישותק הישוב ויוחמרו דרכי הגישה לשמורה בהר מירון". שר המסחר והתעשייה אריאל שרון הבטיח לראש המועצה לפעול אצל ראש הממשלה ושר החקלאות כדי להגיע לפתרון. דבריו אתמול של שר האנרגיה והתשתית משה שחל (ראה להלן) שהבטיח להפשיר קרקע לבניה בתוך השמורה אינם מספקים את אסעד. „אנחנו ממשיכים בשביתה עד שהממשלה תיענה לכל דרישותינו. לא נסתפק בהצהרת כוונות", הוא אומר. ביום שני הקרוב מתכננים אנשי בית ג'אן להפגין מול הכנסת.

חטיבה דרוזית בנוער העובד

לראשונה בתולדות הנוער העובד והלומד הוקמה אתמול בהסתדרות חטיבה שבה מאורגנים בני הנוער מהעדה הדרוזית. ההחלטה על הקמת החטיבה נתקבלה בוועדה המרכזת בעקבות הדיון על שילוב הדרוזים בפעילויותיה הכלליות של ההסתדרות, הוטל על חבר הוועדה המרכזת יוסף קרע, מראשי העדה הדרוזית, לטפל בהקמת החטיבה. מזכ"ל ההסתדרות, ח"כ ישראל קיסר, שהביא את ברכת ההסתדרות לכנס מייסד של החטיבה הדרוזית שנערך [illegible] ליד כפר [illegible] את [illegible] של [illegible] לשורות הנוער העובד.

חיפאית שוכבת בלי הכרה ברמב"ם: „פגע וברח" או שוד?

מאת יוסי ליבוביץ,
סופר „דבר" בגליל המערבי

18 יום עברו מאז ששושנה יוצר (50) מקריית מוצקין נפגעה בראשה בלכתה ברחוב ולמשטרה עדיין אין כל ממצא המצביע על פתרון התעלומה. מאז המקרה היא שוכבת מחוסרת הכרה במחלקה הנוירוכירורגית ברמב"ם.

ב־6 באפריל, בדרכה מתחנת האוטובוס שליד כביש חיפה־נהריה, ברחוב יוספטל בקריית מוצקין, היא נפגעה בראשה. אמבולנס של מד"א העבירה לבית־החולים שם איבדה את הכרתה ומאז לא התעוררה. הרופאים שניתחו אותה קבעו כי נגרם סדק בגולגלתה, מפגיעה חיצונית בחפץ קשה.

מאז התקשרו מספר אנשים למשטרת זבולון אולם עדויותיהם לא קידמו את החקירה. במשטרה עדיין מחפשים עדי ראיה למקרה. חוקרי המשטרה בודקים את שתי האפשרויות: או שנפגעה מחפץ קשה על ידי אלמוני שניסה לשדוד אותה או שנפגעה על ידי מכונית בתאונת פגע וברח.

בית ברל

ארועי 100 שנה להולדת ברל כצנלסון (תרמ"ז-תשמ"ז)

30.4.87 / שעה 10:30-15:00 / באולם המרכזי בבית ברל — יום עיון - בנושא מורשתו של ברל בהשתתפות מרצים וחוקרים תלמידים ומורים.
הכניסה חופשית הקהל מוזמן.

30.4.87 / שעה 20:00 / אולם מרכזי בבית ברל — ערב שירי עבודה ועמל - הופעה אומנותית: עוזי המאירי שירה בציבור - ניסן כהן הברון.
מחיר הכניסה 5 ש"ח כולל שיחן, קפה ועוגה. כרטיסים להשיג במשרד הכרטיסים בבית ברל ובערב המופע באולם.

11.5.87 / שעה 17:00 / בית ברל חדר ד' (922) / הכניסה חופשית. — ערב ספרותי - שירי משוררים חברי ההתישבות העובדת.

14.5.87 / שעה 17:00 / בית ברל / הצבור מוזמן. — מפגש סופרים ואנשי רוח - בשיתוף עם אגודת הסופרים. כולל הרצאה בנושא: א"י של ברל - ד"ר שלמה הראל, דיון וביקור בתערוכה.

28.5.87 / שעה 20:00 / בית הסופר תל-אביב — רב שיח בנושא: ברל ויחסו לספרות העברית.

החל ב־30.4.87 תפתח בבית ברל תערוכה לציון פרקים בחיי ברל כצנלסון ותרומתו הציבורית. התערוכה תהווה חלק "ממעונו" הכולל את חדריו המשוחזרים של ברל.

הצבור מוזמן - קבוצות מאורגנות מתבקשות לתאם ביקוריהם מראש, בטל': 052-25151 (פנימי 44).

הוצאת הדרוך

ספרו הראשון של ישעיהו בן אהרון

החיים הרוחניים והאתגר החברתי

האידיאל הרוחני החדש והנוף החדש של הקיבוץ

הרצאות ומאמרים 1979–1982

„אנשים ששמעו את הרצאותיו של ישעיהו בן אהרון מדברים על נואם בחסד, על בהירות רעיונית ועל חוויה אינטלקטואלית („הארץ").

להשיג בכל חנויות הספרים הגדולות.

טכס גילוי המצבה
לבעלי, אבינו, אחינו וסבנו היקר

בן־ציון סלעי ז"ל

יתקיים ביום שני כ"ח ניסן תשמ"ז 27.4.87 בשעה 17.00 בבית העלמין בעפולה.
מתאספים ליד בית המנוח ברח' השחר 29 בשעה 16.45.
(התחבורה תעמוד לרשות הבאים).

המשפחה המתאבלת

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

מועצת פועלי ירושלים

הוועדה לבחירת יקירי ההסתדרות לשנת תשמ"ז – 1987

20 יקירי ההסתדרות
בסימן
20 שנה
לאיחוד ירושלים

מקבלי עטור היקיר:

דוד אביבי	יוסף מיוחס
מרדכי אברהמי	גרשון מרינוב
דב אלכסנדר	יצחק משולם
צבי ברונשטיין	אריה סטמסקי
משה גורדנצ'יק	דב סתת
פרופ' מנשה הראל	אסתר עבאדי
עו"ד גרשון יודקובקי	משה פרימן
אטקה כרמון	אהרון צ'צקס
מוחמד מועקט	זאב קליגמן
מרדכי מור־יוסף	משה שלף

הטקס יערך ביום שלישי (כ"ט בניסן תשמ"ז) 28.4.87 בשעה 16.00
בתיאטרון ירושלים – אולם הנרי קראון
הכניסה מרח' שופן.

דברים ישאו: ח"כ **ישראל קיסר** מזכ"ל ההסתדרות
הח' **ניסן הרפז** מזכיר ההסתדרות בירושלים
הח' **חיים ממן** יו"ר הוועדה לבחירת יקירי ההסתדרות.

משעה 16.00 – 16.45
קבלת פנים בכניסה לאולם

בשעה 17.00
מתחיל הטקס הרשמי.

הטקס יפתח ע"י
מקהלת ירושלים – של מועצת פועלי ירושלים ונעמת.

מנחה
אריה אורגד

הכניסה ע"פ הזמנות.

האזינו מחר
לתכנית הרדיו
שאלות אישיות בגלי־צה"ל
יעקב אגמון
מראיין את
אורי עמית
ראש עיריית רמת־גן
התכנית תשודר בשעה 13.00 בצהריים.

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

המכללה לחינוך ע"ש אליעזר שיין פתח־תקוה

עשור חמישי

המכללה מזמינה את ציבור המורים, המנהלים ואנשי החינוך

ליום עיון

במושא:

„יהדות התפוצות כנושא חינוכי לימודי",

בהשתתפות: סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
מר יצחק נבון
וראש עירית פתח־תקוה
מר דב תבורי

יום העיון יתקיים: ביום שלישי כ"ט בניסן תשמ"ז (28.4.87) שעה 09.15 עד שעה 13.00 באולם הארועים של המכללה ברח' קפלן 42, פתח־תקוה טל' 9241038.

שר העבודה והרווחה

הודעה בדבר כוונה למתן צו הרחבה לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז־1957

בתוקף סמכותי לפי סעיף 26 לחוק הסכמים קבוציים, התשי"ז־1957[1], אני מודיע על כוונתי לתת צווים לפי סעיף 25 לחוק, המרחיבים את תחולת ההסכמים הקבוציים הכלליים (7019/87, 7020/87) שבין לשכת התאום של הארגונים הכלכליים לבין ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל, האגף לאגוד מקצועי מיום ט"ו באדר התשמ"ז (16 במרץ 1987) בדבר תשלום תוספת יוקר ותוספת שכר, והסכם קבוצי כללי (7021/87) בין הצדדים מיום כ"ד באדר התשמ"ז (25 במרץ 1987) בדבר החזר הוצאות נסיעה.

ד' בניסן התשמ"ז
3 באפריל 1987

משה קצב
שר העבודה והרווחה

1. ס"ח התשי"ז עמ' 63

במלאות שלושים לפטירתו של יקירנו

חיים איזק ז"ל

נעלה לקברו לגילוי המצבה ביום ראשון, כ"ז בניסן, תשמ"ז (26.4.87) בשעה 16.00, בבית העלמין דרום בגבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער הראשון.

המשפחה

אוצר השלטון המקומי בע"מ

אבל על פטירתו
שבע ימים ומעשים של

אליהו מירון ז"ל

בעבר חבר מועצת המנהלים שלו,
מאנשי ההגות והמעשה הכלכלי
של השלטון המקומי בראשיתו

ומשתתף בצער המשפחה

ליצחק בן־דב
ומשפחתו

משתתפים בצערכם במות

אמכם

שלא תדעו עוד דאבה.

דוד כהן
ובית „מרכבים"

במלאות שלושים לפטירתה של יקירתנו

אסתר פסחי (שכטר) ז"ל

נעלה לבית העלמין לאזכרה ביום שני כ"ח בניסן תשמ"ז 27.4.87 בשעה 4.00 אחה"צ
לאחר מכן נתאסף במועדון לחבר להתייחד עם זכרה

המשפחה
ובית יפעת

לחברנו יצחק כהן
אתך באבלך במות

אמך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
סניף קרית־היובל
ההנהלה והעובדים

מה מסתתר מאחורי השיטה / טובה צימוקי

הדרך עוברת את הצ'רקסים

השב"כ החליט הפעם לא להשאיר את זירת ההסברה לגורמים שאותם הוא רואה כחורשי רעתו. הפעם השיבו מלחמה – תידרוכים, הדלפות ואפילו דיס־אינפורמציה

„תרגיל מבריק", הסכימו רבים כהגיבם על ההצעה שהעלה השבוע ראש השב"כ לפיה ועדת חקירה ממלכתית משפטית וסודית תחקור ותגלים – אחת ולתמיד – מה הם נהלי העבודה של השב"כ, תמליץ המלצות ובעיקר תוריד מעל סדר היום את העיסוק בשב"כ הנמשך כבר שנה.

„מבריק", אמרו האומרים בידעם שראש השב"כ אמר, כאילו, לדרג המדיני „רוצים ללכת לחקירה, בבקשה, תאכלו את התוצאות". והדרג המדיני, מפוחד כולו, יסיר את ההצעה מסדר היום. אחרים, המכירים את ראש השב"כ ואת המוניטין שיצא לו, אמרו כי הצעתו לא היתה תרגיל כדי להתחמק מטיפול בפרשת נאפסו. הבשילה אצלו ההרגשה והידיעה כי רק חקירה מהותית ואמיתית תסלק סוף־סוף את המורסה מהמוסד שהוא עומד בראשו כפי שהתגלתה בפרשת השב"כ שאת ספיחיה יכול היה ראש השב"כ להרגיש עוד לפני שהתגלה מקרה נאפסו. גם כאשר ירדה פרשת השב"כ מהכותרות נמשך בשירות חוסר שקט, התקיימו אסיפות חברים של עובדים החלוקים בדעותיהם על תוצאותיה ונמשכו הדלפות חסרות תקדים על הנעשה בשירות. ומלבד זאת, טוענים יודעי דבר, לראש השב"כ הנוכחי אין ממילא מה להפסיד. לעומת ראשי ארגונים ופוליטיקאים אחרים, שמו נפקד משערוריות פוליטיות שהתגלו בשנים האחרונות. שעת הזוהר הגדולה בקריירה המפוארת שלו יכולה להיות דווקא בסוף דרכו. הוא יטאטא מה שצריך לטאטא ויציל את השב"כ החבול והמרוט. השאלה הבעייתית היא, כמובן, המחיר.

הפגישה הלילית הקשה שהתקיימה השבוע בלשכת היועץ המשפטי לממשלה ואשר נועדה לתיאום עמדות ההגנה בערעור נאפסו, הותירה בלב משתתפיה רושם קשה שגם אם בסיבוב הזה יימנע בדק בית רציני בשב"כ, מה שייחסך בסיבוב הזה, לא ימנע בפעמים אחרות. הבאות. ההסתאבות ומוקדי הרקבון יפרצו אם לא הפעם, בעתיד. לקראת סוף השבוע הסתמנה מגמה המצדדת בבדיקה יסודית של נהלי העבודה והתחילו להתמקח על היקפה. ח"כ יוסי שריד אינו נמנה עם האסכולה הטוענת שבדיקה תהרוס את השירות. הוא אינו רוצה לרדת לכרותף הנמוך ביותר של השב"כ ובמצב הקיים בארה"ב כאשר לפעולות של הסי.איי.אי. דרוש אישור הקונגרס. משהו ברוח – לא צריך להגזים. אבל, צריך לאמור „צדקה עשה הקב"ה לשב"כ שהביא עליו את פרשת השב"כ ב', מקרה נאפסו", שהיא מספיחי פרשת השב"כ א'" – אומר שריד, השב"כ היתה הפרה הקדושה האחרונה שנותרה במדינה ואשר בה לא נגעו. ופרות קדושות יש להן נטיה להכניס את טלפיהן לדלי ולהפוך אותו. מכיוון שפרשת השב"כ א' הראתה שמשהו שם מסריח, הגיע הזמן לפתוח את החלונות ולאוורר".

אכן, חקירה רצינית על־ידי בית משפט או ועדת חקירה ממלכתית לא היתה אז. תכינות ניתנו בסיסמות. הדרג המדיני נחלץ רך כשלג באמצעות עורכי הדין ממולחים שעשו עבורו את המלאכה, אותם עורכי דין המלווים אותנו גם בפרשיות אחרות. והם, עורכי הדין, משתמשים באותן שיטות בכל הפרשיות. אבל זה כבר סיפור אחר. דו"ח משפטני משרד המשפטים נגנז יום לאחר פרסומו מחוסר עניין ציבורי. מלבד כמה עיתונאים שהתעניינו, ליוו את ספיחי הפרשה ודרשו לדעת מדוע לא הוחזרו שלושת חושפי הפרשה לשירות, שבקה פרשת השב"כ לכל חי אף־על־פי שעננות כבדות ירחפו מעל השירות. למשל: למשל: חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה המראה בעליל כי בידוי ראיות בפרשת האוטובוס לא היה מעשה חריג. מחוות הדעת עלה כי ייתכן שבשב"כ היה קיים נוהל פנימי שאיפשר לתדרך עדים לעדויות שקר. יוסי גינוסר, קוזק נגזל, המככב היום את העוול שנעשה לו בפרשת נאפסו הובא אז במיוחד מחו"ל בשל הרפיטציה שקנה לו כ„פיקסר". גינוסר רמז בבקשת החנינה שלו כי פעל על סמך מה שהיה נהוג בשירות. ואכן, יחד עם הבוס שלו, אברהם שלום, רקם את המזימה החמורה ביותר נגד המוסדות הדמוקרטיים של מדינת ישראל.

המשפטנים, הזכירו אנשי השב"כ, לא חשבו ששיטות החקירה של השירות וההוראות שהביא הושגו בדרכי נועם דווקא. ואם כך, אולי גם המשפטנים היו שותפים למחדלי בידוי ראיות במשך שנים?

פרשת נאפסו מעלה בפעם המי־יודע־כמה תהיות באשר לתיפקודו של היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, אשר בחירתו לתפקיד לוותה, כזכור, בתקווה שיסייע לקבור את פרשת השב"כ. נאמן לעניין הקבורה הוא מנסה חריש לסייע לקבור גם את פרשת נאפסו. על כל הצעה המוגשת לו ל„חפף" את הפרשה ולהרחיקה הוא מעלה עוד אחת, גאונית יותר. חריש, איש רחום וחנון, הסכים בתחילה להצעת השב"כ ובדק אפשרות של מתן חנינה לנאפסו. אחר־כך דובר עימו על קבלת ערעור פרקליטו של נאפסו כדי להוציא את נאפסו לחפשי ולמנוע חקירה. גם לזה הסכים. ואם „שיבצעה" של השב"כ נחשפים, קל וחומר שיחשפו מעללי חריש שגם בעבר לא הצטיין בתחקום יתר. בהמשך הבין חריש שגם הפעם נחשף במהלכים מוזרים, שם עצמו כמי שנלחם – כבר מראשית הפרשה – באיתני טבע דמיוניים, גורש למצות את ההליך המשפטי. היה מעניין לראות השבוע את היפוך התפקידים בין ראש השב"כ ליועץ המשפטי לממשלה. בעוד היועץ המשפטי מתפקד כמו עורך דין פרטי המנסה למלט את לקוחו מחקירה, התייצב ראש השב"כ מולו והעדיף ללכת לחקירה „עד הסוף". חריש כלל לא העלה על דעתו לנסות ולחקור מה באמת קורה בשב"כ. אחרי שנה בתפקיד, ואחרי ביקורת כה קשה על טיפולו בכמה נושאים, עדיין אינו מבין שאין זה מתפקידו של היועץ המשפטי לממשלה להכשיר כל שרץ. מה יהיה הסוף?

השב"כ החליט הפעם לא להשאיר את זירת ההסברה בפרשה זו לגורמים שאותם הוא רואה כחורשי רעתו. לא עוד התנפלות תקשורתית ואווירת „עליהום" כפי שהתקבלה אצלו בפרשת השב"כ. הפעם החזירו מלחמה – תידרוכים, הדלפות ואפילו דיס־אינפורמציה. בהקשר לכך רבו השבוע הקולות שתקפו את המשפטנים אנשי משרד המשפטים. ואכן, נקמת שותף עזה כשותפותו. אחרי שנים רבות וטובות בהן פסעה הפרקליטות יד ביד עם השב"כ והגנה עליו בבתי המשפט בלי לפשפש בשיטותיו, אגב כך השתתפה שלא מדעת, בבידויי ראיות, פרצה מריבת השותפים הגדולה. פרשת השב"כ גילתה לפרקליטים כי גם עליהם עבדו. הם נעלבו עמוקות. במשך חצי שנה היה נתק מוחלט בין אלה לאלה. אחר־כך היה פיוס, אבל היחסים כבר לא מה שהיו. פרשת נאפסו העלתה את מישקעי פרשת השב"כ. אבל אנשי השב"כ באו הפעם מוכנים והזכירו כי המשפטנים בסך־הכל לא חשבו ששיטות החקירה של השירות וכל ההוראות שהביא שעליהן לחמו כאריות בבתי משפט, הושגו בדרכי נועם דווקא. ואם כך אולי גם המשפטנים היו שותפים בשתיקה למחדלי בידוי ראיות במשך שנים? חומר למחשבה.

מאז שהרחבנו ב־1967 את גבולנו על־פי נתונים סטטיסטיים עוברים מדי שנה 300 אלף פלשתינאים תחת ידן של רשויות הכיבוש. חלק גדול עובר, קרוב לוודאי, תחת ידי השב"כ והמפגשים – צריך לומר – אינם מן הסוג הנעים. כשחוטבים עצים ניתזים שבבים. שבבים עבים קיבלנו בפרשיה א' ושביבונים בפרשיה ב'. יותר משהשב"כ פוחד ממקרה נאפסו, הוא פוחד מנאפסו נוספים. באווירת חוסר בטחון, רפיון והשיפה תקשורתית, מוסד כזה מתקשה לעבוד. מדינת ישראל זקוקה לשב"כ שימנע לבנוניזציה של השטחים ויעסוק בפעילות בטחונית שוטפת. אבל, חלק גדול מכוחו המוסרי של מוסד כזה, והליכלוך שדבק בו בכורח הנסיבות נובעים מן הידיעה שהשירות מגביל את עצמו. מה יהיה אם בעוד חודשים אחדים תתגלה פרשה נוספת, ועוד אחת ועוד שתיים? ומה ייעשה כדי שאנשי השב"כ לא יאלצו לבלות אל זמנם בבתי משפט? צריך לעשות שם סדר אחת ולתמיד. ח"כ שריד אמר השבוע כי לשב"כ קרה משהו לא נעים מאז '67. כשמדובר בחקירת מאות אלפים למען שמירת הבטחון קשה לדקדק בקטנות. „בתעשית ענק של חקירה בלחץ, קשה לצפות להליכים תקינים ומתוקנים ותמיד כשרים. האכזבות קשות ונעשות קשות יותר ויותר כאשר המצב מחמיר. אולם כאשר יש קשיים עם ערבים, בשירות בטחון שאינו מתוקן לא ירחק היום עד שיהיו קשיים גם עם יהודים". הדרך עוברת את הצ'רקסים. „הגי ציוניוני הדרך", אומר שריד.

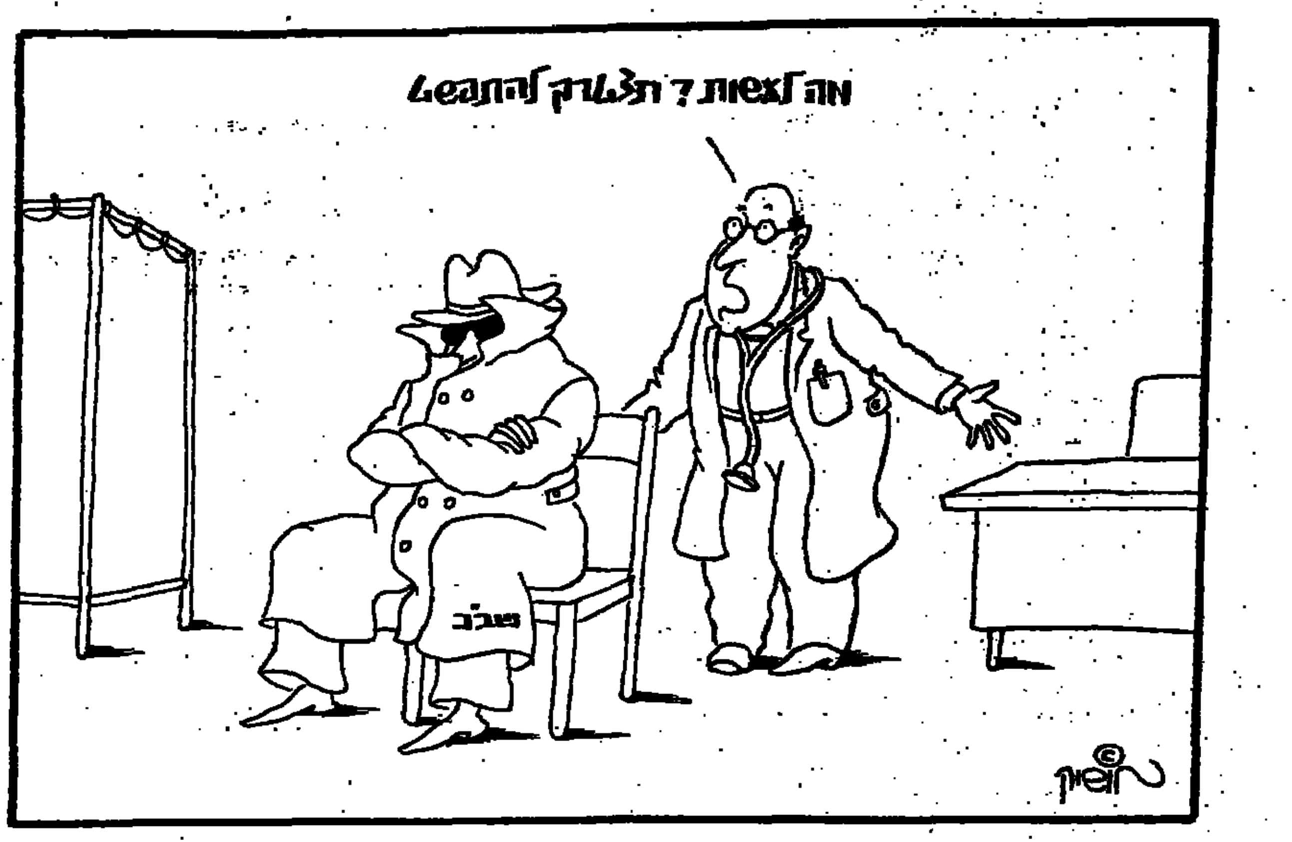

קצת דמוקרטיה, קצת נבחרת / אמיר אורן

שטחים בלי שטחיות

מאות מקציני פיקוד המרכז, מראשון האלופים ועד אחרון מפקדי־המחלקות בחטיבת הצנחנים שבה החל דן שומרון את מסלולו הצבאי, באשר שלשום למיפגש־בכורה עם הרמטכ"ל החדש. רב־אלוף שומרון תבע מהם, בקצרה ובבהירות, לערוך לעצמם ספירת מלאי: משמעת, לקחי־אמת, אמירות, יוזמה – ומוטב בסדר הפוך. במלחמת ששת הימים, הדגים במופת מוחשי גם לזוטרים שבמפקדים, נותק הקשר עם בוה־הסיור שהנהיג בציר הצפוני בסיני, אך ההיצמדות למשימה הכללית שהוגדרה לו להם הלאה, עד לתעלת סואץ, בלי להמתין להנחיות מדוקדקות מהדרגים שמעליו. הדובר לא הניח לקהלו לטעות בכוונתו או לתהות איזה צה"ל אמור להיכנס: עלית ולא המון, "אלוהי" גם אם לא "רבי", עד כדי נכונות לפירוק מסגרות אם לא יימצאו קצינים מעולים ראויים לאיישן.

כסמכות צבאית עליונה, קל לרמטכ"ל להציב לגייסותיו יעדים ואתגרים וחישים. מימושם הוא כבר עניין ממושך יותר. בבואו לעסוק בשטחים, מצבו סבוך יותר, משום כפל שרשרות הפיקוד לדרג המדיני כלצבאי. שר־הבטחון הוא שר־השטחים עוד יותר משהינו שר־הצבא. יש בכך גם יתרון לרמטכ"ל המבקש להישמר מפגיעתם הרעה של "גוש אמונים" ודומיו, העלולים לפתותו למיפגש־היכרות תמים שלאחריו יודרו להודיע לתקשורת מה דרשו מהרמטכ"ל ומה יעשה בעקבות הפיגוע הבא. החסרון הוא בכך שבעיצוב המדיניות בשטחים אין הרמטכ"ל אלא אחד השותפים בהשפעה על שר־הבטחון ועל המציאות היומיומית, יחד עם אלוף פיקוד המרכז, מתאם הפעולות בשטחים, ראש המינהל האזרחי ופקודיהם במימשל וביחידות. כמו מבחינות רבות אחרות, כך גם מזווית של השטחים, ברור אחרי משה לוי כי לא תמיד טוב היות הרמטכ"ל אלוף־מרכז לשעבר. עמרם שומרון מבקשת למצוא יעילות במיקוד המגה מתפעלת מנוקשות לגבוה [illegible] מבכיסתם.

בתור לשטרות הקטנים. שומרון יכול להישען על כמה אנשי־מפתח הקרובים לדיעותיו בתחומים אלה, כאלופים אהוד ברק – בקרוב סגנו – ועמרם מיצנע (ממלא־מקום ראש אג"ם ורכז הכשרת המשוגרים לשירות בשטחים) ותא"ל אפרים סנה, ראש המינהל האזרחי בגדה המערבית. חסר לו עו־כנגר בחלק האזרחי של מערכת הבטחון, מתאם פעולות בקטרו של תא"ל (מיל.) יצחק שגב, מושל רצועת עזה וצפון־סיני בעת כהונת שומרון כאלוף פיקוד הדרום. עוד יותר מכך חסרה התלות שר לייחס קדימה גבוהה למאמץ המרוחל להידברות עם תושבי השטחים.

תמיד, אכן, ניצבים בפני שר־בטחון כיצחק רבין, המעוניין לבודד לטיפולו קומץ נבחר של סוגיות בכירות, נושאי לבנון, תקציב, "לביא", שוב לבנון. השטחים יכולים להמתין. כמו בעשרים השנים הקודמות, מאז נכנס הרמטכ"ל רבין בשערי ירושלים, הם לא יברחו.

שר־החוץ שמעון פרס הוא עתה בקישום הכן והנכבד ביותר של תושבי השטחים. גם שותף פוליטי קרוב ממנו לרבין, השר יעקב צור, אימץ רעיונות דומים להידברות וגייס להם תמיכה קיבוצית. אבל רבין מקמץ בהקצאת משאבי־הקשב האישיים שלו לעידוד תחושת מנהיגים־בכוח בשטחים, אף שהמחיר זעום, כסף קטן בערכם הנקוב של שטרות ראשי־ממשלה לשעבר. מומחים לענייני השטחים משוכנעים כי במקום שבו הפולחן עיקר, יכולה התייחסות שיטתית של שר־הבטחון הישראלי עם אישים – היום מראמאללה ומחר מעזה, בשבוע הבא משכם ובעוד חודש מחברון – לעשות נפלאות ליוקרתם של הזוכים בכבוד, בלי חשיבות לתוכן השיחות, סתמי וריקני ככל שיהיה בסגור הדלתיים. בשיגרת המגעים שבין אישי־הציבור בשטחים לבין מפקדי גזרת האזורים וראשי מינהלים, ידום הדו של השר. כוחו של מנהיג מקומי נמדד, לא אחת, בהצלחתו להגיע גבוה יותר מהר יותר. מיפגשי־התך טוסקום, עם נציגי מיגזרים כלכליים, מקצועיים [illegible] בבחירות השטחים.

התקרבות ההדרגתית למינהל־עצמי צריכה להיעשות, במקביל, בביטול מירב האיוש הישראלי של תקני קציני־המטה וב"ביחור", שמיוצי לבחירות מוגבלות.

אחות, שובי הביתה. מאות קציני המטה, עוזריהם ושמשיהם הישראלים מיותרים עד להזיק ומשווים צביון קולוניאלי למינהל המתיימר לספק מענה לצרכי התושבים. להחזקת יד ישראלית על המנופות השלטוניות, דוגמת רישום־המקרקעין, די בעשרות ספורות של פקידי הכובש בעיני הנכבש. מיומנות המקומיים הכפופים להם והתעלתה במקרים רבים על זו של אדוניהם, המשמרים רק את מינהגיה המשתוים הבטלניים של השורה. נסיונות קודמים לגזום סבך זה נכשלו מטעמי איגוד־מקצועי: הישראלים טוענים כי "באורץ" ממתינות להם מישרות דשנות פחות, אם בכלל. אחות מעיר בינונית בשפלת־החוף הוסעה שנים רצופות לבית־חולים במתנחפליטים, בליווי חמוש של ארבעה חיילים. כשאמר לה מושל האזור כי לאור שהכשירה דורות של אחיות מקומיות מוטב להפקיד בידיהן את הטיפול הרפואי במנזנה ולשחרר את הרביעייה הניצחית של חיילי־המילואים, סירבה, בטענה שהתקן שפינתה בבית־חולים ישראלי נתפס ונחסם בפניה. במשרד־הבטחון מקובל להיכנע לתביעות ועדים, אך ניהול מדיניות לאומית לפי ועד זיה. אמור לעבור מן העולם יחד עם הועד הלאומי. ניתן לשתוק את התקנים הישראליים במינהל בקביעת גג־שירות של שנים בתפקיד ולהימנע מאיוש הפנוי.

הבחירות המוגבלות צריכות לפרק את התבילה המאיימת להתחבר – חזית הסירוב והקיצונים שבאש"ף מכאן, ירדן ומתוני אש"ף מכאן. בין הנסיון הכושל להתגרות בבולטותם של אישי הערים באמצעות "אגודות הכפרים" לבין קוצר המרווק שמאיים מהר ועד להתעקשות נוסח ופר אל־מאסרי, יש עדיין מרחב־להתחולת דמוקרטיה פנימית. נדרש להזכיר שאין בעולם הערבי השלמה עם ישראל ושאין שם דמוקרטיה. אולי נדרש פחות להוות על [illegible] ישראל שלי בקשים בין־לאומיים) והן, בהקשר הפרטי, משום שהמדינה הערבית היחידה שחתמה הסכם־שלום עם ישראל היא גם המתקדמת מכולן לדמוקרטיה.

רפובליקאים אין שם. עזה אינה מצרים (אם כי רוב תושבי השטחים רואים במצרים מנהיגת העולם הערבי ומרכזו) ועוד פחות מכך היא ג'ורג'יה. ג'ימי קארטר נדהם לשמוע, לא מכבר, כי מעולם לא היו בעזה מפלגות פוליטיות. בעיניו היתה הרצועה לא חבל־שלטון עותומני־בריטי־מצרי־ישראלי, אלא מחוז־בחירה שנקלע ארעית לכיבוש. מבצע תקופת "השיקום" בדרום המגוזה, למחרת מלחמת האזרחים, עת ניסה הצפון להשליט מושלים חדשים ולדכא את האצולה הלבנה ביקרא מהעבר האחר של קו מייסון־דיקסון ובמשיחות שחורים, צולק אצל קארטר בכלימת "הדרום המוצק" על עוד מאה שנות עול לשחורים. לא זו בלבד שלא היו בעזה דמוקרטים ורפובליקאים, למד קארטר, אלא שגם העקרון של "קול לכל" – אדם אחד, קול אחד – נינף כאן עדיין מפני הכוונה שלכל ברור ונקיון.

במיסמך שהכין לקארטר כתב שגב (שהוזמן לאטלנטה עם המזרחן פרופ' עמנואל סיוון) כי בהיעדר מערכת מפלגתית ועיתונות חופשית בשטחים – לא רק עתה, אלא גם בתקופת השלטון הירדני/מצרי ולפניו – אין משמעות מעשית ל"דעת הקהל" ואין ביטוי לרצון הנובר בהידברות מדינית עם ישראל, אלא רק להישענות הנמשכת על מסורת ה"חמולה" ועל נקמת־דם, יראת־הכבוד מפני עוצמת השליט השימוש באלימות להפחיד ולפגוע. היתר להתארגנות מפלגתית בשטחים יטפח אישים, מנגנונים ומצעים שיבטאו רוב המסייר על ציר עראפאת־חוסיין ומוכן להסדר עם ישראל, לדעת שגב ומומחים אחרים. המפלגות ירחיבו את גבם של הנבחרים, יבצרו בהסכמה מקפת יותר את נכונותם להסתכן ויציבו סגן וחורש במקום כל ראש־רשות הנרצח. מגבלת־העל שתציב ישראל להתארגנות זה יורשו ליטול בה חלק – ולעמוד לבחירה לכהונות הציבוריות – רק מי שיצהיר על התנערות ממאבק אלים ועל הכרתם בכורח ההידברות.

דן חסכן. בין המומחים יש הממליצים על עריכת בחירות לרשויות המקומיות בשטחים, בהנחה שמשני תריסרי הנבחרים יימצאו חמישה שיקבינו את תמליליס (סרבנים מוכרים וקיצוניים מאלה לא ישתתפו בבחירות מלכתחילה), בעוד עשרים חבריהם ישרו מתינות וינהיגו את הגדה ואת עזה למינהל־עצמי, אולי במסגרת מועצת־נבחרים.

הרוב הגדול באוכלוסי השטחים נולד בשנות הכיבוש או עמד בהן על דעתו. אפשר שהוא כשל כבר ועדיין לשינוי תרבותו הפוליטית. אם אין רבין מעוניין בשינוי המצב או בעידכון המדיניות המזוהה עם המתאם שמואל גורן (משה ארנס, שמינה אותו, לא הסתיר אז כי הקו הנקש בידיו הוא "סיפוח עם חיוך"), לשווא יוכל לא למנוע משומרון למנות צוות של תריסים ובקיאים בעברם של השטחים ובתשתית עתידם. בימי־השפל של הרמטכ"ל רפאל איתן, ביקש רפול מאלופיו לדווח על מצוות המעשיים הטובים שבהם הצטיינו באחרונה. בהגיע תורו של שומרון, דיבר כמועמד לצל"ש־רמטכ"ל. "השבוע הסכמתי לך שלושה אנשי־מילואים", התגאה. "תפסתי בלשכת אלוף פיקוד הדרום שלושה שצוותו לשיחות־הכלשון שלי, בתידרך של חשש לדליפות בעת הפינוי מסיני. אמרתי להם שכבר אין צורך בשירותם ושחררתי אותם". יתכן שבקרוב תידרש מערכת־הצה"ל הצבאית לפרשת ציונות: רפול השתוללות קציני בטחון השרה, אך בינתיים יכול שומרון למשוך מקופת דן חסכן את אנשי־המילואים האם ולגייס במקומם שניים־שלושה מומחים להנהיית סיוט פעילות פוליטית בשטחים. שגב, סיוון והרב־הבטחון של הסכם קמפ דייוויד, שופט בית־המשפט העליון אהרן ברק, הם השמות המתבקשים.

במירוץ לוועידה הבין־לאומית/חגי אשד

להיות בפנים או להיות בחוץ

הסובייטים והאמריקאים, הירדנים, הסורים ואפילו אש"ף, כולם מדברים על שלום. מוטב שנהיה שותפים בכל שלבי המגעים. הרי מדובר על שלום אתנו

השבוע התברר שאין שום גורם בעולם שאינו דוגל בשלום. כולם אוהבי שלום ורודפי שלום. לפי תנאיהם הם, כמובן, ולא לפי תנאי ידידיהם ואויביהם. אפילו המועצה הלאומית של אש"ף דיברה השבוע על תנאי השלום שלה. הם בעד ביצוע החלטת או"ם 181, שפירושה החלטת החלוקה משנת 1947, הקוראת להקמת מדינה יהודית בגבולות מפת החלוקה. כלומר, לא סתם חיסול וגמרנו. הם גם בעד ועידה בין־לאומית שתכפה על ישראל לקבל את תנאי השלום החדשים של אש"ף. אם גבולות 1967 זכו מפיו של אבא אבן לכינוי „גבולות אושוויץ", על אחת כמה וכמה „גבולות 1947", שהם כמובן מרשם לחיסול ישראל „באמצעי שלום". אבל במקום לקרוא לחיסול ישראל בשמו הם קוראים לו ועידת שלום בין־לאומית, שתכפה על ישראל קיום החלטת או"ם על החלוקה שמשמעותה נסיגה לגבולות החיסול. באלג'יר ראינו להקות זאבים שמוכנים להתחפש גם לכבשים, אם זהו צו האופנה. אם זה מה שהסובייטים – משענתם הבין־לאומית היחידה של פלגי אש"ף – דורשים מהם: להתחפש לכבשים.

למה הסובייטים דורשים מהם את הדרישה הזאת? שאלה מעניינת. בתשובה עליה תלויים סיכויי השלום. צריך להעמיד אותה למבחן. להטיל עליהם את נטל התשובה. לא עלינו. למה טורחים הסובייטים ב„איחוד השורות" באש"ף, שפירושו הקצנה של „המתונים" באש"ף, כביכול או לא כביכול, והקטנת הסיכויים להידברות עם ישראל לפי תנאיה? ולמה הסובייטיים מנסים לפייס בין כל פלגי אש"ף, לבין נשיא סוריה חאפז אסד? אולי הסובייטים רוצים להוליך את כולם אל ועידת שלום עם ישראל, לפי תנאיהם של הסובייטים, שאינם קבילים עלינו ועל האמריקאים ואז היא לא תהיה. ואולי מתרוצצים עדיין בצמרת הסובייטית שני קווים סותרים זה לעומת זה בטרם הכרעה קו המלחמתיות האנטי־ישראלית התומכת ב„חזית הסירוב" הערבית והפלשתינית, לעומת הקו החדש־הדגול בהרפיית המתיחות בעולם כולו, וממילא גם בהידברות של שלום עם ישראל?

בינתיים אלה ואלה מדברים על שלום, כאמור. זה לא באופנה היום לא לדבר על שלום. בראש סדר היום הבין־לאומי עומד עכשיו המאבק על השלום ועל תנאיו. זה מאבק רציני מאד. זו לא רק התחרות על פרס התחפושת הטובה ביותר. מי מצליח יותר להתחפש לכבש ומי לזאב. המאבק על תנאי השלום הוא מאבק רציני וחורץ גורלות. הוא מתחיל בשתי מעצמות־העל ומגיע עד לגורמים האזוריים השונים. גם אלינו. הוא מתחיל בכך שכל אדם בר־דעת מבין שמלחמה גרעינית ממש עלולה להביא לאבדון ולחיסול המין האנושי. ומירוץ החימוש כשלעצמו, גם בלי מלחמה, עלול להתיש את כל הצדדים ובעיקר את מעצמות העל. הוא יביא אותן להתמוטטות ושקיעה מבפנים גם בלי מלחמה. קודם כל את הסובייטים, שהם חלשים פי כמה מבחינה כלכלית, אבל גם את האמריקאים, שהגירעון במאזן התשלומים שלהם הולך וגדל, והם מסתבכים במלחמת סחר עם היפאנים ובקרוב גם עם האירופים.

עובדה היא שכולם נאלצים לחפש דרך להקטנת הנטל של מירוץ החימוש, להרפיית המתיחות ולהקהיית העוקץ של נקודות החיכוך העלולות לגרום לתבערת מלחמה. זה צו השעה הבין־לאומי – דבר אלי שלום. התחיל בכך גורבאצ'וב. הוא לא יוכל לעשות צחוק מעצמו ומדבריו לאורך זמן. אם יתברר שהוא לא מתכוון ברצינות למה שהוא אומר, או שאינו מסוגל לפרוע את שטרות התקווה וההבטחה הגדולה שהוא מפזר עכשיו לכל עבר – גם לעברנו – הוא יעוף, ביחד עם שטרותיו.

מדינת ישראל בוודאי שצריכה לדבר שלום אל עצמה ואל זולתה. להעמיד אותו ואת תנאיו ההכרחיים בראש מעייניה, להצטרף אל כל אלה שמעמידים אותו בראש סדר היום הבין־לאומי. קודם כל מכיוון שהיא נושאת בנטל המלחמה כל הזמן – נטל כלכלי בלתי־נסבל כמעט ונטל של הקזת דם בלתי־פוסקת. העם והנוער זכאים להיות משוכנעים שממשלתם עושה את כל המאמצים להקל על הנטל הזה ולהביא להפסקתו אם אפשר. ושנית, כדי להיות שותפה להידברות העולמית על תנאיו ההכרחיים של השלום הזה. לא להיות בחוץ כאשר תתחיל ההידברות על השלום גם במזרח התיכון וגם על האטת מירוץ החימוש והקהיית מוקדי המתיחות. למה לנו שהאמריקאים ידברו עם הסובייטים עלינו בלעדינו? מוטב שגם אלה וגם אלה ידברו איתנו על תנאינו לשלום, כי בלעדינו הוא לא ייכון. מדובר על שלום איתנו.

טועים אלה שמשליכים את יהבם על שלום כפוי במזרח־התיכון. מי יכפה אותו על מי? הסובייטים לא ישלחו צבא למדינות ערב, כמו לאפגניסטן, למשל. הם מוגבלים גם ביכולתם ללחוץ ולאיים על הסורים. הללו יכולים לפנות לעזרת המערב. אמנם, לא למלחמה, אלא להידברות על שלום. ואין להניח שהסובייטים ינסו להתחרות עם המערב על־ידי הגברת המתיחות המלחמתית באיזור. אם כך הם יעשו, הם יפעלו בניגוד לאינטרס העיקרי שלהם בהרפיית המתיחות ובהאטת מירוץ החימוש בעולם ובשכנוע דעת־הקהל המערבית וממשלות המערב שזו כוונתם.

הסובייטים יודעים שאין בכוחם לכפות את תנאיהם על הערבים ושגם האמריקאים לא ירצו ולא יוכלו לכפות באורח חד־צדדי תנאי שלום רק על ישראל, שיהיו מסוכנים לבטחון ישראל. משום שהדבר יוליך למלחמה במקום לשלום. מי שמתפלל לשלום של כפיה על־ידי המעצמות, אינו מעודכן בתנאים הבין־לאומיים הנוכחיים. גם לשתי מעצמות־העל אין מנוס מללכת בדרך הקשה והארוכה של הידברות, משא־ומתן ושכנוע. כפייה לא תועיל. היא לא תחזיק מעמד ותגרום להגברת המתיחות במזרח־התיכון במקום להרפייתה. אין מנוס לכולם מלדבר שלום ולהיאבק ברצינות על תנאיו. לנקוט יוזמות שלום ולא להיגרר אחריהן. זה צו השעה. זה צו הרגע.

עלינו להדגיש את נכונותנו לשלום ולהציע הצעות מפורטות איך להתקדם לקראתו, כדי שההצעה שלנו תעמוד בראש סדר היום של המאמצים לקידום השלום ולא הצעות אחרות, עוינות ומסוכנות לנו. עלינו לקיים בידינו את יוזמת השלום, בלי להרפות ממנה ולהיאבק למען קבלת תנאינו ההכרחיים לקידום השלום. כך יכולים אנו להעמיד את כל יתר הגורמים למבחן של כוונותיהם האמיתיות, מבלי להינזק.

לא אנחנו עומדים עכשיו במבחן השלום. עומדים בכך הירדנים והסובייטים וגם האמריקאים.

המלך חוסיין חזר והבטיח בצורות שונות, לבני שיח שונים, גם לאחרונה, כי הוא מוכן ומזומן למשא ומתן ישיר עם ישראל, שייפתח בוועידה בין־לאומית, לפי מתכונת די דומה לוועידת ז'נווה משנת 1973. הוועידה תתפצל מייד לוועדות־משנה גיאוגרפיות שיהיו מבוססות על העיקרון של משא ומתן ישיר בין ישראל לבין משלחת ירדנית, שתכלול גם ייצוג פלשתיני. אחרי אלג'יר ברור לכל שזה לא יהיה ייצוג אש"ף. הוסכם במפורש שהוועידה הזאת לא תכפה החלטות ולא תוכל לבטל החלטות שיתקבלו בוועדות המשנה.

טועים אלה שמשליכים את יהבם על שלום כפוי במזרח־התיכון. גם לשתי מעצמות־העל אין מנוס מללכת בדרך הקשה והארוכה של הידברות ושכנוע

משא־ומתן כזה יהיה בהכרח ממושך ויתנהל בכמה שלבים. לאחר שהוועידה תתחיל לא יהיה לסובייטים אינטרס לפוצץ אותה, על־ידי הפרת תנאי הפתיחה המוסכמים. מה הם ירוויחו מפיצוץ כזה? עצם הזמנתם לוועידה כיושבי־ראש שווים לאמריקאים מעניק להם בונוס כפול ומכופל – מעמד שווה לארצות הברית באיזור, שאין להם עכשיו. הכרה בהם כגורם מתון המסייע להפגת המתיחות ולקידום השלום. את הבונוסים הללו הם יאבדו אם יפוצצו את הוועידה ואם היא תתפזר בלי שום החלטות. כל באי עולם יראו שהם זאבים שהתחפשו לכבשים, או שהדוב הרוסי, אם להחליף את המשל, נשאר דוב. המטרה הסובייטית של צמצום מירוץ החימוש והאטת "מלחמת הכוכבים" תתרחק מהם במקום להתקרב.

המלך חוסיין ירוויח הכרה בין־לאומית בו כנציג העם הפלשתינאי, לא פחות מאש"ף, ואולי גם יותר ממנו. עצם השתתפותו בוועידה כזאת יהיה איתות לתושבי השטחים שגורלם תלוי במלך חוסיין ובתוצאות שהוא ישיג בוועידה הבין־לאומית. הסורים ירוויחו מן הפגיעה באש"ף וביומרתו להיות הנציג הבלעדי של העם הפלשתיני. הסורים חושבים שהם המייצגים האמיתיים של העם הפלשתיני שאיננו אלא חלק מסוריה. הם מתכוונים לזה ברצינות ובסבלנות היסטורית בלי לוותר על השאיפה הלאומית הזאת. לדידם של הסורים – החלשת אש"ף על־ידי ירדן היא מטרת־ביניים רצויה בהחלט.

הסורים ירצו להבטיח שהסובייטים לא יזנחו אותם ואת תביעותיהם בוועידה בין־לאומית ושיהיה ברור שמקומם צריך להיות מובטח בשלבים הבאים, כאשר הסורים ירצו להצטרף לדיונים. הסובייטים ינסו, כנראה, לפשר בין הנשיא אסד לבין יאסר עראפאת והם יצטרכו להחליט בינם לבין עצמם, בצורה שתהיה ברורה לכל באי עולם – מה מטרת הפישור הזה. הסובייטים יצטרכו להחליט מה הם רוצים באמת – לסייע בקידום הסדרים של שלום שישראל יכולה לחיות עם תנאיו, או לגרום להמשך המתיחות המלחמתית האנטי־ישראלית באיזור.

האמריקאים מחזיקים בינתיים בידיהם את המפתח להזמנת הסובייטים לוועידה בין־לאומית לשלום במזרח־התיכון. אם וכאשר יסכימו הישראלים והירדנים על תנאי הוועידה, יוכלו האמריקאים לשאת ולתת עם הסובייטים ולהבטיח את הסכמתם לתנאים אלה. זה מה שצפוי בשבועות ובחודשים הקרובים לקראת ועידת הפיסגה האמריקאית־סובייטית. כדאי לישראל להיות שותפה למשא־ומתן הזה בכל שלביו ולהיות בפנים ולא בחוץ. זו ההכרעה שתצטרך לקבל ממשלת ישראל במוקדם או במאוחר – האם להיות בפנים או בחוץ. האם המשא־ומתן עלינו יתנהל בלעדינו או בהשתתפותנו. האם ניראה בעיני כל כמפריעים להרפיית המתיחות בעולם ולקידום השלום באיזור בגלל התעקשות טפשית ובלתי־מובנת, או שניראה כמי שרוצים ומסייעים להשגת שתי המטרות הללו, שהן חיוניות גם לנו.

מחיר החולשה/דני רובינשטיין

כמעט מהפכה

התפתחות מדינית אפשרית יכולה לשנות את מעמדה של ישראל באופן קיצוני לאחר שלטון ממושך של 20 שנה בשטחים שנכבשו

כאשר התגוששות חריפה מפנה את מקומה להידברויות, להבנה ולפשרות בין המעצמות, ישראל יכולה להיהפך למצרך שסוחרים בו. במסגרת ההבנה ארה"ב – ברה"מ למה שוושינגטון ומוסקבה לא יסכימו, למשל, על מתכונת רצויה להן של ועידה בין־לאומית, או על הסדר בגולן

ב־1967. אין צורך לתאר בפרטים את התלות הישראלית – המוחלטת 'כמעט' – בארצות הברית שנוצרה במהלך השנים הללו. הדברים ידועים. התפטרות אל"מ אביאם סלע נוכח תביעות האמריקאיות היא אילוסטרציה בלבד לאופי היחסים שהתפתחו בינינו ובין המעצמה שהיא בעלת הברית הגדולה שלנו.

קיימים ניתוחים וקיימים הסברים רחבי ממדים מדוע נחלצה ארצות הברית להגן ולסייע למדינת ישראל בצורה כה מאסיבית וכה חד־משמעית במשך השנים הללו, כפי שהנשיא סאדאת אמר, בשעת רוגז, שאין הוא יודע מי מכתיב מדיניות למי, ארה"ב לישראל או ישראל לארה"ב. אחד ההסברים המקובלים הוא בניין כוח פוליטי יהודי רב עוצמה בוושינגטון שהשתלב היטב באינטרסים אמריקאיים גלובאליים והכתיב את הקשר האמיץ ובגבול הפרופורציה בין ישראל הקטנה וארה"ב הגדולה. מצב זה משתנה עתה במהירות.

די בהיכרות שטחית של המערכת הפנים־אמריקאית כדי לראות שהלובי היהודי־ישראלי ועימו יוקרתה, מעמדה וחשיבותה של ישראל בוושינגטון שוקעים והולכים. כוחם האלקטורלי של יהודי ארה"ב שמסיבות שונות הגיע לשיאים בשנים האחרונות עד שהיה כמעט לאגדה, כבר איננו מה שהיה פעם. במקומו עולה תדמיתן של קבוצות אתניות שונות שצוברות כוח. השחורים, דוברי הספרדית ויוצאי המזרח הרחוק, הם החשובים שבכוחות אלו. אם ניקח את השחורים לדוגמא, הרי מעמדו הפוליטי של ג'סי ג'קסון שהיה כמעט בדיחה באמריקה שלפני 3 שנים הוא פחות בדיחה היום. גם המדיניות האמריקאית הנוכחית המגלה נוקשות כלפי דרום־אפריקה לא באה משום שאת האמריקאים תקפו לפתע רגשי מוסר ונקיפות מצפון לגבי מדיניות האפרטהייד. מה שמטריד את המערכת הפוליטית האמריקאית היא התגבשות הפוטנציאל האלקטורלי השחור ורק בגינו הם שהביאו לשינוי המדיניות בוושינגטון. אין צורך לתאר כיצד מדיניות זו גורמת לנו עתה נזק עצום ומשתקת כמעט את התעשיה הבטחונית הישראלית.

וזוהי דוגמא בלבד לכך שההשפעה הישראלית והלובי היהודי מפנים את מקומם לכוחות אחרים. דוגמאות נוספות הן פרשת הנשק לאיראן ופרשת פולארד ואין כוונתי לאירועים עצמם אלא לשימוש הנרחב שעושים בהם גורמים אנטי־ישראלים בוושינגטון. ראו כיצד הצליחו בעלי אינטרסים שונים בתוך ארה"ב להכפיש את ישראל ולהשפיל אותה בשתי הפרשות הללו. לפני שלוש שנים ולפני עשר שנים לא היו יכולים גורמים שונים בממשל ובמערכת הפוליטית האמריקאית להתלבש כל כך בקלות על סיפורים כמו הנשק לאיראן ופולארד ולהפוך אותם לכלים לניגוח מדינת ישראל. היו אצלנו שבאו בטענות אל ממשלת ישראל מדוע נגררה לטעויות כאלה, אבל האמת היא שהטעויות – בין אם היו גדולות או קטנות או שלא היו בכלל – אינן כל כך חשובות. מה שחשוב הוא שכל מיני כוחות שאינם אוהדים לנו באמריקה הצליחו בפרשות אלה להכות בחוזקה את אותם הכוחות האוהדים לנו.

אפשר להביא דוגמא תאורטית לפרשה שיכולה להתרחש, בצורה דומה, בוושינגטון. נניח שמישהו שם יחליט שזה הזמן לקצץ בתקציבים האמריקאיים הגדולים הזורמים לישראל. לפתע פתאום יחפשו באמריקה כל מיני טריקים שמדינת ישראל עושה בכספים אמריקאיים. שמשקיעים אותם, למשל, מעבר לקו הירוק, שזה מנוגד לתנאי הסיוע, שהממשלה הישראלית משתמשת בכספי הסוכנות להתנחלויות שלא כדין, ומי יודע מה עוד.

כוונת דברים אלה לומר שחשיבות הפרשות האחרונות בהיותן ביטוי להחלשות מעמדה של ישראל בוושינגטון והן תוצאה של חולשה זו. גורמים אמריקאיים אדירי כוח שניסו בעבר להביא למכירת נשק למדינות ערב, למשל, לא יכלו להתמודד מול הלובי היהודי־ישראלי בוושינגטון שעוצמתו בבתי המחוקקים האמריקאיים עוררה התפעלות וחרדה כאחת. והנה היום אי־אפשר להתעלם מסימני בקיעים בעוצמה זו. מה גם שהם מלווים ב"תקריות" לא נעימות כמו שמות היהודים המופיעים בהבלטה מביכה בסקנדלים של הבורסה בניו־יורק. הם מלווים במאמרים שקשה לשאת כמו של הסופר גור וידאל שעורר דיכאון של ממש אצל כמה מכרים אמריקאים שלי שאמרו כי רגשות האשם והמחוייבות המוסרית ליהודים בגלל השואה אינם מקובלים יותר באמריקה. הערה בעלת גוון ציני מאוד לא נוח.

ואם לא די בכך הרי שהחולשה הישראלית במערכת הפנים־אמריקאית מלווה הפעם – במקרה או שלא במקרה – גם במערכת מדינית גלובאלית אמריקאית שאיננה לטובת המדיניות הרשמית של ישראל. מכמה בחינות ההחרפה ביחסים בין ארה"ב לברה"מ פעלה לטובת ישראל. כבעלי ברית יציבים ונאמנים עד תום יכולנו אנחנו, הישראלים, להיות אבן־פינה לאינטרסים האמריקאיים באזור. אבל כאשר ההתגוששות החריפה מפנה את מקומה להידברויות, להבנה ולפשרות בין המעצמות, אנחנו יכולים בקלות להפוך למצרך שסוחרים בו. וכבר היו דברים. בשלהי מלחמת יום הכיפורים כאשר המתיחות הבין־גושית הגיעה לשיאים עד כדי כוננות בהקשר של מלחמה אטומית, טס הנרי קיסינג'ר למוסקווה, הגיע תוך שעות להסדר שמנע מצה"ל נצחון מלא והביא לשרשרת ההחלטות (338) וההסדרים שעל פיהם נסוגונו. זוהי מתכונת מצומצמת של הסדרים רחבים יותר שיכולים להתרחש בעתיד הקרוב. כשם שראשי הממשל בוושינגטון יכולים להתפשר עם הסובייטים על היתר ליציאת יהודים הם יכולים להתפשר גם על ועידה בינלאומית במתכונת שהם רוצים – ולא אנחנו – או על רמת הגולן בהסדר חלקי עם סוריה ובדומה. הכל במסגרת הבנה והתקרבות בין כולם לכולם. אין זה מקרה שההפשרה המעטה ביחסים שלנו עם הגוש הסובייטי מלווה בימים אלה ממש בידיעות על התקרבות מקבילה ביחסים בין ארה"ב וסוריה שמסיבות שונות עצרה את התעצמות כוחה הצבאי שאיים עלינו עד לפני זמן קצר במלחמה קרובה.

כל אלה הם הרהורים על כמעט־מהפכה שתיתכן במערך הכוחות הפוליטיים שאיפשר עד כה את אחיזתנו החזקה בגדה המערבית, בעזה וברמת הגולן. אני זוכר לפני 20 שנה – מיד לאחר מלחמת ששת הימים – ויכוח בבית פרטי בו השתתף פנחס רוזן שהיה שנים רבות שר המשפטים. רוזן העריך שנישאר בשטחים המוחזקים שלושה חודשים. האחרים ביטלו את דבריו ואמרו השתגעת? זו הגזמה רבתי. רבים חיו אז את הנסיון של המלחמה הקודמת, מבצע סיני ב־1956, והעריכו את ההתפתחות בהתאם למשך הזמן שנדרש אז למעצמות להגיע להסכם ביניהן. אי אפשר, כמובן, לעשות אנלוגיה בין אולטימטום המעצמות של אז ובין המצב היום. אבל גם הישראלים הגאים ביותר יודעים שאלמלא הסיוע והגיבוי האמריקאי החזק, הרחב והממושך, המצב בשטחים היה שונה כיום לחלוטין.

יש סימנים לא מעטים שאחרי ציון 20 שנות השלטון בשטחים יכולה לבוא תקופה שונה, אחרת לגמרי.

קרל לינאס, בחזרה אל זירת הרצח/מרים פוקס, ניו־יורק

ידה הארוכה של ההיסטוריה

קרל לינאס, מפקדו של מחנה ריכוז באסטוניה, הגיע ביום רביעי לברה"מ והוא צפוי למצוא שם את מותו מול כיתת־יורים. שדולה רבת עוצמה שארגנו אנשי ציבור ידועים הצליחה במשך שש שנים לעכב את גירושו מארה"ב

ביום שני בשעות בין הערביים הובא קרל לינאס לשדה התעופה קנדי בניו־יורק. חליפה אפורה, סודר כחול, ופנים שמסתתרות בתוך זקן עבות ולבן, משקפיים וכובע. מתחת למעיל הגשם היה אפשר להבחין באזיקים. סוכני משרד ההגירה ליוו אותו למטוס חברת התעופה הצ'כוסלובקית אשר ינחת בפראג – ומשם לברית־המועצות. גם שעה שהמטוס נע לאטו על מסלול ההמראה, ניסתה בתו אנו להשיג דחיה נוספת של ביצוע גזר־הדין. בבוקר יום ב' ציווה בית־המשפט העליון בוושינגטון, ברוב של שישה קולות כנגד שלושה, על גירושו של לינאס מגבולות ארה"ב ללא דיחוי. בשעה שמונה דחה בית־המשפט את עתירתה של אנו לינאס ושש דקות אחר־כך המריא המטוס לפראג. בזאת הסתיים הפרק האמריקאי בדרמה שנמשכה שש שנים רצופות.

קרל לינאס, בן 67, יליד אסטוניה, מצא מקלט בארה"ב בשנת 1951.

אסטוניה, כליטא ולטוויה – הארצות הבאלטיות – זכו בעצמאות במלחמת העולם הראשונה. עד אז היו פלכים תחת שלטונו של הצאר הרוסי. אך הפרק העצמאי בתולדותיהן לא ארך זמן רב. ב־1940 סופחו הארצות הבלטיות לברית־המועצות, וכשנה לאחר סיפוחן, ביוני 1941, פלשו צבאות היטלר לברית־המועצות, והעניקו להן אוטונומיה יחסית. רבים מבני הארצות הבלטיות ראו בצבא היטלר צבא משחרר, ושיתפו עמו פעולה. זהו גם המקרה של קרל לינאס.

בשנת 1944, כשהצבא הרוסי צעד לעבר הארצות הבלטיות כדי לשחרר אותן מהכיבוש הגרמני, נמלטו עשרות אלפים מפני הצבא האדום הקרב. בין הנמלטים היו משתפי פעולה עם הנאצים אך גם אנשים חפים מפשע. הפליטים נהרו לגרמניה, שם שוכנו במחנות פליטים מיוחדים. רבים מהם מצאו גם מקלט בארה"ב. קארל לינאס היה ביניהם.

ב־1951 קיבל לינאס אשרת הגירה מגרמניה לארה"ב, על סמך הטענה שהוא מחוסר מולדת. בחקירה שגרתית של משרד ההגירה האמריקאי סיפר לינאס שבתקופת מלחמת העולם השניה, בין השנים 1940–1943, הוא היה סטודנט. עדות זו זיכתה את לינאס בשנת 1959 באזרחות אמריקאית ומאז חי עם משפחתו בעיירה גרינסאון במדינת ניו־יורק, שם עבד כמודד קרקעות.

ב־1979 הקים משרד המשפטים האמריקאי את המשרד לחקירות מיוחדות, שתפקידו לאתר ולגרום לגירושם של פושעי מלחמה נאצים שהצליחו להסתנן לארה"ב. צוות המשרד כולל חמישה־עשר עורכי־דין, שמונה היסטוריונים, מומחה לשפה הגרמנית ושני חוקרים. בראשם עומד ניל שאר, עורך־דין נמרץ בן 39. במשך שמונה שנות קיומו של משרד זה נחשפו, הועמדו לדין וגורשו, בעוון כניסה במרמה לגבולות ארה"ב, 22 פושעים נאצים. בימים אלה דנים בתי־המשפט האמריקאיים ב־30 מקרים דומים ומתנהלת חקירה בעברם של 500 מהגרים. ההצלחה הבולטת ביותר של המשרד לחקירות מיוחדות היתה הסגרתו לישראל של ג'ון דמיאניוק, פועל לשעבר במפעל מכוניות בקליבלנד.

החוק האמריקאי אינו מאפשר לשפוט בארה"ב פושעי מלחמה אשר ביצעו פשעים מחוץ לגבולותיה. האפשרות היחידה העומדת בפני ממשלת ארה"ב היא העמדתם לדין בעוון הונאת שלטונות ההגירה וכניסה במרמה לגבולות ארה"ב, לא לפני שהוכח כי שיתפו פעולה מרצונם עם הנאצים. הרשעתם בדין מאפשרת לשלול מהפושעים את אזרחותם האמריקאית ולגרשם אל מחוץ לגבולות המדינה. עד עתה הצליח המשרד להוכיח את האשמות שהועלו כנגד כל הנחקרים, ואלה נשפטו וגורשו. המקרה של קרל לינאס קלקל כמעט את השורה.

קרל לינאס היה אחד החשודים הראשונים שמעשיהם בזמן המלחמה נחקרו על־ידי חוקרי המשרד. החקירה נמשכה שנתיים, עד שב־1981 הובא לינאס לבית־המשפט בלונג־איילנד, שם נמצא אשם על שהסתיר את עברו הנאצי. במשפטו התברר שלינאס היה מפקד מחנה הריכוז בעיר טארטו שבאסטוניה. עדי ראיה

קרל לינאס. "פנמה הסכימה להעניק לו מקלט מטעמים הומניטריים"

סיפרו שלינאס הופקד על העברתם של אסירים יהודים, גברים, נשים וטף, לשוחות הגנה נגד טנקים, אשר הפכו לקבר המוני כשומרי המחנה פתחו באש והרגו את כולם. עוד התברר מהעדויות שבטארטו נטבחו לא פחות מ־12,000 אסירים, רובם יהודים.

ערב מלחמת העולם היו באסטוניה רק 5000 יהודים (מתוך אוכלוסיה של מיליון אסטונים): כשפלשו הנאצים הצליחו 3000 מיהודי אסטוניה להימלט לברית־המועצות עם הצבא האדום הנסוג. רבים מאלה שנותרו שם נרצחו. ב־1943 הקימו שם הגרמנים כמה מחנות ריכוז, אליהם נשלחו גם יהודים מאזורים אחרים. קרל לינאס היה מפקדו של אחד מהם, מחנה טארטו.

בית־המשפט שלל מלינאס את אזרחותו וגזר על גירושו מארה"ב. משפחתו ופרקליטו, אשר שימש בעבר כתובע הכללי האמריקאי, רמזי קלארק, לא ויתרו. בתמיכת ארגונים של יוצאי הארצות הבלטיות ערערו בבית־הדין לערעורים. ב־1986 קבע בית־הדין ש"מעשיו של לינאס כמפקד מחנה ריכוז מהווים עלבון לכל חברה תרבותית", ויש לגרשו מארה"ב. רק ברית־המועצות, שסיפחה את אסטוניה, נתנה את הסכמתה לקבל את הפושע הנאצי. ב־1962 הואשם לינאס בברה"מ בביצוע פשעי מלחמה ובשיתוף פעולה עם הנאצים, ובהעדרו, הורשע ונגזר עליו גזר־דין מוות שיבוצע על־ידי כיתת־יורים.

משפחתו ופרקליטו, בתמיכתם של אישי ציבור, ביניהם פאטריק ביוקאנן, עוזרו לשעבר של הנשיא רייגן לענייני תקשורת, וויליאם באקלי, סופר ופובליציסט ידוע ופקידים במשרד המשפטים האמריקאי, פנו לבית־המשפט העליון בוושינגטון וביקשו למנוע את גירושו של לינאס לברה"מ. המשפט, שנערך שם בהעדרו של לינאס, לא היה, לטענתם, משפט צדק. כהוכחה לטענה זו הביאו המערערים ידיעה שהתפרסמה בשבועון רוסי לעניני משפט אשר מסרה את גזר־הדין כשבוע לפני תחילתו של המשפט עצמו. עוד טענו תומכיו של לינאס, שאין לסמוך על מהימנות העדויות על מעשיו של לינאס בעת המלחמה שכן גבו אותן הרוסים, שמהימנות הממסד המשפטי שלהם מפוקפקת. התומכים טענו כי גירושו של לינאס לברית־המועצות כמוה כחריצת דין מוות ללא משפט הוגן. מרי־אן ריקאן, סגנית־הנשיא של הארגון "הקואליציה לצדק קונסטיטוציוני", אמרה כי "מתוך ידיעתינו על משפטי הראווה הרוסיים יהיה זה מעשה מגונה מצד ארה"ב להסגיר לשם כל אדם, מסיבה כלשהי. גירושו של לינאס אכן נדחה במשך שש שנים בהצלחה רבה.

בשבוע שעבר נראה שמשפחתו ופרקליטו עומדים בפני הצלחה נוספת. שלטונות פנמה הסכימו לבקשת בתו, לתת ללינאס מקלט "מטעמים הומניטריים", כדברי הפנמים. התובע הכללי האמריקאי אדווין מיז הסכים להגלותו לפנמה, ולרגע נדמה שעונשו של לינאס יהיה בילוי שארית ימיו במקלט הטרופי אליו נמלט גם השאה הפרסי. מבקריו של מיז טענו נגדו שאמונו בפושעי המלחמה הנאצים גדול מאמונו ברוסים. אך החלטתו של מיז נודעה לאנשי הקונגרס היהודי העולמי, ונציגיו אצו להיפגש עם שגריר פנמה בארה"ב. למחרת חזרה בה פנמה מהסכמתה לתת מקלט ללינאס.

ארבעה ימים לאחר מכן, ביום שני בבוקר, קבע בית־המשפט העליון בארה"ב שאין לדחות יותר את גירושו של לינאס. בשדה התעופה צעק לינאס לעתונאים, "אמרו לאנשים, שמתבצעת כאן חטיפה ורצח". אלי רוזנבאום, היועץ הכללי לקונגרס היהודי העולמי, אמר: "הוקל לנו בראותנו שהבטחתו של הנשיא רוזוולט, מאוקטובר 1943 – שפושעי מלחמה נאצים יירדפו עד קץ הדורות – אכן התקיימה היום וידה הארוכה של ההיסטוריה אכן השיגה את קרל לינאס".

קרל לינאס הגיע לאסטוניה מולדתו ביום רביעי בלילה. דובר משרד החוץ הרוסי מסר שהפושע הנאצי יוכל לערער על גזר־הדין שניתן בהעדרו, אם המשפט נערך בבית־דין צבאי ולא זכה לאישור של בית־המשפט העליון. הדובר לא מסר איזה בית־משפט דן את לינאס למוות, אך סוכנות "טאס" מסרה שלינאס יוכל לבקש חנינה מהסובייט העליון.

איפה הם ואיפה אנחנו / יוסי מלמן

האתוס הסקנדינווי הגווע

אוסלו: גינונים מתרבות אחרת

"מה תשתו?" שאל אותנו תורוואלד סטולטנברג, ולהשתאותנו הרבה ניגש אל המקרר בטבעיות של מי שמורגל בכך והגיש לשולחננו בקבוקי סודה. אחר־כך המליץ על סוכריות־מציצה, פנה לארון אחר והביא צלחת מלאה בהן. ישבנו חבורה של עיתונאים מישראל בלשכתו של שר החוץ החדש של נורבגיה, ואילולא היתה הקלישאה שחוקה כל כך אפשר היה לכתוב שהיינו אם לא כחולמים לפחות כלא מאמינים. אנחנו – המורגלים שלא רק שרים בישראל אלא גם פקידים זוטרים טורחים – כסמל לסטאטוס ולשררה – להקיף עצמם בסבכה צפופה של מזכירות, עוזרים, דוברים, נהגים. שסוללות של טלפונים להצגים ניצבים על שולחנם, וזמזמים, אינטרקומים ועוזרים שמתניהם עטורות בביפרים מסתובבים סביבם, שלא לדבר על שומרי ראש – אנחנו לא יכולנו שלא להזין עינינו בפלא שלפנינו. לא רק שהשר בכבודו ובעצמו טורח להגיש כיבוד לשולחננו אלא שהדבר נראה בעיניו כחלק מסדרי בראשית.

אחר־כך, כשביקשנו להמציא לנו מסמך מסוים, לא זימזם השר בטלפון למזכירתו, כפי שאפשר היה לצפות מפקידים בירושלים, אלא ירד בעצמו קומה, גחן למגירה המתאימה והביא לנו את הנייר שביקשנו. על־פי נורמות השלטון בישראל זהו מעשה שלא ייעשה. משהתרגלנו לביטוייה של תרבות השלטון הסקנדינווית, שיש בהם ניחוח של צניעות והבנה שתפקידו של המנהל והממשל הוא לשרת את הציבור תוך הסתפקות במועט, חדלנו להתפעל ולהשוות. הבנו שפשוט אין כל בסיס או מכנה משותף להשוואה. יעקב צור, השר לקליטת עליה, אמר לי שבמהלך הביקור בשוודיה התמלא קינאה עזה. וזאת עוררה אצלו זכרונות וגעגועים לישראל של פעם. אולי. דבר אחד ברור: בעניין זה ההבדל כיום בין ישראל למדינות סקנדינוויה הוא כמו ההבדל בין חושך לאור.

בכל בירה שאליה הגענו – שטוקהולם, הלסינקי וקופנהגן – סיפרו לנו שרים וסגניהם באופן הטבעי ביותר כי אין להם מכוניות שרד. חד וחלק. בפינלנד זכאים ארבעה או חמישה נבחרי ציבור בלבד למכונית שרד מטעם הממשלה: הנשיא, ראש הממשלה, הרמטכ"ל, שר הבטחון ושר הפנים, המקבל מכונית מן המשטרה. וגם אז נועדו אותם כלי הרכב לשמש אותם לצורכי עבודתם בלבד. לא לנסיעות פרטיות. קל וחומר, הסעות של בני המשפחה. זה פשוט טאבו, הס מלהזכיר. שאר השרים והפקידים הבכירים משתמשים בכלי הרכב של המשרד העומדים לרשותם בהתאם לסדרי העדיפות של עבודתם. אולף פאלמה, ראש ממשלת שוודיה, נהג במשך שנים רבות – בלי שהדבר יפריע לו – במכונית ישנה. ואילו שר־בטחון של אחת ממדינות האזור הרשה לעצמו, בלי להתבייש, לבקש טרמפ משר הבטחון של ישראל כשרצה לחזור לביתו. היה זה בסיומה של ארוחת ערב שבה אירח שר הבטחון את עמיתו הישראלי. "לי אין מכונית. ואילו לרשותך", הסביר המארח הסקנדינווי "בהיותך אורח הממשלה וגם משיקולי בטחון, עומדת מכונית משרדי".

בהשקפה שניה, אפשר שגינונים כאלה יכולים לאמץ רק מדינות עשירות כמו בסקנדינוויה, שמשטרן נחשב לפרוגרסיבי ביותר בעולם, ונהנות מרמת חיים גבוהה.

שטוקהולם: מה החליף את ההערצה

עצוב וגם מתסכל לפגוש פוליטיקאים צעירים, חדורי אידיאלים, מבריקים, שאוהבים את ישראל ויחד עם זאת כואבים את כאב התדרדרותה. עצוב כי אהבתם היא אמיתית, והרדתם וכאבם הם כנים. "אנו הרי ידידים שלכם", אמר לנו פייר שחורי, סגן שר־החוץ של שוודיה. שחורי, אדם כבן 50 ממוצא שווייצרי, היה שנים רבות עוזרו המסור ואיש סודו של ראש הממשלה אולף פאלמה. כמו שאר סגני־השרים מינויו לתפקיד היה מינוי פוליטי בתוקף חברותו במפלגת השלטון הסוציאל־דמוקרטית, ואף־על־פי־כן הוא פועל כ"סיביל סרבנט", פקיד מדינה ומשרת ציבור. שחורי הוא גם ידען גדול. הוא סיפר לנו את התרשמויותיו מביקורו במוסקווה ומפגישה עם מיכאיל גורבאצ'וב ועל הכנותיו לקראת נסיעתו לביקור בסין למחרת פגישתנו. שחורי ביקר פעמים אחדות בישראל ומכיר במיוחד את הסוציאל דמוקראטים שלה. "ישראל היתה פעם לסוציאליסטים השוודים בבחינת אידיאל. נושא להערצה. חברה אוטופית. אני ובני דורי פשוט הערצנו ואהבנו אתכם. אנו כמובן מוסיפים להזדהות עם ישראל כי הזדהות זאת היא מהמורשת ההיסטורית שלנו אבל יש לנו לא מעט ספקות. רוב הצעירים אינם תומכים עוד בדעותי על ישראל. הסולידריות של הנוער השוודי עם ישראל נעלמה. המשך שלטון הכיבוש שלכם בשטחי הפלשתינאים והברוטליות

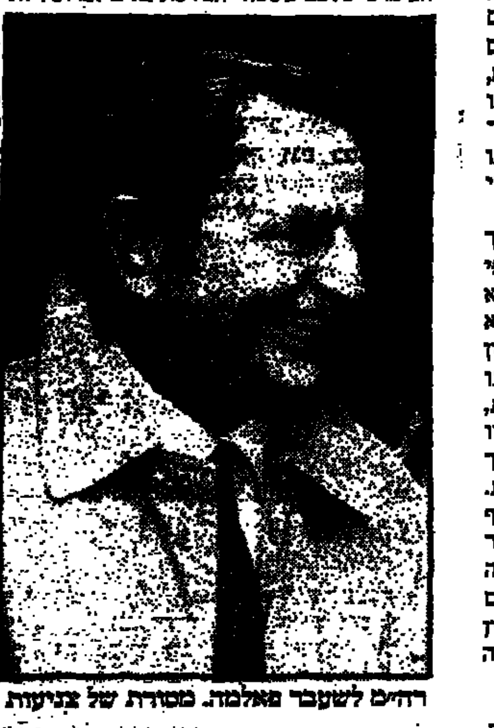

רה"מ לשעבר פאלמה. מסורת של צניעות

הלחימה במלחמת לבנון הם שניים מן הסיבות לשינוי ביחס. אבל בכל זאת אני רוצה שתבינו כי הכול נובע מדאגה לישראל". וכמו כדי להמחיש את מה שהוא עצמו מרגיש מספר סגן שר החוץ השוודי סיפור אישי נשכח: "אתם יודעים שאני עדיין חייב כסף לגולדה מאיר. בראשית שנות השבעים התארחנו בפריס בוועידה של האינטרנציונאל הסוציאליסטי. התאכסנו במלון יקר וכשהתפזרנו בתום הכינוס, כשבאתי לשלם בקבלה, התברר לי שאין בכיסי די כסף. היתה מבוכה קלה ואי נעימות עד שגולדה מאיר שלפה את ארנקה ושילמה בעבור החדר והוצאות השהות שלי". התיסכול על שום מה? על שום שהפגישות עם פייר שחורי או עם עמיתיו בארנט קאדלסון, סגן נוסף במשרד החוץ האחראי לעניינים נורדיים, יאן קארלסון סגן שר האוצר ושר החוץ הפיני פאבו ואיירונאן איפשרו לנו לעמוד מקרוב על איכות המנהיגות הצעירה והעתידית של מדינות סקנדינוויה. מדובר בצעירים נבונים, משכילים, המתמצאים בחומר, דבר ששוב הזכיר לנו את דלותה של הפוליטיקה הישראלית ואת רדידותם של עסקניה. נראה שצריך להרחיק עד ארצות סקנדינוויה כדי לגלות שלנערי פרס ולילדי שמיר הנחשבים לפאר המערכת הפוליטית בישראל יש עוד מה ללמוד.

"הלביא השוודי ימריא"

אף ששוודיה היא מדינה נייטרלית, יש לה צבא חזק ומודרני. תקציב הבטחון השוודי מגיע ל־8% מהתקציב הלאומי והוו נטל לא קטן על משלם המיסים המקומי. "מדיניות ההגנה שלנו", הסביר פאר בורג, סגן שר ההגנה, מורכבת משני יסודות: נייטרליות ואי מעורבות בסכסוכים בין־לאומיים: והגנה על עצמאותנו והשלמות הטריטוריאלית שלנו. כיום אנו ניצבים על סף החלטה חדשה – הגדלת תקציב הבטחון שלנו בשני אחוזים לשנה בחמש השנים הבאות. תפיסת האיום שלנו מבוססת על כך שלא ברית־המועצות ולא ארצות־הברית אם במישרין או אם בעקיפין באמצעות בריתות ורשה ונאט"ו לא ינסו לכבוש את שוודיה אם תערך מלחמה ביניהן, אבל המעצמות בהחלט יכולות במקרה של עימות לנסות ולעבור דרך שוודיה או להשתמש בחלקים מהטריטוריה שלנו כמאחז. כוח הגנה שוודי יציב ומאומן היטב הוא חיוני ביותר לבטחון צפון אירופה. זאת הסיבה שאנו זקוקים לרענן את הצבא, לשפר אותו ולדאוג שיהיה מודרני ככל האפשר".

במסגרת מאמץ זה מתכננת ממשלת שוודיה פרויקט שאפתני וראוותני: בניית מטוס קרב של הדור הבא. מעין גירסה שוודית של "הלביא" הישראלי, עם כל הבעייתיות שהוא מעורר. המטוס JAS 39 GRIPEN אמור להחליף את מטוס "דראקן" הישן. מפעל סאאב ייצר עד היום כשלוש מאות מטוסי "דראקן" שרובם נמכרו לחיל האוויר השוודי ומקצתם לחילות האוויר של שוויץ, פינלנד ואוסטריה (שהעדיפה אותו על פני ה"כפיר" הישראלי), אותן מדינות שמדיניות החוץ הנייטרלית שלהן מקלה על יצוא הנשק השוודי.

עלות ייצורו של ה"גריפן", המוערכת בשבעה מיליארד דולאר, עוררה מחלוקת עזה בממסד הבטחוני־כלכלי בשטוקהולם. השמאל במפלגת השלטון הסוציאל־דמוקרטית מתנגד לפרויקט ורואה בו ביטוי למגלומניות מדינית והרפתקנות כלכלית. ההתנגדות לפרויקט מזכירה את הויכוח בישראל. ולא בכדי העלו קווי דמיון בין שני הפרויקטים בשיחותיו של שר הבטחון יצחק רבין בשטוקהולם לפני חודשים אחדים. פאר בורג סיפר לנו כי רבין התעניין בעיקר בבעיות של ניהול יעיל של פרוייקט צבאי תוך הקפדה על המסגרת הכספית. סגן שר ההגנה של שוודיה מודה כי כמו בישראל גם שם עלולים לחרוג מתקציב. "אפשר שהמטוס יעלה יותר מן המתוכנן, אלא שבניגוד לכם אנו בטוחים שנמשיך בתוכניות שלנו", ובחיוך קל מסיים פאר בורג: "הלביא השוודי ימריא גם ימריא".

קופנהגן: חובות של עשירים

לא שהכול שפיר בארצות הקור של הצפון הנורדי. אדרבא, בהחלט עולים משם ריחות בלתי נעימים שיכולים להוביל למסקנה שמשהו רקוב לא רק בממלכת דנמרק אלא אולי בכל ארצות סקנדינוויה. כולן מתמודדות עם בעיות לא פשוטות כמו מחלת האיידס, השיכרות וגם עם משברים פוליטיים, שהרי שולטות שם ממשלות מיעוט. מדינות אלה חוששות יותר מכול מפני התדרדרותה של מדינת הרווחה המודרנית. בטיסת־פנים בפינלנד פגשתי צעירה מקומית בת 24 שילדה תינוק בלא נישואין. מערכת הרווחה והסעד משלמת לה את שכר הדירה, את מעון היום לתינוק, מענק חודשי וממממנת את לימודיה באוניברסיטה. תנאים דומים מקובלים גם בשאר המדינות. "יש סכנה להתמוטטות מדיניות הרווחה שלנו", הביע את חששו נחום (הרבינו) פונדק, עורך היומון הדני היוקרתי "פוליטיקן", פונדק, שהיה בעבר עורך "דבר השבוע", מבלה שלושה שבועות בכל חודש בעריכת העיתון בקופנהגן ובשבוע הרביעי הוא עם משפחתו בתל־אביב. כדי להמחיש את השינוי המתחולל הוא מספר סיפור אישי. השילוב של ישראלי־דני עשה אותו לאדם בעל החובות הגדולים ביותר אולי בעולם בתוך ישראלי הוא חייב כמו כל ישראלי אחר כ־6000 דולרים לשנה. ואמנם, בהתחשב בסיוע השנתי שמקבלת ישראל מארה"ב והחוב הלאומי הגדול שיש לה, הסכום שפונדק נוקב הוא הגיוני. אבל מדהים לשמוע כי חובה הלאומי של דנמרק – בעיקר לבנקים מסחריים בגרמניה – גדול כיום מזה של ישראל. כיום חייב כל אזרח דני יותר כסף מאשר עמיתו בישראל. דנמרק כמו שאר עמיתותיה הסקנדינוויות נעזרת בהלוואות כדי לקיים רמת חיים מהגבוהות בעולם וכדי להפעיל מערכת סעד ורווחה משוכללת. אבל המחיר הוא גבוה ומעיק. המיסים שם הם מן הגבוהים בעולם ומס ההכנסה לאיש מגיע לשיעורים של 60, 70 ואפילו 80 אחוזים. "יש כיום", מציין פונדק, "התנערות ממדינת הסעד המסורתית. שתי המפלגות הגדולות, הסוציאל־דמוקרטית והשמרנית, שותפות לה. משבר מדיניות הסעד הוא בסקנדינוויה כולה. האיידס שם קץ למהפכנות המינית, יחד עימו גוועים אתוסים אחרים. אותם אתוסים שהעמידו את הפרט במרכז ההוויה והפכו אותו לערך כמעט מקודש".

חיים גורי

„ישמעאל טמבל"?

לפני שנים רבות, ערב ראש השנה תש"ח, טיילו שני פלמ"חאים צעירים אברהם ויצחק בסמטאות בית־שאן. יצחק או חברנו יצחק סישלה, העיתונאי והכלכלן והסופר ואברהם הוא „אברום" הידוע, אברהם שלום. הם הביאו ממסעם תמונה של המופתי הירושלמי חג' אמין אל־חוסייני. כאשר הוצלה מלחמת השחרור בכ"ט בנובמבר '47 תלה אותה המ"פ „גנדי", היום אלוף (מיל') רחבעם זאבי, בחדר המ"פ בקבוץ מעוזיהיים וכתב מתחתיה: „סיסמתנו – ישמעאל טמבל". הדברים גם מסופרים בשינויי שמות בספרו של „פישקה" איש חטיבת „יפתח" – „אחרונים על הכוס".

אתמול טילפנתי ל„פישקה" כדי לרענן את הסיפור והוא אמר לי: כאשר החלה המלחמה, עם איומי הפלישה של צבאות ערב ואנחנו מול „הים הערבי", החליט „גנדי", כנראה, שיש בכך כדי „להרים" את המוראל" וכתב זאת מתחת לתמונת „המופתי".

מים רבים זרמו מאז בירדן ובירמוק ובנילוס ובפרת ובליטני. חמש מלחמות היו מאז, שלא להזכיר את המלחמות שבין המלחמות. מפעם לפעם שאלתי את עצמי מהי מידת האמת בסיסמה הנ"ל, שיש בה, ניתן לומר, מידה של יהירות „צברית", התנשאות ו„זלזול באויב". הרי שנו רבותינו כל הימים „כבדהו וחשדהו". הן מרוב תחושת „ישמעאל טמבל" הובהר לנו, בדרך הקשה, כי גם „ישראל טמבל" לפעמים, או לפחות – „קצת טמבל".

צילום אזורי ההיסטוריה. משפטי־התנאי האבודים שעלו באש כממלכות קציה של ארץ הקודש. אילו... כן, אילו קיבלו הערבים בכ"ט בנובמבר 1947 את פשרת חלוקת ארץ־ישראל המערבית היתה להם היום פלשתין לתפארת ובה שלושה נמלים, לפחות, על שפת הים התיכון – עזה ויפו ועכו, ומדינת ישראל בגבולותיה הקריקטוריים היתה היום מדינה דו־לאומית ממש כי מתחילתה היו בה 40 אחוז ערבים.

היתה זו עמדה „טמבלית" ללא ספק. אילו... הם היו כה בטוחים בנצחונם וגרסו „פלשתין היא ארצנו היהודים הם כלבינו". הם רצו את כולה בלעדינו. „המכסימליזם הקטסטרופלי".

ברבות הימים חשבנו כי למדו לקח. לאחר ששת הימים פירסם יועצו של הנשיא בורגיבה, ססיל חורני, מאמר מפתיע בתחכומו. אם אינני טועה פורסמו דבריו תחילה בעתון הלבנוני „אל חיאת" אחר־כך ב„אנקאונטר" הלונדוני, הם תורגמו לעברית בכתב העת רבעון „הקורה „מולד" והולקו לרבים מקציני צה"ל בבחינת „דע את האויב". שם אומר חורני בקווים כלליים, לפי מיטב זכרוני הערבים שגו גדוות כאשר סירבו לקבל את תכנית החלוקה ב־'47. עליהם ללמוד לקח. ישראל כבשה את כל פלשתין. על הפלשתינים להפוך תבוסה לנצחון. עליהם להכריז כי הם נכונים להכיר בכיבוש בתנאי שיוענקו להם כל הזכויות הניתנות לתושבי הארץ וקודם כל זכות בחירה לכנסת. ישראל בתוקף מהותה לא תוכל לסרב לדרישה זו. כלל הערבים משני עברי הקו הירוק יזכו בלא פחות מ־40 אחוז מהמושבים בפרלמנט הישראלי ובתוקף הריבוי הטבעי שלהם יעלה מספרם במרוצת השנים. הוא גם „בונה", זו טעותו על „היהודים הערבים", כלומר על בני עדות המזרח כי יצטרפו בתוקף והותם המזרחית ל„אחיהם הערבים" ויעניקו למדינת ישראל את אופיה האמיתי בבחינת השתלבות במרחב.

זהו זה בערך. באחרונה שמעתי משהו דומה מפי סרי נוסייבה, בנו של אנואר נוסייבה הידוע שנפטר זה לא כבר, נצר לחוסיינים: עליכם לבחור בין חלוקת הארץ לחלוקת השלטון אתנו.

יאמרו – „תרגיל". אוקיי, אך זהו תרגיל מחוכם למדי. אילו קיבלו הערבים את עצתו של חורני אז היו מעמידים את ישראל בפני ברירה בעייתית מאד. ישראל דמוקרטית שבה תקשורת חפשית ובג"צ היתה מתקשה בתוקף מהותה לשלול זכות בחירה ממאות־אלפים הנכונים להכיר בה ולהיות אזרחיה.

כבר אמרנו לא פעם כי „החרב הערבית המונפת מאחדת אותנו ואילו היד הערבית המושטת מפלגת אותנו".

כעת באים ערפאת ומרעיו ג'ורג' חבש וחוואתמה וכל השאר ב„מועצה הפלשתינית" חוזרים ומכריזים חגיגית כי הם ילכו עד הסוף בקו ה„טמבלי". זו זכותם. „לא נניח את הרובה עד שתשוחרר פלשתין וירושלים בירתה" וכו' הסיפור הידוע המגואל בדם מאז תר"פ ותרפ"א ותרפ"ט והלאה והלאה עד גופה החרוך של עופרה מוזס מאלפי מנשה ודמם של אסף אלון ויואב שרון ליד מנרה. השמטום הזה, הטמבליות הרצחנית הזאת עלתה ותעלה גם להם ביוקר רב. האשליה המטופשת כי מה שלא עשו כל תותחי צבאות ערב יעשה הטרור האש"פי. שמעתי בדיו את צריחותיו של פארוק קאדומי המחמם את עצמו ואת שומעיו. את מי הללו באים להפחיד?

בעת שהותי באלג'יריה כעתונאי ישראלי לאחר „מרד הגנרלים" במאי 1958 קראתי על כתלי בתים שם: „המזוודה או ארון־המתים". סיסמת הפ.ל.ן. כאזהרה וכברירה מוצעת.

עם שבירת המרד, מאוחר יותר על־ידי דה־גול, ומתן העצמאות לאלג'יריה נטשו המתיישבים האירופים, „שחורי הרגליים", את הארץ ההיא ושבו לצרפת. אך זהו כל „ההבדל הקטן" בינם לבינינו. אנחנו איננו כאן כשלוחה קולוניאלית של מדינת ישראל באירופה.

זו מלחמת־התשה ממושכת שבה עמדו קודמינו ובה עומדים אנחנו ובה יעמדו בנינו ונכדינו, אם יידרש הדבר. לא פעם, כן, למראה תמונות העלמים הנכרתים, למשמע מטחי־הכבוד חרי הפרחים גם „ספרטה בוכיה". אך הם מציעים לנו מוות. אומה אינה מתאבדת.

גאוני ההסתה והשנאה והרמיה העצמית. הללו הורסים פה את „השמאל היוני" המשחר לפתחיהם, עד תנופה לא פעם, ונותנים בישראלים תחושת זעם וקשיחות, ומחזקים את ה„טמבל" הישראלי הגורס כי „בכל שירע כן ייטב".

ארצות הברית והוועידה הבינלאומית / שי פלדמן

תשתית, במקרה הטוב

יתכן ויש הגיון בטענה כי כל השואף לשלום במזרח התיכון חייב לתמוך ברעיון הוועידה הבינלאומית. לאחר הכל, לאחר הסכם השלום עם מצרים, הפרטנר היחיד לשלום בטווח הנראה לעין, הוא חוסיין מלך ירדן. חוסיין חוזר וטוען מזה שנים כי הוא וארצו חלשים מכדי ללכת בדרכו של הנשיא סאדאת ומכאן תלותו בגיבוי בינערבי ובינלאומי רחב, אותו יכולה לספק רק ועידת שלום בינלאומית. ועידה כזאת הינה, איפוא, חיונית לתהליך השלום. ללא כינוסה יתפורר התהליך והאזור יתדרדר לקראת מלחמה נוספת.

אמונות הטיעון. יש גם מקום למנהיגות נחרצת שתהא נכונה ללכת לבחירות על נושא הועידה הבינלאומית, על אף הקשיים הכרוכים בהעברת מסר כזה לציבור הרחב. מנהיגות אמיתית חייבת לעסוק בעיצוב דעת הקהל ולא בכניעה לתכתיביה, והרי אפשר שהציבור יגיב למידת ההחלטיות אשר תפגין המנהיגות יותר מאשר למהותו של המסר. כלומר, אם תפגין מנהיגות מפלגת העבודה עמדה חד־משמעית ובלתי מתנצלת בזכות אפיק זה בתהליך השלום, אפשר מאד שהיא תזכה באמון העם.

ואולם, שום טובה לא תצמח לאמינות הטיעון אם נניח להעדפותינו המדיניות לצבוע את הערכת המצב. חיזוק הקו המוצע בהערכת מצב אשר תתמוטט לנוכח מציאות שונה תביא לקריסת המהלך כולו.

הדבר תקף במיוחד לגבי עמדתה של ארצות הברית בשאלת הוועידה הבינלאומית. מדינת ישראל רשאית לאמץ מדיניות שאינה מקובלת על וושינגטון, במיוחד בנושאים שיקבעו את מהות חיינו במזרח התיכון.

ואולם, הצגת המדיניות הישראלית המועדפת כמקובלת על ארצות הברית בשעה שהמציאות שונה בתכלית השוני, תגרום נזק. ההנחה השגויה הזאת תיחשף בקלות ותמוטט את מערך הטיעונים.

סבב שיחות בוושינגטון מגלה כי על אף המוסיקה החיובית, מרבית אנשי ממשל רייגן לא הסירו את הסתייגותם מאפשרות כינוסה של ועידה בינלאומית לשלום במזרח התיכון. לא שעצם רעיון כינונה של ועידה כזאת אינו מקובל על וושינגטון. נהפוך הוא, האמריקאים באמת ובתמים מוכנים לבדוק כל אפיק העשוי לקדם את מהלך השלום. ואולם, אין הם מאמינים כי קיימים תנאי היסוד המאפשרים סיכוי סביר להצלחתה של ועידה בינלאומית, ובהעדר תנאים אלה הם אינם מוכנים ליטול חלק במהלך.

זקוק להצלחה. לממשל האמריקאי יש צורך ברור להפגין פעילות בתהליך המדיני במזרח התיכון, פעילות אותה דורשות לקוחותיו בזירה: מצרים, סעודיה וירדן. לפיכך יקדם הממשל בברכה כל רעיון העשוי להביא להתקדמות כלשהי וידגיש את הצורך בבדיקתו באורח חיובי. ואולם אין לקרוא את נטייתם של אנשי הממשל להגיב בחיוב על רעיונות אלה כנכונות לקבלן ולאמצן. הממשל לא הסיר אף אחד מתנאיו המסורתיים לכינונה של הוועידה, ולהערכתו אף לא אחד מתנאים אלה מולאו.

נכון הדבר כי לאחר פרשת אירן זקוק ממשל רייגן יותר מתמיד להצלחה דרמטית בזירת יחסי החוץ. הסכם שלום במזרח התיכון יהווה, בהקשר זה, הישג אדיר מבחינתו של הממשל. ואולם, לרייגן יהיה קל יותר להשיג הצלחה כזאת במשא ומתן עם ברית המועצות לצמצום מאגרי הנשק הגרעיני, מה גם שצעדי הממשל מושפעים ומודרכים מן הקביעה כי עתה אין הוא יכול להרשות לעצמו כשלון נוסף. מכאן החשיבות הרבה שמייחסים עוזרי הנשיא ומזכיר המדינה לאבטחת התנאים להצלחתה של הוועידה הבינלאומית ונחישותם כי בהעדר תנאים אלה, תימנע ארצות הברית ממתן ידה למהלך.

גישתו של ג'ורג' שולץ לתנאי הצלחתה של הוועידה הבינלאומית שונה לחלוטין מתפיסתו של שמעון פרס. בעוד שר החוץ ויועציו גורסים כי עם כינוס הוועידה יווצר מומנטום שיאפשר סיכויים סבירים להצלחתה, הרי שמזכיר המדינה ועוזריו ספקניים הרבה יותר. תחושתם היא כי מומנטום כזה יכול להיווצר רק כאשר לאחד הצדדים יהיו רצון ויכולת לדחוף את התהליך קדימה באורח דרמטי, כפי שעשתה מצרים בהנהגת סאדאת. חששם הוא כי הוועידה הבינלאומית תנוצל על ידי ברית המועצות וסוריה כבמה להשמעת תביעתם הנחרצת לנסיגה ישראלית עד לסנטימטר האחרון. ועידה כזאת תביא לארצות הברית רק נזקים: תהליך השלום לא יקודם ואילו מעמדה המדיני של ברית המועצות בזירה ישופר. לפיכך, אין ממשל רייגן נכון לסמוך על היווצרותו של מומנטום חיובי, ותביעתו היא כי טרם כינוסה של הוועידה הבינלאומית יובטח, במישור הנהלים ובמישור המהות, שמוסקווה ודמשק ימלאו בה תפקיד מועיל.

חשש ממשפט. מבחינה זאת תנאיה של ארצות הברית לשיתופה של ברית המועצות בועידה חמורים מתנאיה של ישראל. בעוד ירושלים מסתפקת בדרישה לחופש עליה ולכינון יחסים דיפלומטיים עם ישראל, מבקשת וושינגטון שמוסקווה תספק ראיות לנכונותה לחתור באמת ובתמים להסכם מזרח תיכוני. אם הסובייטים דורשים מוושינגטון להביא את ירושלים לוויתורים, על מוסקווה להוכיח נכונות דומה לכופף את ידם של אסד, קדאפי וערפאת, טוענים בוושינגטון. עד עתה, טוענים אנשי הממשל, לא סיפקה מוסקווה שמץ של ראיה לנכונות כזאת, ובהעדרה סיכויי הצלחתה של הוועידה קלושים, והממשל יימנע ממתן ידו לכינוסה.

גם לדגש שהממשל שם בנושא הנהלים יש חשיבות בהקשר זה. להערכת אנשיו, במידה והוועידה תכונס על פי העיקרון שכל נושא אשר לגביו לא תושג הסכמה בקבוצות העבודה יובא לדיון במליאה, היא תהפוך, חיש מהר, למשפט פומבי. כלומר הוועידה עשויה להתדרדר ממסגרת למשא ומתן לבמה להוקעת ישראל וארצות הברית. לישראל לא תצמח מכך תועלת, ארצות הברית תבודד ותאבד ממעמדה בזירה, וממשל רייגן ייחשף לביקורת מכל קצות הקשת הפוליטית האמריקאית.

לפי שעה, מעריך הממשל, ירדן, סוריה וברית המועצות אינן נכונות להסכים לנהלים אשר יאפשרו את הצלחת הוועידה. אחרים אמנם מקווים שהמלך חוסיין יגמיש את עמדותיו, כדי לאפשר את כינוסה של הוועידה עוד לפני שמערכת הבחירות לנשיאות בארה"ב תיכנס להילוך גבוה, שאם לא כן יווצר קפאון מוחלט בתהליך לפחות עד לראשית שנת 1989. ואולם, מרבית יועציהם של הנשיא ומזכיר המדינה גורסים כי החלטתו של ערפאת דוחפת את ירדן דווקא לזרועותיה של סוריה, ואילו זו האחרונה, טוענים גם שוחרי הוועידה – תומכת, במקרה הטוב, בוועידה שאינה אלא טריבונאל. סוריה, לגרסתם, תכשיל כל ועידה שלא תקנה למליאתה סמכויות מרחיקות לכת. אסד מעוניין רק בועידה שתבטיח לו יכולת לטרפד אותה גם במהלכה. בניגוד לרוח דיווחיו של הנשיא לשעבר ג'ימי קארטר, איש מאנשי ממשל רייגן אינו טוען כי הבחין בשינוי משמעותי בעמדתה של דמשק.

יכולתו של פרס. ספקנותו של הממשל לגבי התפקיד אותו תיאות ישראל לשחק בתהליך מובנת אם כן. לאחר הכל, גם שמעון פרס הצהיר לא אחת כי ישראל מתכוונת לוועידה שתתיר מו"מ ישיר בין הצדדים. לוועידה כזאת אין לפי שעה פרטנר בצד הערבי.

בביקורו בוושינגטון בשבוע שעבר הוכיח ראש ממשלת ירדן זייד ריפאי כי בנושא הנהלים ירדן יישרה קו עם דמשק ומוסקווה. התנגדותו הנחרצת של יצחק שמיר לכל ועידה, לא כל שכן לוועידה במתכונת המוסכמת על ירדן וסוריה, מוכיחה כי לוועידה כזאת אין פרטנר בצד הישראלי.

לממשל האמריקאי לא נראה כי שר החוץ שמעון פרס יוכל להגמיש את עמדותיו בנושאי הנוהל, והנחת העבודה שלו מוסיפה להיות כי יצחק שמיר יכהן כראש ממשלת ישראל עד לתום הקדנציה. יועצי הנשיא ומזכיר המדינה מעריכים כי כשר החוץ פרס לא יוכל לבצע את מה שלא הצליח לעשות כראש הממשלה. לפיכך תקוותם באשר ליכולתו לדחוף להגמשת תנאיה של ישראל, בשאלת הייצוג הפלשתינאי ובאשר לנהלי הוועידה, קלושה ביותר.

משיחות רבות בוושינגטון עולה עוד כי לאחרונה החמיר ממשל רייגן את תנאיו בהקשר לכינוסה של ועידה בינלאומית למזרח התיכון. לא זו בלבד שהממשל לא נסוג מתנאיו באשר לייצוג הפלשתינאי, לשיתופה של ברית המועצות ולנהלי הוועידה, אלא שעתה מבקשים אנשיו כי עמדות הצדדים בנושאים התוכניים תתקרבנה עוד לפני כינוס הוועידה. שאלמלא כן, אין לממשל סיבה להניח שהוועידה תביא לתוצאות חיוביות כלשהן. כאמור, לאחר קטסטרופת אירן, צעדי הממשל מודרכים יותר מכל מחששו מכשלון נוסף בזירה. מכאן גרסת אנשיו כי ללא התקרבות תוכנית שתסמן סיכויי הצלחה לוועידה לא יהיה הממשל נכון לתמוך בכינוסה.

ללא סטופר. החלשותה של סוריה, השתתפותה המוצלחת של מצרים בפסגה האיסלמית האחרונה, ושיגרת תגובת העולם הערבי למפגשיו של שמעון פרס במצרים ומרוקו מצביעים להערכת אנשי ממשל רייגן על תהליך התמתנות בעולם הערבי. הממשל מעריך עוד כי בעתיד הקרוב ההסתברות למלחמה נוספת בזירת הסכסוך הישראלי־ערבי נמוכה, לפיכך פעילותו המדינית בזירה נטולת תחושת דחיפות. נהפוך הוא, נראה כי רייגן ושולץ מוכנים להסתפק בהנחת תשתית במזרח התיכון אשר יתכן, שתנוצל למהלך דיפלומטי על־ידי ממשל אמריקאי עתידי. אין הם מתכוונים לנהוג כמי ששעון סטופר בידם. תמה תקופת ההרפתקאות של ממשל רייגן בזירת הסיכסוך הישראלי־ערבי. גם אם היינו רוצים כי הדברים יהיו אחרת, זוהי המציאות אותה עלינו לקחת בחשבון.

הוא, מוטה גור, לא ידוג במים עכורים/עליזה ולך

‚סולל בונה' תבריא ואני לא אחלה

„'סולל בונה' עובדת על מחזור של 600–700 מיליון דולר בשנה ו'שיכון עובדים' על 60 מיליון דולר. זאת אומרת שזה קשקוש לדבר על מי בולע את מי"

„האם בעודך מסייר לך מטעם קרן היסוד באוסטרליה..." „רחל, הביאי את המכתב". „יש מכתב התפטרות שלך?" „מה פתאום?" הדיאלוג המהיר הזה התנהל באמצע השבוע ביני ובין מוטה גור. מוטה לא הניח לי לסיים את השאלה הלגלגנית כיצד נסע לאוסטרליה כיו"ר מועצת המנהלים של „סולל בונה" ובהעדרו מונה לו בוס, רפי אדרי, באמצעות הקמת חברת־הגג ש„סולל בונה" היא רק אחת מבנותיה. אני, שבויה בקונצפציה המוטעית, שלא באשמתי, חשבתי שהוא מעדיף להתחיל מהסוף – מתגובתו על מינוי הבוס, באמצעות הקמת חברת־הגג וכו'. וכך הסתבר שהסוף הוא בעצם ההתחלה. כלומר, אולי התקבל הרושם שמוטה הוא קרבן לאיזו מניפולציה שנעשתה מאחורי גבו, אבל בעצם הוא היה המניע והמאיץ שלה. הרי התחושות כהווייתן:

„כשנסעתי לסבב הרצאות באוסטרליה התקבלה ההחלטה בדיוק על־פי מה שסוכם עוד לפני שנסעתי, ולהלן מכתב שאני כתבתי ב־10 במארס לקיסר, רוזוליו ואדרי, שבו אני מסכם את מה שסוכם עד לפני הנסיעה. אני פותח ואני אומר 'כיוון שאני נוסע לחודש ברצוני להבהיר את עמדתי בנושאים מרכזיים אשר יעמדו לסיכום בתקופה זו. על המבנה של הגוף המאוחד סיכמנו בע"פ, אך ברצוני להדגיש את העיקר: תוקם חברת אחזקות עליונה. המנכ"ל שלה יהיה אחד שלה והוא ינהל את כל החברה, על כל חברות־הבת שלה. כיו"ר מועצת המנהלים יכהן רפי אדרי. לחברה זו יהיו שלוש חברות־בת: סולל בונה ישראל, סולל בונה חו"ל ושיכון עובדים מרחב, ויו"ר מועצות המנהלים הנפרדות של השלוש – מוטה גור'.

„כל זה סוכם בשיחות ובהסכמים, שבהם אני השקעתי הרבה מאוד עבודה. חוץ ממני כל השחקנים היו גם קודם. קיסר היה קודם, רוזוליו היה קודם, אדרי היה קודם ושילו היה קודם. מדוע לא הקימו את חברת־הגג? מפני שהיו גם בעיות קונצפטואליות וגם בעיות אישיות. הבעיה הקונצפטואלית היתה מי בולע את מי, כביכול, והיתה בעיה אישית בין רפי אדרי לשרגא רוטמן. העובדה היא שהנהגת ההסתדרות וחברת העובדים לא כפתה את עצמה בעניין אף ש'סולל בונה' כבר היתה במשבר ואף שדיברו על חשיבות השילוב של החברות עשר שנים. אני באתי הנה ומצאתי את העובדות האלה: כולם חושבים שזה חשוב, ההסתדרות לא תכפה דבר כזה ויש ריב קונצפטואלי ואישי. החלטתי שאני מנטרל את כל המריבות. המסמך הזה היה בעצם הבסיס שעליו ניהלתי את כל השיחות קודם.

„הלכתי אל רפי אדרי והצעתי לו הצעה שאי אפשר לסרב לה. אמרתי לו אתה תהיה יו"ר. לי יש קריירות וחוץ מזה, אתה פה עשר שנים, דרך 'שיכון עובדים'. אני אהיה יו"ר של שלוש חברות־הבת. זאת אומרת, שיהיה פה מנגנון של פיקוח ובקרה בין החברה העליונה ובין שלוש חברות־הבת. כל זמן שאני עובד איכפת לי בדיוק התואר. זה פתח פתח לכל ההסדר. האמת היא שהיו לרפי הרבה מתנגדים, ואני עשיתי סבב שיחות, גם בהסתדרות וגם בבנקים, והסברתי שאיחוד החברות יותר חשוב ושהמבנה הזה מבטיח פיקוח הדדי ונטרול הדדי של עימותים מיותרים. אמרו לי: תראה, היית משוגע פעם אחת, כשהסכמת לבוא ל'סולל בונה', עכשיו אתה משוגע פעם שניה, כשאתה מציע לרפי אדרי להיות יו"ר. אמרתי, בסדר, את 'סולל בונה' אנחנו נבריא. בסופו של דבר זה סוכם וברור שהתרומה העיקרית של החברה המשותפת אינה מי בולע את מי.

„צריך לדעת ש'סולל בונה' עובדת על מחזור של 600–700 מיליון דולר בשנה ו'שיכון עובדים' על 60 מיליון דולר. זאת אומרת, זה קשקוש לדבר על מי בולע את מי. 'שיכון עובדים' כשלעצמה אינה יכולה להציל את 'סולל בונה' מפני שכל הכסף שלה ייכנס ולא נודע כי בא אל קרבה. השילוב נותן אפשרות ליזום עסקות חדשות כחברת־גג חדשה עם מצב יותר טוב בבנקים ועם זהות כלכלית חדשה. בשיחות המקדימות, ביחוד עם בנק הפועלים, אושר לי שחברת־הגג תוכל לעזור בייזום רציני מאוד של הרבה עשרות מיליוני דולרים, ורק אז נתתי את הסכמתי למכלול. לפי דעתי, אם החברה החדשה הזאת תוכל להגדיל את היקף העבודה בארץ מ־300 ל־350 או 400 מיליוני דולר, היא עולה על הקו. מפני שהבעיה בה' הידיעה של 'סולל בונה' היתה שהגוף היה גדול מדי להיקף השוק. עד השלב הזה צימצמנו, וצריך להמשיך לצמצם, אבל לא הצגנו תכנית פוזיטיבית, ואני בדרך כלל לא אוהב תכניות משטרתיות שמכתיבות 'לסגור, לצמצם, לעצור', אלא למצוא את הצד הבונה של העניין. בנק הפועלים אמר גם הוא שהיכולת, ללא ספק, תגדל בהרבה הודות לשילוב הקבלנות והייזום והקמת חברת־הגג. לפי הערכתי, ואני לא מתעלם מהמשברים הכספיים והחובות וכו', בהמשך השחרורים וצמצום מסגרת 'סולל בונה' למימדי השוק הקיים אנחנו נאזן את עצמנו בחודשים הקרובים. אני כבר יודע לאיזה פרוייקטים יצרתי קשרים ומדובר על יותר ממאה מיליון דולר, עם משקיעים רציניים מאוד. בנק הפועלים הסכים שהחברה החדשה תוכל להגיע לעסקות מימון יותר גדולות. מול העמדת 'סולל בונה' על הרגליים כל השאלות האישיות והקונצפטואליות נהפכו למשניות.

„לרפי אדרי היו הרבה הסתייגויות. הקשר שלו עם 'שיכון עובדים' כבר נהפך למין חצי מיתוס, אבל גם הוא לא יכול היה לעמוד מול ההצעה הזאת, הנכונה קונצפטואלית וגם מספקת לו את הצד האישי. כל אלה שהיו לכודים בקונצפציה של 'סולל בונה' ו'שיכון עובדים' בנפרד השתחררו ממנה אם אני מציע את ההצעה. לא היה איפוא צורך בשום מעשה כפיה היה צורך לבנות את המומנטום ולהיכנס לתוכו. לכן עמדתי על כך שתהיה החלטה בהנהלת חברת העובדים גם אם אני בחו"ל, מעל לכל האפשר".

– עד כדי כך לא איכפת לך שבתודעת הציבור לא הובלט חלקך ומעמדך?

„ואם זה חורה לי אז מה? בסופו של דבר זה יהיה נכון וטוב. 'סולל בונה' תבריא ואני לא אחלה מזה. השיטה מבוססת על דבר פשוט: אם זה נכון עניינית. גם אם בשלב מסויים יש כביכול ירידה פרסונאלית היא מתאזנת במשך הזמן. פה, היא באמת בצד הפרסומי יותר מאשר בצד המעשי. נסתדר עם הדברים האלה ואני בטוח שאם 'סולל בונה' תבריא – ואני בטוח שהיא תבריא – אז הפיצוי יהיה הרבה יותר גדול".

– המכתב הוא מה־10 במארס, אבל אתם הרי עבדתם על התכנית בחודשיים. בחודשיים האלה היתה בעיה פרסונאלית נוספת: אילו מונה גד יעקבי לשגריר בוואשינגטון ואילו נכנס רפי אדרי במקומו לממשלה, האם אתה היית ממונה ליו"ר חברת־הגג?

„זאת היתה אפשרות ואנחנו דיברנו על כל האפשרויות. בצד האישי צריך לזכור גם שהיתה לי שיחה עם שמעון פרס, שבה הוצע לי לחזור לממשלה אם יסע גד יעקבי לוואשינגטון, ואני סרבתי. ניגשתי אל רפי ואמרתי לו: 'האיחוד מוכרח לצאת אל הפועל והוא יכול להתבצע לתפארת מפני שאני סרבתי לחזור לממשלה ואתה בוודאי לא תסרב ללכת לממשלה. גם מבחינה אישית אין לך כאן בעיה, כי בתוך כמה זמן עתה עשוי להיקרא לממשלה'. רפי לא היה כל כך בטוח בעניין, כי כבר היו לו כמה אכזבות בעבר. אמרתי לו: 'אתה יו"ר בכל מקרה. אם תלך להיות שר, בטח טוב; ואם לא – תישאר יו"ר, מה ההיסוס?' כאשר אמרתי שהיתה הצעה שאי אפשר לסרב לה הרי היתה הצעה מעוגנת מכל הכיוונים. רפי הרגיש לא נוח מפני שיוצא שהוא כביכול מעלי בחברת־הגג. אמרתי לו: 'רפי, יש דברים שאני עשיתי שאתה לא תעשה בחיים. למשל, רמטכ"ל לא תהיה. העניין מחייב את הצעד הזה ואני יודע שבלי קידום שלך זה לא יתבצע, ואתה עסקת פה עשר שנים, אז תתקדם. אני הרי לא באתי לפה להתחיל קריירה מי יודע מה'.

„בפגישה שלנו בכנסת רפי אמר לי שלא נעים לו וצריך למצוא פתרון. הפתרון שהוא הציע, ואני הכנסתי במכתב, מדבר על השארת חברת־היסוד של 'סולל בונה' – 'מקימים ומייסדים'. אמרתי לו שלי זה לא איכפת, אבל אם זה מפריע לו באמת אז בחברת־העל־על, 'מקימים ומייסדים', נהיה שנינו יו"רים משותפים, ופתרנו את הבעיה. את זה סיכמנו ואת זה כתבתי במכתב. אין לי מושג אם צריך את החברה הזאת או לא, כי אצלי כל הסיפור הזה הוא משני. לי היה חשוב מנגנון הפיקוח והבקרה כדי שיאפשר לחברה לפעול בצורה מסודרת."

מוטה גור, מעביר קודם להתהליך: קבלת ההחלטות

כשבועיים אחרי שובו מסיור ההרצאות והביף שעשה עם אשתו ריטה במזרח הרחוק מוטה גור נראה כמו אחרי חופשה. את השיזוף תפס כבר תוך כדי טיפוח גינת ביתו, אך נראה שבריאותו טובה, ו„קבלות" על כך יש לו גם מהבדיקה שעשה בסוף השבוע שעבר בבית־החולים. במהלך היעדרו מהארץ פורסם לא רק על הקמת חברת־האחזקות המשותפת ל'סולל בונה' ול'שיכון עובדים' אלא גם על התארגנותם של אישים מספר במפלגת העבודה לקראת האפשרות שפרשת פולארד תגרור גם את פינוי צמרת מפלגת העבודה מהעומדים בראשה.

– האם תספיק למצות את התנופה הגדולה לפני שתתפנה להתמודד על תפקידים ממלכתיים חדשים?

„אני התערבתי לפני שלושה חודשים שהממשלה הזאת תחזיק מעמד עד יומה האחרון, גם אם בפוליטיקה 80 אחוז זה הבלתי־צפוי. אני עושה מאמצים גדולים מאוד כדי להשלים בצורה מסודרת את המלאכה הזאת שהתחלנו פה ב'סולל בונה'. הקמת חברת־העל היא צעד ענקי בכיוון הזה, אבל נצטרך לממש אותו מהר. למצוא שניים־שלושה פרוייקטים שיוכיחו גם לסביבה הקבלנית שהחברה החדשה היא על המפה. היא לא בפשיטת־רגל, על סף התמוטטות. אני מקווה שנצליח לעשות את זה בחודשים הקרובים".

– ובמקביל אתה מקים מטה להתארגנות להתמודדות?

„הרכילות על הקמת מטה הגיעה אלינו בעת הסיור באוסטרליה ואחר־כך עוד סיירנו בסרי־לנקה ובנפאל. התלוצצנו על כך שאני פעלתי בסניפים שלנו באוסטרליה, סרי־לנקה ונפאל. שטויות. כשעזבתי את הממשלה, וגם עכשיו, כשביקש ממני שמעון לחזור, אמרתי לו: 'שמעון, לפי הערכתי אתם תמשיכו לשרת עוד ארבע־שש שנים לפחות, ולכן כל דיבור על התמודדות במפלגת העבודה הוא, לדעתי, לא רציני'. אני לא השקעתי בזה ואני לא משקיע בזה. להיפך, ידידי טוענים שאני שקט מדי בתחום הזה. אני טוען שאם נצליח להבריא את 'סולל בונה' ולהעמיד אותה מחדש על רגלים איתנות, זה מעשה ציבורי־פוליטי לא פחות מכל דבר אחר, והוא גם עשוי להשתלם פוליטית אם הוא יצליח, כמו שהסיכון היה גדול. ידי לא תהיה עם כל מי שינסה לדוג במים העכורים בתקופה הזאת של הרכב: פרובלמטיקות בלתי פתורות, של חקירות ועדות".

– גם אם המסקנות יביאו לפרישתם של שמעון פרס ויצחק רבין?

„זה סיפור אחר. אם הנסיבות, האובייקטיביות מבחינתי, יביאו לפרישתם ותעמוד שאלה של הנהגת המפלגה, שם אני יכול להיות בפנים. אבל אני לא נוקט שום צעד הכי קטן שיכול לפגוע בהנהגה הקיימת או לערער אותה במשהו כל זמן שהיא בצרות האלה של ועדות וחקירות. לכן אני לא מקים ולא הקמתי מטה. הדבר היחיד שאני מקים הוא חברת־גג ל'סולל בונה'".

– עד כמה התעניינת אם אחרים מקימים מטות?

„ראשית אני יוצא מתוך הנחה שאם הפרסומים לגבי לא נכונים, הם לא נכונים גם לגבי אחרים, או שלפחות הם מוגזמים. לא התעניינתי. יש גם הבדל בפעילות השוטפת שהיא עניין של אופי הבנאדם ודרך החיים הפוליטית שלו. אני החלטתי שאני בא ל'סולל בונה' בניגוד לעצת 100 אחוז מידידי, עם הרבה סיכון. הם אמרו 'שנתיים היית בבריאות וזה נושא כמעט ללא פתרון, פה אתה הולך לחברה במשבר שכל הכלכלנים אומרים שאין לה סיכוי'. אגב, לפני שבוע, בשיחה שהיתה לי בחברת העובדים עוד כלכלן אחד עשה לי חשבונות פסימיים. אמרתי לרבי רוזוליו: 'אדוני, חברה וכלכלה זה לא עניין לכלכלנים, זה עניין לאנשים. צריך להחליט שזה חשוב ואת זה צריך להבריא, אז מבריאים ומוצאים את הדרכים לעניין'. אני באתי לא בשביל להתפטר כעבור חודש כפרימדונה. גם את משרד הבריאות לא הייתי עוזב בגלל משרד הבריאות, והיו לי ויכוחים קשים בממשלה".

– אתה שהקרבת משרד בממשלה בגלל עקרונות, בעקבות פרשה בטחונית מסויימת, רואה שבארץ מתפתחות פרשות בטחוניות חדשות לבקרים. אתה מוטרד?

„להערכתי, ואני לא רוצה להיות נביא־זעם, הצטברות של כמה פרשות תביא למשבר. אני מעדיף פעולות מניעה. משה דיין אמר לי בתקופה שהייתי רמטכ"ל: 'אל תיזום יותר מדי מפני שאז כל האחריות עליך'. הוא אמר ואני לא שמעתי לו. הוא בדרכו ואני בדרכי. אבל נכון שבהרבה מאוד גופים לא מתקבלים צעדי מניעה מפני שכל אחד חושש לקחת את זה על אחריותו. אני לא עזבתי את הממשלה בגלל הפרשה הבטחונית בפרשת השב"כ, כי את הצד הבטחוני היה אפשר לגמור מהר מאוד, בלי שום חקירה. מה קרה בתוך השב"כ ידענו, והיה צריך לקרוא לכמה אנשים בשב"כ, להראות להם את הכיוון ולהגיד להם מה לעשות. מי שהיה אחראי מבחינה מדינית היה צריך לקבל את האחריות שלו. מה שאמרתי אז לשמיר בישיבת הממשלה הוא: 'תישאר שר החוץ'. זה קרה כשהיית ראש ממשלה? תישא באחריות ואין שום חקירה ולא פוגעים בשום ביטחון. את השורות בפנים מנקים, כי זה הכרחי, ומבחינה ציבורית אנשים יידעו שיש אחריות במדינה הזאת'.

„אני לא בקיא בסוגיות אידאן ופולארד, אבל שוב נוצרת התחושה שלא יודעים או שלא נושאים באחריות, או שבדרג המבצע עושים כביכול דברים ללא אישורים וחוץ תקנונים. זה לא יכול לעבוד. זה הרס טוטאלי. אילו לפני שנה היו אנשים מסויימים יכולים להחליט שהאתיקה הציבורית מחייבת נשיאה באחריות, אולי גם הטיפול בכל הפרשיות האחרות היה שונה במקצת ולא היינו מגיעים לאן שהגענו. במקום, למנוע נגררים למשברים מיותרים, אבל נראה שבלעדיהם אי אפשר למנוע חלק מהבעיות. אני רק מקווה שההתפכחות תהיה מהירה ככל האפשר ויבינו שאתיקה שלטונית כזאת היא בלתי אפשרית. אגב, אחרי שעזבתי את הממשלה ועוד לפני שבאתי ל'סולל בונה', כשהייתי בהחלמה, הצעתי לאוניברסיטת תל־אביב שאעביר קורס בתהליך קבלת החלטות. זה התקבל וכבר התחלתי".

– על פרשות השב"כ אומרים שהמשך ה„מיטולי" בהן יביא להרס השב"כ ועל גילוח הצמרת הפוליטית מתריעים שהוא ישאיר אותנו עם הנהגה מדינית נחותה יותר. אתה מודאג מ„ניקוי האורוות"?

„לדעתי צריך להבדיל פה בין שתי רמות. יש הרמה הביצועית והרמה הפוליטית. ברמה הביצועית, לצערי הרב, יש בהחלט חשש לפגיעה קשה מאוד בשב"כ. כבר פגעו בשב"כ וגוף כזה מוכרח לפעול לפי אתיקות מוגדרות שלו, והן לא יכולות להיות פומביות בשום פנים ואופן. אבל זה מחייב מהאנשים האחראים על הגוף הזה להיות מודעים. אי אפשר לערטל כלפי חוץ גוף כמו השב"כ ולפתוח את כל שיטות העבודה שלו, וזה נכון גם לגבי צבא. בשביל זה יש רמה פוליטית, שתקבע איך מתנהגים והגוף צריך לפעול בהתאם. זה בקשר לגופים המבצעיים וזה נכון לגבי המוסד והצבא. לגופים הפועלים בסביבה שאינה סביבה אזרחית רגילה מותר לפעול בדפוסים שונים, אבל הם צריכים להיות מוגדרים ומוכתבים. בשביל זה יש פרקליט צבאי ראשי, שיוודא מבחינה משפטית שפועלים בהתאם לנוהל.

„לגבי הפוליטיקה הדבר הזה לא קיים. אני מכיר את האיכויות של האנשים מהמפלגה שלי. אני עבדתי עם שמעון פרס ואני עבדתי עם יצחק רבין ואני מכיר טוב מאוד את היתרונות שלהם ואת הנסיון שלהם ואת הידע שלהם ובדומה. אני מקווה שהם יוכלו לצאת מכל הפרשיות האלה ולהמשיך לתפקד. עובדה היא שכל הבסיס להחלטותי היה שהם ימשיכו להוביל. אבל אם ההתפתחויות יהיו כאלה שהם לא יוכלו להמשיך להוביל, תקום הנהגה אחרת. אין בעניין הזה חכמות. אחרי מלחמת יום כיפור ההנהגה הצבאית הקודמת כמעט נעלמה לחלוטין. כל הנסיונות שאני עשיתי על גונן ועל שרון ועל זעירא, שיישארו בצבא, לא עזרו בגלל עשרים אלף סיבות. אני רציתי שהמהפכה בצבא תהיה מודרגת ותחת פיקוח. גם עשיתי משאל בקרב הקצינים הבכירים בצבא לבדיקת התחושה הסובייקטיבית שלהם מי, לדעתם, אשם בעניין ובמה, ועל־פי זה הגשתי מידת המלצות. אבל היו לי גם שיחות. לאלי זעירא הצעתי משהו שלא התקבל על דעתו והוא העדיף לפרוש ולנסוע ללמוד. עם אריק שרון היו לי שלוש שיחות, ובסוף הוא אמר: 'זה כבר לא בשבילי, אני כבר עם הראש בחיים הפוליטיים'. לשמוליק גונן הצעתי תפקיד, אבל היו התנגדויות מהכיוון של מסקנות ועדת אגרנט. אני לא מאמין בכריתת ראשים, אבל לפעמים אין ברירה. ברגע מסוים ראיתי שזהו, ודור חדש של מפקדים מנוסים בא. זה נכון גם בחיים הפוליטיים. אני יודע את הנסיון של השניים שהזכרתי ואין לאיש את הצבר הנסיון שיש להם, אבל אם אמנם זו תהיה ההתפתחות, המרחב הפוליטי יכול למצוא את התשובה. השאלה אם צריך למצוא את התשובה, אבל אם הוא ייאלץ, הוא יכול למצוא אותה".

קל יותר לשאת אות קין מאשר לאבד בחמש שנים שליש עם/שלמה שפיר

איפה תמקם ההיסטוריה את הפלנטה האחרת

נשיאים הרצוג ווייצזקר. החשש מפני גשם שימחוק עקבות העבר

רוב ההיסטוריונים הגרמנים שהשתתפו בדיון אינם חשודים בנסיון להצניע או לטשטש את האחריות המוסרית של בני עמם לפשעי הנאצים, אך הדברים שנשאו המחישו את כברת הדרך שעשתה ההיסטוריוגרפיה הגרמנית בעשור האחרון

במחצית הראשונה של חודש ניסן, שבסופו אנו מציינים את יום השואה הנוראה ביותר בתולדות עמנו, קיים נשיא המדינה חיים הרצוג ביקור ממלכתי ראשון של נשיא ישראל בגרמניה. סמיכות תאריכים זו סימלה, אולי, את הפרדוקס של היחסים המדיניים, הכלכליים, המדעיים, התרבותיים – וכל נכחיש, לעתים גם האישיים – שנקשרו חרף השואה, בין העם־הקורבן ששרד לפליטה וחי במדינתו הריבונית לבין העם שחולל את השואה. כל אלה הם בסופו של דבר תוצאה מהסכם השילומים מלפני 35 שנה, אשר המדינה היהודית שקמה בנסיבות של לוחמה בסביבה עויינת חתמה עליו מתוך מניע פרגמטי מובהק. הסכם זה תרם בשעתו גם לרה־ביליטציה של גרמניה במשפחת העמים ובייחוד בדעת־הקהל האמריקאית, לבד מהתחרות שניטשה על לב הגרמנים בגבור המלחמה הקרה בין המערב לברית־המועצות והמחנה הקומוניסטי. גם אם הטווח ההיסטורי הקצר יחסית אינו מאפשר עדיין הסקת מסקנות מרחיקות לכת וכמו תמיד נותרו גם כתמים שחורים, הרי סיכום הביניים מבחינה ישראלית משביע רצון ומחזק את הדעה, כי הדרך שבה בחרה ישראל היתה מוצדקת. הסיוע הגרמני היה אכן נדבך חשוב בחיזוקה של ישראל, ולא קשה לתאר לעצמנו מה היה מעמדנו באירופה כיום, אילו גבר הקו של בגין על זה של בן־גוריון, ואילו התמדנו בהחרמת החשובה שבין מדינות אירופה הלא־קומוניסטית והמעצמה הכלכלית השניה במערב אחרי ארה"ב.

אכן, ביקורו המוצלח והמכובד של הנשיא הפריך במידה רבה את חששות המתנגדים שטענו כי הדבר יתפרש כסתימת הגולל על הייחוד הטרגי של היחסים הגרמניים־ישראליים־יהודיים בשל המשכנתא הכבדה של השואה וכהסכמה לנורמליזציה מוחלטת. דברי הרצוג בברגן־בלזן, שאין בפיו בשורת־סליחה או שכחה, אישיותו המוסרית של ויצזקר, שנאומו ביום השנה ה־40 להדברת הרייך הנאצי, אותו הגדיר כיום שחרור, קומם נגדו מספר לא מבוטל של שמרנים לאומניים ואף התבטאויותיו של ראש הממשלה הלמוט קוהל, קברניטה של המדיניות המערב־גרמנית בשנים אלה, היו תזכורת כי בעתיד הנראה לעין עלול כל נסיון לטשטש את הייחוד הזה רק לערער ולסכן את מערכת היחסים הענפה והעדינה בין שתי המדינות שנבנתה בעמל רב. הקאנצלר קוהל [illegible] רייגן בבית־הקברות הצבאי בביטבורג, דיבר הפעם במפורש על הפשע הייחודי של רצח עם ועל הצורך לשמור בזכרון העם הגרמני את העבר הנורא ולהתנגד לכל נסיון לטשטש את פשעי הנאצים. אפשר שכמה מהדברים כוונו גם כלפי הויכוח המתמשך המתנהל זה שנה בין היסטוריונים גרמנים לגבי ייחוד הפשע שבהשמדת יהדות גרמניה ואירופה להבדיל מפשעים של עמים אחרים, וכל זאת במסגרת החיפוש אחר זהות לאומית גרמנית מגובשת יותר. קולות השמרנים בויכוח הזה – שלא פרץ אמנם בבת אחת, אך קולותיו גברו אשתקד – ממחיש את מגמת המפנה השמרני ("די ואנדה") המסתמן בחיי הרוח והחברה וגם בפוליטיקה של מערב־גרמניה, כתגובה נגד תסיסת הסטודנטים והשמאל של סוף שנות השישים וראשית שנות השבעים ועידן הרפורמות האופטימיסטי של הקואליציה הסוציאל־דמוקרטית־ליברלית בראשותו של וילי בראנדט.

* * *

ההדים מאותו ויכוח בין ההיסטוריונים המערב־גרמניים עוררו ועדיין מעוררים דאגה אצל עמיתיהם הישראלים. בין ההיסטוריונים נקשרו קשרי עבודה ובהזדמנויות שונות התארחו הגרמנים אצל עמיתיהם בארץ. לדאגה מפני טשטוש ייחודה של השואה על־ידי המגמות החדשות בהיסטוריוגרפיה הגרמנית אף ניתן ביטוי בכינוס מיוחד מטעם החברה ההיסטורית הישראלית לפני כמחצית שנה.

ייחודה של גרמניה, לעומת מדינות אירופיות, שגם בהן צמחו בסוף המאה שעברה תנועות ימין פשיסטיות, נעוץ בכך שבשעת מבחן לא היתה לגרמניה מסורת ליברלית חזקה שתוכל לעכב את מימוש החזון הנאצי

דובר בו בהיסטוריון הנודע אריך נולטה מברלין, בעל המחקר הקלאסי על הפאשיזם, אשר הגדיר את אושוויץ כמקורי פחות מן הארכיפלג גולאג הסובייטי הקשה, אם אין לראות בפשעי היטלר והנאצים אלא פעולה מונעת מפני איום בולשויקי. נולטה גרס גם שהצהרת הסולידריות של חיים וייצמן עם בעלות־הברית בפרוס מלחמת־העולם השניה נתנה להיטלר את הזכות להחזיק ביהודים כשבויי מלחמה או כעצורים, אם־כי לא להורגם. אחרים מההיסטוריונים הישראלים לא חסכו את שבט ביקורתם גם מהקריאה של מרטין ברושאט, ראש המכון להיסטוריה בת־זמננו במינכן, להיסטוריזציה של התקופה הנאצית, דבר שנתפרש על־ידיהם כצעד העלול לטשטש את האופי האימתני של התקופה. ביוזמתו של ראש החוג להיסטוריה כללית באוניברסיטה העברית, פרופסור משה צימרמן ובסיוע של מכון גיתה נזדמנו לפני כמה שבועות שורה של היסטוריונים מערב־גרמנים בכירים לסימפוזיון משותף עם חוקרים ישראלים, בנסיון להחליף דעות לגבי הבעיות המתעוררות עקב אותו ויכוח מתמשך. צריך להעיר כאן כי למרות הבדלי דעות ואסכולות (כגון האינטנציונאליסטית והפונקציונאלית־סטרוקטוראליסטית לגבי השמדת היהודים ברייך השלישי) אף לא אחד מהם נמנה עם האגף הרוויזיוניסטי השמרני־לאומני, ועל־כן תמונת מצב ההיסטוריוגרפיה הגרמנית כיום לרבות השלכותיה הפוליטיות לא היתה שלמה.

לכאורה, הוקדש הסימפוזיון לנושא רחב יותר – לוויכוח על דרכה המיוחדת של גרמניה בהיסטוריה, ה"זונדרוג". בעבר הרחוק יותר, בתקופת הקיסרות ומלחמת העולם הראשונה, התגאו היסטוריונים גרמנים־לאומנים, אמני ההיסטוריציזם, בייחוד פוליטי־תרבותי־חברתי של גרמניה לעומת הדמוקרטיות המערביות, והיו שהסתמכו גם על מעמדה הגיאוגרפי בין מזרח למערב במרכזה של אירופה. בתקופת הרפובליקה הוויימארית הם תלו את האשם לתלאותיה של גרמניה בבעלות־הברית המנצחות שהכתיבו לה את שלום ורסאי. בשנות השישים ובראשית שנות השבעים, ראה דווקא מחנה ההיסטוריונים הליברלים והדמוקרטים בדרך המיוחדת הזאת של המסורת האוטוריטארית האנטי־דמוקרטית – כניעות הבורגנות, אנטישמיות, גזענות, לאומנות קיצונית ואבחנת תרבות [illegible] מקור הרע שמנע את הצלחת [illegible] הראשון ברפובליקה הוויימארית והכשיר את הקרקע לרייך השלישי. בהתגברות על מסורת זו רואים ההיסטוריונים הליברלים את היסוד לצירוף הרפובליקה הפדרלית למחנה הדמוקרטיות המערביות. אחרים, כמו פריץ פישר ותלמידיו, אף הטילו בראשית שנות השישים על גרמניה הקיסרית את האחריות לפרוץ מלחמת־העולם הראשונה. כיום נשתנו פני הדברים. היסטוריונים שמרנים שוב מסבירים את האימפריאליזם של הקיסרות בסוף המאה ה־19 ותחילת המאה ה־20 כתולדה דטרמיניסטית של מצבה הגיאוגרפי המיוחד של גרמניה (אם כי אינם ממליצים על חזרה למדיניות עצמאית שלה בין שני המחנות). חלקם מעלים על נס את המורשת האוטוריטארית הטרום־דמוקרטית לפני איחודה של גרמניה על־ידי ביסמארק. מורשת זו היתה לדעתם ערובה טובה יותר לאיזון הכוחות האירופי מאשר חיזוק תפקיד ההמונים והפרלמנטריזציה החלקית של הקיסרות; ויש גם החולקים על עצם האבחנה של הפער בין המודרניזציה לבין התרבות הפוליטית בגרמניה לעומת מדינות מערביות אחרות. מכל מקום, על במת הדיון הירושלמית ממילא חזרה נקודת הכובד למקומה של השואה היהודית וסיבותיה בהיסטוריה הגרמנית החדשה.

רוב הגרמנים שהשתתפו בדיון, בני ארבעים וחמישים, כמה מהם הרצו כבר בארץ – נכללים בקטגוריה של "גרמנים טובים", כאלה שאינם מבקשים להצניע את פשעי הנאצים כלפי העם היהודי או לטשטש את האחריות המוסרית־היסטורית של בני־עמם, אף כי הכירו את קשיי תלמידיהם מקרב הדור הצעיר להוסיף ולשאת את אות קין. אולם גם הדברים שנשאו המחישו את כברת הדרך שעשתה בעשור האחרון ההיסטוריוגרפיה הגרמנית, שתפיסותיה והגדרותיה אינן עולות תמיד בקנה אחד עם התפיסות הישראליות והיהודיות המקובלות. כריסטיאן מאייר, יו"ר איגוד ההיסטוריונים הגרמנים, שהטעים כי כל ההיסטוריונים הגרמנים הלגיטימיים, לרבות נולטה, מאוחדים בגינוי הפשעים של הרייך השלישי כלפי היהודים. הוא טען כי בהתמודדות עם התקופה הנאצית, שהיוותה חלק חשוב ברסטורציה המוסרית של העם הגרמני, אין למנוע השוואות גם עם אירועים אחרים, אך דווקא על־ידי השוואות אפשר להגיע לכלל הבהרת ייחודה של השואה היהודית. הכתם של אושוויץ על הזהות הלאומית הגרמנית מחייב מודעות לשואה וקבלת אחריות למה שנעשה, בלי להעלות את עקרון האשמה הקולקטיבית ובלי להאשים את רוב העם הגרמני. 40 שנה אינן מספיקות אמנם כדי להשתחרר מהטראומה, אך גם אחרי אושוויץ מוצדקת גאוותם של הגרמנים ברפובליקה הפדרלית הדמוקרטית ויש מקום לתודעה לאומית מתונה ולא יהירה. את גידול העניין שמגלים עתה בהיסטוריה בגרמניה המערבית והמזרחית כאחת הגדיר כתוצאה של חוסר בטחון לאומי, והממשלה השמרנית הנוכחית בבון מטפחת את העניין הגובר בהיסטוריה. עם זאת הודה כי הויכוח בין ההיסטוריונים הושפע לא רק ממניעים מדעיים אלא גם ממניעים פוליטיים ונתן ביטוי לקיטוב הגובר במערב־גרמניה.

איברהארד יאקל משטוטגארט, שנודע עוד בשנות השישים בספרו על האידיאולוגיה של היטלר ושפירסם באחרונה כרך נוסף על ביטוי אותה השקפת־עולם במלחמת העולם השניה, הוא מחשובי החוקרים של התקופה הנאצית ומראשי האסכולה האינטנציונאליסטית, המייחסת את האחריות להשמדת היהודים לאידיאולוגיה הנאצית או לרצונו של אדולף היטלר עצמו, בניגוד לסטרוקטוראליסטים או הפונקציונאליסטים הרואים בהשמדה וגם בפשעים אחרים תוצאה של התפתחויות שגרמו הזמן והאילוצים הפנימיים של זרועות הרייך השלישי בשנות המלחמה. יאקל חזר ומטעים (הוא עשה זאת גם בוויכוח ההיסטוריונים) כי השמדת היהודים היתה ייחודית מפני שמעולם לא אירע בעבר שמדינה, בהוראתו וברשותו של מנהיגה, החליטה על השמדה טוטאלית של גברים, נשים, תינוקות, ילדים וזקנים, תוך גיוס כל האמצעים הממלכתיים. אולם פרט למעללי המשטר הנאצי, ובייחוד השואה היהודית בשנים 1941–1945, שאין להם הסבר רציונאלי, אין הוא מוכן להכיר בדרך ייחודית של ההיסטוריה

ישראלים שאינם נמנעים לפעמים מהשוואות בין הטוטאליטריזם הגרמני והסובייטי אל להם להתפלא כי ההשוואות בין אושוויץ לגולאג מביאות גרמנים להשוות – אף כי באופן פסול – בין אושוויץ לסברה ושתילה

הגרמנית. לא המסורת האוטוריטארית, לא הסדר, ואף לא פשעי מלחמה הם ייחודיים לגרמנים: דברים דומים ביצעו גם אחרים.

מטבע הדברים מצניעה פרשנות זו של ההיסטוריון הדגול, הרחוק מכל נסיון לטשטש של פשעיהם האימתניים של היטלר ומשטרו, את חלקה של הדינמיקה הנציונאל־סוציאליסטית כתנועה המונית ואת חלקה של האנטישמיות, בסוף המאה ה־19 ואילך, שהכשירה את הקרקע למדיניות הגזענית של הרייך השלישי. התפיסה הסטרוקטוראליסטית של ההיסטוריון הסוציאלי יורגן קוקה מאוניברסיטת בילפלד, אף הוא מחשובי החוקרים בני דור ההמשך, מביאה אותו לניתוח שונה של מה שקדם לעליית הנציונאל־סוציאליזם. אך גם הוא מבליץ על זהירות ביישום התיאוריה בדבר הדרך הייחודית של ההיסטוריה הגרמנית לפני היסחפה [illegible] הגרמנית מהמערב. לדבריו, קל לו להסביר את הסיבות להתמוטטותה של הרפובליקה הוויימארית מאשר את מסע ההשתלטות של הנציונאל־סוציאליזם. מכל מקום הטעימו קוקה, וכמוהו, בדיון אחר, ההיסטוריון פירהאנז מגטינגן והסוציולוג לפסיוס מהיידלברג, כי יותר מ־40 שנה אחרי נפילת הרייך השלישי אין מנוס מהיסטוריזציה של התקופה. ההיסטוריזציה אינה מבטלת את הפשע ואינה נושאת איתה סליחה אלא עשויה לבלא תפקיד [illegible]. לדברי קוקה, הייחוד כשלעצמו בחוץ להחקר ההיסטורי איננו מהווה קונצפט פרוגרסיבי. יש בו כדי לחסן מפני רגישות את כל אלה שאינם רואים עצמם אחראים במישרין לפשע הייחודי.

לעומת לבטים אלה נשמע תיאורו של כריסטוף קלסמן, היסטוריון המתמחה ברפובליקה הפדראלית, בדבר חיסול ייחודה של גרמניה עקב מלחמת העולם השניה, פשטני יותר. קלסמן מנה חמש סיבות שבגללן אין לדעתו עוד סיכוי לחידוש הדרך הייחודית השנויה במחלוקת: 1) השינוי הטריטוריאלי בעקבות המלחמה, פירוק פרוסיה ותהליך המיזוג החברתי; 2) הדה־נציפיקציה במזרח, ההלאמה והרפורמה החקלאית וכן ההכתמה של הנציונאל־סוציאליזם למרות כשלון החינוך מחדש במערב; 3) הדה־צנטרליזציה של החכלים; 4) החלוקה בין שתי הגרמניות; 5) האינטגרציה של הרפובליקה הפדרלית במערב, הלך הרוח הפרו־אמריקאי והשפעת המלחמה הקרה. ימים יגידו אם אמנם זו המלה האחרונה.

אין לומר שבאותו סימפוזיון נחלקו הדעות באורח חזיתי בין המשתתפים הגרמנים והישראלים. פרופ' משה צימרמן, יוזם הסימפוזיון, בעל מוניטין בעמדותיו הלא־קונפורמיסטיות, הצביע על הקשיים המכבידים, לדעתו, על הדיון מנקודת ראות יהודית וישראלית. כל ייחוד, פרט לזה שלנו, נדון על־פי השלכותיו על ההיסטוריה היהודית. ההתנגדות לכל נסיון של גרמנים לחלוק על תורת "הדרך המיוחדת" נובעת מן החשש כי ינצלו את־כדי להסיר מעליהם את האחריות לפשעי הנאצים. על רקע זה כבר נמצאו [illegible] קו ישר המחבר בין "פאוסט" של גיתה לאושוויץ. אולם, דווקא הדבקות בייחוד הנאציזם והשואה כמושכל ראשון מונעת מההיסטוריון השוואות הולמות בעתיד. מוטב שייחוד זה לא יהיה נקודת המוצא אלא התוצאה הלוגית של המחקר. ישראלים שאינם נמנעים לפעמים מהשוואות בין הטוטאליטריזם הגרמני והסובייטי אל להם להתפלא כי ההשוואות בין אושוויץ לגולאג מביאות גרמנים להשוות – אף כי באופן פסול – בין אושוויץ לסברה ושתילה. אף־על־פי כן גורס ההיסטוריון הירושלמי כי מן הראוי להשתחרר מן הגישה הדוגמאטית כלפי ייחוד השואה, למען ניתוח חופשי יותר של הרציפות ההיסטורית, העשוי לשמש גם מכשיר לביקורת או לביקורת עצמית לשני העמים החיים בישראל.

עמדה אופיינית יותר יהלך ניכר מבין ההיסטוריונים הישראלים שבינו המשתתפים מגרמניה מפי של פרופ' דב קוליקה. קוליקה הביע את אכזבתו מהנטיה [illegible] שחלה בעבודת ההיסטוריוגרפיה הגרמנית בעשור האחרון, לגבי התפקיד המרכזי שמילאה האנטישמיות באידיאולוגיה ובפוליטיקה הנאצית. לאחר שבשנות השישים והשבעים שררה כמעט הסכמה מלאה בעניין זה, והדברים אינם נראים רק לקוליקה, שבניגוד לדעה [illegible] 25 שנה רואה כיום בייחוד השמדת היהודים על־ידי גרמניה הנאצית את סילוף המציאות ההיסטורית במאה העשרים. קוליקה מתבונן גם לסכנת נימודה של השואה; סכנה זו נובעת [illegible] ההיסטוריזציה בעבודתו של ההיסטוריון הגרמני הטוב במרטין ברושאט, החותר [illegible] מחדש של התקופה הנאצית ברצף ההיסטוריה הגרמנית ואף מצביע על השפעת [illegible] הסוציאליים באותה תקופה של הרפובליקה הפדראלית בימינו. כדאי להזכיר כי בוויכוח ההיסטוריונים נמנה ברושאט עם השוללים הנחרצים של הנסיון לרלאטיביזציה של הפשעים הנאציים נגד העם היהודי. לקוליקה היו השגות גם לגבי חיבוריו האחרונים של האנס מומזן, אף הוא היסטוריון בכיר, הפעיל, בין השאר, במסגרת הוועדה וההיסטוריה של המפלגה הסוציאל־דמוקרטית. מומזן היה אחד הראשונים שהזהיר עוד במלאת 40 שנה להדברת הרייך הנאצי מפני הסכנה של שינוי תדמית ההיסטוריה הגרמנית על־ידי קואליציה של היסטוריונים שמרנים ופוליטיקאים שמרנים. אף־על־פי כן לא פגו חששותיו של קוליקה מפני המגמות לרלאטיביזציה של הנאציונאל־סוציאליזם והשואה בפירושיו החדשים של מומזן, ובעיקר בהקדמה ארוכה שחיבר למהדורה חדשה לספרה של חנה ארנדט, "אייכמן בירושלים".

המקורות האינטלקטואליים של הנאציזם בהקשר הייחוד הגרמני לא תפסו מקום רב בפגישה ישראלית־גרמנית זו באוניברסיטה על הר הצופים. אולם ההיסטוריון הירושלמי הצעיר סטיב אשהיים לא שכח להזכיר, כי שום ניתוח של הנאציזם, על מרכיביו הלאומניים והסוציאליים, המולג על המרכזיות של המהפכה הביולוגית, על האוטופיה של גזע עליון גרמני־ארי, על מקום היהודים ועל השנאה לאאוטסיידרים אחרים, אין בו כדי לתת תמונה משביעת רצון של הדחפים שהביאו עד אושוויץ. שום תפיסה תועלתנית של מעמדות אין בה כדי להסביר את האי־ראציונאליזם האידיאולוגי שהיה תורת החיים של הכישטר הנאצי. ואילו הייחוד של גרמניה וההיסטוריה הגרמנית לעומת מדינות אירופיות, שגם בהן צמחו בסוף המאה שעברה תנועות ימין חדש פאשיסטיות, נעוץ בכך שבשעת מבחן לא היתה לה מסורת ליבראלית הומניסטית חזקה שתוכל לעכב את מימוש החזון הנאצי, הגזעני והאנטישמי, שהיה מושרש היטב בעבר הגרמני.

* * *

לכאורה, סך־הכל של הדברים שהשמיעו ההיסטוריונים הגרמנים האורחים בהופעתם בירושלים היה בו כדי להפיג לפחות חלק מהחששות הישראליים לגבי היקף המגמות הרוויזיוניסטיות לטווח קצר. יחד עם זאת אין להתעלם מההערכות מחדש לגבי התקופה הנאצית בהיסטוריוגראפיה הגרמנית. – אלה עשויות להעמיק את הפער בין תפיסתם לתפיסות ישראליות לגבי השואה. בתולדות שני העמים יש לשואה משקל סגולי שונה לגמרי, ואחרי ככלות הכל, קל יותר לשאת אות קין – מאשר לאבד בחמש שנים שליש עם. בוויכוח הגדול של ההיסטוריונים, שהתנהל בחשבוני העתונים וכתבי העת של גרמניה היתה ידם של האנטי־רוויזיוניסטים על העליונה. גם במישור הפוליטי לא נתמלאו בבחירות הכלליות בתחילת שנה זו תקוות השמרנים הלאומניים: המפלגה הנוצרית־דמוקראטית, שהיא הזירה העיקרית לפעילות חוגים אלה, הפסידה קולות לשותפיה הליבראלים. אם כי בתחומים שונים של המדיניות הכלכלית והסוציאלית ניצבים הליבראלים מימין לדמו־נוצרים, הם נבדלים לטובה מהאגף הדמו־נוצרי השמרני במישור התרבותי־היסטורי וגם במישור מדיניות הדיטאנט עם המזרח. אף־על־פי כן אין לומר כי החששות בליבנו מההשלכות הבלתי־רצויות של המפנה השמרני מבחינת היחסים היהודיים־גרמניים נעלמו כליל. במאמר מוסגר אפשר לומר, כי לפחות חלק מן השמרנים מבחינים לפעמים בין החשבון ההיסטורי שממנו הם מבקשים להשתחרר לבין יחסי ידידות עם ישראל הנובעים בחלקם גם מהיותה מעוז אנטי־קומוניסטי, אם כי [illegible] חשבון ישראלי ייחודי.

ההתפתחות האינטלקטואלית של ההיסטוריון נולטה יכולה לשמש כאות התגמאות המאלפות לסכנות הטמונות באווירה החדשה. מאמריו של נולטה, בעלי המשמעות הרוויזיוניסטית מבחינה היסטורית ליבו את הוויכוח לפני שנה. היה אפשר ללמוד על כך שוב מראיון שהתפרסם בשבוע שעבר במוסף "הארץ". לעומת הדמוניזציה של היטלר בידי היסטוריונים גרמנים שמרנים אחרי 1945, מגיע נולטה עכשיו לרלאטיביזציה שלו ואף למעין הסבר ראציונאלי של פשעיו על רקע האנטי־קומוניזם. אין הוא בוחל גם בשימוש במקורות הימין הקיצוני הניאו־נאצי, כגון המטעמים שעשו אלה מ"הכרזת המלחמה" של נשיא ההסתדרות הציונית העולמית נגד גרמניה והבעת הסולידריות עם בריטניה בספטמבר 1939. הקרע בין ישראל והציונות לבין ברית־המועצות והקומוניזם מנע אמנם מנולטה מלשזור בהנמקות שלו עד כה "הוכחות" נוספות, השגורות בפי חלק מאישי הימין הקיצוני, אך אפשר שכיום מן הימים עוד יזכיר את החלק של היהודים במהפכה הסובייטית ובמהפכות הקומוניסטיות קצרות־הימים בהונגריה ובמינכן, שהיתה לימים ל"בירת" התנועה הנאצית. המקרה של נולטה מאמת את החשש לגבי הפתח שפתח ה"מפנה" השמרני לימין הקיצוני הבלתי לגיטימי, והמטשטש את התחום שביניהם. ואכן בשנים האחרונות גוברת והולכת השתתפותם של הוגים ושמרנים גרמנים הנחשבים למהוגנים, בספרים, בקבצים ובכתבי־עת המתפרסמים ביוזמה ובחסות של חוגי הימין הקיצוני הישן או החדש.

אמת, מבחינת הרלאטיביזציה ו"ההסבר הרציונאלי" של השואה אין לכרוך יחדיו את כל ההיסטוריונים השמרנים עם נולטה. אנדריאס הילגרובר – למרות השילוב האומלל של שני מאמריו על "סוף היהדות האירופית" ועל "ביגור הרייך הגרמני" בספרו הקטן "הקץ הכפול", שעורר סערת רוחות – לא ביקש לנטרל את השואה ואינו מתעלם ממדיניות הרצח וההשמדה הנאצית, שבה דן בהרחבה גם בחיבורים קודמים. גם עמיתו לדעה, הצעיר ממנו, קלאוס הילדבראנד, אינו דוגל בהצנעת הכתם השחור בהיסטוריה הגרמנית: שניהם מכירים באופיו הייחודי של הפשע הגרמני בהשוואה לעולם המערבי. אך אופייני ששניהם מחייבים כיום את ההשוואה עם הרציחות הסטאליניסטיות. הילגרובר אף ראה במלחמת המגן של הצבא הגרמני ב־1944–1945 מלחמה שעמה הזדהה – לא רק מאמץ להצלת גרמנים מהצבא הרוסי, אלא הגנה על הציוויליזאציה המערבית. היסטוריונים אחרים אינם שוכחים להדגיש כי יחד עם אושוויץ שומה לזכור את נמרסדורף, הכפר בפרוסיה המזרחית, שבו נטבחו רבים מקרב האוכלוסיה המקומית על־ידי הצבא האדום ושהפך לסמל לקרבנות הכיבוש הסובייטי במזרח. אין הם מביאים בחשבון כי נמרסדורף לא היתה תשובתה של מוסקווה לאושוויץ אלא לרצח מיליוני חיילים ואזרחים סובייטים בידי הגרמנים במלחמה. פובליציסטים שמרנים לאומנים כמו הרברט קרמפ, עורך "די וואלט", עד לפני חודשים, אף מרחיקים לכת ואומרים בגלוי ש"ההיסטוריה הגרמנית של מחר היא רוויזיה". ברית־המועצות נראית בעיניהם כמכשול העיקרי לאיחוד מחדש על בסיס עקרון ההגדרה העצמית, אם כי יש להם חשבון גם עם מעצמות המערב, שבמדיניותן השגויה בשנות מלחמת העולם השניה הקלו על חלוקת גרמניה והפקירו את מחצית אירופה בידי מעצמת־העל הקומוניסטית. את העובדה שגם מעצמות המערב אינן נלהבות כלל ועיקר מרעיון איחודה מחדש של גרמניה אין הם מכירים, בדרך־כלל. אפשר שהלכי הרוח השמרניים האנטי־סובייטיים שאבו עידוד גם מהרטוריקה של מימשל רייגן בדבר "אימפריית הרשע". אך כפי שהעיד כאן בנימה ביקורתית ההיסטוריון הגרמני רודולף פון תאדן מקבל הימין הגרמני לפעמים חיזוק גם ממקור בלתי־צפוי כגון השמאל הצרפתי, החושש מפני החלשת הזיקה של גרמניה לנאט"ו על־ידי מדיניות מפלגת האחות הסוציאל־דמוקראטית.

כמה מההיסטוריונים השמרנים כורכים את אושוויץ עם נמרסדורף, הכפר בפרוסיה המזרחית שבו נטבחו גרמנים רבים על־ידי הצבא האדום

זאת ועוד. נוסף על תגובת הנגד לתפיסה של שנות השישים המאוחרות, שהגביהה את המחיצות בין הדורות ותחידה אצל חלק מהגרמנים הצעירים את תחושת האשמה ההיסטורית ונוסף על השלכות העימות הבין־גושי המחודש מסוף שנות השבעים ואילך, אין להתעלם, כמובן, בהקשר של הוויכוח ההיסטורי ההתעוררות מחדש של בעיית הזהות הלאומית הגרמנית מהשפעת ירידתו של הרעיון האירופי, [illegible] סייעה האופוריה האירופית במידה רבה לכאנצלר הראשון קונראד אדנאואר. למרות מס השפתיים, ששילם אדנאואר לסיסמת האיחוד מחדש, דגל הקאנצלר בשילוב גרמניה המערבית במחנה הדמוקראטיות המערביות ושלל כל גילוי של "הדרך הייחודית" בהיסטוריה, וכל חלופה לקו שלו. מוקדם לדעת האם ומתי עשויה תודעה אירופית זו להתעורר מחדש. בלעדיה יימשכו המאמצים המוגברים לחיזוק זהות גרמנית מגובשת יותר ואולי גם הכמיהה לאיחוד מחדש בבוא שעת הכושר. בעצם שאיפה זו, אינה מוגבלת לימין ולמחנה שמימין למרכז, והיא מוצאת את ביטוייה גם בשורות המרכז השמאלי והשמאל. ההבדל בין המחנות הוא בהדגשים השונים לגבי הרציפות ההיסטורית, והשמאל אף אינו מתקשה להתמיד בהתמודדות עם מורשת הנאציזם בלי לראות בכך השלמה עם אשמה קיבוצית גרמנית.

אישיותו של הנשיא בבקאר, פון וייצזקר מעידה, כי גם במחנה השמרני ובקואליציה השלטת יש כוחות נאורים המבינים, כי ההתמודדות עם העבר הנאצי ועם השואה היהודית, אינה שוללת את קומה של זהות לאומית חיובית ואף יכולה לחזק את הקשר בינה לבין מורשת החירות והצדק. אם תבוא השעה לאיחודה מחדש של גרמניה לא זה יהיה הגורם שיכריע לחיוב או לשלילה. אכן, בשנים המאה העשרים ואחת עשויה הפרספקטיבה, שממנה יראו היסטוריונים את התקופה הנאצית להשתנות. אך יש להוסיף ולהקפיד על ההבדל בין היסטוריזציה לבין רלאטיביזציה, טשטוש וחיפוש אחר רציפויות שגויות, ולהוסיף ולטפח את הדגם הדמוקרטי המוכר שהוא, באופן יחסי, הנסיון הפוליטי המוצלח ביותר בהיסטוריה הגרמנית. וכמו בהרבה תחומים אחרים, הנוגעים לעולם כולו וגם לנו כיהודים ולישראלים, עשוי דיאלוג בין־מעצמתי מחודש ואמיץ רק להביא לברכה.

* על ויכוח ההיסטוריונים הגרמנים ראה גם מאמרי הקודמים, [illegible] "דבר", 1.8.1986) ו"הוויכוח הגדול על פשעי הנאצים", "דבר", 19.10.1986.

ויכוח ההיסטוריונים. מימין לשמאל: אנדריאס הילגרובר, אריך נולטה אברהארד יאקל, כריסטיאן מאייר, משה צימרמן,

אבירמה גולן

פייגל'ע נוסעת לארץ ישראל

תמונות מאלבום (ב')

עוד תמונה בשלג

בבית שמעבר לרחוב מגנחת דבוירה היפה מעמקי גופה. תינוקת חדשה. היא הכיסה בנוצות הישנים, זה ליד זה, במיטה הרחבה. לתנור צריך להוסיף עוד כמה בולי עץ עבים שלא יכבה הלילה, וצריך להתפיח בצק שמרים למחר. היא ירדה אל המטבח לומר למבשלת ולרגע התיישבה ליד שולחן העץ הכבד. מרחוק נשמעו צלילי פעמונים בלועים בשלג הרך. חג טוב לך, גברת דבורה. היא החזירה והניחה את ידה על לוח ליבה. מה, מה. חג טוב לך, שבה המבשלת ואמרה. גם אצלכם חג, חנוכה, לא ראיתי אצל הגברת אימך בצק חריבה, והשבתי. כן, כן, היא השבה, ואני חשבתי. גם אני השבתי. חג טוב לך ובדיצקה, והנה גם מתנה. למה זה, גברת דבורה, מדליון זהב כזה, עם סמל ה... אוי, גברת דבורה, לא טוב שידעו, האנשים. חסל, תחביאי, ואל תגידי ממי, ואיש לא ידע. עכשיו לא נותר עוד כלום, רק צילצול הפעמונים עוד חילחל לרגע כמתק רחוק בתוך גופה. עולם אחר, וספרים מזמן אני לא קוראה, גם כתונת הלילה הלבנה כבר נקרעה, כן, כן, אהרקי, אני באה, אני עולה.

כוהה, כוהה, משתעל אהרקי השמנו. הוא עוד יקבור את כולנו, אומרת דבוירה לעצמה, כוהה, כוהה, ולאחותי הקטנה, המתוקה, נולדה אתמול תינוקת ראשונה. עוד ועוד הם באים לעולם, ומה השמחה אני רוצה לדעת. מה השמחה.

תמונה שביעית: קריעה

פייגל'ע היתה בת תשע כשמתה עליה אמה. שעה ארוכה היא עמדה בפתח והביטה אל הגופה היוורת המעונה. זוזי, פייגל'ע שלי, זוזי, אמר אבא וליטף את פניה בעיניים שלו הטובות. ולא לאכול בחדר שיש בו מת, אמרה הדודה רוחקי השכנה. לא אוכלת, נודה, לא אוכלת, ורק מחזיקה ביד את התפוח הזה ולא בולעת, מפני שמהיום הלאה הכל יעבור לי דרך הגוף אבל לא אטעם שום טעם, ואעשה רק מה שמוכרחים. סדינים על המראות הגדולות כמו מפלצות, חושך בבית, ואין אויר, פתאום הדממה. אני רק ילדה, ואת אמא שלי לא יכולתי להציל, ועכשיו אבא כועס עלי. באמת לא יכולתי, בא מלאך המוות וישב לידה. היא ראתה. היא אמרה לי, צאי פייגל'ע שלי הקטנה, הנה הוא בא. קודם אמא שלי החייכנית הורידה הפכה לשעווה צהובה, משתעלת ומבקשת סליחה, ואחר־כך שכבה חולמה ודיברה אלי בלחישה צרודה. את זוכרת, פייגל'ע, היא אמרה, כאילו זה היה לפני כל כך הרבה שנים, את זוכרת איך אבא שלך הביא לי מטפחת צבעונית מן היריד, ואחת שחורה, שתתאים בדיוק לשמלה השחורה, ומנורת הגז, שכל היהודים סיפרו בבית הכנסת את פלאיה ואת קסם אורה. את זוכרת, ואחר־כך היא לא דיברה, והוציאו אותי כבוד מן החדר, החזיקו אותי עד כאב וסגרו דלתות בשקט ובמהירות, ואני חיפשתי את אבא ומצאתי איש שפניו איומים, ובא אחד שחור ומבהיל וקרע לו קריעה ונשאר לו קרע כמו פה פתוח אה, ואחר כך קרעו גם לי. ואני פתחתי ובכיתי והצצתי אל הדלת והחזר אותי אבל ראיתי את דודה דבוירה היפה מכסה את הפנים של אמא בסדין, ואת כפות הרגליים ואני עמדתי ועמדתי ועמדתי וסבתא רוחל'לאה אמרה תנו לה סטירה אתם לא רואים שהילדה מתעלפת תנו לה סטירה אבל אני לא התעלפתי רק עוד שמעתי איך דבורקה התינקת של אחי הקטן צורחת ומיללת [illegible]

[illegible]

תמונה שמינית: פייגל'ע נוסעת לארץ ישראל

(ועוד שתי תמונות מאלבום אחר)

עשר שנים לאחר מכן פייגל'ע עלתה לארץ ישראל. באוניה, כמובן, מה שהזכיר לה מיד את אביה השוחה במים אדירים בים רחוק, זקנו וכובעו צפים עם ברכורי הקצף הקטנים, ידיו ורגליו פשוטות לצדדים. "אבא שלי היה יהודי יפה", אומרת פייגל'ע לחברותיה על המרפסת בתל־אביב כשהיא מגישה לחן תה וציקולייקה של שבת. "יהודי יפה. הגויים היו מנשקים לו את הידיים."

אבא שלה היה רב העיירה. עיירה קטנטונת. אחר־כך, כשאמה חלתה, עסק גם במכירת התבואה והגרעינים, ולפייגל'ע נדמה שהיה סוחר גדול. כשהיתה קטנה הלכה ברחוב כאילו היא בת של פריץ, או נסיכה, כל כך כמו לא יהודיה, וידעה בעל־פה את כל השירים שלהם, והמורה האוקראינית נאלצה לתת לה לשיר את המנון ליד הדגל. שתתנק. ובכלל, איש לא קרא לה פייגל'ע, זה היה שם החיבה שאמה הדביקה לה, והוסיפו לה אחרי שהחלימה ממחלה קשה. היא היתה חושה, חושה היפה וירוקת העין, שהתגדרה על נרגרה, ופאן טריאוש אהב אותה. רק כשמתה אמה החלו הכל לקרוא לה פייגל'ע, פייגל'ע הקטנה, המסכנה, אפרוחי הקטן, באנחו הדודות הזקנות, האחיות החסודות של סבא שרול־מוישל, ומיד, כעטלפים שחורים, יצאו לחפש לאבא אשה מבית טוב. אפשר שתיכנס האשה לכאן ותביא פיסת בית טוב איתה, ואפשר שייכנס הוא לשם, לבית הטוב, ויביא איתו את יתומיו.

פייגל'ע חושה עמדה והביטה בדלת הבית הפתוחה ובאבא היפה שוקעו רותץ בדמעות ועיניו ארומות, וכעסה. איך זה שכולם אומרים מה יהיה ומה ייעשה ואבא שותק. אבא שלימד אותה תורה ורש"י וקיצור שולחן ערוך וקרא לה בן־יחיד שלי, ישב בשקט והדלת פתוחה לרווחה וככה כולם יושבים ומחכים לפיסה הטובה או לאם החורגת שתבוא. וכאן באלבום הישן של פייגל'ע מקום לשתי תמונות זרות, שהיא מביטה בהן בטינה כאילו זה מה שמצפים ממנה לעשות, אבל בכף ידה היא מלטפת את הבריסטול השחור, המאובק, ואומרת: זה לא בדיוק המשפחה. ואני רואה שתי תמונות של אשה גבוהה ועיקשת וחכמה. גיטל תמונה ראשונה, בעיירה, ואחר־כך גיטל בעיר הגדולה. פייגל'ע יכולה רק לספר לי את הסיפור אלף פעמים ולהכריח אותי לחלום על שלג ונהרות וגשרים. לא היה בכוחה לומר לי באיזה תמונות לא להביט שעות ארוכות ולאהוב יותר מכל תמונה אחרת. התמונות של גיטל הן החומר שממנו עשויים געגועי.

גיטל. תמונה ראשונה

גיטל לא היתה פיה, ולא רצתה להיות אם חורגת, וכשהגיעה רק התבוננה, העמידה שלוש מזוודות ותיק עגול קטן, ושבה והודקפה, במבט תמה. כאילו מישהו תלה לה מול העיניים, מסך מעורפל, ולשפשף ולהבהיר אי־אפשר, וזה מה שהאנשים אומרים לא ידעתי אם אני חולמת או רואה באמת. אבל היא ידעה, רק שלא היתה בטוחה אם לשנוא או לרחם או לשנוא את עצמה או לרחם על עצמה, או להודער כמה שיותר, להעלם, לישון, למות, לא להיות, לא לשמוע את הגבר המחייך נוגות הזה כשהוא גומע מרק־עוף כמו שכמה אשתו היתה מכינה לו, והנהלה המלאכית. ודבורקה המינקת, תראי איך העיניים שלה מורות אליך שכנה בריאה ובבן הקטן, התינוק, היא לא תיתן לך לגעת. "את, יהודים, תביטו, קטיפה קטיפה הלקוני" היא צועקת בגרון נסוי בכל פעם שפושטת את חיתוליו ותושפת ישבן והוד ועגול והועף לחלל האוויר המחניק, וכשאת רוצה לחייך אליה ואל הישבן בהשתתפות מן הצד, מיד היא נועצת מתתלת בנהירות, מכסה ומגרפת בלחישה, כמו מסיימת שיגרת־טקס יומית, ונעלמת איתו במטבח ומשאירה אותך לבד. כאילו את, שקראת ולמדת וראית וידעת וגזרת על עצמך חייך בשתיקה – שכך יאה למי שעברה את גיל השידוך ואינגה טהורה ושקופה – לא תדעי לאחוז באיברים העגולים האלה באהבה. ומה הנאמנות הכלבית הזאת לאשה שכבר מתה, שדעכה, כך שמעתי, בשחפת נוראה, לאט־לאט, ומה זאת הקטנה, הרזה, היפהפיה, שמביטה בי ככה כמו איזה חתול, תיכף תשרוט, מחזיקה לאבא ברגל, רובצת על הרצפה, מחייכת רק אל המינקת וגם הוא חיוך שלא מן העולם הזה, רעבה לאהבה, אני יודעת, אבל לא היא, לא אני נוכל למלא את הרעב הזה, שלו או שלה.

וכך היה: אחיה של גיטל טרח והתרוצץ וסידר, ואירגן ותתנה צנועה, וגיטל עם שלוש המזוודות והתיק באה אל הבית בעיירה הנמוכה. אלמלא היה כל־כך עצוב היתה צוחקת. כאן זה יגמר, או שוב יתחיל ויגמר, הסיפור שלה, שתחילתו ברעם חצוצרות ושובלי־לובן ופרחים והמשכו ברעב ההוא שאין להשכיעו וסופו האש הכבויה השחורה הנבלעת התיוך הכפיפה השתיקה.

★

שהרי גיטל באמת נולדה במשפחה טובה, משפחת רבנים ומלומדים ומכובדים מאוד בעיר המחוז, ומראש הכינו אותה להיות רבנית נאה וחסודה, וכיוון שממילא שתקה וקראה בספרים מבלי שיורוה אותה, לא שאל אותה איש שאלות ולא חיכה שתשאל, והיתה לגאות המשפחה, לפרח מוצלח שהופיע, כמו מובן מאליו, בזמן, כמו סבתה ודודתה ואמה. ואין צורך שתעלה עליהן, ואין צורך בדברים מיותרים. הרי היא מוכנה, הרי היא נבונה, הרי היא מסכימה.

הרי היא מקודשת לך, הרב מהמבורג, ודחום את עגלתך וסע, אנחנו את שלנו עשינו באמונה. סע סע, וסגור את הדלת מפני השלג הרוח שבחוץ, ונאטום את אוזנינו בפוך יקר מינה ולא נשמע את הזעקה הלא נשמעת, הלא נזעקת, ובנקיון כפינו נרחץ, ואת תנעגע בזקנך כתיש ותהמהם בינך לבינך, ואת הכבוד השמור לך עוד מוקדזקן וזקנך תרפר כתפוחים ותתענג על זו הבתולה החיים הטובים והשלווה יכסו את כולנו עד שנעביר את ההימהום הזה הלאה ונמות.

ולא היא. ועוד עתיד היה ההימהום הזה להיפסק באמצע ממילא, מופתע, ואחר־כך נרהם, ורוחץ ברם, והופך לניגון־בכי־זועה, אלא שאנחנו מביטים הרבה לפני כן, בעגלה הנוסעת קליק קלק קליק קלק טרללה על השלג הדק, ומתחת לשלג כבר נחשף הבוץ האביבי. כמה סימלי, חושבת גיטל'ה לא ברור על מה, חוקפת את גופה העיקש ומביטה בתיש ולא בוכה.

אל צומת הרכבות בשולי העיר הגדולה המבורג הוא הביא אותה, התיש, ומיד ניצבה במטבח ודיברה אל שתי הגויות העגולות בפסקנות, מיד טפחה ביד בטוחה על הכרים והכסתות והיתנה בריכוז אל הנערה המנקה, מיד פתחה תריסים ושתלה במרידיה פרחים בשניים־שלושה כדי חרס צבעים, וכאילו הצליחה לרמות את הזמן שיעבור ולא ירגיש בה, וכאילו העדימה גם על עצמה ומה ששינה יפה כל־כך הפך להיות גם ההימהום שלה, ופתאום ירד מן הרכבת אחד גינתר, או גונתר, ושמו לא חשוב ממילא כי יטרחו למחוק אותו לעולמי עד, אלא שעד מותה תשמור גיטל בתוך חלציה הבוערים את שערו הבהיר ועיניו הכחולות וחזהו ושוקיו וכתפיו וכף ידו המרובעת הגדולה והפלומה הזהובה של האצבעות, והליטוף הרך מאוד, נוגע בשיער שאינו שיער, ואחר־כך הליטוף קשה מאוד, מעביר רעד, כאילו אורות חמים מרחפים ומפרפרים בתוך כל הגוף וממיסים את כולך, וכל זה בשניות גנובות, נצורות, מתוקות.

אולי כך, ואולי לא כך. אולי רק נשק לה פעם אחת, ואולי רק עבר ליד חלונה. אולי האנחות העמוקות והבכי החם בתוך המתבן העזוב היו סיפור, ואולי שקר גופו החסון מאוד התופן את גופה שאינו עיקש עוד. אולי ברחה הנערה המשרתת את השדיים הקטנות, הלבנות, היפהפיות, את הקש בשיער הקש, את השמלה הנפרמת בצעקה, את הדם הבתולי שרוקא כאן ועכשיו מתרונן בזרימה חמה על האדמה. וממילא איש לא יאמין. וממילא עד עצם היום הזה אין מי שיאמר עד מתי הסירוף הזה נמשך וכיצד חדל אם חדל, וכנראה שלא חדל, כי לא יצאו חודשיים מאז הימהם התיש בדרכים וכבר היתה גיטל, עטופה וצנועה וחסודה, חיוורת וקפואה, יושבת בעגלה היוצאת מהמבורג בחזרה אל בית הפוך הקר, ובית הפוך סרב להכירה, ומי שסרדה, ומי שהביאה ספר כריתות ושתקה ולא הסבירה ולא בכתה ולא הצטדקה – לא שלנו היא. עשב שוטה. לעקר. ובנקיון כפינו נרחץ, ואת הכבוד השמור לנו עוד מוקדזקן וזקננו נסמוך באשישות, עד שהשלג יכסה את הבושה ונעביר את ההימהום הלאה ולא נמות.

ברכבת המהירה לוינה, בין המון סוחרים וקצינים ושיכורים ישבה גיטל, שלוש מזוודות ותיק קטן ועגול, וכל־כולה קלה כנוצה ומרוקנת וריקה. שוב השיער החלק אסוף, אך כדרך הגברות, והגוף העיקש בשמלה ארוכה, חמורת־סבר. חשבתם ודאי שפרשה ידיים וחרקה הכל מבעד לחלון, אבל אנחנו הרי לא נשטה בעצמנו, אנחנו יודעים ששלוש המזוודות והתיק יעשו איתה עוד דרך ארוכה, ויש עוד מקום אחד שאליו הם מתכוונים להגיע, ועוד נגיע אליו. אלא שכאן המסע נעצר פתאום בטרם ימשיך, וגיטל, שכל גופה מה שבתוך השמלה התנוקה ולעולם שוב לא יצא ממנה, פקוח, כמתמרקת מחטא, עיניים מקשיבות מאוד. לפתע־פתאום השתתקה הדממה המעיקה, נעלם ההימהום, וכמו משך מישהו בפעמון והתחיל לצלצל הגיעה אל גיטל המולה נהדרת, קולות של עיר מתרוצצת, דוחפת, מוכרת עיתונים ברעש, נוזפות ברכבת ובחשמלית, הולמת, צופרת, מנגנת, מוכרת נקניקיות חמות ועוגות קצפת וכידה וקפה, ונפשה של גיטל יצאה ולמדה ורוותה את כל אלה עד דמעות.

אלמלא התאלמנות אחת בעיירה קטנטונת היה סיפורה של גיטל עניין אחר, לא נוגע, לא מוכר, ומכל מקום היה מסתיים כאן, בעיר הקצפת. כאן היתה גיטל נמוגת לתוך הצבעים והניחוחות, ולאט לאט היתה נעלמת עד שמתאורה ונשכחת לעולמים, וטוב לה ומתוק לה כסוכריה שכילתה את עצמה במתיקה.

ובאמת כמעט נמוגה שם, ואיש איננו זוכר אם גידלה את שערה או לאו, אם כתבה בשבת ואם חבשה מגבעת הדורה. פייגל'ע מתעקשת להתפאר שהיתה, כנראה, עיתונאית מצליחה, ופגשה את כל גדולי הציונות. ולא מובן האם דבק ליבה של פייגל'ע אל גיטל בשנאתה אותה, או שמא היא פשוט רוצה לגעת שוב ושוב בגעגוע ההוא אל האפשרות הכי רחוקה והכי יפה, כמו לשחק בקופסה ישנה שמנגנת־מנגינה נהדרת כשנוגעים בה ופותחים, ועל גבה מצויירים הרים ויערות, נהרות ורכבות וגשרים.

גיטל. תמונה שניה

הרים ויערות סביב לעיר הקצפת היפהפיה, נהרות ורכבות וגשרים, ארמונות מלכים ומוזיקה משתפכת כשומן מתוק. ידידים ולונה־פארק, גלגל־ענק, סוכר ורוד וקרח להחליק. בבוקר היא עוברת את כל אלה ומחייכת לעצמה כמו בחגיגה, ואחר־כך מגיעה מכאן אל בית הלבנים הגדול. מעקה העץ המגולף, התקרה. מדרגות צהובות. עולה לאט־לאט, וכשהמעלית המסורגת, המעוטרת ניצני שושנים, עוברת מטה, מחייכים. שלום פראו גיטה, בוקר־טוב, מה שלומה הבוקר, פראו גיטה. מכאן לחדר הלבן ואל שולחן הכתיבה. שמעולם לא היו אותו ודאי לא יזיזו אותו לעולם. בוקר טוב. פראו גיטה, הקפה מוכן. חריף ושחור וחם. סיגריה אחת כל בוקר. לעבודה.

את נורדאו היא ראיינה פעמיים, ופעם ישבה בבית־קפה ליד העורך והקשיבה לשיחה בין שני צעירים מחוזים שבאו מקשטא. האחד נמוך תלהב, שבלוריתו פרועה, והשני גבוה ועדין ומעוטר במשקפיים. אולי קרץ לה העורך ורמז רמיזות ואולי לא, ויתכן שבכלל לא התבונן לומר לה משהו עליהם אלא לשוב ולנסות אותה. גיטל, מצירה, שתתה קפה מר, שיכלה רגלים כגברת, וחייכה.

כמה שנים עברו כך? אולי מיליון. שמונה ודאי. גיטל החליפה בוקר־בוקר את הוורד בכד הכוכית הורודה ובלילות לבשה כותנת לבנה לגופה העירום. אחר־כך פרמה את צמותיה, שהיו עשויות כל היום מתחת לכובע קטן, ועמדה מול החלון לחוש ברוח הנושבת מן העיר ולזכור שידעה אהבה. הלילות, מן הקומה העליונה, היו יפים, והחשמלית שעברה בקול נפץ חרישי ומהיר רק הוסיפה המיית־אושר לשתיקת הלילה, החושך, והכוכבים. אורות העיר למטה, מרחוק, היו כאילו השתקפות הכוכבים מים של מעלה לים של מטה, וההימהום ההוא כאילו מעולם לא היה. האוויר צלול, היד נמתחת ויוצאת מן השמיכה והיא נקיה מטבעות, נפרשת, פתוחה. גיטל מביטה, מחייכת, שבעה ודווה. דוממה.

ואלמלא התאלמנות לא פתאומית בעיירה אחת קטנה היה השקט המופלא הזה, המשובץ כוכבים, נמשך לעולמים. אלא שלא כך היה, ובית בישראל נותר פעור־דלת ושחור, ותינוק בוכה, וסוף־סוף נמצא לגיטל הסדרת תשובה ושאילו היתה צדיקה היתה ניצלת, כיוון שלא היתה זכאית לעמוד שם בורך השבץ שרק הפעם יהיה בסדר. ששש, שה, לא מבכרים להזכיר את העניין כל פעם, אחרי הכל היא [illegible] תודה, שירי אותו כלה, [illegible]

תיק אחד קטן ושלוש מזוודות עמדו בפתח המקווה, וגיטל במים החמים, העבים, טבלה את גופה, ומיד נעלמה הדממה הקרירה של הכוכבים וזוהר ההימהום ההוא, סמכוני באשישות, ופרחי בתפוחים, כי חולה אני, חולה, חולה, בבוץ עד הברכיים, במגפיים גדולים, מקצה העיירה ועד קצה, ועל כולה כיפת זכוכית, אטומה ואתם לא רואים, יהודים, לא רואים את הכיפה, ואני מתהלכת מקיר עד קיר ומבוססת בבוץ ובוכה. גיטל'ה, ילדה טובה, ההימהום הולך וגובר, ואין יודע כי הסכנה קרובה, ובמיטה ענקית בחדר מחניק נולדו יוסל ובנימין ודינהל'ה השוטה, וההימהום מחריש אוזניים ובפתח עומדת ילדה קטנה, אפרוחית, רזה, עיניים חתול, ומביטה ומביטה.

ולא נגעו השתיים זו בזו מעולם, והנה להודה, ולגעגועים, ולהרסה גדולה.

תמונה אחרונה: שלג

פייגל'ע שנאה את גיטל מן הרגע הראשון, הדודות כעטלפים שחורים לא הרפו להסתובב סביבה ולשרל: פייגל'ע, ממינקה, צריך לאהוב את האמא החדשה ואת האחים החדשים, המבוכרכמים, שנולדו זה עתה מאותו אבא יפה, ואיך זה שהוא שוכב במיטה עם החורגת ועושה לה בנים קטנים, רק בנים, חצי חורגים, ורק אני הבן־יחיד שלו, הבת האהובה, איש איננו רואה אותי בין הדודות העטלפים, וכל החיתולים, התבואה והירידים והגויות של השעועית, ואבא היפה עוטה שתיקה שחורה כאילו מאז שאמא מתה הוא לא יכול באמת לנשום ולאכול כמו שאני בדיוק, עד שבקיץ הוא פתאום רעד רעידה אחרונה ומת.

שוב נפתחה הדלת ופייגל'ע חושה מצאה את עצמה עלמה שעיניה ירוקות וצחוקה רם מדי, והיא עומדת על המדרגות ולא יודעת לאן תפנה מכאן. בקלי־קלות צחקה, לגרש את המוות ואת השדים ואת משק כנפי הדודות העטלפים, לגרש את הדם שיוצא ממנה כל חודש ומזכיר לה שתהיה, בסופו של דבר, רק אשה, כמו כל הנשים באלבום השחור שלה. היא צחקה בקול הידהד פחים כדי לזכור כל נגיעה של אבא היפה ששותה בים הקנים נישקו לו את הידיים, ורצתה לגדול ולגבוה ולהתחזק עד שייקסנו בתי העיירה, אבל היה אביב.

היה אביב, ובאוקראינה באביב פורחים הדובדבנים. פאן טריאוש היה שבוריר וזיהזר ותכול עיניים, וסיפר סיפורים על ארץ ישראל. רוחו והצלה, חושה הנסיכה עם נזר הפנינים הבלתי נראה סוף־סוף עלה על סיפון אניה ונוסעת לארץ ישראל. בתי העיירה התרחקו התקטנו, וגרמה היה לה שניצחה. ואז, על הסיפון הרטוב והמלקלק, הסבה את פניה לראות את פאן טריאוש הוא דוד הוא הבל ההצלה, וראתה שם תכלת ותכלת קשה ושמחה.

באושמתה או שלא באשמתה נותרה פייגל'ע נסיכה ללא כתר בארץ שטוחה ובהירה. בלילות רק העבירה את הימים וקפצה את שפתיה בכעס ובאכזבה, והתגעגעה וחיכתה. כל הימים הכיסה מבעד לחלון ולא צחקה ולא בכתה רק השמיעה קולות רמים של צחוק ובכי אבל בפנים הכל קפא בה כל עוד שלטה בשמים התכלת ההמה.

עד שלילה אחד ביסה סוף־סוף את תל־אביב שלג קר ודק, ופייגל'ע שבה למלוך עם נזר הפנינים, ואל תוך השלג, ברעב נורא, היא ילדה אותי, בת געגועים עצובה, כמו השתקפות וכמו צל וכמו ציפיה, וכל חייה היתה נופחת בי את זכרונותיה לראות בעיני את האש ההיא שכבתה.

[illegible]

עכשיו אינני יודעת מהי האמת ומהי הבדיה, מפני שהן מתעלפות זו בזו ומתעתעות והופכות כל מראה פשוט לגעגוע. אבל באלבום השחור אין מקום לתמונה שלי, אני יכולה רק להסתכל, ולספר את התמונות, ואולי זאת התשובה.

> ולא מובן האם דבק ליבה של פייגל'ע אל גיטל בשנאתה אותה, או שמא היא פשוט רוצה לגעת שוב ושוב בגעגוע ההוא אל האפשרות הכי רחוקה והכי יפה, כמו לשחק בקופסה ישנה שמנגנת מנגינה נהדרת כשנוגעים בה ופותחים

> עד שלילה אחד ביסה סוף־סוף את תל־אביב שלג קר ודק, ופייגל'ע שבה למלוך עם נזר הפנינים, ואל תוך השלג, ברעב נורא, היא ילדה אותי, בת געגועים עצובה, כמו השתקפות וכמו צל וכמו ציפיה

משא
לספרות, אמנות ועיון

הגיא והקדיש

מאת שמואל שתל

אהרן מירסקי "ספר הגיא והקדיש" (שירים) הוצאת א. רובנר ירושלים, תשמ"ז, 48 עמ'.

"ספר הגיא והקדיש" הוא ספר קינות על שואת יהדות פולין. "הגיא" באהידיריקה, הוא "גיא־צלמוות", "גיא ההריגה", ו"גיא בן הינום". מילונו של אבן־שושן בבדיר את המלה "גיא" כמקום התרחשות, וכאילו חזה אבן־שושן את ספרו של אהרן מירסקי, הוא מרגיש: "פולין ועיירותיה שימשו "גיא־חיזיון" לשואת היהדות במלחמת העולם השניה". "הקדיש", המלה המשלימה את שם הספר, יש בו מן הקדושה העילאית ומקבלת־הדין באומר על הקרובים והאהובים, שהיו ואינם.

שירי הספר הם עשרים במספר ומכוח קדושתם אקרא להם שני מניינים: אפילו "יונים באות לבית הכנסת למנין", שני בניינים של "קינים והנה הה". השיר הקדום ביותר שבספר נכתב בשנת ת"ש: זה שיר על "ביתי / אשר נשרף, וכל סיישרף / אשר עוד היו נמצא בפי סורף –". ובסיומו של השיר: "גם לא השקיף עליו האל לראות, / באות עשן לא קטר למרומות, / עמום נשרף". זה שיר של נבואה, כי את אשר קרה בפולין "חורב" רק עם תום המלחמה, כמה שנים לאחר מכן. עולה, בהקשר זה, שאגת אצ"ג בספטמבר 1939; כלומר שנה אחת לפני שנת ת"ש, בחרון ובזעם, "רעם הולך בגלגל":

"רחומים אלוהי: זעם גוייבי־על־הדיבה:
בספטמבר צלמות אירופה –."

לעומת אורי צבי גרינברג, שירי הספר הזה הם שירי תוגה ועצב, זכרונות אושר או גדולה שחלפו והונצחו בשירת עם־עולם. שם הספר, כמתורגם לאנגלית, הוא: "אלגיה על השואה". זה ספר של כאב ואמונה "רק יקום אלוהים ויינקם, יקום אלוהים ויהבוש", כי "שכינתא בגלותא" ובשירו של א. מירסקי:

"אילנים יהודים יהודי גיחולין
עשו שם מתנה לשכינה כי תלין
עמותה בגלית וקשורה בתפילין
ישם בגיא העמוק שהיה בפלין".

אם גם אהרן מירסקי "השם בתמהון משאלה שנפשו בו תשאל: / מה טעם גלות שלמה נמחקה במחק חד ונמהר" ואיך יבוא "משיח בלי יהודים מפולין, מרייסיה, מליטה?"... איך "ישוב משיח לעולם שהיה בעתה בית־עולם, והרקיעים קרועים ופעורים ואלוהים יחיל חללם..." ואיך "מלאכי השירה, מבקשים רשיון לקדש... ואין רשות, כי לא עלתה הקדושה... קדושת ישראל קבוצי סטה..."

עולם אמונתו של אהרן מירסקי לא התערער וצדיק באמונתו יחיה: הוא לא ישאל "הבעט בבסאו אלהים ויצפן לרסיסים כתותי": ודאי לא יעלה על דל שפתיה "הנה התל התלו בי השמים ובכוס אכזרי סבבוני" כדברי ח.נ. ביאליק במגילת האש. אהרן מירסקי מאמין כי:

"היה הוא שומר אלוהים לבריאתו
היה כבעניין התקועה בלבב...
והתעיד פתרונה מזוק המיב.
שברא העולם וברא מחריבו
שקיבל יהודים וקברם בידיו."

ואולי "יש ללמוד התורה מחדש ולמצוא הטעות" ובכל אופן:

"שארית קולי שבתוך מסוביך, חנגם בבקשם ניחומים
מלפני שלוש עשרה מידותיך, אל מלך יושב עלכבא רחמים".

השיר המרכזי שבספר הוא "רשות לקדושה וקדיש". השיר בנוי י' פרקים ומאה וחמישים שורות בערך, שורות ארוכות וכבדות, שקולות במאזני צדק ושיר ומחורזות בחרוזים שוקקים משרשים ומתגלגלים בזוהרי רקיעים. השיר מסתיים ב"קברית, שם משיח נוהר בבקעה, שם משיח בבנתו "יבעבע יתגדל ויתקדש שמה רבא". ראוי היה ספר הקינות של בית ישראל המתחיל בקינות על חורבן הבית וממשיך בקינות על גלות ספרד ועל כל הימים הנוראים שהיו לישראל ב"עמק הבכא", להסתיים ב"רשות לקדושה וקדיש" לאהרן מירסקי. אולי יבוא יום והספר התפילות של עדות ישראל יהיה פתוח גם ללבות המאבות את העבר הקרוב.

★

אהרן מירסקי הוא חוקר הספרות הלשון והתפרסם בעולם המדע בגילוי יסודות הפיוט הארץ־ישראלי הקדום במאות החמישית, השישית והשביעית. הוא חקר את שירת ספרד (ספרה שירי יצחק אבן כלפון). ואת השירה הארץ־ישראלית במאה השש־עשרה ואלעזר אזכרי בעל "ידיד נפש" וישראל נג'ארה. אהרן מירסקי פירסם יותר ממאה מחקרים ומאמרים וביניהם "לפשטם של שירי בית־המדרש לביאליק", "לאפי סליחותיו של רבנו גרשום מאור הגולה", "הפירוש לפיוטי־גשם, המיוחס לרש"י", "משקל התנועות הארוכות", "משמעות החרוז בשירת ספרד" ועוד ועוד ועוד. החקירה בכל הנושאים הנ"ל הופכת להיות טבע שני לחוקר, והיא הסביבה את תוהמה ביצירתו השירית. אין בפרט אלא מה שבכלל. אוצר המילים נעשה "עמוק כמי ים" ההברות כוללות את כל תרבותנו בתנך ובתלמוד, במדרשים ובפוסקים ובפיוט ובשירה עד ימינו אלה, כולל "רקוקי שירה", על ספרו של אברהם אברונין "מחקרים בלשון ביאליק וילג"ג".

יש לכן בספר הגרון, "ספר הגיא והקדיש" שירים בני עשר ואחת עשרה שורות מחורזות באותו חרוז ובדומה לפיוט של יקותיאל בר' משה "יראתי בפצותי שיח להשוויל" שבו 22 שורות נחרזות על "חיל". אהרן מירסקי גם הצליח לבנות בית בן שמונה שורות שלכולן חרוז אחד וכל שורה היא בת ארבע מילים המתחילות באותה אות לפי סדר הא־ב:

"אהורי אדמת אבוד אבירי
בזויי בריאה בלעו בחירי".

בדומה לפיוט של שמעון בר יצחק "כל שנאני שחק באומר מאדירים... כל שוכני שקט בברכה מברכים" לזכותו של אהרן מירסקי ייאמר, כי שורות השיר זורמות בלי כל אילוצים וגם החרוזים יפים ומפליאים בחידושם. כל הכבוד לאהרן מירסקי שבשנת תשמ"ד הוציא מתחת ידו שיר לתפארת: "יש דממה אילמת", שיר הנות לידי שאינו מתוח. אני מרגיש את שנת תש"ד, שבה חרזו כל המשוררים הטובים הידועים בארץ. ואני מזכיר את אברהם שלונסקי, שבשנת תשי"ב דיבר אתי בשבח החרוז והביא לי כדוגמה את השירה הרוסית שביסודה, הטריוה היפה (והחרוז שולט בשירה הרוסית עד ימינו אלה).

אהרן מירסקי לא חרז חרוזים כפויים, לא הלך שולל אחרי ברק החרוזת ושיריו לא היו מעולם חנם לחרוזיו.

שפתו של אהרן מירסקי היא עברית צחה מתובלת ארמית כ"לשון קודש" של השפה העברית והשפעתה [illegible] "יבא [illegible] הילוליך", אך הוא לא נקנק [illegible] מילים ביידיש כגון "קוואטר" (המעביר את התינוק בעת ברית מילה) ו"סנדיק" שהנתן הספית: נותנת להם טעם ארמי ומצלול דומה ל"ביטוחנע" ביידיש.

העברית עמוסה זכרות (רבות של זיכרון) ומובנת ליודעי ח"ן. ודאי שצריך היה להוציא את הספר עם פירושי מילים, פירושים החורגים ממובנן המילוני המדוייק הקצר. יש להביא את המקורות והשורשים שמהם המילים נולדו וקיבלו את משמעותן בשיר. כבר הזכרתי לעיל "בשאת קוואטר תינוק למולת" ואביא גם כדוגמא

"מבניות מתנשקות עליבב צפת בבין
ויונים לבית כנסת באות למנין,
עורב על־יוהר צלם תשלה מקרקר..."

ה"צפת" היא הכותרת של העמודים כבתוב בדברי הימים ב' פרק ג'. היונים הבאות "למניין" הוא "העשרה לפחות" שמותר להתפלל אתם תפילות בציבור. ה"צלם" אינו אלא הצלב שנקרא ביידיש "ציילום", כדי שאפשר יהיה לשקצו כ"צלם בהיכל", וה"עורב" הוא עוף טמא, כנגד היונה הטהורה, לכן תפילתו – תיפלה. הבאתי כאן פירושים על קצה המזלג, ודרשתי ושיירתי. וכל המוסיף דורש, שכרו מובטח לו בדרש עצמו.

מלבד כל מעלותיו של המשורר הוא גם מצניע־לכת ומן הראוי כי אביא את סוף שיר הפתיחה, שבו מופיע המשורר כעושה את שליחותו הקדושה בעל כרחו, כמשה "לא איש דברים אנוכי" וכירמיהו הנביא: "לא ידעתי דבר כי נער אנוכי". ואלה דברי אהרן מירסקי על עצמו:

"ובנם שהוא בבשר ובנעי והעולם לו בנקרת מחיל
לא ידע לפרש יבנונה, לא ידע קינתו איך יתחיל
משל אל אדם שנמנע, ונמסר אותו גם המקונן
ואין מי אשר קדיש יאמר,
ואין מי אשר יענה אמן."

"נקרת מחיל" לקוחה מתפילת "יוצר" ליום ראשון של ראש השנה "חנון כהביטוך לנקירת מחיל", ו"מחיל" אינו אלא מחילה, כלומר מערה, והכוונה היא למשה בניקרת הצור בחורב. ואני בסוף אסוציאטיבית לכתוב במקרא בהמשך: "וראית את אחורי ופני לא ייראו" ותפישת עולמו הרוחני־הדתי של אהרן מירסקי: עינינו רואות רק את אחורי ההתרחשויות: פני האלוהים ומשמעות ההויה לא ייראו כי אינם בעולם השגה. אין כוונתי לתת פה ביאורים ופירושים. קטונתי מלעסוק בעניינים של חוקרים אנשי מדע ובעלי־תורה. נתבקשתי בסך־הכל לכתוב רצנזיה על ספר שירה. שפת השירה גירתה אותי ל"שנס מתני" ולהתמודד עם ביטוי אחד של הטקסט. אך הטקסטים של השירים ארוגים שתי וערב בביטויים טעני משמעויות מפיוטי תפילות ושירת ימי הביניים ואלה יסודותם במדרשי חז"ל ובמה ש"בכתבי בקודש נאמר". יבואו וראו המפרשים, האמונים על כך, וידקדקו עם כל מלה כחוט השערה ויכתבו תילי תלים של פירושים עד שמתוך הפירושים יתגשם הדר שירתו. את שירתו הטהורה של אהרן מירסקי, שאף כי תורייתו השירית בלולה בכל סממני הקטורת, הרי קולו הוא, יפה לבשמים.

"ספר הגיא והקדיש" הוא ספר קינות ומספד על שואת יהודי פולין וליטה ואהרן מירסקי רואה את עצמו כשליח־ציבור העולם שחרב בתפילת "הנני העני ממעש" ביום הכיפורים. הוא שואל על כן: "איך אברא הביספוד" ומתפלל:

"יקום אלוהים בכבודו ויתן אתיקולו בקינה
ויצו בשמים נהי, והאבל יעטוף השכינה,
תתאבל בשחקים ה"איכהיו", ויגר הדבר בה עד תום,
וישמעו מבומים המספד, ואנחנו נשב תיהום". (*)

———

* נדמה כאילו יש כאן טעות הדפוס וצ"ל "לא כמוהי". אך לא משורר "בעל מדקדקי" כאהרן מירסקי ייכשל. טעות הדפוס המדומה הביאה אותי אל "נבואת הבלה של ישעיהו פרק כ"ב "ויכרת ה' מישראל ראש וזנב... כי בערה באש... ויתאבכו (בלשון רבים) גאות עשן" (בלשון יחידה). אבן ישעיהו ניבא ואהרן מירסקי ידע מה שניבא.

שמואל שתל
אהבה מאוחרת

בבית הקברות שבחולון
מצאו מנוחתם
מצבה ליד מצבה
מסעודה והרבסט
וחיים שבשכבי לי –
הילדים
וזהרה חור כמושים
על ספרה הפתוח:
"לא נשכחך לעולם"
ולצדה
ד"ר משה קארו
היקר באדם – –

עם הזמן השוקע
לוח המצבה אינו עוד
זקוף ומאנח ביותר
וראש השיש
של ד"ר משה קארו
נרכן אל ראשה
של זוהרה
כתוכה ברעיה
האומרת:

"בסליחה פנים
לבאים בדלת
אמותינו –"
ד"ר משה קארו:
"בטרם סופה תגבר
השמות
משער ביתנו – –"

וכלם:
"בטרם דורות יעברו
בעצם עצמנו

את לוח חיינו
למצא"

* ב"א תנשר

השואה ויצירת אלתרמן

מאת דני הדרי

באחרונה, בכמה הזדמנויות, נדרשו כמה בעלי מאמרים ובעלי דברים לענין השואה ויצירת אלתרמן. קשה להשתחרר מהרושם שבדברי חלק מהם היה ביטוי להיכרות בלתי מספקת עם כלל יצירתו של אלתרמן ומה שנודע יותר, ניכר בהם צורך, כבעם חולני, לגלות "מחדלים" ולהסיר כתרים. הדברים שלהלן אין כוונתם להתמודד התמודדות כוללת ומקיפה עם השאלה הזו. יש בהם רצון להצביע על היבט מסוים שאולי יהיה בכוחו להבהיר דברים אחרים. ביסודם של הדברים שכאן נמצאת הנחה, שבבסיסה ביסוס מרשים מאד בספרו האחרון של מנחם דורמן, כי: יש להתייחס אל כלל יצירתו של אלתרמן, הפיוטית לכל אגפיה והפרוזאית־פובליציסטית, כאל מיכלול אחד שלם ואין לחלקה לחלקים נעלים כגון אחד ו"נחותים" כגון שני. עם זאת ראוי להדגיש שמגמתנו זו לא משתמע שאין מוקדם ומאוחר ביצירת אלתרמן ואין בכוונה ביטוי ללבטים ואף ניגודים, בתהומים מאכיים מובהקים וגם ביחס לגופי דברים שמילאו את עולמו.

★

זיקתו של אלתרמן אל הבלדה ועולמה המיוחד היא מן המפורסמות שאינן זקוקות לראיה. זיקה זו לא היתה רק זיקה של התפעלות שהביאה את אלתרמן, למשל, לתרגם לעברית תרגום מופת של "בלדות ושירי זמר של אנגליה וסקוטלנד". זיקה זו היתה, ככל הנראה, חלק מתפיסת עולם שאלתרמן נתן לה ביטוי גם בחלקים אחרים של שירתו. בהקדמה שכתב אלתרמן לתרגומי הבלדות בשירי הזמר אומר אלתרמן בפרק ל' הנקרא "עולמה של הבלדה".

"הדים מתחוללים בה כאמור בשעות הקץ המרוכזות והנמצאות. המניעים וההתרחשויות הם קיצוניים בתכלית ורחוסותם כמו איננה בגיזה מקום לשום תעודת מפורשת של הניזו לב, של תבניות ותקיחות בטופלא, או לתשובה של קביעת עקרונות ונציאת משמעות לדברים (...) האף־על־פי־כן בתוך כעבה זה עולה ובוקעת מן הבלדה שירת כותם וניצותם של האהבה, של האומץ, של גבורת ההחובה והנדר. אלה הם, על אף הכל ובמוצא של דבר, הכחות המניעים את סיפור המעשה והם מביאים אותו אל הפתרון והשלמות גם בשעה שאין שלמות זו אלא שלמותם של התבוסה והמוות".

קוראים רבים לא יתקשו, בוודאי, למצוא בשירת אלתרמן עצמו שירים רבים שנענים להגדרותיו את הבלדה האנגלית והסקוטית. וכידוע אלתרמן כתב בלדות לא מעטות.

מה שמעניין וזקוק להבהרה זו הדרך שבה אלתרמן, באמצעות שירי הזמר והבלדות שלו התייחס אל המציאות היהודית והארץ־ישראלית. "שמחת עניים" היא מבחינה זו נקודת מוצא הכרחית. אין ספק שב"שמחת עניים" משוקע לא מעט מהעולם הבלדי האלתרמני. אלתרמן מביא ביצירתו זו לידי ביטוי עז מאוד את תפיסתו הבלדית, על המוות או הנכונות למות שהן החכמה עליונה לנאמנות, לרעות, לאהבה ולנדר. ניתן אף לומר שהמות בפועל, או לפחות הנכונות הכנה לתת את הנפש, הם על פי "שמחת עניים" ושירים נוספים ביי־הלאקטט שעל פיו מבחין המשורר בין אנשי אמת לבין אלה שערכים כנאמנות, רעות, חובה ונדר הם לגביהם רק דברים שמן השפה ולחוץ.

שורות כגון: בתי, בתי יוצא לבך אל סכינו / בתי בתי, אה אחרי המבצא בלי יקום לעולם, / ואבי לנצלם, אוז יגום לעולם אה עם הקיר נבבה / וכמספד נחצבת ותקוה מלבך הכות. הבסמך לזה: ראיתיך האבין כנה רק התג שבין שרים שואה הערב הג. או הבית הבא: וישאו עיניהם / והאל להם עד, / שאין את ביניהם / ואחר אין בוגר / אין בוגר ביניהם ואין חת, / ושמר הם נכפים עד אחד.

ובן שורות רבות נוספות הן עדות ברורה למדי לדרך שבה אלתרמן מבטא את יחסו למציאות שבה הוא חי באמצעות האגר והבלדי: השורות שצוטטו עד כאן אינן בהכרח התייחסות לשואה, אך יש בהן התייחסות למאבק קיצוניים והקורא היום יכול לייחס את משמען גם לשואה. אבל ישנם ב"שמחת עניים" חלקים שקובעים התייחסות למצבים כגון אלה שהיו בשואה, שרובם אנו יודעים עליהם כבר לא כעם. וזאת בלי קשר לשאלה אל מי ואל מה התכוון אלתרמן כאשר שורות אלה נכתבו על ידו. למשל.

תרפת כבשי ראשם בבשר הפרחים –
לא נחבא מבך כנים אחרים.
תרפת החכמים אשר הלכו שולל,
תרפת רבים כים אשר נפלו שלל,
קצארים באפס־ינע ובהדום שרבים –
תרפה, האם שבעת! תרפה, האם רוית!

והאבור אמסר להכסיף ולצטט מ"שמחת עניים" עוד ועוד. נראה לי שאין אפשרות להכחיש שיצירה זו בזמן פירסומה (ימי מלחמת העולם השניה) תרמה את חלקה החשוב בהכברת נפשם של רבים לעמוד על הנפש ועד תום, אך היא תרמה גם לאותה אווירה שבתוכה נולדה התפיסה הביקורתית על נכונותם של מיליוני יהודים ללכת, כביכול, "כצאן לטבח". אני סבור, שאין להפריד בין שתי פניה של אותה אווירה ציבורית וכל מי שרפשה כך, ולו גם מתוך להט ביקורתי מובן ומוצדק, עושה לעצמו מלאכה קלה מדי. ווזה היא, כמובן, להפנות את תשומת הלב גם לאותם שירים ב"שמחת עניים" שבהם ניתן למצוא ניצנים של תפיסה אלתרמנית אחרת ומגוונת, זו שתבוא לידי ביטוי בוויכוח על השואה והגבורה שעורך אלתרמן ב־1954־1955, שאליו נשוב בהמשך. כוונתי היא לשירים כגון "הבונר" ו"האב". אולם גם היום לאחר קריאה חוזרת ונשנית ב"שמחת עניים" נראים לי שירים אלה, על ההסתייגות המקופלת בהם, שירים שלא הם הקובעים את הטון והמשמעות העיקריים העולים משירי "שמחת עניים". אילו רק שירי "שמחת עניים" היו לנגד עינינו יתכן שצריך היה להיות זהיר הרבה יותר בקביעת יחסו של אלתרמן אל הנאמנות, החובה, הנדר, המוות והגבורה. אבל אלתרמן כתב באותם ימים גם שירי זמר רבים שמחזקים מאוד את התפיסה העולה מ"שמחת עניים". לכן ניזקק לשלושה מהם והם מן הידועים והמפורסמים שבשירי הזמר של אלתרמן. הראשון שבהם הוא השיר "שולמית" שנזכר לראשונה בפי שושנה דמארי בתבנית "בך כתוב בלקסיקון" של תיאטרון "לי־לה־לו" בהצגת הבכורה ב־16.3.1946 בין בתי השיר נמצא גם הבית הבא:

אם האיש נבעע לצל החרב,
דע כי אין בו אהבת־תמיד.
אך אם קם והוא יהודי מול אלף,
דע, כי הוא נשבע לשולמית!

כדי שלא יהיה כל ספק בדבר זהותה של אותה "שולמית" כותב אלתרמן על ה"שולמית" באותו שיר: "כי מראיך – ארץ ישראל". כלום נחוץ להוסיף שמשמעותה של הנכונות לקום "מול אלף" היא מוות או לפחות נכונות למות? כלומר רק המוות או הנכונות ללכת לקראתו הם ביטוי אמת "לאהבת תמיד" ובמשמעות לאומית ברורה.

שיר זמר נוסף שחובר אף הוא לראשונה בתיאטרון "לי־לה־לו" הפעם ב־4.2.1948, משמע בעיצומה של מלחמת הקוממיות, הוא השיר "לילה לילה". השיר הזה כידוע מספר על נערה הצופה בחלון ומצפה לשלושה פרשים שהם כדבר השיר "ברוך אליך" ושלושתם. לא מגיעים. הבית שלפני האחרון מספר מדוע לא הגיעו השלושה.

לילה, לילה, אחד היה נזיר,
לילה, לילה, שני מת בחרב,
לילה, לילה, וזה שנותר,
נשמע, נשמע, את שמך לא זכר.

נראה שוב, כי המשמעות ברורה – זה שנותר אינו מגיע והכבד מתבטאת חוסר באמנותו, אלה שמתו היו נאמנים. וכמאליה עולה אצל הקורא השאלה, שמא דווקא אי נאמנותו היא שהותירה אותו בחיים? שיר הזמר הזה אינו נושא סימני מקום וזמן, אך אין הוא גם בלדה מתורגמת מאנגלית. קשה להניח שאלתרמן כתב שיר זמר כזה ונתן אותו לתיאטרון בתאריך שנתן מבלי להבין ואף לרצות שיהיה בו ביטוי לדברים ומעשים שהיו באותם ימים, דברים ומעשים חורצי גורל. עם זאת יתכן שגם ניתוקו של השיר מסימני מקום וזמן אינו מקרי. בכך מתרחבת משמעותו של השיר והאגידה שבו בעשייה פחות קונקרטית. יתכן שהיה בכך פתרון לתחושה של – אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר – אך זה, כמובן, ניחוש בלבד. השיר השלישי הוא "דרך דרך נתיבה" בספר "פזמונים ושירי זמר" לא מצויין תאריך כתיבתו או פירסומו של השיר, אך מכיוון שאני נושא איתי זיכרון של ערב שירה בציבור שהיה בקיבוצי בנבת, ושהיה מודרך ע"י מלחין השיר – מרדכי זעירא, והנו לכרו חברי נבת את השיר מפי מלחינו, אני יכול לקבוע שגם השיר הזה הוא ילוד אמצע שנות הארבעים – כלומר, אותה תקופה שבה פורסמו גם שני שירי הזמר האחרים. השיר הזה בדומה ל"לילה לילה" אינו נושא סימני מקום וזמן, אך גם עליו עובר אבן זיכרון ופרוסות. בשיר הזה מסופר על שני רעים – "בחורים" שיצאו לדרך "עוי כתפיים וזוה", בבית האחר, שכתבתו של אלתרמן הוא כמעט תמיד החור תוך שינויים, נאמר בשורות הסיום:

שני רעים יצאו לדרך,
מי מהם ישוב נוטר?

כלומר הבגידה בפוטנציה קיימת מראש. בסוף הבית הבאר כשהוא חוזר בפעם השלישית שיר ה"בחורים":

טוב הוא מות חמת בדרך –
משבו של הנותר.

במחלבו של השיר מסופר איך:

נפל שהוד אשר מבין השנים
האחר כה: נפל שני מבין השנים
ואת, כאשר לא נשאר כבר מי שישיר,
נשאו רוחות את שיר הבחורים.
והרוח שר:
ויודעת את, הדרך,
האני, הרוח, שר.
רק תמות בך, דרך, דרך,
לא ישוב ממך נוטר.

כאן בשמיר אלתרמן את הבגידה וההישרדות והגבורה את הנאמנות שפרושה מוות כשני ניגודים שאין ביניהם גשר. מי שנותר חי נושא איתו בהכרח לא רק את אפשרות הבגידה אלא גם את הבגידה עצמה.

ושוב, בין שנתכוון לכך אלתרמן ובין שלא, נעשתה שירתו אחד הביטויים המשפיעים ביותר בעולם הרוח הארץ־ישראלי בתקופה שקדם מדינה ובתקופת המאבק והמלחמה על הקמת המדינה. עולם רוח זה העלה על נס את הנכונות לעמוד על הנפש ואף להקריבה למען החיים. מתוך עולם מושגים זה שכון נוצרה אי־ההבנה והגראה בין הישוב בארץ־גם את השואה ומתוך עולם מושגים זה, שאלתרמן היה שותף לעיצובו, נבעה גם ההבחנה בין השואה לבין הגבורה.

★

והנה ב־1954 מפרסם אלתרמן טור שביעי בשם "יום הזיכרון והמורדים" ובבית הראשון מנסה אלתרמן את התיזה המרכזית שלה

"ביום הזיכרון אמרו הלוחמים והמורדים:
אל תגיבו אותנו על כן להבדיל מן הגולה בשרי־יהל
בשעת הזיכרון הזאת אנחנו מן הגב יורדים
לשוב ולהתערב באפלה עם קורותם של המוני בית ישראל"

ומה שהפתיע עוד יותר היו השורות הבאות:

"הלל שנהלל נשקם ביד אולי לא יקבל את המורצה בינם לבין מתנן של הקהילות ועד לגיבורי הפרנסים ושתדלנים"

והיה ברור שכאשר אלתרמן כותב "פרנסים ושתדלנים" הוא מתכוון לאנשי היודנראט שבימים ההם, בהשפעת שירי הלוחמים, נחשבו למוקעים מכל. השיר הזה עורר מחלוקת קשה. יצא נגדו דויד כנעני ז"ל, יצא נגדו טוביה בוז'יקובסקי ז"ל, שהיה בעצמו משרידי הלוחמים בגיטו ורשה, יצא נגדו משה כרמל ויצאו עוד. ואילו אלתרמן השיב לחולקים עליו בדברי פרוזה, ובדברי שיר, בעקשנות ובהתמדה ותוך הסתמכות מרבית על כתביהם של שרידי הלוחמים עצמם.

"הדיבור על "שתי דרכים", שהיו לפני העם בהשמדה: דרך הביזוי ודרך הבגידה של היודנראט כנגד דרך הכבוד והלוחמה שאליה קראה המחתרת – הלך ונעשה קבע בעיתונות העברית. (...) דברים אותם אנו שומעים בספרי העדות של הלוחמים עצמם".

לא כאן המקום לסקור ויכוח כאוב זה לפרטיו ובוודאי שאינני מעז לפסוק בו הלכות. לענייננו חשוב לציין שאלתרמן של 1954־5 ביחסו אל מושגים כמו גבורה, נאמנות, בגידה, נדר ומוות, כפי שהם התגלו בשואה, הוא אלתרמן אחר מאלתרמן הבלדיסט שאת יחסו אל אותם מושגים ב"שמחת עניים" ובכמה משירי הזמר ניסינו להראות. ראוי להזכיר ששירי הזמר שהוזכרו נכתבו, או לפחות פורסמו, בשנים שאחרי השואה והם לא נכתבו כך שמשתמעת מהם התייחסות כלשהי מתוקפו של העולם הרוחני שגובש בתוכה. מכאן שהשירי הזמר המבוקשים בתפיסה אלתרמן את מהותם של החובה, הנאמנות, הרעות, הנדר והמוות, שגרמה אותו ככל הנראה השואה, התרושש אצלה רק בראשית שנות החמישים, ואז הוא היה בין הראשונים היחידים שיצאו נגד תפיסתה של השואה תוך עריכת הבחנה בין השואה לגבורה, תפיסה שכאמור, עוצבה גם על ידי שירתו שלו. היום מקובלת על רבים תפיסה מאוזנת הרבה יותר, עד שנדמה לעיתים שיש צורך מחודש להרגיש שפועלם של המורדים היה ככלות הכל גילוי שיא של גבורה ושאין צורך, חס וחלילה, להתנצל עליו.

★

ב־1957 יצא לאור ספר שיריו של אלתרמן "עיר היונה". לספר הזה חיכו רבים במתח רב וזאת משום שכמעשר שנים עברו מאז ראה אור ספר שיריו הקודם של אלתרמן "שירי מכות מצרים" ועד לצאתו של זה. במשך עשר השנים הללו פירסם אלתרמן "טורים" לרוב ופזמונים ושירי הזמר שלו הושרו גם על בימת התיאטרון וגם בפי רבים רבים, אך ספר שירים "בהלכתו" לא ראה אור עד 1957. וכשראה אור שירי "עיר היונה" רבתה המבוכה ורבתה אצל רבים האכזבה. ומאז הוויכוח על הספר הזה לא תם. אין ספק ששירי "עיר היונה" גילו לקהל אלתרמן אחר, בלתי צפוי ובשל כך גם מאכזב את מי שאכזב. שוב אין זה אלתרמן של תפיסת הגבורה, הנאמנות, הבגידה והמוות במובנים מוחלטים שהיו אופייניים ל"שמחת עניים" ולשירי הזמר של שנות הארבעים. בהכללה רחבה מאוד ולכן גם לא לגמרי מדויקת ניתן לומר שאת מקומו של "רק תמות בך דרך, דרך / לא ישוב ממך נוטר" תופס "יסודך מן הדר שנגאל תתחיל" – כלומר, לא או לפחות לא רק גדולתו של מי שנתן את נפשו, אלא הרגשה יתר של החי הנותר ושל המוזר הכבד. לא גבורה מול בגידה כשני ניגודים שאין ביניהם גשר, אלא גבורה של ההישרדות בכל מחיר כאחד מסוגי הגבורה הנעלים. נדמה שאין להסביר את השינוי הזה ואת המסקנות הפואטיות שנבעו ממנו, בלי לקחת בחשבון את השפעת השואה על אלתרמן כאחד הגורמים שגרמו לשינוי, אף שהיו לכך קרוב לוודאי גם גורמים נוספים. אומנם גם ב"עיר היונה" ניתן למצוא זכר לתפיסתו הקודמת של אלתרמן, וזאת בבלדה "אמרה הרב הצבורים" ואולי אף בבלדה "הנה תמר יום קרב וערבי" וראוי לשים לב לכך שבשתי בלדות מובהקות מדובר. אך לא שתי אלה הן שקובעות את הטון הדומיננטי והמשמעות הכוללת של "עיר היונה". בסיכומו של דבר מותר, אולי, לבקש: אל הנושא הזה אין לגשת בקלות, ובוודאי שלא בקלות דעת.

השואה ויצירת אלתרמן איננו ענין לכמה שורות מרפרפות של מחפשי חידושים, ועוד יישברו על נושא זה, כך אני מקווה, הרבה קלמוסים.

הערות

41. מנחם דורמן, "אל לב המב. פרקי ביוגרפיה ועיון ביצירת אלתרמן", הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשמ"ג.
42. "בלדות ושירי זמר של אנגליה וסקוטלנד", תרגם נתן אלתרמן, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשי"ט.
43. נתן אלתרמן "פזמונים ושירי זמר" הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ט.
44. חיים גורי בכמה מרשימותיו בזמן האחרון הפנה את תשומת הלב לשיר הזה ובהקשר קרוב.
45. ראה הערה 3 עמ' 137.
46. ראה הערה 3 עמ' 317.
47. "הטור השביעי" ספר שני, השיר תשכ"ב, הוצאת הקיבוץ המאוחד תשל"ב, עמ' 407.
48. ראה הערה 7, עמ' 421.

חנה קראל וספרה "דיירת משנה"

מאת רות שנפלד

הסופרת והעיתונאית חנה קראל מוכרת בארץ בספרה "להקדים את אלוהים" (הוצאת "ארס", 1981), המבוסס על ראיון עם אחד הלוחמים המפקדים במרד גיטו וארשה, מארק אדלמן. הספר תורגם גם לאנגלית ויצא לאור בארצות־הברית. חנה קראל, שנולדה בפולין וניצלה בגם בימי השואה כילדה יהודיה קטנה, היתה מיד לאחר המלחמה בבית־הילדים באוטבוצק, שם קיבצו ילדים יהודים ניצולי השואה. את חוויותיה מתקופה ההיא מתארת, בין השאר, בספרה החדש "דיירת משנה", שקטע ממנו מובא להלן. ספר זה יצא לאור בשנת 1985 בהוצאה הפולנית הפריסאית "ליבלה", ובשנת 1986 הופיעה מהדורה מצולמת, בהוצאה פולנית מחתרתית.

קראל, שחיה בפולין עד עצם היום הזה, היא מן העיתונאיות הפופולאריות בארץ זו. במשך שנים השתתפה בתור כתבת בשבועון "פוליטיקה" הוארשאי, הידוע כבטאון אמיץ והוכה להופש ביטוי יחסי. עם התגברות פעילותה של תנועת "סולידאריות" בפולין היא התפטרה מ"פוליטיקה" לאות מחאה, וכעת היא עובדת כקוראת ועורכת תסריטים, עיסוק הבא לידי ביטוי גם בספרה. ספרה "דיירת משנה" עורר הדים רחבים וויכוחים בפולין בגלל תוכנו החריף והקונטרוורסיאלי, שנוגע גם למציאות הפוליטית והמכוערת בפולין. קראל איננה חברה רשמית ב"סולידאריות", אבל היא אהודה על ידי תנועה זו וזכתה בפרס מטעמה על ספרה. מפני שהחוגים האופוזיציוניים בפולין מתרכזים סביב הכנסיה הקאתולית ועיתונות שלה, קראל פותחת עתה בקאריירה מחודשת כעיתונאית בשבועון הקאתולי הקראקובאי המתקדם "טיגודניק פובשכני". עם זאת, היא ממשיכה בפעילותה כסופרת, ורומאן שלה "חלונות" עומד לראות אור, אף הוא בהוצאת "ליבלה" הפריסאית. קראל הוזמנה להשתתף בוועידת נשים סופרות, שהתקיימה זה עתה בירושלים, אבל לא קיבלה דרכון, ועל כן ביקורה לא יצא אל הפועל.

הספר "דיירת משנה" מתאר את הווייתה הקיומית הקשה של אשה צעירה, שהיא רק "דיירת משנה" בארצה, פולין. כדי להשתלב היא ממציאה לעצמה זהות וביוגראפיה בדויות ולובשת דמות של בת בעלי־הבית הפולנים־קאתולים, שבביתם הסתתרה בימי השואה. לכן בסיפור מופיעות שתי דמויות נשיות, שאינן אלא שתי פנים של אותה אישיות. רוב רובו של הסיפור מסופר מנקודת התצפית של האשה הנוצריה, וגם דיירת המשנה היהודיה מתוארת מזוית הראיה שלה וכלומר ה"אני" היא הנוצריה ואילו ה"היא" היהודיה. באותה טכניקה מורכבת מספר גם הקטע המובא כאן, שבו מתואר ביקורן של שתי הנשים במחנה ההשמדה מאידאנק. הגיבורה היהודיה של הסיפור נוהגת לבקר שם מדי שנה בשנה ועורכת לעצמה מעין טקס פרטי לזכר אביה, שהומת בגאז במחנה זה, בצריף מס' 41. דמות האב מכונה בקטע זה בשם "האב", ורק לקראת סוף הביקור מופיע הכינוי אבא.

בספרה מתארת קראל את חוסר היכולת של גיבורתה היהודיה להסתגל ולהשתרש בפולין, ההיה עדיין על מסורת נאותה הלאומית, על מושגי הכבוד והאבירי, על זכר מלחמות השחרור שלה במאה התשע־עשרה ועל נאמנות לכנסיה הקאתולית. כדי להבליט את ההבדלים בין הנוצרים־הפולנים לבין היהודים קראל משתמשת בסמלים של "בהיר" ו"שחור". היא מצהירה: "הדבר ההגיוני היחיד שאפשר לעשות עם השחור, זה להפוך אותו לאמנות, כפי שעשו צ'פלין, וודי אלן וברונו שולץ" (עמ' 106) הדמות השחורה מרגישה שתפקיד מלאה עם הגורל הפולני רק בזמנים קשים, כאשר פולין סובלת ונאבקת: "אתם יכולים להיות איתנו, רק אז, כשמפלתנו ובכחתנו, כאשר יורים בכולם. ובכן, יש לכם די, לבסוף אתם יכולים להיות איתנו" (עמ' 156).

אף־על־פי כן "דיירת המשנה" עושה לאורך כל הסיפור מאמצים כדי להתאמן ולהיהפך ל"בהירה", אין היא יכולה [illegible] מעברה האפל, מאותה ילדה יהודיה קטנה שנאלצה להסתתר בימי השואה במרתפים ושספגה שם זכרונות איומים. היא יודעת שיחד עם פרידתה ממנה יאבד חלק חשוב ומהותי מאוד מעולמה הפנימי: כאשר הילדה הזו תיעלם, היא תיקח ממנה את השמחה, שבה היא מתבוננת בנוף מגדה תלולה של נהר, או שבה היא שותה יין מצונן על חוף הים באפידאורוס שביוון: "את השמחה שיש נהר, ושיורד גשם חם, ושהיין הוא מצונן, וגם את הידיעה, שאת הנהר, היין וחוף הים קיבלה בתור מתנה שלא מגיעה לה, מפני שבעצם לא מגיע לה שום דבר, בהחלט שום דבר, מלבד הצריף עם הלוחית "41", הראשון מצד ימין, מיד אחרי הכניסה. (...) זהו חטא איום, לחשוב שהכל מגיע לך" (עמ' 138).

ספרה של חנה קראל הוא רק למראית עין נסיון להיפטר מן העבר המכאיב והמתנכר. גם איננה מסתפקת בביטוי ההויה הבטולה המפוצלת של אשה, שגולה כ"דיירת משנה" בפולין שנקלעה לסיטואציה ללא מוצא. ספרה הוא בראש וראשונה נסיון "לצלול לתוך בבכי העבר, כדי להעלות מתוכם את תמונת עולמה של ילדה יהודיה, הרדופה על ידי רגשי אשמה, מפני שניצלה בימי השואה. העלאת החויה הטראומאטית הזו על פני השטח מביאה לידי קאתארסיס ומאפשרת להיות עימה. כמוצא אירונית, זו השיגה קראל גם בראה את היתרונות ואת העליונות של ההויה ה"שחורה", שמאפשרת טוב יותר להבין את העולם המודרני, השסוע והמאיים, ולהתמודד איתו.

הביקור במאידאנק

מאת חנה קראל

מה שנוגע אלינו, אנחנו נוסעות למאידאנק בחמישה במאי, בכל שנה.

זה נראה כדלקמן: בארבעה במאי אחרי הצהריים היא קונה פרחים, ובאותו יום בערב היא מטלפנת, עצבנית, ואומרת שהפרחים לא יפים.

– צבעונים, יכולים להיות? – יכולים. – דווקא לא, הם יותר מדי צבועים. ציפורנים היו יותר טובים, נכון? – הרי ציפורנים היו בשנה שעברה. – אהה, נכון. בחמישה במאי בבוקר אנחנו שמות שלושה זרים במושב האחורי של המכונית ויוצאות לדרך. בדרך היא אומרת כל מיני דברים. למשל, היא אומרת: הנה, ריקי, כאן מיטין תהיה כנסיה – ובאמת יש כנסיה – אחרי הכנסיה תהיה דרך ויש דרך. – בדרך הזאת נסענו בעגלה, אבא ואני, ואחיה של אמא רץ אחרינו וצעק – אל תשאירי אותי כאן, אני מבקש ממך. לא היה לו כוח לרוץ כל כך מהר והוא נאחז בעגלה בידיים: אני מבקש ממך, קחי אותי מכאן. אמי סובבה את הראש והביטה נכוחה, אבל אני ראיתי אותו עד הסוף. כבר לא רואים אותו, אמרתי לבסוף, את יכולה להסתכל. ואמי סובבה את הראש והסתכלה.

סיפרת לי על זה – אני אומרת. – כן? אינני זוכרת. – בשנה שעברה. באותו מקום, אחרי הכנסיה. – אהה. – לפני שנתיים גם כן סיפרת לי – את זה אני אומרת כבר מתוך פיזור נפש, כי שוב מישהו ניסה לעקוף אותנו במסלול הישיר. – מתי סוף סוף האנשים האלה ילמדו לנהוג כמו שצריך? אז היא מתחילה להתבונן בכביש בתשומת לב רבה והיא מגיבה בזעם על איטיות מאחור של רוכב אופניים, שנזכר שהוא עומד לפנות. אחר־כך היא נזכרת באפאלי: נוסעים כמו משוגעים, אבל בכלל לא רואים תאונות, בלתי מתקבל על הדעת. האם את בכלל היית באפאליז – היא שואלת מתוך עניין, בקיצור, אנחנו מנהלות שיחה רגילה, כמו נהג עם נוסע תרבותי שיושב לצידו.

לפני שתים עשרה אנחנו מגיעות למקום.

אנחנו חולפות על פני בית־קפה עם כתובת מאידאנק, אנחנו חונות לפני השער ומוציאות מן המכונית שלושה זרים. הצריף שלנו עם הלוחית "41" ועם כתובת בגרמנית מקלחת וחיטוי II – עומד מיד מעבר לכניסה, מצד ימין. אם המקום ריק, אנחנו נכנסות, ואם יש סיור אנחנו עומדות בשקט ליד הדלת עד שהקולות משתתקים.

אנחנו הולכות דרך האולם הראשון, על הבהונות, לא כדי שיהיה יותר שקט, אלא כדי שהעקבים הגבוהים לא ייתקעו בסדקים של הרצפה, העשויה מלוחיות עץ קטנות. באולם הזה הפשיטו אותם וגזזו את השערות, כפי שמוסר לוח הסברים התלוי על הקיר, אבל אנחנו לא קוראות את זה. את השערות מכרו למפעל הגרמני פ. ראיגבאו תמורת 50 פניגים לקילוגרם, בסך הכל שלוח לרייך הגרמני שבע מאות ושלושים קילוגראמים, וגם את זה אנחנו יודעות מזמן.

בשנה מסויימת שמענו כיצד המדריכה אמרה, שמן השערות האלה עשו כל מיני חפצים, למשל גרביים לצוותים של צוללות.

זה עורר בנו מחשבות רבות ובדרך חזרה דיברנו על הגרביים במשך דקה ארוכה. קודם כל: כיצד טווים שערות שכאלה? שכן צריך קודם לטוות אותן. כפישורה באופן הטוויה? ואולי בצורה תעשייתית, במכונה? כן, כנראה במכונה, בכל זאת – שלושת רבעי טונה. ובכלל – מדוע גרביים?

ככל הנראה הם חמים, ובצוללת כזאת בוודאי שורר קור.

אולי הם קלים באופן יוצא מן הכלל? ובצוללת כזאת לכל גראם יש חשיבות, כמו בחללית. אולי הם עדינים במיוחד ואינם משפשפים את העקב?

ואולי הם טובים נגד שיגרון? שירות בצוללת כזאת בוודאי אינו בריא וגורם לסכנת שיגרון, ואילו לגרביים משערות יכולות להיות סגולות מיוחדות.

בשנה מסויימת היא אמרה: ואם צוללת כזאת תטבע יחד עם המלחים, קבורים את הגרביים משערות? השערות יטבעו אז בפעם השניה, לא כך?

בשנה אחרת אמרה: היו לו שערות יפות, אם לשפוט לפי התמונות. או כמה הם יכלו לשקול – נו, כמה?

אנחנו חולפות על פני אולם שני – מקלחות, עם ברזים בתוך התקרה, הדרך מסורה אפל וצר אנחנו מגיעות עד לתא, שיש בו אשנב מסורג. אפשר להסתכל דרך האשנב הזה, כי מכאן הורים את הגאז והשקיפו האם בתוך התא הכל בסדר. אנחנו לא מסתכלות. אנחנו הולכות בצורה עניינית, בלי להתבונן לצדדים, ניכר מיד שאנחנו לא תיירות ושבאנו בעניין כלשהו.

מצד ימין של התא ישנה דלת פתוחה. על הסף עומדת מדריכה מעץ. אנחנו במקום. שתינו יודעות מה יקרה עכשיו: היא מסירה את הנייר מהפרחים; אני מחזיקה אותו, היא לוקחת זר אחד, אני נעמדת ליד המדריכה ואומרת: – לא רואים אף אחד. אז היא מטפטפת על המזוזה, קופצת מעבר ונכנסת פנימה. אני זזה הצידה, כדי לשמור על הפתח, כי כבר פעם המדריך עשה לנו שערוריה שיפנה להנהלה. היא מניחה את הפרחים באמצע, על הרצפה, ומסדרת בדקיקות את הפרחים הצבעוניים. היא מסתכלת מסביבה, בגד, מנקת לתקרה דולקת נורה חשמלית. הקירות הם אפורים־כחולים, עם כתמי רטיבות תבוליים, ועל התקרה רואים חריצים רדודים. כאשר היו מרסיסים את הגאז ואנשים התחילו להיחנק, הם שרטו בציפורניים... וכה הלאה.

היא נוגעת בידיים בתקרה ובקירות, כאילו חשבה, שתכיר את הסימנים שלו.

כאשר מתקרב סיור, אני אומרת – אנשים באים. היא קופצת דרך המזוזה ולוקחת ממני את הזר השני. אנחנו יודעות, שזה היה כאן, בצריף הזה, אבל איננו יודעות איזה משלושת התאים היה שלו, לכן בכל אחד מהם היא מסדרת פרחים על הרצפה ונוגעת בכפות ידיה בתקרה ובקירות. אחרי התא השלישי אנחנו פונות אחורנית, אנחנו חולפות על פני התא, שבו עכשיו היא מסתכלת. אחר כך אנחנו עוברות דרך המקלחת והאולם, שבו גזזו את השערות, ואנחנו יוצאות החוצה דרך אותה דלת שבה נכנסו (זוהי דלת כבדה עם מוט ברזל, לעיתים קרובה למתוח, צריך לדחוף אותה בחוזקה, כי היא נפתחת בקושי).

בכל פעם, מדי שנה בשנה, אנחנו עוברות את כל הדרך חזרה ויוצאות החוצה, והיא אף פעם איננה שוכחת להתפלא: נו, הכיסי, היא אומרת, אני יוצאת החוצה. שוב הצלחתי.

מאחורי הצריף שלנו עומדים שני צריפי בטון נמוכים. כמה עשרות צעדים הלאה, מעבר לגדר המחושמלת, ישנה העיר. בתים, וילות, גינות. מן הגינות האלה נישבת רוח הקימה – בחמישה במאי בדרך כלל חם. אנחנו מתיישבות על העמודים ומסתכלות על השלולית, על העשב, על הבתים מעבר לגדר, או שוב על המבקרים – למזלנו אף אחד לא בא מאחורי הצריף. כולם הולכים הלאה, בכיוון הסיור, לעמק המתנה.

היא שואלת – את רעבה? כי לקחתי כריכים. פעם אחת ניסיתי להתגבר, אבל היא אומרת – אני אוכלת, יש לי חשק לאכול, אז אני אוכלת – ושתתנת את הזיק.

אחר כך היא אומרת: כבר אין לי אליו שום עניינים. עד בזמן הנסיעה לכאן אני נזכרת בכל מה שצריך לספר אותו, ועכשיו – לא כלום. לא בקשר לא עניינים, לכל היותר בקשה על הדרך חזרה, מן המדריכה עד לדלת.

מעבר לדלת יש שמיים, עשב, רוח חמה, באמת, אבא, הכל בסדר.

בדרך לוורשה:

– כאן כאילו שהוא מקום, בן, דרך כאן, הביאו אותם. דרך הכביש, סבא נשא... נו, כתשי גם הוא נשא. (...) – תארי לך, שהוא נשא מיתומי (...) – ההמון הולך דרך הכביש – בחלה, צלעות, כל אחד עד המטמון בכאותו ליום מן הבית, עכשיו הם סוחבים את זה – פרוות, מזוודות, בסתות, אולי מכונת תפירה, רק דברים נחוצים, כי מה לוקח אדם כאשר מגרשים אותו מן הבית, הוא מחזיק מיותם.

דוחפים אותו, אומנם איש לא שם לב, אבל בכל זאת זה מוזר כיתום המסתיך בזה ישיש גבוה בעל זקן שיבה ארוך ועם מוקם ביד.

באותו רגע מופיע הערך ויגמנט, השותף הפולני של [illegible] מלפני המלחמה. משהו היה יכול לקחת אליו לשמירה. אבל מה? את סבא לא, מה פתאום, עם זקן כזה, עם עיניים כאלה, אבל בראשו של סבא אפילו לא עולה מחשבה מעין זאת – מספיק אם תיקח את זה – הוא אומר, ומוסר לארנק ויגמנט את המיתם. השותף מופתע, אולי מגיע שיורץ לבתו של סבא, אולי יצליח לקחת עוד משהו, משהו מכסף, ואילו סבא אומר בהחלטיות – לא, ויגמנט, זה מספיק (...)

את הצעקות שמעו במשך כל הלילה, אבל בבוקר כבר היה שקט, הגטו היה ריק לגמרי. יום קודם לכן אמא הביאה להם כסף ואחר כך נורא הצטערה: אילו היתה מביאה אוכל, היו יכולים לקחת לדרך, וכך מה יבוא מזה, לא הלכו זמן רב – מקליעבשביונה למאידאנק, חמש, לכל היותר שש שעות.

אילו היתה מביאה להם לחם, היו לפחות נהנים בדרך. (...)

...אחרי שפתחה באמת סוף סוף כמו שצריך את המיתם, התגלה שבתחתית מונח עיתון מקופל. היא יישרה אותו, ראתה גליל ניר. עתה פרשה אותו וראתה פיסת נייר עם שני נקבים, כאילו סימנים של מסמרים, ומגילת קלף קטנה. על הקלף היה כתוב ביד, בכתב שחור, בעברית, איזה טקסט.

המבינך לה שזה נקרא בשם מזוזה, כלומר משקוף השער. את המזוזה היו קובעים על המשקוף ליד הכניסה בבתים של יהודים דתיים, והיא מכילה שתי פרשיות מן התנ"ך, מחמשת חומשי התורה. הראשונה פותחת בפסוק: "שמע ישראל, ה' אלוהינו ה' אחד", ואילו השניה מסתיימת בפסוק: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ".

מפולנית: רות שנפלד

יהודה ניב

מן הסידרה: „משירי תסמונת הדור השני"

1.

שוב לבד, הדלת הכבדה טרקה על עצמה, הריח
הבשל שהותרת אחריך ממלא את חללי בכאבים
לא־פתורים, אני אחוז־שרעפים מעביר יד
לחה על מצנור הרטב. המחשבה מה לעשות
עם הבדידות האישית שדברנו עליה קדם
קנה באפיות שכיונה בראשי. מי שאמר
שהעינים ראי־הנפש לא טעה בהרבה, הוא
טעה רק בעתוי, הוא טעה רק ברגע
האמירה, הוא לא חשב שתצליחי לבטא
בשפה פשוטה משפט כל כך קשה, למשל:
המספר הצבאי שלי דומה למספר
הכחול על אמת־היד של אמי

2.

ואנו אול היום מן החלונות, ואני נגפתי
בבעלי הבית שלה. אמר שונה היום
פניה רעות ועצב דלוח רועה בעיניה
ארוחת הערב שלה כוס אשל, גבינה לבנה,
פתותים ביחד,
איך שהזקנה קפצה עליה פתאם

3.

אתם טועים רבותי, אתם
לא יודעים רבותי, במה פחד
ירשתי מהורי, האשליה שאני יוצר
בכם היא אשליה של מלאות־הגוף, כל
קשר בינה לבין הרגשתי האמתית נדונה
לכשלון, הרצינות העמקה שבי היא רצינות
של דורות, אני לא יכול לסמן את ראשי ככה
בתולות ולומר לא ידעתי, לא רציתי, פחדתי, שכחתי

מקבץ גלויות

מאת צבי שילוח

עמוס אטינגר, „צביה עיוורת", הצניחות העיוורות של שייקה דן, הוצאת זמורה־ביתן, 1986.

בתולדות העמים יש שירה אחת זוכתה את מבצעה בתהילת גיבורים. בתנועת העבודה החלוצית המיבטן היה לא במעשה גבוה אשר אלא בהקדשת כל החיים למשימה, ולאחר סיבה, ייחודה ותוצאותיה ההיסטוריות, בכל שהיו קשורות באישיות אחת. בשנה שעברה הופיע ספרו של שלמה הלל, שבו מתוארת פרשת הגבורה שלו ושל חבריו בעיראק להעברת גולת בבל ארצה, עליה שתוצאותיה היו מהסכוניות להתפתחותה של המדינה. היתה זאת עלילה נשגבה מבחינת הדמיון והתעוזה. היא היתה כרוכה בסכנות כלכליות למדינה הצעירה. ומי שנתן את האור הירוק היה דוד בן־גוריון, זה אשר נתן אותו גם לשייקה דן, „מר ישראל" בחיסול גלויות וקיבוצן מארצות הבלקן: רומניה, בולגריה, וחלק גדול מגלות הונגריה וצ'כוסלובקיה ואף בעלייה הגדולה של יהודי ברה"מ.

ייחודו של שייקה דן הוא בהתמסרותו לעליית יהודים ארצה לא כשליחות חד־פעמית, אלא כמשימת־חיים. היא נמשכה קרוב לחמישים שנה וללא הפסק. הוא לא עבר לשום פעילות אחרת: כלכלית, התיישבותית, עסקית, מפלגתית. שמו נתגלה ברבים רק בשנה האחרונה וזאת לרגל הכנת התכנית הטלוויזיונית עימו, „חיים שכאלה".

עמוס אטינגר, עורך „חיים שכאלה", הוא אשר כתב מפי שייקה דן את הספר „צביה עיוורת" המקפל בקרבו 15 שליחויות מסוכנות, שכמעט כל אחת היתה ראויה לספר בפני עצמו. השליחויות היו עיוורות, כמו צניחתו הראשונה אל מעבר לקווי הגרמנים ברומניה בעוד מלחמת־העולם השנייה משתוללת ועל יהודיה מרחפת סכנת „הפתרון הסופי".

בהביאו את סיפורו של שייקה נקט עמוס אטינגר דרך שונה מזו שנקטה על ידי רב גולדשטיין, שכתב את ספריהם של רפול ועזר ויצמן, וכך נוצר ספר על שייקה, למעשה, של שייקה, על דרך דיבורו, על אורח מחשבתו, על סגנונו האותנטי ועל עוצמת מרצו.

[illegible] הרומאטי בנייני של שייקה, והיא הצניחה הראשונה [illegible] „עיוורת" [illegible] להגעה אל [illegible] מתורכיה לבולגריה. ברגל ומשם לרומניה, או זו שבחוללת עד למרחק של שמונה קמ מגבול קונסטנצה, או בצניחה ליגוסלביה אל הפרטיזנים של טיטו ומשם לרומניה, אלא צניחה היישר אל מאחורי קווי הגרמנים, בשטח על הגבול בין רומניה להונגריה. לאחר הכנות מרובות עצבים וציפיה והמתנה בקהיר ובחולה חלומית על אדמת איטליה, צנח סוף־סוף והגיע עד העיר אראד בטרנסילבניה ומשם לבוקרשט. וכל זאת כשכל רגע מרחפת על ראשו סכנת הנפילה בידי המשטרה הרומנית והגסטפו הנאצי. צניחה זו, ב־4 ביוני 1944, רואה שייקה דן כיום הולדתו. מכאן החלה שליחות שעשתה היסטוריה רבת־הישגים.

הצנחנים יצאו את הארץ לשליחותם כשיהודי פולין היו כבר ערימות אפר במחנות המוות, או כשנקברו בקברות־אחים המוניים. גם יהדות יוון, שכרדמוה של מציאותה הבלקני כבר חוסלה אז. נשארו כמה ארצות בהן לא הספיק הצורר לכלות את זממו ובהן אולי ניתן עוד להציל יהודים. והרי זו היתה המטרה להתגייסותו של שייקה דן לצבא הבריטי כבר בשנת 1941. הוא גויס לחיל והתותחנים להגנת חופי הארץ וכאן התברר לו שמיחידה זו, שהשיגרה אכלה בה בכל פה, לא יוכל לממש את מטרתו. כמי ששירת ביחידה זו אוכל להעיד שחלומנו היה אז להגיע אל החזית, וגם על־כך התנהלו ויכוחים נוקבים. עם הכרזת הבריגדה היהודית, חצי שנה לפני תום המלחמה, נתגשם חלומנו זה. אז היה כבר שייקה דן ברומניה. הוא הגיע לשם, במדי קצין חיל־האויר הבריטי, בימי הזוה. יהדות בסרביה כבר חוסלה או בערבות טראנסניסטריה בימי התקדמותו של הצבא הגרמני לעומק אוקראינה. ברומניה, שהיתה גרורה נאצית, עמדו הגרמנים לבצע, לפני נסיגתם, מה שביצעו לפני זה בפולין ויוון. הרומנים, כמו האוקראינים או הליטאים, היו מסייעים להם בביצוע „הפתרון הסופי".

עצם ההגעה ממקום הצניחה לעיר הבירה בוקרשט, שבה היה אז הריכוז הגדול של יהודי רומניה, היתה משימה קשה ורבת תלאות וסכנות. דפי הספר, שבהם מתאר שייקה את האודיסיאה שלו, מרתקים כרומן בלשי. בהגיעו מצא את האנשים הנכונים ואת חברי תנועתו „גורדוניה", ועם חבריו הצנחנים: רב ברגר (הרדי), יצחק בן־אפרים וברוך קמין, הקימו את המפקדה להצלה, כששייקה הוא ראשה למעשה. החלו פעולות והתארגנות הן למקרה של גירוש למחנות ההשמדה הן לעמידה בפני פוגרומים המוניים בתקופת המעבר בין נסיגת הצבא הגרמני וכניסתו של הצבא האדום. המהפך שהתחולל בקרב השלטון הרומני שמרד בגרמניה הנאצית, הציל את יהדות רומניה ומנע ממנה את ההתנכות הנוראה. מאז עברה נקודת המוקד בפעילותו של שייקה דן לבריחה ולעלייה.

מאז ועד חיסולן המלא של גלות בולגריה ויוגוסלביה על ידי העלאתן ארצה נמשכת האפופיאה ששייקה דן הוא גיבורה. מבריחות יהודים מרומניה להונגריה ומשם לוינה ולנמלי איטליה עד למשלוח האוניות שנשאו עליהן אלפי מעפילים.

עוד לפני תום המלחמה החדרו הבריטים לשחרר את הצנחנים מהצבא. מבחינת המשימות שלהם שוב לא היה להם צורך בהם. נהפוך הוא, מבחינת מגמותיהם הפוליטיות להגשמת „הספר הלבן", הישארותם של הצנחנים בארצות שליחותם עלולה היתה לגרום להם „צרות", כפי שאכן היה למעשה. שייקה, בהגיעו ארצה כחייל משוחרר, לחץ להעבירו שוב לרומניה, שבה שלטו הקומוניסטים. הוא הגיע לשם בדרכים בלתי חוקיות הן מבחינת הבריטים והן מבחינת שליטיה הקומוניסטיים של ארצות הבלקן. בתנאים אלה נתגלה שייקה לא רק כמארגן מעולה רב־תושיה ובעל תעוזה וחזון, אלא גם כבעל כשרונות דיפלומטים מעולים. הוא מצא נתיבות אל לבות אנשי צמרת בשלטון הקומוניסטי. איך? הוא זוקף זאת לזכות אופיו הנוח והגל. ואפשר להוסיף: בשכל טוב וללא קומפלקסים. שייקה מאמין, בתחושתו, אשר מעולם, בכל מיני מצבים מסובכים ומסוכנים ובקראות יומנות נעוצות, לא הכזיבה אותו. אלה שהכירוהו והיו על הפעולות על כל שלביהן, הם לא רק חבריו למשימה, אלא אנשי צמרת כמו בן־גוריון, גולדה מאיר, משה שרת, שאול אביגור, הסכימו להערכה זו. אך גם למי שחונן בסגולות כאלה נחוץ עוד דבר אחד והוא שפע המזל. שייקה ניחן בו בעוצמה בלתי־רגילה. הדבר גם בא לידי ביטוי באהבת החיים והנאה מהם. הוא אהב לאכול טוב ואך לא את עצמו, לשתות וודקה עם מי שצריך וגם עם ראשי השלטון הקומוניסטי וגם עם היהודי פנדלים, בעל ספינות שחלש על קבוצת פיראטים מלודים. והוא היה [illegible] מי ששירת בצבא הבריטי בימי מלחמת העולם השנייה בוודאי הכיר את שייקה דן בתוך [illegible] לספר [illegible] לעלות ארצה בשאמר לעצמה: „אם יש אנשים כאלה בארץ ישראל, אז אני עולה לארץ הזאת". אבל כאשר עלה ארצה, הסתבר לו מהר שטעה. הוא נוכח לדעת שאנשים כאלה אין בארץ כי שייקה יש רק אחד.

תורשה לי כאן סטייה אל אפיזודה אישית. שייקה הגיע לסוללת תותחנו־ההגנה בבת גלים, שבה שירתתי אני, מטריפולי בסוריה. מיד עם בואו אירגן מקהלה והוא ניצח עליה. השיר הראשון שלה היה שירו של יעקב אורלנד, וגו השורה: „נשבענו, נשבענו אוזים לנשק, אשר לא ישוב ריקם". כאמור הוא לא זכה להיות עם הבריגדה על גדות הנגיד באיטליה, כשהונחתה המכה האחרונה על גרמניה הנאצית, כלומר כשעלה בידי החיילים המתגייסים לצבא הבריטי לקיים את השבועה, שהנשק שבידיהם לא ישוב ריקם. אבל הוא־הוא האיש שכמותו יצא הנשק הצ'כי הראשון מנמל ביוגוסלביה לארץ־ישראל בימיה הראשונים של מלחמת השחרור. שמות רבים הוזכרו בשעתו כמי שהשיגו את נשק ההצלה הזה, כגון אהוד אבריאל ומשה אגמי. על חלקו של שייקה לא דובר, שכן שייקה לא יצא שנים רבות מעיסוק בעיניני עלייה, משימה שנטל על עצמו כבמאמר „הנני שלוחך".

מעט אנשים יודעים עד היום על חלקו בעליית יהודי ברה"מ, שמאז 1971 התעשרה המדינה ב־170,000 עולים. כששייקה התחיל בטיפול בנושא זה (1951) איש לא האמין בה. רק בן־גוריון עודדו ואמר לו: [illegible] מבלעות. בעוד עשר, עשרים שנה ייפתחו השערים ויהודי ברה"מ יבואו ארצה. הרי דווקא בשנות החמישים הזה יחס השלטון הסובייטי לציונות, לעלייה ולישראל, על אף קיומה של שגרירות סובייטית בתל־אביב ושגרירות ישראלית במוסקבה. היום מאמין שייקה — „ויש־לי על מה להסתמך", אומר הוא, שעתידה להתחדש העלייה מברה"מ, שבה מצויים שנים וחצי מיליון יהודים.

מה הניע ומניע אותנו על כך הוא משיב בסיכומו של הספר: „אני יודע שציונות חולה להיות „מציאה" בארץ־ישראל. אך גם אם אמות בגיל 150, אמות כציוני". באווירת ההדה־ציוניזציה המתבטאת בספרות, בהצגות, בעתונות, בסרט — הופעת ספרו של עמוס אטינגר „צביה עיוורת" היא הצגה ציונית אמיתית. כדאי לשים לב, שספר זה לא הוצא לא על ידי „עם עובד", או הקיבוץ המאוחד, או ספריית פועלים, אלא ע"י הוצאה פרטית. אף זה מסימני התקופה.

על כל הפשעים

נובלה מאת אהרן אפלפלד

פרק ז'

תיאו לא השתהה עוד וכאותו לילה יצא לדרך. היתה זו כמסתבר מסילה רחבה, פתוחה וכבושה בחצץ.

לאחר שעה של הליכה רצופה חש דקירה בכתפו הימנית, הכאב פשט על צווארו, טיפס ועלה בימין פניו ונגעץ בהן. „זהו כאב חולף", זכר את אמו אומרת. את התקפי הראש היתה מכנה, לעיתים, התקפים רעים שיש להתעלם מהם. בשנה האחרונה היתה אומרת: „מתכת נוזלת בראשי".

הוא ישב תחתיו. המישור הריק הפיל עליו פחד. הוא חיפש מחסה, אך בכל המרחב האפלולי לא נראה גזע שאפשר להישען עליו. גושי חשכה, כפקעות ענק, נעו לאט לכיוון הפתחים המעטים אשר נשארו באופק. לא עבר וגם הפתחים נאטמו. חשיכה סמיכה מילאה את המישור על גדותיו. תיאו עצם את עיניו ומראה האיש שהדף אותו עמד לנגד עיניו, שעון על יד ימינו, זרזיר הדם ניגר ממצחו, זורם אל גומת הצוואר כאל אגן קטן. האשה הקרושה לידו, ספק אם יהודיה ספק איכרה, נחושה בדעתה להצילו. האנשים מסביב כזאגרדמים בלבוש אורחי.

„מה עשית לו רוצח".

„הוא אחז בי. אלמלא אחז בי לא הייתי הודף אותו. הדפתי אותו בקלות", הרים תיאו את קולו.

„מה עשה לך האיש. מה יכול היה לעשות לך האיש. למה הדפת אותו באכזריות כזו". השאלה היתה קרה והתכה בבשרו. תיאו עמד להשיב, אך המלים נשנקו בגרונו. הוא ידע, כל תשובה אך תכביד את זעמו של האיש.

„אתה תשב כאן עד אשר יבוא בית הדין וישפוט אותך. הם יקבעו אם הדפת אותו בקלות או בחוזקה. רק הם יקבעו את מידת החוזק", אמר האיש, ופנה הצידה.

„אסור היה לי לסטות מן התוואי", התעלם תיאו מזעמו של האיש. „אילו הייתי הולך ישר, לא היה קורה לי האסון הזה. אדם חייב להיות נאמן לדרכו", נפלטה הקלישאה הישנה הזו מפיו. והוא אמנם קם על רגליו ויצא. הפחד חלחל בכל גופו. הוא היה כבד ורגליו בלומות. ברור היה לו, כי הגברים מתארגנים באוהלים ולמחר יאגפוהו מכל הצדדים. המחשבה החלפת הזו הריצה את רגליו. לא עברו רגעים הוא מעד ונפל.

ובעוד הוא מנסה להתרומם על רגליו ראה והנה הדלת הקדמית נפתחת ואביו לבוש בחליפה חומה עומד בפתח. רגע עמד על הסף תמה, אם נכנס למקום הנכון. כך היה שב לעת ערב לביתו.

„מקס", היתה לפעמים האם פונה אליו ממקום שכבתה בכורסה, בדרך שפונים אל משרת בית שלא סגר את הדלת.

„מה", לא איחרה תשובתו של האב לבוא.

„מה שעה".

„שמונה".

„עוד מוקדם. למה קר לי. למה לא מדליקים תנור בבית. בית בלא תנור הוא מרתף".

נוכחותו של האב בבית לא היתה ממשית. אמו מילאה את הבית עד אפס מקום. גם בימי האושר, כשהיה יושב ליד השולחן בסאלון ושותה כוס קפה, גם אז היה כמעט נעדר ממשות. [illegible] היה קולו נשמע תמיד רם וחד. היה איזה ניגור צורם [illegible] בולט מאוד בשעות הלילה. תמיד נדמה היה שכבר יצא. אמו, משחר זכרונו, היתה הדוברת, הצווחת, מפיחה רוח עיזועים וגוררת אותו ממקום למקום. וכך נשמע קולה: „תנה יקירי הכל ונצא למרחבים. הבית הזה מוציא אותי מדעתי". יושבי בית הם צרי אופק, אבל אנחנו לא ניתן לצרות הדעת להשתלט עלינו. לנו יש, תודה לאל, שאיפות ובמיהה לשגב". המלים הרמות, שהאם היתה משמיעה לעיתים בביטחה, היו מפילות איזו עצבות על פניו של האב. קומתו היתה נופלת בבת אחת.

האב היה תמיד אובד מלים. המלים הספורות שהיה משמיע היו מהוססות, חסרות תאום ובלא הקשר כביכול. „אינני מבין מה אתה שח", היתה האם לפעמים מעירה לו. האם, שהיתה מערבת עובדות במשאלות לב, היתה פונה אל האב ותובעת ממנו בהירות. תופסת אותו לעתים בסתירה, דבר שהיה מבלבל אותו לחלוטין. „את צודקת", היה מפטיר בהכנעה של ילד נגוף.

כשהיה כועס היו המלים נבלעות בפיו עוד יותר ונשמעות כהמהום עצור. אבל לרוב היה עומד ושותק. לא היה בכוחו לעמוד בשטף הדיבור של אשתו. לפעמים היו נפלטים מפיו כמה משפטים שהיו מגלים בבת אחת את כל הסרבול של גופו הגדול, ואז נדמה היה לרגע, שהוא עומד להרים את שולחן הסאלון הכבד ולהפכו על פניו. לימים, כשמחלתה של האם החריפה, חדל לדבר. בואו ויציאתו כמעט ולא הורגשו. „אבא", היה תיאו לפעמים פונה אליו. „מה", היה נפתע ונסוג אל תוכו. בכיתה האחרונה של הגימנסיה נכנס באקראי לחנות הספרים ולעיניו נגלה מראה מפתיע: אביו עומד ליד הדוכן ומשוחח עם סטודנט. הוא דיבר במשפטים ארוכים, שהכילו מילות יחס נאות, וכמה תארים משובחים. עמידתו היתה רגועה ופשוטה ובלא כל סירבול. רגע ביקש לגשת אליו, אך האב שקוע היה בשיחה ותיאו יצא בלא לומר מלה. בשביעית היו יושבים במרפסת ופותרים יחד תרגילי אלגברה. הישיבה הזו לא קירבה אותם. על מחלתה של האם לא דיברו. כמו מוסכם היה עליהם שבסוד זה לא נוגעים. אבא הוא אדם עסוק, ספרים מעניינים אותו יותר מבני־אדם, הפתיעה אותו האם. לא היתה מרירות בקולה. כמו באה לציין עובדה ידועה.

מחלתה של אמו כישפה את ילדותו ואת נעוריו, כישוף שהשתרע על פני שנים והעמיק עם השנים. וכמו בכל קסם: הציפיה, הפחד והרווחה. לשווא ניסה האב לעצור בעדה. כל עוד נפשה בה הפליגה. מקום גרר מקום, אכסניה רדפה אכסניה. לא היה מעצור לתשוקה זו, לשמחה זו. האכזבות, כמובן, לא איחרו לבוא והיו עזות כשמחתה. לא פעם היתה עומדת בתחנת רכבת הומה ובוכה כילדה, שההורים זנחו אותה. אמנם, היה מתחנן, אך דבר לא הועיל. אך גם לאחר מכן, כבולה בביתה, היו דבריה צבעוניים להפליא. היה יושב לידה שעות כמאזין למוסיקה. פעמים היה שואל אותה דבר. מיד היתה מעלה מתוכה גלים של מלים הומות.

על עומק מחלתה לא עמד אלא בתום הגימנסיה. גם אז לא במלוא התמורה. לאמיתו של דבר לא ביקש לדעת. לא פעם היתה מפתיעה אותו באיזו אבחנה ברורה. „אמי לא תלתה תקוות גדולות בכשרונותי והיא צדקה. אני רגשנית ללא תקנה". על החייה דיברה מעט מאוד. הן נפטרו בזה אחר זה בעודם צעירים. פעם אמרה: „אני דומה לאמי, גם היא היתה צפור פגועה. בלא כנפיים אין המראה, לא כן. ובכל זאת אנחנו מנסים ומנסים", הצטחקה. „לא נוותר על הנסיון. תמיד ננסה להמריא". היא אמנם לא ויתרה.

האב ידע, גם בנו אינו ברשותו. והאם מפילה עליו את קסמיה. לא פעם ניסה לדבר אליו אך המלים שהשמיע היו כל כך דלות וכל כך מגומגמות שעשו רושם של יציאה לידי חובה.

בשנה האחרונה התקרב אליו במקצת. היתה זו התקרבות קצרה ומאוחרת. הגירושין עמדו על הפרק, הישיבות הדו־שבועיות התגלגלו משלוש ועד חמש. הם היו הולכים שלושתם יחד. הצעידה דרך רחוב שבבאו המוצל והדומם העניקה לשעה זו איזו חגיגיות משונה. לפעמים היתה האם מספרת אפיזודה מבדחת, משמיעה הערות עליזות, כאילו לא מדובר בפרידה אלא בהזמנה לכוס קפה במקום נאה לעין.

וגם לאחר מכן בבנין העלוב, טעון היאוש ליזול ומאבק, לא סרה בת הצחוק משפתיה. הם היו יושבים יחד על ספה עגולה ומתפוררת. הדיון לעתים לא נראה כמריבה משפחתית אלא כמשא־ומתן בעניינים מופשטים ולרגע נדמה היה לו, שלא אביו ואמו מתגרשים אלא הוא מתגרש מאביו. אך קשה מכל היו פניותיהם המרגשות של הדיינים אל הזוג: „לא עת הגירושין היום. מלחמה עומדת בפתח."

[illegible] בעלה [illegible] תיבה, וכל אימת שהזכירו את שם נעוריה היתה מסמיקה [illegible] כנראה [illegible] את העבין מעיקרה. אז לראשונה שמע את אביו מוציא מפיו משפטים קשים ושלמים. „התירו אותי מן הכבלים הללו. אינני יכול עוד. דעתי נטרפת עליי".

האם כזנה לא הגיבה. היא בשלה: מסעות הקיץ. היא דיברה עליהם באיזה התלהבות רבה ובלא לזנוח פרטים, כגון המזוודות. תחילה היו מניחים לה לדבר והיא אמנם לא היססה ודיברה, אך ככל שהדיון התקדם היו קוטעים את דבריה ומהסים אותה. אך על אותה ספה מתפוררת, צמחה האיבה לאביו, איבה כמוסה ועזה. ימים רבים שנא אותו, לאמיתו של דבר לא מחל לו.

האב הלך תמיסתה מוכרעו ונשכח. במחנה נשתרר עליו יופיה של האם. המחשבה, כי מיד אחרי המלחמה ישנה בלא עיכובים ישר אל באזין בארץ לפגוש את אמו, היתה חוקה באהבתו אליה. בכוח היה כי יוצאו אותה יושבת בכורסה בסאלון, עטופה בשמיכות כתמיד.

הלפתע, בלא התראה, יצא האב מכלאו והתייצב מולו, לבוש בחליפה הרגילה שלו, החומה, איש גבוה ורחב כתפיים. העינים הנבוכות כאילו ניגוד לקומתו החסונה. במבט ראשון לא הכירו, אך משהסיר את המעיל ותלה אותו על הקולב, ידע תיאו: חזר מן החנות ועוד מעט ייכנס למטבח להכין לו את ארוחת הלילה.

„אבא", יצאה המלה מפיו. האב, מופתע שעוד זוכרים אותו, לא השתהה ומיד נכנס למטבח להכין לו ארוחת ערב. האם מעולם לא הכינה לו ארוחת ערב. היא ישבה בסאלון, עטופה בשמיכות צבעוניות, כמלכה. בשנה האחרונה, כאין עוזרת, רטה המטבח למחסן מזונות, אך האב לא התלונן. כמו ידיו הכין לעצמו ארוחת ערב ותמיד אותו תפריט: ביצה קשה, מלפפון חמוץ ושתי פרוסות לחם עבות.

בשעתו היה שואל: „העוזרת לא הגיעה". אך בשנה האחרונה חדל לשאול. במסכת משלה הערבוביה. האם שקועה היתה בנפשה ולא שאלה, מה עשית או כיצד היה. האב היה נכנס לחדרו, ובלא להדליק אור, צונח על המטה.

איזו דממה אחרת היתה מתפשטת בבית, דממה קרה, שהיתה מרימה אפילו את האם הפטפטנית. לאחר שתיקה נמשכת היתה שואלת: „כבר הגיע".

„הגיע".

„היכן הוא".

„בחדרו".

וכך, במלים אלו, היה לעתים מסתיים יומה. היתה מתכרבלת בכורסה ונרדמת בבגדיה.

בלבו נשכח. השנים במחנה השכיחו אותו. אלא שלא היתה זו כנראה, שכחה גמורה. בתוכו נשא את הימים האחרונים עמו. הדוחסים בקרון מלא אדם, ולאחר מכן עוד זמן־מה ביחד, עד אשר הופרדו. לבסוף הידיעה שהגיעה אליו באקראי: נורה יחד עם רבים ביער לאחר יום עבודה מפרך.

בינתיים התקדם תיאו והלך. על גבי הרכסים עמדו כמה סוסים נטושים, שמדי פעם היו זוקפים את ראשיהם ופורצים בצהלת פרא ומיד משתתקים ועומדים באיזו השתאות אילמת. היה זה מישור רחב, עטוף ערפילי סתיו דקים, שצמצמו את הראות אך נעימים היו לגוף. המחשבה שהוא גומע את התוואי, קטע אחר קטע, והדרך לביתו הולכת ומתקצרת, הביאה ללבו איזו שמחה חרשה.

לאחר שעה של הליכה התריד אותו קול אשה: „בחור, מה אתה עושה כאן".

„אני הולך הביתה", הגיב מיד.

היתה זו אשה מלאה, ששנות המלחמה סבבות היו בכל אבר מאבריה. בגדיה קרועים וידיה מפויחות ושני גלילי רגליה העבות פשוטות מלפניה.

„תשתה כוס קפה", הציעה.

„תודה רבה".

„אתה מדבר גרמנית אני רואה".

„נכון".

היא הצטחקה והניחה כף ידה על פיה. משל גילתה בו איזה פגם.

„למה את צוחקת".

„כשמדברים גרמנית זה מצחיק אותי".

„באיזו שפה את מדברת".

„יידיש", אמרה והצטחקה שוב.

המדורה שלידה היתה קטנה אך ערוכה היטב והפיצה חום נעים. הוא שתה שתי פנכות קפה בזו אחר זו ובלא אומר.

„מאין את", שאל לאחר מכן.

„מכאן".

„ולא היית במחנות".

„לא".

פניה הבריאות העידו עליה שלא היתה שם, פנים מגורשמות ושחומות מן הרוח. עור ידיה סדוק ומפויח.

„איפה היית כל השנים".

„כאן".

„ולא פחדת".

„לא".

הוא חזר והתבונן בה. אלמלא המלים שפלט פיה, דומה היתה לאחד מיצורי היער. מגופה נדף ריח של זפת בהמות.

„היכן גרת בחורף", הוסיף ושאל.

[illegible]

בת מזל, ביקש לומר. אך מיד תפס שהיא לא תבין זאת ומוטב שלא להביכה בדברים. היא הושיטה לו חתיכת לחם איכרים, כמו שמושיטים לבעל חיים. הוא היה רעב ונטל את הפיסה מידיה.

„מה את רוצה לעשות".

„שום דבר", לא איחרה התשובה לבוא. וברור היה שזהו כוונתה: אין היא מבקשת חיים אחרים. פניה שבו והצטחקו וקמטים עבים נמלאו סביב עיניה. היא היתה צעירה אך הרוחות לשו אותה כידיהן הקשות ותטלו מפניה את תוי הגיל.

„אינך רוצה לשוב הביתה".

„מה".

„אני שואל אם אינך רוצה לשוב הביתה".

היא הצטחקה משל נשאלה על דבר שהוא משונה.

אור בוקר קר עמד ברקיע והוא ביקש לקום ולצאת לדרך. משום מה שאל: „גרמנים לא היו כאן".

„היו הלכו".

„ולאן אתה הולך".

„אני הולך הביתה. המלחמה נגמרה וצריכים לשוב הביתה".

היא כבאה לא הבינה את המלים והצטחקה. היה זה צחוק רם שנתהדהד באוויר הקר.

ולך אין בית. היכן הבית שלך. הרי לא כאן נולדת, ביקש לשאול אותה ברכות, אך עיניה, שתי עינים רחבות ואטומות, השיבו בבהירות רבה: זהו הבית שלי. העצים הללו והפלג הזה. הגרמנים השאירו אחריהם שפע של מצרכים, הטמנתי אותם במקום בטוח. אני לא מפחדת מהפרות. הפרות מכירות אותי ונותנות לי לינוק מעטיניהן חלב בבוקר.

„אני הולך", אמר הוא וקם על רגליו. „תודה על הקפה".

היא הצטחקה והניחה ידה על פיה.

ותיאו יצא לדרך. עצבות עטפה אותו מיד כבואו. רק לפני יום נכון היה להישאר בשממה הזו ולעזור לבני אדם. עתה כמו נשלל ממנו רצון זה. „אם כך משתנים בני אדם, סימן שאין לנו תקנה", אמר והניע את רגליו. גם לאחר שהרחיק לא משה דמותה של האשה מעיניו, כמיחזור שתי רגליה הנפוחות, שהכחילו מקור.

ובעוד הוא מתקדם ראה, כי על פני הרכס שממול צועדים בשני טורים קבוצה של גברים. הם צעדו לתומם, אך לתיאו לא היה ספק, כי הללו יצאו בעקבותיו ללכוד אותו. הם צעדו בקצב אחיד כאנשים היודעים את דרכם.

„אני כאן", קרא בלא לחוש שקרא. כנראה לא הרחיקו. האנשים שעל גבי הרכס המשיכו לצעוד בצעדים מתונים ורחבים. הדבר אך חיזק את הודאות שלו, שאכן מאגפים אותו מכל העברים. לא עברה שעה והם נעצרו, פרקו את התרמילים והדליקו מדורות. „אם אותי אתם מחפשים הריני כאן, לא אסתתר עוד כתפרפרת", שב וקרא בקול. משום מה ציפה למענה אך מענה לא בא, הערב נפרש עתה כחול ורדם. הוא ישב תחתיו והדליק סיגריה.

מכאן לא נראו כאנשים מאיימים. אדרבא, היתה איזו מתינות בתנועותיהם. תיאו ישב והתבונן בהם, וכל שישב גבר בו הטינה כלפיהם. אני לא רוצה את היופי הזה. אני רוצה להיות לבד. כלום אין זה ברור. לא תוכלו לשלול ממני את הבחירה. עכשיו אני בן חורין. ואם החלטתי להתנצר משמע שזוהי אמונתי. דיבר במלים שבשעתו השתמש בהן.

הערב היה קר וכחול ובסביבה לא נשמע שום רחש. שקט כזה זה העלה כבקסם את ערבי הסתיו הצלולים והקרים אשר בעירו הרחוקה, את המדרכות ואת פעמוני הכנסיות שהיו מצלצלים בשעה זו והצלילים היו מתרוססים על ראשי המטיילים ומעלים על פניהם איזו שמחה שקטה.

„אתם לא תוכלו לעצור אותי. אני חוזר הביתה", שב וקרא בקול רם. „אהבה זו עמדה לי בכל שנות המלחמה. אתם לא תוכלו לקחת ממני אהבה זו". יכול היה לפנות שמאלה, לעלות על רכס ולבלבל את הרודפים, אך הוא משום מה הימין, חזר על עקבותיו ואחרי שעה של הליכה ראה והנה המפלצת יושבת על מקומה ואוכלת. „חזרת", הכירה אותו מיד.

„אוכל לקבל פנכה של קפה", פנה אליה בקול מפציר.

„כולם לוקחים ממני את הקפה. מה ישאר לי".

„רק פנכה אחת, בבקשה". אפילו במתנה לא התחנן כך.

„פנכה אחת אבל לא יותר", ניאותה.

„מאז עזבתי אותך לא בא אל פי דבר", גילה לה את האמת.

„למה לא דאגת למיצרכים", נזפה בו. „אדם צריך לדאוג למיצרכים".

„עשיתי טעות", דבק בו משהו מגולמיותה.

„אדם צריך לדאוג למיצרכים. העורבים לא יאכילו אותך". היא דיברה יידיש גרונית, עשויה מרוחות המקום. הוא הבין אותה.

„הקפה מצויין", אמר.

היא הצטחקה והניחה את כף ידה על פיה.

„עוברים כאן הרבה אנשים", ביקש לדעת.

„עוברים ומבלבלים לי את הראש. אחד רצה להתחתן אתי".

„מה אמרת לו".

„אמרתי לו, שאני לא מתחתנת. אני לא צריכה להתחתן: לי יש הכל כאן. אתה מבין".

את המלה „התחתן" שמע תיאו לעתים במהוגה ובהרבה הטעמות. היא נשמעה שם כמלה מרוחה וכאילו אינה שייכת עוד לבני אדם.

בחוש ידע, שאם יבקש עוד פנכה, היא תסרב. הוא פשט את ידיו על הלהבה והחום זרם אל תוך מעילו המרופט. „חם כאן", אמר.

„אני מחממת כל היום. בלילה אני מדליקה שתי מדורות. יש זרדים בשפע". רק עתה הבחין, כי גופה הגדול כמו משתפך מתוכה. „כנראה לא מסוגלת עוד להלך על רגליה רק זוחלת על ארבעתה", חלף הרהור במוחו.

„את לא מפחדת", שאל משום מה.

„אני לא מפחדת. האיכרים טובים אלי ולא נוגעים בי לרעה. הם לא מקללים אותי. וגם אני לא מקללת אותם".

„תני לי עוד פנכה", הושיט לה את הפנכה.

היא ציפה לסירוב, אך היא אמרה: „אתן לך הפעם. אך אל תבקש יותר. אני לא אוהבת כשמבקשים ממני יותר מדי. אתה צריך לדאוג למיצרכים". היא מזגה לו והוא שתה. המלים המעטות נאלמו בו, והוא ביקש להניח את הראש על הגזע ולעצום את העינים. אך הוא אזר עוז והתגבר על החולשה ויצא לדרך. היא לא שאלה, למה או לאן. כמו היה בעל חיים נטוש שאין שואלים למגמת פניו.

(המשך בגליון הבא)

מנזירי לחושני

מאת טליה רפפורט

לאורי אברמסון, ציורים, גלריה „ארטיפקט", נחמני 43, ת"א.

תערוכת היחיד הראשונה של גלריה „ארטיפקט", המציגה ציורים נפלאים של לאורי אברמסון, מעלה אותה כבר בתחילת דרכה לרמה איכותית גבוהה, ונקווה כי זו תישמר גם להבא.

לאורי אברמסון החל את הקאריירה האמנותית שלו בשנות ה־70 בתקופה המושגית והמינימאליסטית. ב־1978 הוא „נתפס" לריבוע השחור, בהשפעת מאלביץ', שצייר אותו כבר ב־1913 ונחשב לפיכך כתקיים למיני מאליזם. ב־1979 הציג אברמסון תערוכת „ריבועים שחורים", בגלריה „גימל" בירושלים, ריבועים צהובים עשויי סמליות ועיבודים עדינים בגלריה כרסה אורדנג בניו יורק וגם במוזיאון תל־אביב. במסגרת תערוכת „חדשות", הציג באותה שנה ריבועים צהובים ומעגלים (צבעים משלימים). הסתפקותו במישטחי צבע אחידים לשראות עין ובמיתוברים מינימאליסטים נוקשים רוככה על ידי טכניקת הצביעה הרגשנית והטיפולים הציוריים, שהחדירו לסכימה הקפדנית התחושה ניצוצות של חיים וחמימות.

האווירה ההגותית־מטאפיזית, ובעיקר השאיפה להגיע לצמצום ולטוהר המדיום הציורי, שעמדה אז ביסוד עבודותיו, היתה ביסוד לציר הרעיוני של המודרניזם. שנות ה־80 הביאו איתן, כידוע, את הפוסט־מודרניזם הזוגל, כריאקציה למודרניזם, בשפע פלורליזם, יצריות, רגש ועוד. לאורי אברמסון הוא אחד מאלה שלא רק שעבר את המהפך הזה בשלום, אלא אף יצאו נשכרים ממנו. שכן הוא סייע לאמנותם להשתחרר [illegible] ולא נסחפו, כרבים אחרים, לפרצי הבעה חסרי רסן. בעבודותיו ההסכמתיות משנות ה־70 היו, לדעתי, קסם האליגנטיות רבה, אך יש שהן הילכו על חבל דק והסתכנו בדלות יתר. עתה, עם התעשרות הציור שלו בהשפעת המתרחש באמנות העכשווית, הוא הגיע למינון נכון של פשטות, תמציתיות ואנשוניות מצד אחד וציוריות

לאורי אברמסון (גלריה „ארטיפקט")

עשירה ומרגשת מצד שני.

לאחר המופשט המוחלט והגיאומטרי של העשור הקודם, ממוקמות עתה עבודותיו של לאורי אברמסון בין פיגורטיבי למופשט. הוא עדיין דובר בשפת הציור הטהור ואמצעיו הם בעיקר הצבע, הכתמיות, המריחות, השכבות הגוללות ניתור הניואנסים, אך בין אלה מופיעות גם צורות המעלות אסוציאציות של טבע: תהוכות אפלים, אגמים תכולים, צוקים נישאים, גבעות, תלי אבנים, קקטוסים, בלב הנוף הפראי המופשט למחצה הזה, המשופע במשיחות רחבות ונמרצות, לעיתים קשתיות, צומח כרימוני מרוכזי, לעיתים ישיר לעתים מרומז, הפרח והוא ברוך כלל פשוט, ראשוני, כמעט בתולי.

באחת התמונות צפים שני פרחי שרה קטנים וצהובים על רקע כחול עמוק מעל גוש מאסיבי, הנראה כתל אבנים וצמחים. בעבודה אחרת שתול בין הצבעים הכהים רישום עיפרון תבניתי, כמעט נאיבי, של פרח סבימסי, בסיסי מאוד. גם הסלעים והקקטוסים מצויירים, לעיתים, בקווים עבים ומגושמים כשל ילד. מתקבלת תחושה של רצון להתחיל מבראשית, כאילו לברוא עולם ציורי חדש (וכבר אחד מריבועיו הצהובים מ־1979 כונה, אגב, „הבריאה"). עולם זה רובו עדיין מופשט ורק פה ושם מתחילים לבצבץ בו דימויים מוחשים. כולם דימויי טבע אורגאניים, המבטאים צמיחה וחיים. תהליך זה משקף, אולי, גם את הצמיחה האישית של לאורי אברמסון מן השלב הקודם, האיזוטרי, המנוכר והכבד מעט אל יתר פשטות, תפיסת חיים ואופטימיות המתבטאות גם ביתר ציוריות חושניות הבעה. עם זאת הנטיה להפשטה, תימצות ואפילו, גוני הסגול והצהוב מן העבר עדיין ניכרים בעבודותיו.

העבודות המוצגות בתערוכה הן חלק מסידרה בשם „נבו"; שאף כי אין היא מתארת באופן תמונתי את משה המשקיף אל הארץ שאליה לא יבוא, היא מתייחסת למצב הנפשי המיוחד הקשור בסיום פרק אחד וציפיה אל השלב הבא, אל התחלה חדשה. הקשר התנ"כי והפסיכולוגי הולם היטב את האווירה שמקרינים הנופים החלומיים הקסומים האלה של לאורי אברמסון, העשירים בגווני כחול, ירוק, טורקיז, סגול, אפור ושחור, שמתוכם מבצבצים שוב ושוב כתמים לבנים וצהובים והוזרים בנקודות אור או פריחה מבטיחה.

זוהי תערוכה מרשימה ואווירה מיוחדת במינה. משמח להיווכח, שהדיון הפוסט־מודרניסטי הניב לא רק פירות דקאדנטים תוססים עד ריקבון, אלא גם פרחים מעודנים.

דור העתיד

תערוכת זוכי מילגות קרן „שרת", מוזיאון לאמנות ישראלית, רח' אבא הלל, רמת־גן.

למוזיאון החדש לאמנות ישראלית שנפתח באחרונה ברמת־גן יש כמה נתוני פתיחה טובים: מיקום מרכזי למדי, מנהל נמרץ ומיבנה מיוחד — בית חרושת שעבר הסבה ושלושת מיפלסיו הם רחבי ידיים ומוארים היטב. לאחר כל התכנונים, השיפוצים והציפיות — בסופו של דבר, התקבל יפוי של מוזיאון, בעל חללים מצויינים, חזית רעננה ואווירה עדכנית. הקנקן בהחלט נאה ויש לקוות שתתכולה תהיה בהתאם.

תערוכת הפתיחה הולמת יפה את העובדה, שזהו המוזיאון הטרי ביותר בארץ ומוצגים בה 61 יוצרים צעירים, זוכי מילגות קרן „שרת", שחלקם עדיין תלמידים.

התערוכה משקפת את העשייה העכשווית בארץ בתחומי הציור, הפיסול, הצילום והעיצוב ומשתתפיה הם יוצאי „בצלאל", „המדרשה", „קאמרה אובסקורה", המכון הטכנולוגי בחולון, ויצ"ו קנדה בחיפה, שנקר ועוד.

התצוגה אינה מחולקת בהתאם לבתי הספר השונים ומעניין במיוחד לראות עבודות של תלמידי שני המוסדות המקבילים — „בצלאל" ו„המדרשה" אלה לצד אלה. השכנות הזו ממחישה את העובדה, שאמנם צעירים מתלבטים היום באותן בעיות ואף מנסים פתרונות דומים. אם לפני שנים אחדות היו כאלה שדיברו על „סיגנון המדרשה" וגם אצל בוגרי „בצלאל" ידעו איפיונים מסויימים — היום לא יוכלו לעשות זאת. אלה וגם אלה מבוססים היום באותו שדה פרוץ שבו הכל מותר ומנסים ליצור איזשהו „סגנון" אישי, ייחודי ומעניין בכל האפשר.

מאחר שמדובר בפרחי אמנים יש כאן, כצפוי, גם הרבה פירות בוסר ואחרים בדרגות שונות של הבשלה. יש עדיין מספר מקרים של אקספרסיוניזם גלמי ובוטה, אך לצידו גם עבודות מורכבות יותר, שיש בהן מחשבה, רעיונות ותכנים, ולא רק יצרים להוטים ויד ריגאמית. דווקא בתחום הפיסול, שנראה היה כאילו הוא בעייתי יותר בשנים האחרונות, יש בתערוכה שנים־שלושה נסיונות לא רעים, וכך הדבר גם לגבי שילובי ציור ופיסול.

קשה לפרט במסגרת זו את כל המשתתפים, או להצביע על קומץ כוכבים עתידיים, אך נעים להיווכח שיש לה מעט ניצנים מעניינים בתצוגה מגוונת זו של „דור העתיד".

מקבץ

„הישרים היו אתה", ספרד 1936 — 1939"

ספרה של רות לוין „הישרים היו אתה, ספרד 1936 — 1939" ראה אור בהוצאת „אפקים" (עריכה: יפה גביש, עמוס לוין).

הספר הוא אסופה של קטעי ספרות עברית ועולמית, פירסומים והצהרות של אישים בעולם ובארץ, זכרונות ועדויות של מתנדבים ולוחמים מארץ־ישראל על מלחמת האזרחים בספרד.

הספר סוקר את שלבי המאבק הצבאי נגד פרנקו עד סיומו הטראגי. מובאים בו דבריהם של ארנבורג, המינגווי, לורקה, נרודה, אלכסנדר פן, מרדכי אבי־שאול, יוסף פפירניקוב ואחרים. מובא בו חומר תיעודי וצילומים מארכיונים של לוחמים יהודים ואחרים בארץ ובחו"ל וכן רשימה מעודכנת של כל הלוחמים (וביניהם רבים שנפלו בספרד) שלחמו למען הרפובליקה הספרדית.

„במערכה על זכותנו"

קובץ מאמרים על זכותם של היהודים על ארץ־ישראל ראה אור בהוצאת „אגודת בוגרי בית"ר לדורותיהם" ובעריכתם של יוסף נדבה, ישראל מרגלית ויוסף קיסטר.

הקובץ — „במערכה על זכותנו" — מחולק לשלושה חלקים: „הזכות", „בטחון ושלמות הארץ", „הדרך לשלום — יחסי ישראל ערב". המשתתפים: זאב ז'בוטינסקי, מנחם בגין, הרב א. י. הכהן קוק, ד"ר ראובן גפני, פרופ' יהודה בלום, ד"ר אברהם ולד, פרופ' אליעזר שביד, שמואל כץ, פרופ' יהושע מ. גרינץ, פרופ' מרטין בובר, יוסף קיסטר, דוד בן־גוריון ויצחק בן־צבי, יצחק טבנקין, נתן אלתרמן, יוסף נדבה, סנטור ג'סי הלמס, בצלאל רות, יאן וילם ואן דר הובן, רחל סבוראי, עזרא ששה, משה שמיר, עזרה זוהר, פרופ' יובל יצחק(?), ד"ר מרדכי ניסן, קולונל ריצ'ארד מיינרצהאגן.

„שתי זרימות"

הספר „שתי זרימות", הכולל סיפורים ושירים שנכתבו ע"י יחזקאל אבי־שב"י מאור (פולדבייק) בעשור השני אחרי עלייתו מברה"מ, ראה אור בהוצאת „עמותה להפצת תודעה לאומית".

בסיפורים מעלה המחבר זכרונות מ־17 שנות כליאתו כאסיר ציון בברה"מ וכן משתקפים בהם ארועים מן המציאות הישראלית וכאבי אבדן הצוללת „דקר", שבין 69 צולליה היה בנו יחידו של הסופר, שב"ל.

מילגות עידוד לסטודנטים מ„קרן יד טבנקין"

13 מילגות — עידוד לסטודנטים הלומדים לתארים מתקדמים במדעי־הרוח והחברה, הוענקו מטעם קרן יד טבנקין. מספר המילגות שהוענקו השנה הוגדל, לציון שנת המאה להולדת יצחק טבנקין. כל מילגת עידוד היא בסך $500.

הזוכים במילגות נקבעו ע"י ועדה המשותפת לאוניברסיטת תל־אביב ולי"ד טבנקין.

ועד חדש במרכז פא"ן

באסיפה הכללית של חברי מרכז פא"ן בישראל, שנערכה בבית הסופר בתל־אביב, נבחר ועד חדש: הלל ברזל, משה דור, י. ריגורוולסקי, א"ב יפה, עמליה כהנא־כרמון, אהרן מגד, מרים עקביא, יורם קניוק, חיים תורן.

אלאופ
תעשיות אלקטרו־אופטיקה בע"מ

מהנדס מערכת (משרה מס. 5000)

לפיתוח מערכות, בקרת אש מתקדמות כישורים דרושים:
10 שנות נסיון בפיתוח מערכות אלקטרואופטיות מבוקרות מחשב נסיון בהפעלת צוות מהנדסים וטכנאים נסיון בתאום ופיקוח מקצועי על קבלני משנה כושר משא ומתן עם לקוחות ידע בבקרה ואלקטרוניקה – יתרון.

מועמדים מתאימים המעוניינים להשתלב בחברה מתבקשים לפנות, בכתב, בצרוף קורות חיים ל: אל אופ מחלקת משאבי אנוש ת.ד. 1165 רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המשרה).
סודיות מובטחת

לאולפני הבירה ירושלים בע"מ
מפעיל וידאו
בעל ידע ונסיון בהפעלת ציוד אולפן טלויזיה
02-528252

דרושים
לסוכנות ביטוח מתמובילות בענף
דרושים
לסניף חיפה: 1. איש רכישה
כישורים:
• נסיון בביטוח חיים 1 או אלמנטרי.
• גיל 25 ומעלה.
• השכלה – בגרות מלאה לפחות.
2. חניכה
5 שעות עבודה ביום.
לסניף ת"א: לתפקיד רכישה
כישורים:
גיל: יוצאת צבא.
השכלה: תיכונית ומעלה.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים (ומס' טלפון להביעת פגישה) לת.ד. 1334 ת"א עבור – "61320".

דרושים לכל בו פרטי
דרושים/ות
קופאים/ות
תנאים טובים
03-419608 03-411236
03-415900

לרב־בריח יבנה
דרושים
בוגרי בי"ס/קורס מקצועי
במסגרות, מכניקה או נגרות
לעבודה בייצור
• לאחר שרות צבאי מלא
• העבודה במשמרות ומתאימה גם לסטודנטים.
נסיון לא הכרחי.
לפנות לפניה בטלפון 08-437911
בחברת רב בריח נהוגים:
• 5 ימי עבודה בשבוע • תנאים סוציאלים מלאים • ארוחת צהריים • שכר אישי וקידום לפי כישורים.
רב־בריח מקום גדול לעבוד בו.

ד ר ו ש
מהנדס מכונות
לשיווק מכונות וציוד טכני ומנועי דיזל – למוסדות ומערכת הביטחון
הכישורים הדרושים:
• יוצא חיל־חימוש – חיל־אויר
• נסיון מעשי במכונות ומנועי דיזל
• נסיון מעשי בשיווק.
לפנות בכתב־יד לת.ד. 949 בני־ברק
מיקוד 51108

טל־יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרושים/ות
* חשמלאי רכב.
* חשמלאי בנין.
* מכונאי רכב.
* פועלי ייצור.
נא לפנות לטל־יעד, רח' הנפח 16 אזור התעשיה חולון לרפי בין השעות 07.00-16.30 בימים א'־ה' או טלפונית 03-5576298-9

ללקוחותינו באזור גוש־דן
ד ר ו ש ו ת
– מלחימות
– מרכיבות מעגלים
– מחווטות
• 3–5 שנות נסיון.
• לעבודה קבועה זמנית.
• למשמרת ראשונה שניה.
באזורים תל־אביב, הרצליה, פתח־תקוה, רמלה, לוד, ראשון־לציון, חולון, בת־ים, אשדוד.
• שכר נכוה ומלוא התנאים הסוציאלים כחוק.
קוד קוד שרותי כח אדם בע"מ
פרישמן 7 תל־אביב, טל' 03-240207/8

למלון בלו ביי נתניה דרושים
* מטרידי
* ציף סטיוארט (אחראי ניקיון שירותי לסכה)
* מלצר ראשי
* פקידה למחלקת כח אדם (מאזור נתניה)
תנאים טובים למתאימים
פרטים במחלקת כוח אדם טלפון:
053-337131 בין השעות 9:00–15:30

לרון טורס בע"מ
דרוש/ה
סוכן נסיעות
לתיירות יוצאת
• יום עבודה מלא
• 4 שנות נסיון בענף.
• שפות נוספות יתרון
לפרטים 03-652167 9
לנעמי.

לחברה בניין
דרושים
1. מנהל עבודה שלד/גמר
2. קבוצה קבלנים
לבנייה באזור חולון
03-5522553

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתי של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

RS שרותי כח אדם
השרות המוביל 1987

★ מהנדס תעשיה וניהול
— 5 שנות נסיון במחלקות להנדסת יצור.
— נסיון בתחומי שיפור שיטות, מערכי יצור ומכונות.
— עבודה באזור עמק יזרעאל.
★ מהנדס מכונות/תעשיה וניהול
— לאיש שיווק בכיר.
— נסיון בשיווק טכני בתחום תעשית המתכת.
— נסיון בניהול צוות שיווק כ־40 איש.
— אנגלית חובה.
★ סגן מנהל מלון מנהל מחלקת קבלה:
— (4) נסיון קודם.
— ידע בהפעלת P.C.
— אנגלית חובה.
— מקום עבודה אזור באר־שבע.
★ מהנדס תעשיה וניהול
— + 2 נסיון, ידע בתיכנות, נסיון באחזקת מערכות מכניות וחשמליות.
— מקום מגורים — גליל תחתון.
— פרוייקט לשנתיים.
★ איש שיווק בכיר
— בוגר כלכלה ומנהל עסקים.
— נסיון רב בשיווק בתחום "המזון".
— נסיון בניהול פרוייקט.
— יכולת תיכנון ופיקוח.
— נסיון בניהול מפעל יצרני (וחקמח).
— הכרות טובה של שוק המזון.
— נסיון בחקר שווקים ופיתוח שווקים.
— אנגלית — חובה, גרמנית — יתרון.
— כפיפות: מנכ"ל הקונצרן.
★ מפעיל
— + 2 נסיון I.B.M.-38.
★ תוכניתן
— + 2 נסיון על I.B.M.-38 + קובול (רק לממלאי 2 התנאים).
★ כלכלן בכיר
— לחברה פיננסית דרוש כלכלן בכיר.
— רקע בתחום הבנקאות התמחות בניתוח חברות.
— בדיקת מאזנים וקווי אשראי.
— מעקב אחר חברות והתפתחותן הפיננסית.
לקליטת קבע.
נא לשלוח תולדות חיים בשני העתקים — לאסתר.
או.אר.אס. כפר אתרים 134, תל־אביב.
טל. 03-202460.

קופת חולים
לבית חולים "הרצפלד" בגדרה
דרושים:
• אחיות מוסמכות
• אחיות מעשיות
• כוחות עזר לסיעוד
• מרפאים בעיסוק
• מורים למלאכה
• פיזיותרפיסטים
• עובד/ת סוציאלי/ת
• גנן בוי
• עובדי אחזקה
• עובדי משק/מטבח
בדבר פרטים נא לפנות:
לטל. 055-91891 למחלקת כח־אדם

איזומד ISOMED
חברה עתירת מדע בירושלים
דרושים
1. מהנדס אלקטרוניקה
מעולה, בעל ידע ונסיון רב במיקרופרוססורים ורקע באלקטרוניקה גרעינית/עיבוד פולסים.
2. הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
מעולה, בעל נסיון במיקרופרוססורים.
3. טכנאי מכניקה עדינה
נסיון רב בעיבוד שבבי.
רצוי נסיון בריתוך פלב"ם.
פניות בכתב בצירוף קורות חיים נא לשלוח לת.ד. 23018 ירושלים 91230 או טלפונית 02-824071
המשרות מוצעות לגברים ונשים כאחד

משאוויר
טעינה אווירית בע"מ
שרותי כח אדם
דרושים
מלגזנים
עובדי נקיון למסוף
עובדים בלתי מקצועיים
שיוכשרו לעיסוקם בחברה
תנאים טובים למועמדים הכוללים
תנאים סוציאלים מלאים * הסעות *
ביגוד * ארוחות * אפשרות לקביעות
נא להתקשר
לטלפון 03-9711696 לשלומית

דשן – גת
יצור ושיווק דשנים נוזליים
למפעל מתפתח בענף הדשנים
אנשי מכירות
באיזור הדרום והמרכז
מהמועמדים נדרשים התנאים הבאים:
1. נסיון של 5 שנים לפחות בחקלאות – רצוי בעל תואר אקדמי.
2. כושר ניהול משא ומתן.
3. נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות.
4. בעל רשיון נהיגה לרכב פרטי.
מעוניינים מתבקשים לפנות בצרוף תולדות חיים בכתב יד לת.ד. 55 אזור התעשיה, קרית גת מיקוד: 821000
סודיות מובטחת

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למשרה מלאה
בעל/ת יכולת עבודה באופן עצמאי
הכישורים הנדרשים:
1. נסיון מוכח של 6 שנים.
2. ידע בעבודה על [illegible] – יתרון.
3. נא לצרף המלצות.
לפנות בכתב לת.ד. 29517 ת"א מיקוד 61294.

מושב
וורד יריחו
בבקעת
קולט
משפחות עם ילדים
02-222180
02-227650

לפרסם מודעה!
דחף סוכנים
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז — 622547
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 118 — 239952
ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9 — 656110
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123 (כיכר המושבות) — 614433
חיפה דחף — רח' הרצל 5 (הדר) — טל 645333/4
ירושלים דחף — רח' יפו 43 (ככר ציון) — טל 226335
דחפון שרות מודעות טלפוני — טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

אלאופ
תעשיות אלקטרו־אופטיקה בע"מ

מהנדס מכונות (משרה מס. 5400)

לתיכנון מערכות המשלבות הנעה מכנית עדינה ואופטומכניקה.
כישורים דרושים:
נסיון מוכח של 3 שנים במערכות הנעה ומכניקה עדינה
יכולת אנליטית ותיכנונית

מועמדים מתאימים המעוניינים להשתלב בחברה מתבקשים לפנות, בכתב, בצרוף קורות חיים ל: אל אופ מחלקת משאבי אנוש ת.ד. 1165 רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המשרה).
סודיות מובטחת

להברה המובילה בישראל בתחום ציוד רפואי מתוחכם
דרושים מיידית
1. איש/ת מכירות בכיר/ה
עם נסיון שיווקי בישראל (עדיפות לבעלי נסיון בתחום הציוד הרפואי)
2. מהנדס/טכנאי שרות
לציוד רפואי מתוחכם (אלקטרוניקה)
עדיפות לבעלי נסיון בשרות לציוד רפואי.
תתקבלנה פניות רק מאנשים המוכנים להתחיל לעבוד החל מ־1.5.87
פניות בצרוף קורות חיים לת.ד. 1334 ת"א 61013 (בציון ע"ג המעטפה עבור ח'/12)

קריירה
שרותי כח אדם
דרושים/ות לסניפינו בתל־אביב ונתניה
מזכירות בכירות
— שליטה בעברית, אנגלית ברמה טובה מאד
— ידיעת הדפסה ועבוד תמלילים.
— למשרות מלאות וקבועות.
מלחימים/ות מחווטות/ות
— ידע ב־Wire-Up וקריאת שרטוט. עדיפות ליוצאי במצ"א 108, חיל חים ומודיעין. לעבודה בייצור ופיתוח.
תנאים טובים, שכר בהתאם לכישורים
תל־אביב: דיזנגוף 165, טל. 03-240291/2
נתניה: שמואל הנציב 17, טל. 053-338901
קריירה: הכוח שלנו הוא כוח אדם.

קייטרינג בע"מ
למפעלנו בנתב"ג המספק מזון למטוסים
דרושים:
* GARDE MANGER
* קצב
* טבחים
* עוזרי טבחים
* עובדי מטבח וקונדיטוריה
* אחראי חדר שטיפה –
(למשמרת 15.00–23.00)
* מנהלי עבודה למח' אריזה –
(בעלי רקע במזון)
ראיונות יתקיימו ביום ב' 27.4.87 בין השעות 14.00–17.00 במשרדי החברה בנתב"ג (מול ממ"ן) טל. 03-9711090

תלמה
לסניף המכירות בירושלים
ד ר ו ש
מנהל מחסן
הכישורים הדרושים:
• השכלה תיכונית ומעלה
• בוגר קורס בניהול מחסנים
• ידע ונסיון בניהול מחסן ממוחשב של שלוש שנים ומעלה
• גיל 30 עד 40
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וממליצים לפי הכתובת מח' כח־אדם תלמה בלובנוד חיפה ת.ד. 707, מיקוד 31006

למכון להפרדות צבעים
דרושים
מתלמדים לתפשל סקנרים
להפרדות צבע.
אחרי שרות צבאי. טל. 03-830194 לשלמה.

Systematics PRIME Computer
עם התרחבות פעילותנו דרושים:
אנשי תוכנה מעולים
לתפקיד
SYSTEM ENGINEER
אנו מחפשים אנשי תוכנה צעירים ונמרצים למתן שרותי תוכנת מערכת, ייעוץ ופיתוח לקהל לקוחותינו.
התכונות הנדרשות:
• בוגר אוניברסיטה, הנדסאי או בוגר ממר"מ
• יכולת למוד מהירה ועצמאית
• יכולת לעבוד עם לקוחות
• רקע במערכות הפעלה - הכרחי
• נסיון בעיבוד נתונים מסחרי - יתרון
• עד 4 שנות נסיון
• באים בחשבון גם סטודנטים בסיום לימודיהם עם ציונים מעולים
למועמדים שיתקבלו יוצעו תנאי עבודה מצויינים והזדמנות להשתלב בחברה מובילה בשוק העולמי.
המעוניינים יפנו בכתב בלבד לפי הכתובת:
סיסטמטיקס בערבון מוגבל, רח' ביאליק 155-157 רמת גן 52523, ויציינו על גב המעטפה לתפקיד SE

ד ר ו ש י ם
לחברת קל מהנדסים
ייצוד והתקנת מערכות קרור ומיזוג אויר
* טכנאי מיזוג אויר מנוסים
* עוזרים למתקיני מערכות
* משוחררי חיל־אויר וחיל־חימוש
* הכשרה מקצועית לחסרי ידע ונסיון בענף
* תנאים טובים למתאימים
* 5 ימי עבודה בשבוע
טל: 9233026

דרושות דיילות
למכירת מוצרי טבע
באזורים – גוש דן, חיפה, ירושלים
גיל 30–40, הופעה נאה, כושר שיכנוע ויכולת ליצור קשר עם קהל. תנאים מצויינים
למתאימות. נא להתקשר 03-227810 03-235020

ACKERSTEIN ZVI LTD
requires
EXPERIENCED SECRETARY
for its plant in Herzliya
★ English, mother tongue
★ Full command of Hebrew
★ Experience in telex operation
★ Working hours. 2.45 p.m.–7.00 p.m.
Please call DINA, Tel: 052-556660

למלון המלך שלמה בירושלים
דרושים:
1. מזכירה
2. פקידת כוח אדם
3. מציל
לפנות למר פימלפלד טל: 02-241433

כפר סילבר
בי"ס תיכון התישבותי מקיף 6 שנתי מיסודה של הסתדרות ציוני אמריקה

לשנת הלימודים תשמ"ח
דרושים:
★ מנהל/ת
בית ספר 6 שנתי
תיאור המשרה והיקפה:
* 26 כיתות כולל 2 כיתות נוער חו"ל
* בית ספר רב מסלולי; מגמות עיוניות, מקצועיות ורמות ביניים.
* על המועמד/ת להיות לפחות בעל/ת תואר B.A. ותק בחינוך הוראה וניהול
* התפקיד דורש עבודה משותפת עם הפנימיה והמשק החקלאי.
– מגורים במקום מובטחים –
★ מורים/ות
למקצועות:
* פיזיקה * אנגלית * היסטוריה (חלקית)
* תנ"ך * מחשבים
★ מדריכים חברתיים
לפנימיה מגורים במקום חובה
המעוניינים יפנו בכתב "כפר סילבר" ד.נ. חוף אשקלון 79295 או טלפונית: אל מנהל הכפר או מנהל ביה"ס טל': 051-25141/4 ואחרי 20:30 051-24196

לחברת מיניקס
דרושים/ות
נציגי מכירות
* ידע במערכות VAX וציוד היקפי למחשבי דיגיטל
* הכרה טובה של שוק המחשבים בישראל
* רקע אקדמאי – יתרון
* נמרץ ודינמי
על המועמדים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, פרוט נסיון קודם והמלצות לת.ד. 2062 הרצליה מיקוד 46120 תנאים טובים למועמדים המתאימים
minix
מערכות מחשבים וציוד היקפי למחשבי דיגיטל

שופר־סל
לסניף רמת־אביב ג'
רח' אחימאיר 1
דרוש
מנהל מחלקת ירקות
המעוניינים מתבקשים לפנות במקום ביום ראשון 26.4.87 בין השעות: 09.00–13.00.
אוטובוסים: 13, 27.
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.

מורים לבי"ס "שיטים" בערבה
עידן, חצבה, עין יהב, מרכז ספיר, צופר, פארן.
לבי"ס יסודי:
מורה כוללת לכיתות א'־ב'
לבי"ס על יסודי: (כיתות ט'־י"ב)
מורים:
אנגלית
ספרות
הסטוריה
מועמדים בעלי הכשרה חינוכית מתאימה יוכלו לפנות בכתב לבי"ס "שיטים" מרכז ספיר ד.נ. ערבה או להתקשר לטלפון: 057-81144
למועמדים המתאימים מובטחים תנאי שכר מיוחדים ודיור מתאים.

לרשת חנויות גדולה בענף הטקסטיל באזור ת"א
ד ר ו ש / ה
מנהל חנות –
בוגר תיכון
בעל נסיון מסחרי
בעל כושר אירגוני כולל ניהול צוות עובדים
לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים לת.ד. 24238 ת"א מיקוד 61241
סודיות מובטחת

לחברת יבוא גדולה של מוצרי חשמל ואלקטרוניקה
דרוש/ה:
מחסנאי/ת
למחסן חלקי חילוף למוצרי אלקטרוניקה וחשמל
(רצוי מפ"ט לשעבר)
פרטים בטלפון: 03-255569

מלונות דן
למלון דן פנורמה תל־אביב
דרושים/ות
פקיד/ת קבלה לילה
- עם נסיון
פקיד/ת קבלה
– Folio typist
מציל
חדרנים/יות
מתאימים/ות יפנו למח' כ"א
טל': 03-663111

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

אם הנך תוכניתן מערכות מנוסה
בעל־רקע ונסיון באחד מהתחומים הבאים:
CAPACITY, PLANNING, VTAM, הסבת CICS, VM, DOS/VSE, MVS מ־DOS ל־MVS, VAX/VMS, TANDAM.
נוכל להציע לך עבודה מעניינת בתנאים מועדפים במערב אירופה.
אנא שלח קורות חיים לת.ד. 544 הרצליה 46105.

פרסום דחף מחפש: ארט דירקטור בכיר/ה
עם נסיון מוכח במשרד פרסום • התקשר/י לאיציק ניסל 03-622547

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרושים
חשב שכר
בעל נסיון בחשובי משכורת במגזר הציבורי.
פקיד קבלת חולים
עבודה במשמרות, כולל שבת וחג.
מזכירה רפואית
בוגרת קורס ובעלת נסיון.
נא לפנות טלפונית בימים א' – ה'
טלפונים: 447136, 02-446226
או בכתב, למחלקת גיוס עובדים
ת.ד. 12000 ירושלים 91120.
המשרות מוצעות לגברים ונשים כאחד.

למפעל תכשיטים באור יהודה
דרושים/ות
1. **צורפים** — בעלי נסיון ומתלמדים
2. **עובדי יצור** — ליצור חוטים, פתים, סרטים – הפעלת מכבשי שטנצים תכשיטים. רצוי נסיון קודם.
3. **מלטשים** — בעלי נסיון ומתלמדים.
4. **כימאי/ לבורנט** – למעבדת בדיקות מטלורגית.
5. **מתלמדים** — לעבודה בכל תחומי יצור וגימור תכשיטים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 1170 ת"א

למלון קרלטון נהריה
דרושים:
1. **סגן מנהל קבלה** בעל נסיון של 2–3 שנים בתפקיד דומה במלון 4–5 כוכבים.
2. **קופאי/ת בוגר/ת קורס** עדיפות למפעילי קופת יוניוול.
3. **נייט אודיטור** בוגר קורס ובעל נסיון
4. **מרכזן/ית דובר/ת שפות.**
5. **טבחים בעלי נסיון**
6. **עוזר/ת קונדיטור**
נא לפנות לטלפון 04-922211
תפקידים 1–4 למנהל הקבלה ו-5–6 לשף.

למושב נאות הכיכר
דרושות
א. **מורה לכיתה א'**
ב. **גננת לגן טרום חובה**
רצוי רווקות, מגורים במקום.
ביה"ס – 057-950911 בוקר
057-55104 ערב
גן – 057-950760

לטנסור מערכות בע"מ
החברה המובילה בישראל במערכות אל-פסק להגנת מחשבים
דרושים:
מזכירה
לנהול מזכירות החברה, קשר עם לקוחות/ספקים בארץ ובחו"ל הדפסה בעברית/אנגלית ידיעת אנגלית ועברית על בורין – הכרחית.
מקדם/ת מכירות
לקדום מכירות אגרסיבי של מוצרים עתירי טכנולוגיה בשיטות דיוור ישיר, מכירות בטלפון ותערוכות מקצועיות. רקע קודם באלקטרוניקה אינו הכרחי.
העבודות המוצעות הינן במשרה מלאה, 5 ימים בשבוע 8-17
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וטל' להתקשרות חוזרת לת.ד. 39-334 ת"א 61392

מלון נהר הירדן
דרושים/ות לנו בטבריה
* צ'קרים
* מלצרים
* טבחים
* מרכזנים
* עוזרי קונדיטורים
* ברמנים
* פקידי קבלה
ידיעת שפות – יתרון
תנאי שכר הולמים ואפשרויות קידום.
אפשרות לעזרה בדיור.
06-792950 למח' כח אדם.

למפעל תעשייתי בגוש דן
דרושים:
1. **מכונאי אחזקה**
* בוגר בי"ס מקצועי
2. **חשמלאי מעשי/מוסמך**
* תעודת חשמלאי מעשי ומוסמך – חובה
* נסיון בתעשיה – 3 שנים
העבודה ב-3 משמרות, מגורים באזור גוש דן – חובה.
המתאימים יפנו למחלקת כח-אדם
טלפון 03-7682366

ללקוחותינו באזור חולון/ראשל"צ
דרושים
כרסמים קונבנציונליים
(רצוי ידע בהפעלת C.N.C)
* בוגרי בי"ס מקצועיים
* 3–5 שנות נסיון
* אפשרות למשמרות.
בוגרי מכניקה עדינה
להפעלת מכונות בחברה גדולה
העבודה במשמרות, הכשרה למתאימים
קוד קוד שרותי כח-אדם בע"מ
רח' פרישמן 7 תל-אביב, טל' 03-240207/8

לבית חולים "אסותא"
רח' ז'בוטינסקי 62 ת"א
דרושים/ות
* **אחיות טיפול נמרץ – פגים**
* **אחיות מוסמכות**
* **אחיות דיאליזה**
* **אחיות מעשיות**
* **כוחות עזר**
פרטים נוספים יש לפנות: משרד אחות ראשית 03-243037
* **מרפאה בעיסוק**
* **מדריכה תעסוקתית**
יש לפנות 03-240188 לבקש את אילן ניצני
* **לבורנט/ית מעולה למכון הפתולוגי**
לפנות: 03-240188 לבקש את רחל
* **עובד/ת מעבדה**
עם נסיון בבנק הדם וכימיה
לפרטים לפנות 03-240188 לבקש את המעבדה.
* **מזכירה כתבנית**
הדפסה עברית אנגלית לעבודה במשמרות
לפרטים נוספים יש לפנות לטלפון: 03-248120 לבקש את עירית.
תנאים טובים למתאימים/ות

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
בוא לעסוק במקצוע חדש!
מתכנן פיננסי
המתכנן הפיננסי משלב בעבודתו תחומי התמחות, כגון: – כלכלה, משפטים, מיסוי, ביטוח-חיים, דיני עבודה והשקעות.
אם אתה – המאמין ביכולתך לבנות קריירה חדשה, עצמאית ומכניסה.
אם אתה – בעל כושר-ביטוי ויכולת יצירת קשר עם אנשים.
אנו מציעים לך
א. הכשרה מקצועית ברמה גבוהה.
ב. ליווי מקצועי ואישי של מפקחי החברה.
ג. עבודה בחברת ביטוח "הסנה".
תושבי ב"ש והנגב, בעלי השכלה תיכונית ומעלה, יפנו בטל': 057-74612 בין השעות 09.00–12.00 לקביעת ראיון.

אל אור אספקה לישראל בע"מ
ד ר ו ש
איש מכירות
מנוסה, בעל רקע טכני,
לשיווק ציוד למוסכים לאזור המרכז והדרום.
לטלפן 03-795127/8

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

RS שרותי כח אדם
השרות המומלץ 1987
* **מלחימות/מחוטות**
— בעלות נסיון בהלחמות מעגלים מודפסים.
— העבודה במשמרת שניה בגוש דן.
* **חממנ"יקים**
— לעבודה ממושכת בלוד.
— ארוחות והסעות מסובסדות.
מועמדים מתאימים יפנו לציפי או אנה בימים א'–ה' בין השעות 08.30—16.00 והיום ו' עד 12.00
העובדים בחברתנו נהנים משכר הוגן ותנאים סוציאליים מלאים.
או.אר.אס כבר אתרים 134, תל אביב.
טל. 03-202460.

אורמת טורבינות בע"מ
דרושים
* **צנרים** למיכלי לחץ בעלי נסיון של 6 שנים לפחות.
* **רתכי צנרת לחץ** למכלי לחץ בעלי נסיון של 6 שנים לפחות בריתוך צנרת לחץ גבוהה ומיכלים.
* **כרסמים**
א. לתיכנות והפעלה של כרסמות ממוחשבות נדרש נסיון של 5 שנים לפחות.
ב. להפעלת כרסמות רגילות בוגרי בי"ס מקצועי בעלי נסיון של 3 שנים לפחות.
* **טכנאי מכשור ובקרה**
להרכבת טורבינות ומערכות בקרה רצוי יוצאי ח"א/ממ"ס.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים תוך ציון נסיון קודם אורמת טורבינות ת.ד. 68 יבנה מיקוד 70650 (ע"ג המעטפה יש לציין עבור דינה. ק.)

לבי"ס תיכון בר"ג דרושים
מורים
* למתמטיקה * פיזיקה *
כימיה * ביולוגיה * אנגלית *
ערבית * עברית * תנ"ך *
היסטוריה * התעמלות *
שלח * א"י
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית:
03-7515729, 03-719337

לחברת השקעות דרוש
מהנדס ביצוע
בענף הבניה בעל נסיון לניהול פרוייקט תעשייתי לבניה בפ"ת,
פרטים: 9228843 מ-17:00-21:00.

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני של **דחף**
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

אלאוף תעשיות אלקטרואופטיקה בע"מ
מהנדס מכונות (משרה מס. 5100)
לתכנון ופיתוח מערכת בקרת אש חדשנית בתחום האופטומכני והאלקטרואופטי
כישורים דרושים:
5 שנות נסיון לפחות בתכנון ופיתוח
רקע בהפעלת מערכת CAD
תכנון אלמנטים סופיים רקע בשריון – יתרון
מועמדים מתאימים המעוניינים להשתלב בחברה מתבקשים לפנות, בכתב, בצירוף קורות חיים ל: אל אופ מחלקת משאבי אנוש ת.ד. 1165 רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המשרה)
סודיות מובטחת

למוסד ציבורי
דרושה
מדפיסה
מעולה בעברית
רצוי עם נסיון במעבד תמלילים.
ידיעת השפה האנגלית יתרון.
נא לפנות בכתב לת.ד. 1331 תל-אביב סימון 61013 עבור "מדפיסה"

Bordeaux
למפעלנו בירושלים
דרושה
מעצבת אופנה
טל' 02-531283-4 לחגי

למפעל לייצור לוחות חשמל
דרושים
1. מהנדס הנדסאי חשמל
2. חשמלאים
3. חרט שלטים
4. שרטט/ת חשמל
03-379394, 03-375538 לפנות לחנה

עיריית ראשל"צ
הגמנסיה הריאלית ע"ש א. קרוי
תיכון מקיף א' ראשל"צ
דרושים לשנה"ל תשמ"ח
מורים
למקצועות הבאים:
פיזיקה
ביולוגיה
מיקרוביולוגיה
מתמטיקה
אנגלית
סגן מנהל + הוראה – רצוי בעל נסיון בתפקיד ניהולי ובמיוחד בתחום הטכנולוגי.
מפעיל ציוד אורקולי ומשכפל
03-941133, 03-948233

לרב בריח אריאל
ברקן
דרושים
בוגרי בי"ס/קורס מקצועי
בתחום המתכת, לעבודה בעיבוד שבבי, לאחר שרות צבאי מלא. העבודה במשמרות.
עובדות הרכב
לעבודות הרכבה עדינות – הרכבת סוגים שונים של צילינדרים. העבודה דורשת דיוק והקפדה.
חרטים/כרסמים
לעבודה עם ציוד חדיש, נדרש נסיון של 3 שנים לפחות בעיבוד שבבי. המתאימים יוכשרו לתפקיד כוון מכונות.
לעובדים מאזור ת"א, ראש העין והסביבה תינתן הסעה.
לפנות טלפונית ליעקב 03-9366168.
רב-בריח מקום גדול לעבוד בו.

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

לחברת נסיעות ותיירות
בירושלים
העוסקת בתיירות נכנסת
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
(ידע באנגלית הכרחי)

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו
רשת מסעדות בעלת מוניטין
דרוש
מנהל משמרת
סודיות ותשובה מובטחים לכל פונה.

לחברת שקם בע"מ
דרוש/ה
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
מנוסה, אינטליגנטי/ת, בעל/ת יוזמה וחרוץ/ה.
העבודה ביפו.

מפעל לתכשיטי זהב
באור יהודה
דרוש
מלטש תכשיטים
להתקשר לטלפון 03-343415
בין השעות 09:00-14:00

בגבעתיים
מזכירה עברית/אנגלית
למחלקת שרות והזמנות

לחברה תעשייתית גדולה
באזור צפון ת"א
דרושים/ות:
1. עוזר למנהל מחלקת הרכש
2. פקיד למחלקת הרכש

לחברה יצרנית
המובילה בכימיקלים
המשווקת את מוצריה בכל הארץ
דרושים
אנשי מכירות
לאזור הדרום והמשולש

דרוש בדחיפות
מפיץ / משווק

"ברכום" חברה המובילה בשקילה אלקטרונית
מנהל מכירות אזורי

הכנסה גבוהה
לבעלי יוזמה וכושר מכירה
03-204934
שרות סוכנות לביטוח

למפעל חדש ומתפתח
דרוש
מנהל חשבונות
• סוג 3
• נסיון בתעשייה
• רצוי ידע במחשב P.C.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 372 בית-שמש

לשטראוס שיווק בע"מ פ"ת
דרושים
1. **מקדמי מכירות**
2. **מדגימות**

לחברת הנדסה
דרוש
הנדסאי אלקטרוניקה
עם נסיון.
עדיפות ליוצא חיל אויר.
להתקשר מיום א' בין 7:30 ל-12:30 לעוזיה טל. 03-352823.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

RS שרותי כח אדם
השרות המומלץ 1987
למחלקה המשרדית בתל-אביב דרושים
* **מזכירות עבריות אנגליות**
— עבודה במשרות מלאות.
— עבודה ב-½ משרות.
— כולל הדפסות בשתי שפות.
* **קלדניות**
— אלפא נומרי רק עם נסיון.
* **מעבדות תמלילים עברית, אנגלית**
* **כתבניות טלקס אנגלית**
* **פקידה**
* **כתבניות**
* **מרכזניות**
* **פקיד טלר**
— שעות העבודה 07.15—17.00
— 5 ימי עבודה בשבוע
* **דיילת תצוגה**
— שעות העבודה 08.30—16.00
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
או.אר.אס כבר אתרים 134, תל אביב.
טל. 03-202460.

דירות

וילות ובתים

דירות למכירה

4 חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירה גג

ביקוש דירות

חוק הרבנות שינוי בתעסוקה, תשמ"א 1981

הכי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופי או מהותו של התפקיד מונעים העסקתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

ל"מירומי" דרושה דירה בשכר חודשי לעובדים, לבנות לדורון (22788) 03-496115

דרושות דירות בשכ"ח בראשל"צ עבור עולים מדרום אמריקה בהצעות לבנות מיום א' (22187) 03-290131-22

דירות בשכ"ח

דירות למכירה 3-3½ חדרים

בבתים 3½, חניה, מע־לית, ק"ב, חזית, 03-5519228 67,000.־ (25689)

דירות למכירה 1-1½ חדרים

חולון-בת ים

דירות למכירה 4 חדרים ומעלה

בבני־הרצליה של "אזור ים", הרצליה הצעירה, שכונה יוקרתית חדשה, דירות 6־5 חדרים מ־פוארות, פנטהאוזים. מ־חירים מיוחדים לתקופה מוגבלת. לקבלת פרטים: 050-22214, משרד המ־כירות פתוח באתר בין השעות: 10.00— 14.00, המשך רח' רבי־עקיבא, הרצליה הצעירה (22756)

שרון

בפ"ת דירות לאיכלוס מי־ידי 4 חדרים ברח' רוט־שילד 18־20 לפרטים: חברת "אביב" (23307) 03-7512203

בגבעתיים דירות 3 ב' 4 חדרים 03-295308 (17362)

באוניות בבנינים המ־דורגים דירות אחרונות 4 חדרים +חצר אחורית "דלנא" 03-9362051 משרד מ־ 03-9362155 כירות בישוב 16.00־9.00 ובשבת 14.00־10.00 (12449)

ת"א-יפו

בשכונ"ל דירות לאיכ־לוס מיידי 5 חדרים רח' לוי־אשכול 40, לפרטים חברת "אביב" (23308) 03-7512203

קבלנים מציעים

מבני תעשיה

דירות

חדרים ודרושים

עסקים

מגרשים

אולמות

חנויות

הצעות עבודה

משרדים

טבחים – קונדיטורים

מחשבים

גזירה/תפירה

מורים ואומנות

עוזרות ומטפלות

פקידים/ות

דרושות מטפלות למעונות ויצו בת"א לפנות 03-370239 03-392690 (22763).

מזכירה בכירה עברית אנגלית, רצוי גרמנית, כולל הדפסה וניהול משרד. יום מלא, מיידי. תנאים טובים. "תיגבור" (12398) 03-282257-8

פקידה טכנית לעבודה מעניינת ובעלת אתגר +נסיון בקיצוב והשמת כח אדם למתאימים תנאים הולמים 03-296846 (8031)

מזכירה עברית/ אנגלית כולל הדפסה +מעבד תמלילים. לשעות אחה"צ (18.00 -14.00) תנאים ושכר טובים למתאימות. "תיגבור" (7977) 03-282257-8

קלדניות- מנוסות בלבד לעבודה מיידית לפי שעות תנאים ושכר טובים 03-297840 "תיגבור" (7957)

פקידים/ות, בוגרי תיכון, יוצאי צבא, לעבודות זמניות, להקופות קצרות וממושכות, ליום עבודה מלא כולל כל התנאים הסוציאליים בחוק "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א, א'-ה' 14.00- 08.00 03-284126 (7937)

פקידה למשרד יבוא +הדפסה וידע באנגלית, לרצף. 03-218194 (7887)

מעבדת תמלילים בוואנג (WANG) א' ב' לעבוד דה מיידית לפי שעות תנאים טובים "תיגבור" (7897) 03-282257-8

ל"נוטקס" דרוש גזרן מקצועי, עוזרת גזרנית כל התנאים הסוציאליים ארוחות צהריים במפעל (22977) 03-337725

למפעלי "נוטקס" בני ברק דרושות תופרות מקצועיות, 5 ימי עבודה, הסעה מאורגנת כל התנאים הסוציאליים, ארוחות צהריים במפעל. 03-706158 (22700) 03-706342

ל"נוטקס" דרושה עובדת נקיון, משרה מלאה, כל התנאים הסוציאליים (22988) 03-337725

עיבוד תמלילים!!! בק-רוב יפתח קורס נוסף!! אצלנו תלמידי מקצוע מ-בוקש בהדרכת מורים מעולים!! "א.כ.א" 03-282467 03-287817 (23008)

מזכירה למשרד דפוס 6 י"ע בשבוע, ידע בהנה"ח והדפסה במכונת כתיבה, לפנות לטל: 03-212333 בשעות העבודה המקובלות (22991)

דרושות כתבניות עברית מנוסות בלבד לעבודות מיידיות. תנאים טובים. "חבר" בן-יהודה 100 תל-אביב שעות הקבלה 14.00 - 9.00 טלפון (17282) 03-221214

כתבנית הדפסה טובה עברית ואנגלית רצוי ידע בהפעלת מחשב ותלקס. 03-203052-3 "א.ו.ת." (22869)

ל"גוטקס" דרושה פקידה למחלקת יצוא לדי-כוז הזמנות יצוא שליטה מלאה עם מחשב, משרה מלאה. 03-337725 (22768)

פקידה לחצי משרה למפעל באזור התעשיה חולון. עדיפות לתושבת הסביבה. לפנות לת.ד 59131 בת-ים 3133 (22689)

מעבדות תמלילים אנגלית+ עברית ווורד-מיל/ לויד/ י.ב.מ. "א.ו.ת." 03-203052-3 (22594)

פקידים/ות יוצאי צבא, בוגרי 10 שנות לימוד, לעבודה במשמרות, צהריים ולילה במיון דואר בת"א שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים ב"חוק. "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א א' -ה' 8.00 - 14.00 (12742) 03-284128

כתבניות עברית/ אנגלית לעבודה קבועה/ זמנית 03-240207-8 (12679)

ל"המדביק" הידוע חולקי-רכב דרושה פקידה לאחר שרות צבאי למשרה מלאה 03-377744 (22523)

מזכירה אחראית ומנוסה לחברה ייבוא שליטה מלאה באנגלית יכולת לעבודה עצמאית עם ספקים ולקוחות 03-456020 03-457678 (12683)

לחברה גדולה בת"א קלדנית אנגלית VT220 אנגלית טובה (12674) 03-240207-8

מרכזנית מנוסה לעבודה קבועה במשרה מלאה בהרצליה ות"א, תנאים טובים למתאימות. 03-2047 "חבר"הלף (22349)

מלחימות מנוסות לחיווט מכשירים והרכבת מעגלים מודפסים למפעל אלקטרוניקה בבני-ברק. 5 ימי עבודה בשבוע. טלפון 03-784212 (17182)

מלחימות מחווטות נסיון במעגלים מודפסים וחוט אלקטרוני ידע בקריאת שרטוט (סכמות) +עבודה במיקרוסקופ גם במשמרת שניה תנאים ושכר טובים. "תיגבור" (12387) 03-297840

מכונאי תעשייתי אחזקה ותפעול בוגרי בי"ס מקצועי (עבודה במשמרות). הסעות +ארוחות, תנאי שכר טובים "תיגבור" 03-296846 (12394)

מנהלי מכירות בענף המבני רקע טכני, ועשייתי בענף הקידוח. תנאים ושכר טובים למתאימים "תיגבור" (8026) 03-297840

עובדים כלליים לרשתות שוק באזורים: רמת-גן גבעתיים, תל-אביב, רמת-אביב ובת-ים (7944) 03-240207-8

חברת שיווק רצינית באזור כפר-סבא, הרצליה ורמת-השרון מציעה משרה בשטח המכירות משכורת טובה מובטחת עמלות 052-20157 מיום א' לשלמה (7921)

מבלקן עצמאי בעל נסיון להפעלת מחלקת מכבשים תנאים טובים ושכר גבוה למתאימים 03-297840 "תיגבור" (7847)

עובדים/ות בלתי מקצועיים/ות למשרה מלאה בתנאים מועדפים "עתיד" סוקולוב 25 חולון (7815) 03-840539

בחולון דרושה קלדנית מנוסה לעבודה משעה 21.00 - 14.00 מיידי+ תנאים טובים (16992) 03-245127

דרושים צורפים אחראים עם רקע בשיבוץ לעבודה בתל-אביב. 04-645770 (17077) 04-642364

עובדי ייצור, וידע בעבודת שבבי והפעלת מכבשים לעבודה מיידית, תנאים טובים. "תיגבור" (16899) 03-296846

מלחימות מרכיבות מעגלים ומחווטות לעבודה קבועה/ זמנית למשמרת ראשונה שניה בגוש-דן (12688) 03-240207-8

פועלים בלתי מקצועיים למשמרת שניה באזור השרון הכשרה למתאימים שכר גבוה (12640) 03-240207-8

בבתיים דרושה אישה (עד 40) לייצור דברי בר-זן תנאים טובים למתאימה 03-5512572 (12616)

לעיתון "עולם האופנה" מזכירת מערכת מנוסה לימשרה מלאה (12046) 03-283532

ל"מירומי" פרדיין דרוש מפעיל עצמאי לחנות המפעל 03-496115 (22538)

ל"מירומי" פרדיין דרוש מפעיל עצמאי מקצועי לבר 03-496115 (22507)

דרושים קורספודנטים מעברית לאנגלית (חומר כללי) +ידע בהדפסה לעבודה מיידית בתנאים טובים "חבר" בן-יהודה 100 תל-אביב שעות הקבלה 9.00 - 14.00 טלפון 03-221214 (22199)

100 ש"ח ליום! לחברה להפצת סדרות ספרים. 1) בעלי דבב בראשי צוותים. 2) צעירים/ות להפצת ספרים. (22512) 03-7515452

עובדים/ות ללא הכשרה מוקדמת, למפעל בלי-גינה "חליליות" באור-יהודה 03-712182 (22499)

מחווטים/ות מנוסים/ות לעבודה מיידית בתנאים טובים לעבודה באזור הרצליה והסביבה "חבר" 03-221214 (22485)

מלחימות מנוסות לעבודה באזור הרצליה והסביבה תנאים טובים "חבר" המחלקה הטכנית (22481) 03-221214

2000 דולר, לבנות יפות ואינטלגנטיות לעבודה במכון מורשה. 285919, (22060) 03-373805

את/ה מפתח/תקוה אם הינך מחפש/ת מקום עבודה וסיפוק בעבודה! עליך להיות שאפתן/ית. אפשרות בשעות הפנאי טלפון 03-914258, (22046) 03-902080

ל"סופר אגוז" מרכיבים (גם לא מנוסים) לעבודה בתל-אביב 03-332462 (22445)

צעיר נמרץ ושאפתן לניהול עסק בתחום השיווק לחברה מובילה (17313) 08-244768

100 ש"ח ליום! לצעירים/ות ל.ד.ג. דיזנגוף 117 תל-אביב (22361)

לחברת "מוסטלה-פאם" תכשירי טיפוח ואיפור דרושות יועצות יופי בכל רחבי הארץ, הכשרה תינתן למתאימות. ת"א 03-238804, 235229 כ"ס רעננה 052-444717, גבעתיים ר"ג 03-719632, נתניה 053-330272, חולון 03-846253, רחובות יבנה 08-435234, ראשל"צ 03-941773, הרצליה 052-545166, פתח תקוה 03-919904, לוד רמלה 08-244793, קרית גת 051-881203 (17328)

רווחים גבוהים! לבחורים/ות במכירת ספרים בשעות הערב (+בשבת) 03-7525902 (22334)

לבי"ס לאומנות רב/ות אדמיניסטרטיבית בשר ארגון וגישה אומנותית רצויה 03-702877 (22599) 03-7512073

לאולם תצוגה של מטבחים והיטים דרושה פקידת קבלה/ מרכזנית ידע בהתבנות הופעה נאה הכרחית. לפנות לאחי טל. 7512380 (22720)

לפרסום סיוון מקדמי מכירות מעולים/ות באמצעות הטלפון ולעבודת שטח נסיון קודם הכרחי משכורת +אחוזים 03-295556-7-8 (22656)

ל"מירומי" דרוש מנהל גסטרונומי אפשרי גם משרה חלקית (23075) 03-496115

מלחימות/ מחווטות מנוסות לעבודה בת"א/ הרצליה "א.ו.ת." (23060) 03-203052-3

מנטז'ר מנוסה בפרוצס וגם בבניות יחידה (23058) 03-379910

"למוניות הדר" בנתב"ג סדרני עבודה במשמרות לצביקה 03-375017-8 (22992)

ל"מירומי" פרדיין דרוש שות מקבלות קהל חיניות מעל גיל 35, ניתן שכר גבוה 03-496115 (22727)

לאולם תצוגה של מטבחים מעצבת בעלת נסיון בעיצוב מטבחים לפנות לאחי טל 7512380 (22755)

לחברה בינלאומית בתחום המידע העסקי דרוש/ה צעיר/ה לתפקיד תחום איסוף/ועריכת מידע. כישורים נדרשים: שליטה בשפה אנגלית ועברית, תעודת בגרות מלאה במגמה ריאלית וכושר ביטוי בכתב ובעל פה. פניות בכתב יש לשלוח לת.ד. 20001 ת"א לידי צ.ר. (22795)

"למירומי" פרדיין עוזר למנהל אחרי צבא, הכשרה תינתן במקום (22839) 03-496115

פועלים/ות פנסיונרים הודצים למשרות מלאות וחלקיות שעות גמישות "א.ו.ת." 03-203052-3 (22836)

לחברת הלן קוסיס דירות מכירות מנוסה מעל גיל 40 לעבודה באזור ת"א לפנות להחל מ-יום א' 03-252771 (23010) 03-218474

ל"מירומי" פרדיין דרושים מלצרים לחנות 03-496115 לטלפון (22570)

קבוץ חצור מחפש מורה לכיתה ג' עדיפות למסיימי אורים או סמינר הקיבוצים 8.00- 15.00 055-79333 17.00-23.00 (22275) 055-79435

אנשי שירות ואחזקה בעלי ידע ונסיון במכונות תעשיתיות רצוי עם ידע בחשמל ומסגרות (22972) 03-5562910

לעץ הזית דיילות סדרניות לאזורים: ת"א, פ"ת, הרצליה, ראשל"צ ורחובות. עבודה לזמן מושך. 03-9256205 03-9256261 לפנדס (22557)

לבית אופנה שותף/ה עדיפות לבעל מקצוע (מעצב) 03-5465155 (12509)

בעל חוש גסטרונומי ומחזרי מעוין בשותפות בקייטרינג, קפה, מסעדה, מפעל מזון 03-482380 (12447)

בלב דיזינגוף דרושה חנות להשכרה מוכן לשלם מחיר גבוה (12650) 03-914730

להשכרה במרכז פתח תקוה 250 - 600 מ"ר חזית 03-911527 (22140)

למשרדים ועסקים אולמות מסודרים 200 - 400 מ"ר 03-768011-2 (22237)

"מכרזים" ארציים ובלאומים לכל העסקים, הדגון "מכרזים" 20 שנה 03-612192 בדרך פ"ת 7 (22054)

דרוש מקום למוסך בנוה יצחק גבול ישראל בשכ"ת 216153 ובבית (17331) 319192

למפעל אופנה לייצוא בת"א דרושים מנהל מחלקת גזירה, גזרנים והדמניות, מקצועיים בלבד. תנאים מצויינים (7893) 03-835154

מהנדס ביומאי לתכנון ותעשיה תהליכית +נסיון תנאים טובים למתאימים. "תיגבור" (8042) 03-289597

מהנדס/ הנדסאי מכונות נסיון ברכש ולווי פרוייקטים, ידע בשפה האנגלית, רצוי נסיון 3 שנים תנאים טובים "תיגבור" (7999) 03-289597

מהנדס קירור/ חימום נסיון במערכות מיזוג, לניהול מחלקה תנאים טובים למתאימים "תיגבור" (7988) 03-289597

עובדי יהלומים

[illegible]

הנהלת חשבונות

[illegible]

תופרות מנוסות לזינגר אפשרות לשעות גמישות ולהסעה תנאים סוציאלים מלאים +הטבות "תגמולי" 03-722343 (22360)

לסוכנות ביטוח דרוש מנהל חשבונות עם נסיון והמלצות 03-313372 14.00 עד 03-322682 (22875)

שרטוט וגרפיקה

גרפיקאי ו/או ביצועיסט לשליש לב־אור (23057) 03-798969

לרומנטקס –חולון דרושות תופרות מקצועיות +תנאים סוציאליים (22253) 03-5593236

ל"נסטו" דרושים/ות פועלים/ות +נוזן +גהצן +לולאות המפתחים +גזירה ליסקית מקצועית, תנאים מצויינים (22111) 03-384101

מקצועי ובעל יוזמה, לניהול כריכית ספרים אוטומטית 03-472030 (22178)

עובדי דפוס

"פיפר" מבצעים עבודות גזירה תפירה –תפירה +הגדלות והקטנות. צוות מקצועי ומיומן (22000) 03-661208

לקידום" מנה"ת עצמאי/ת +ידע במחשב באנגלית "מ-800" 13.00 לקביעות 03-225545 (12721)

חשמל ואלקטרוניקה

דרושים חשמלאים בעלי נסיון לתעשיה +תנאים 03-5510184 03-592493 (23082)

מנהל חשבונות לעבודה זמנית בהתאמות בנקים, ספקים ולקוחות, רובע הלוי 03-204711 (12673)

השמלאים מוסמכים ומנוסים לעבודה מיידית. תנאים טובים. "א.ג.ת." (22854) 03-203052-3

גזרן/ית מנוסה מעצבת אופנה מעולה למשרה מלאה או חלקית קונפקציה לנשים ובאל גדולה בינימין 3 03-662372 (21958)

גזרן/ית ועוזר/ת לגזרן למתאימים עבודה קבועה בתנאים מצויינים "תגמולי" 03-722343 (17341)

ספרים/יות

מנהלי חשבונות סוג ג' ד' נסיון במיחשוב יידע בשכר. תנאים טובים. "תיגבור" 03-297840 (7961)

טכנאים הנדסאים

ל"ברגר־אופנה" דרושה מעצבת אופנה להכנת קולקציות בקו צעיר נסיון מוכח של 5 שנים, ידע בכל הליכי הייצור, משרה מלאה, 5 ימי עבודה. 03-660427 לעיליות. (17191)

נגרים

למסגרי "דנאר" בר־מהדשרון, מרכיבים מעולים בתנאים מצויינים (23135) 03-492062

ל"רונן" במרכז ת"א דרושים גהצן/ת ותופרות זינגר ואוברלוק מנוסות לשמלות וחצאיות בתנאים טובים 905652 ,661554 (14137)

סבאי /הנדסאי השמל לאזור חולון/ ראשל"צ לעבודה קבועה (12646) 03-240207-8

מלחימות מרכיבות מעגלים לעבודה קבועה/ זמנית למשמרת ראשונה/ שניה בגוש־דן (12630) 03-240207-8

"לקדירה" מהנדאי/ת למוסך רכיבים אלקטרונים נסיון של שנתיים עדיפות לבעל נסיון במוסך ממוחשב לאזור רחובות. 03-240291-2 (7952)

תופרות נסיון במכונות תפירה זינגר ו/או אוברלוק להקופה מושכת, שכר ותנאים טובים "תיגבור" 03-297846 (8985)

נהגים

נהגים דשיון ג' לעבודת בוקר בגוש־דן (12651) 03-240207-8

מכוניות

קופל נהיגה עצמית בע"מ, מבצע לרגל חידוש צי הרכב "סיאט מרבלה" ו"פיאט אונו" 1985, ב-3,000 ש"ח במזומן והיתרה ב-24 תשלומים. הירקון 122 תל־אביב מ-16.00 8.30–13.00 ו' 8.30– 03-229189 03-229180 (22101)

אאודי

אוסטין

אופל

מיידי! 80/ 1987, 5 הילוכים! אוטומט לאספקה מהירה! החלפה! אשראי +ויזה! "אריק" בן־יהודה 97 (5157) 03-235608

אוטוביאנקי

איטוצ'ינטי

אלפא רומיאו

אמריקאיות

[illegible]

אנ.ס.יו.

ב.מ.וו.

כל דגמי ב.מ.וו. 316, 318 1987. למסירה מיידית +החלפה, 03-235824, 03-225217 (22015)

מיידי! 1316 1318 1987! החלפות! אשראי +ויזה! "אריק" בן־יהודה 97 (5104) 03-235608

ג'יפים

דייהטסו

וולבו

בהזדמנות! וולבו 2000 ג'י.אל. סטיישן סוף 1980, לבוא אישי, מנוע דיזל, שנה פרטית +כל התוספות האפשריות 87,000 ק"מ +טסט חדש לחלוטין! אפשרות החלפה לזולה. (16907) 03-887162

טלבוט

טנדרים

לנציה

מורים

מיני־מינור

מסחריות

[illegible]

משרד החקלאות המרכז לשיתוף והדרכה חקלאית בינלאומית

משרד החוץ המחלקה לשיתוף בינלאומי

מכרז מס' 5.87

לסיוע החקלאי של ממשלת ישראל דרוש לתקופה של שנתיים

כלכלן מתכנן חקלאי

כישורים דרושים:

תואר אקדמאי, בעל נסיון בהכנה ועריכת פרוייקטים חקלאיים למוסדות בינלאומיים. ידיעת השפה הצרפתית ואנגלית על בוריה.

לפרטים נא לפנות לטל: 211942, 03-211490

טל־יעד

שרותים לתעשיה בע"מ

מקבוצת תדיראן

דרושים/ות

נציגי/ות מכירות

בתחום מוצרי החשמל הביתיים.

דרישות התפקיד:

* גיל 25-40.
* בעלי רקע במכירות.
* רצוי נסיון קודם בתחום הרלבנטי.
* התמדה, יכולת שיכנוע והופעה נאה.

העבודה היא בכל רחבי הארץ.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו לטל־יעד, רח' הסיבים 30 קרית אריה פתח־תקוה, ביום ב' בין השעות 15.00-16.00 או טלפונית 03-9231654

לחברת בטוח בירושלים

דרושים/ות

* **קלדנית** עם ידע ונסיון בבטוח.
* **מזכירה כללית** עם ידע ונסיון בהפקה.
* **חתם/ת** עם נסיון של 3 שנים בבטוח.

לפנות למר יעקב לחמי טל' 02-227262.

אחוות

מערכות מחשבים ויעוץ הקמה לתהליכי ניהול

לחברת "מינקם"

דרוש/ה

פקידה / מזכירה

* שליטה בהדפסה עברית/אנגלית
* 6 ימי עבודה בשבוע א'-ה' 08.00-17.00 ו' 8.00-12.00

נא לפנות טלפונית: 052-552444 בשעות העבודה.

לחברת מחשבים ותיקה

דרוש/ה

מנהל יחידת תוכנה

הכישורים:

* השכלה אקדמאית
* מנתח מערכות/מתכנת
* ידע בנסיון במערכות ביטוח חיים
* מהול צוות עובדים

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 36876 תל־אביב, מיקוד 61360

לחברת מהנדסים בתל־אביב

דרוש

מהנדס אלקטרוניקה

בעל שלוש שנות נסיון לפחות

רצוי ידע במיכשור בקרה/מערכות איסוף נתונים.

להתקשר מיום א' ב-9.00- ינבריית 03-375357

לבניס קייטרינג

דרושים:

1. קונדיטור בעל נסיון
2. אחראי חדר אוכל

נא לפנות טלפונית ל־03-304835 החל מיום ראשון

לחברת סוכנויות

דרושה

מזכירה

למשרה מלאה. הדפיסה עברית אנגלית הכרחית. ידע ונסיון בנוהלי יבוא - יתרון.

נא לפנות החל מיום א' 03-235830

דרוש ברחובות

קצב מקצועי

08-455155

במחסן ת"א

דרוש

בחור אחרי צבא

לעבודות משרדיות ומשלוחים

לפנות בכתב לת.ד. 10243 מפרץ חיפה ולציין על גבי המעטפה עבור משרה בת"א זיקה בע"מ (מחסן)

לחברה ליצוא מזון

דרושה

פקידת יצוא

דרישות: שליטה בעברית, אנגלית וצרפתית, הדפסה ותלקס.

נא לפנות מיום א' טלפון 03-253463-4

לזוג בעלי ידע ויבוא והפצת ספרים

דרוש/ה

צעיר/ה

למכירת ספרים בסיטונאות

השכלה מומלצת 12 שנות לימוד. עדיפות לבעלי נסיון קודם בענף.

פניות בכתב יד בלבד. סודיות מובטחת. ת.ד. 37613 ת"א 61375

לבעלי בניין אקסטרה

דרושים:

תפרים שולחניים

מעולים, אנשי פיניש ומותחים.

03-821855 ,03-823867

נדנת תעשיות פטרוכימיה בע"מ

מפרץ חיפה

דרוש

מהנדס תהליך מתחיל

להפעלת מתקנים כימיים והשתלבות בצוות הייצור.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למנהל כח אדם, ת.ד. 1780 מפרץ חיפה.

למרכז השלם "אורן" ראשל"צ דרוש:

צייר שלטים מקצועי קבוע + גרפיקאי/ת לשילוט

03-958758 03-945164

בערב: 03-9661927

למשרד אדריכלים

דרושים/ות

אדריכלים/ות הנדסאים/ות שרטטים/ות

נסיון לפחות 3 שנים בתכניות עבודה ופרטים.

03-239470 ,03-234382

מלון כרום קלאב הוטל טבריה

דרושים

אנשי צוות בידור

בעלי כישורים:

* שירה * תנועה * משחק * הדרכה מצב רוח

להתקשר בדחיפות (עוד היום) למשרד 06-791888

גרפיקאית לסטודיו

עם נסיון ויכולת בעצמאות. טל. 233475

לחברת יבוא מכונות לעיבוד מתכת

דרושים

אנשי מכירות

טל. 03-373201

אנחנו לא מבטיחים

100,000 ש"ח לחודש אבל...

אם אתה נכון לעבודה קשה,

אנחנו מחפשים,

רכזי מכירות וסוכנים

במשרה מלאה וחלקית בכל רחבי הארץ. לשיווק ספרים וצעצועים.

ההקשר: 04-727673 לקביעת ראיון.

אצלנו תקבל תמורה מלאה כנגד העבודה שתשקיע.

למשרד הנסיעות "מסלול" בקניון איילון בר"ג דרושים:

* מומחה/ית לנסיעות
* פקיד/ה מורשה/ת
* מזכירה עם ידע בהדפסה בעברית ובאנגלית
* מקדם/ת מכירות נסיון הכרחי

העבודה במשמרות

טל' 797621, 03-793747

סימקה-קרייזלר

פולקסווגן

סיאט

סוזוקי

סיטרואן

סוסיתא

פורד

פיז'ו

פיאט

מרצדס

סובארו

מנועים משופצים באחריות לכל סוגי פולקסווגן כולל הרכבה מכבדים כרטיסי אשראי (22043) 03-464856

מכונות העמק כץ 7.00

קלאוס 83, 46,000 ק"מ יפהפיה +תוספות אפשרות החלפה 03-297877 (24660)

1600 סטיישן 1983 זהב מיטל ראשונה +מזגן (7623) 03-849783

1300 אוטומטית 1983 ראשונה +מזגן אורגינלית +אזעקה 03-843318 (7147)

סוברו 1986 4 הנעות השמלית הזמנה מיוחדת. 03-5059670 (16939)

בהזדמנות! 1800 סטיישן אוטומטית סוף 1981 שניה פרטית חדשה לחלוטין! +טסט ומערכת (16912) 03-857621

סובארו 1800 סטיישן 1980 במצב טוב שלישית 03-658102 (12601)

בהזדמנות סובארו 4/1300 1982 +טסט ראשונה פרטית 13.800 (12547) 03-5050439

בהזדמנות! פעמון חדש תוצרת יפן לצידיה סוי באורך 160 ש"ח +מע"מ להשיג בלעדי- "המדביק" חידוש חלקים לרכב (22083) 03-377744

1986 קומה 1300 +מזגן +מערכת 03-627153 ובערב 03-479303 (7995)

505 1981 ראשונה פרטית+ אוטומט +מזגן +טסט 03-5513493 (12589)

190, 1986 מיוחדת 13.000 ק"מ אוטומטית 03-264779 (22932) 03-5526852

המרכז לשיפוץ מנועי סובארו "בסובארו הורלון" מורשה יפנאוטו (23009) 03-805050

ל"ארד" אפיקי פרסום ושווק

דרושים:

א. מנהל שווק - בעל יוזמה, כושר ניהול, נסיון ורצון להצליח.

ב. אנשי מכירות - בעלי כושר דבור, התמדה והופעה נאה.

ג. מביא לדפוס - בעל נסיון (רצוי במשרד פרסום).

ד. גרפיקאית ביצועיסטית - נסיון במשרד פרסום - לחצי משרה

למתאימים - בסיס + %

טל' 614477 614479

למשרד פרסום גדול ברמת-גן

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

למשרה מלאה 5 ימי עבודה

הכרחי נסיון של מספר שנים בעבודה עם לקוחות וספקים באמצעות מחשב

עדיפות לבעלי נסיון במשרד פרסום

מועמדים מתבקשים להתקשר לטלפון: 03-250122 מיום א'

— סודיות מובטחת —

לחברת שקם בע"מ

דרושים/ות

1) הנדסאי/ת ארכיטקטורה

- העבודה במחלקת התכנון

- רצוי נסיון בתכנון מערכי פנים

2) חשמלאי/ת, מסגר/ית, נגר/ית, צבע/ית, נהגים/ות עם רשיון לרכב כבד.

(בכלל הטבות נוספים).

המעוניינים/ות במשרה מס' 1 יפנו תמונה לטלפון מס' 03-5560967 לגבר אלדון

המעוניינים/ות במשרה מס' 2 יפנו תמונה לטלפון מס' 03-5572213 לגבר מחמלי.

דרושים כרסמים

רג'ילים C.N.C וא

תל-אביב: רח' גורדון 88 טל': 222266, 245541, 03-240878

רחובות: רח' הרצל 187 בפסג' טל': 08-455904

אשדוד: רח' הגוזין 8 מ' 77271 טל': 055-32221, 33644

דנאל

החברה לשירותי כח אדם

תל-אביב • ירושלים • באר-שבע

רחובות • אשדוד

אם אתה מחפש אתגר וגיוון בעבודה

הצטרף לחברתנו בבת-ים

1. מנהל חשבונות

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 1258 בת-ים עבור "כוח אדם".

2. מרכזנית

לעבודה בשעות 13:00-19:00

למחלקת הייצור

3. מנהל קו ייצור*

אפשרות לטכנאי/הנדסאי תעו"ש

4. מפעילי מכונה*

למחלקת מעבדה

5. עובד/ת מעבדה*

6. מבקר/ת איכות*

7. לבורנט/ית*

אפשרות להכשרה במקום

למחלקת אחזקה

8. טכנאי/הנדסאי מכונות*

9. מכונאי/מסגר*

למחלקת משלוחים

10. מחסנאי

לעבודה גם במשמרות אחה"צ

הכשרה במקום

11. מלגזנים*

אפשרות לעבודה זמנית

* עבודה במשמרות

- למשוחררי צה"ל הנחות ניכרות במס -

נא לפנות לטלפון: 03-5516332 או בכתב לת.ד. 1258 בת-ים עבור "מחלקת כוח אדם".

חיפה כימיקלים

דרוש

עובד למחלקת רכש

המשרה לתקופה מוגבלת

הכישורים הדרושים:

- ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
- רקע טכני.
- ידיעה בנוהלי שחרור מטענים ועבודה עם בנקים.
- נסיון של מספר שנים - יתרון.

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ותצלום כתובת לת.ד. 1809 מפרץ חיפה למחלקת ההתנבגון.

סודיות מובטחת.

שופר-סל

דרושים/ות

קופאים/ות

* **להיפרכל ראשל"צ**
  שד' לישנסקי 83, אזור התעשיה החדש (מול נעלי גלי)
  אוטובוסים: 19, 73
* **להיפרכל חולון**
  רח' פרופסור שור 36

– אפשרי משרה חלקית.
– תנאי שכר טובים.
– הסעה בסיום משמרת ערב.

המעונינים מתבקשים לפנות למנהלי ההיפרכלים במקום.

למפעל גדול באזור חדרה

* **מנהל חשבונות** סוג 3,2
* **מנהל מחלקת משלוחים**
* **מנהל עבודה**
* **מנהל תעבורה**
* **מכונאי רכב**

נא לפנות בכתב לת.ד. 600 חדרה.

קריירה

שרותי כח אדם

דרושים

כרסמי G.B.

לעבודה על מכונת ניטורי + ידע בקריאת שרטוט

לעבודה משמרות בתנאים מצוינים

עדיפות לתושבי ירושלים-בית-שמש-לוד

תל-אביב: דיזנגוף 155, 03-240291/2

קריירה. הכוח שלנו הוא כוח אדם.

לחברה מסחרית בת"א

דרושים:

* **מנהל/ת חשבונות** עצמאי/ת
  נסיון 5 שנים לפחות בחברה מסחרית.
* **איש מכירות**
  למוצרי בית וחומרי בניין
  עם נסיון מוכח של 3 שנים לפחות.
* **מהנדס/הנדסאי**
  לניהול מח' מכירות ציוד סכני.
  נסיון מסחרי ותפעול צוות מוכרים הכרחי.

פניות בכתב יש לשלוח לת.ד. 20200 ת"א 61201 מח' מגבנון

דרושים/ות

מחוותות מלחימות

מעגלים מודפסים

למשמרת אחת או שתיים

ת"א רח' גורדון 88 טל': 248878, 222266, 03-245541

רחובות רח' הרצל 187 בפסג' טל': 08-455904

אשדוד רח' רוגוזין 8 כי 77271 טל': 33644, 055-32221

דנאל

החברה לשירותי כח אדם

תל-אביב • ירושלים • באר-שבע

רחובות • אשדוד

כלל סחר בע"מ

דרושה לנו

מזכירה מנוסה

אנו מציעים עבודה מעניינת בענף מתפתח בעל קשרים בארץ ובחו"ל.

אנו דורשים

* נסיון של 3 שנים לפחות
* ידיעת עברית ואנגלית (ספרדית יתרון)
* כתיבה במכונה ותפעול טלקס.

לפנות בכתב לכלל סחר רחוב דרויאנוב 5 תל-אביב 63143 עבור "מזכירה"

לבי"ס שדה מעלה אפרים

א. גנן ונהג

נסיון בעבודות נוי, רווק, רשיון ג', מגורים במקום.

ב. שומרים

מגורים במקום. טל. 02-941344, 02-941505 לאריה

לביה"ס שדה עין גדי

א. גנן

נסיון בעבודות נוי רשיון ג'. מגורים במקום

ב. שומר

רשיון נהיגה, מגורים במקום. 057-84350 - ליהודה

החברה להגנת הטבע

לבית מלאכה לעיבוד שבבי דרושים:

1. מבקר איכות מכני
2. כרסמים
3. עובדים/ות
4. משחיזו.

העבודה במשמרות. למתאימים תנאים טובים מאוד.

שלמה אינציג בע"מ 03-7513585, 03-7510006

על הביוגרפיה החדשה ועל הזכרונות / שמשון ארד

ליליאן הלמן האשה הבלתי גמורה

גם אם לא היית משוכנע שהיא המחזאית הגדולה באמריקה, גם כשהיית מסוייג מן הזיקה הרומנטית שלה לברית־המועצות אף לאחר הטיהורים והטרור, אי אפשר היה שלא להתרשם מן הכוח הפנימי שקרן ממנה

זמן קצר לאחר שהופיע בארה"ב ספרה של ליליאן הלמן „האשה הבלתי גמורה" נזדמנתי לאיזו שליחות לניו־יורק ובין שאר הידידים שביקשתי לראות באותה שהות הקצרה היתה גם ליליאן הלמן. ביקורי זה בניו־יורק חל, נדמה לי, באביב 1970 ואילו היכרותנו, ראשיתה כשש שנים לפני כן, כאשר ליליאן הלמן באה לישראל, בשליחותו של כתב־עת אמריקאי, לסקר את ביקור האפיפיור. ידיד משותף בניו־יורק טילפן להודיעני על בואה וביקש שאושיט לה עזרה. ההיכרות הפכה לידידות והפגישות בינינו במשך עשרים השנים הבאות – עד שהלכה לעולמה בקיץ 1984 – נערכו מפקידה לפקידה, בניו־יורק, במכסיקו, ואפילו בלונדון. לישראל לא חזרה יותר, ובספר שהופיע בסוף השנה שעברה על קורות חייה – ליליאן הלמן, התדמית, האשה, פרי עטו של ויליאם רייט (בהוצאת „סיימון ושוסטר") – לא נזכרת ישראל אפילו פעם אחת. בביקור ההוא סעדנו ב„פוויליון האיטלקי" ולאחר מכן הציעה שניכנס לחנות ספרים בשדרה החמישית. היא שאלה את מוכר הספרים אם יש לו כרך של „האשה הבלתי גמורה" והוא השיב לה בשלילה. ליליאן הלמן התפרצה עליו בחמת זעם והוכיחה אותו על שבמקום לטרוח ולחפש כרך נוסף של ספרה, הוא משלח את השואל כלעומת שבא. התפרצותה הועיקה את האחראי על המכירות, שהכיר כנראה את הסופרת: הוא גמגם משהו בהתנצלות, ניגש, נזוף, למדף הספרים ואמנם מצא את הספר המבוקש. ליליאן הלמן שלפה את עטה ורשמה הקדשה מביכה.

במרוצת השנים ראיתי חלק ממחזותיה („שועלים קטנים", „שעת הילדים") וקראתי כמעט את כל ספריה – את המחזות ואת ספרי הזכרונות. תהיתי לא פעם מה היה כוח המשיכה המוזר הזה שהיה חבוי בה – במה השכילה לעורר רגשות עזים כאלה של נאמנות ואהבה מצד אחד ושל שנאה עמוקה, מצד שני. הספר של ויליאם רייט מנסה להשיב על כמה מהשאלות. חסידיה יראו בו בוודאי עדות נוספת לקנוניה שנרקמה נגדה. אלה שהשיגו על יצירתה ועל יושרה המוסרי במרוצת השנים, ימצאו בספר החדש עדויות למכביר שיאששו את טענותיהם.

באחר מביקורי בלונדון, בדרך לארצות־הברית, פגשתי בבית ידידים את הסופרת איירי ליטווינוב, אלמנתו של שר החוץ הסובייטי לשעבר. היא היתה יהודיה אנגליה שנישאה למהפכן היהודי־הרוסי עוד בתקופת גלותו בלונדון וסיפוריה הקצרים יצאו לאור באנגליה ובאמריקה. הסופרת האמריקאית, דיאנה טרילינג, שהיתה בין המוזמנים באותו ערב בלונדון, סיפרה כי היא כותבת ספר על ד.ה. לורנס. איירי ליטווינוב הכירה אותו וסיפרה סיפור מזור על התקופה שעשתה במחיצתו בפירנצה שבאיטליה ועל קנאתה של פרידה, אשתו, שהביאה בסופו של דבר לגירושה (של איירי) מביתה. במהלך השיחה הוזכר שמה של ליליאן הלמן, וכשהערתי שמן הסתם אפגוש בה בהגיעי לניו־יורק, ביקשה ליטווינוב שאדרוש בשלומה. אבל איזכור שמה של איירי ליטווינוב הקפיץ את ליליאן הלמן והיא סיפרה לי כי בזמן מלחמת העולם השניה היה מקסים ליטווינוב שגריר ברית־המועצות בוושינגטון. ליליאן הלמן היתה מידידי ברית־המועצות ואין זה פלא שהפכה גם לידידת השגריר ורעייתו. באחד הימים טלפנה איירי ליטווינוב לליליאן הלמן ואמרה שעשתה משהו מטופש. היא שיגרה מכתב ל„וושינגטון פוסט" וחתמה עליו „רעייתו של דיפלומט מזרח־אירופי". במכתב נאמר ששגריר מזרח־אירופי (והתכוונה לבעלה) מנהל יחסים עם מזכירתו. ליליאן הלמן טילפנה מיד לאיזה ידיד במחלקת המדינה שהתקשר עוד באותו ערב עם עורך ה„וושינגטון פוסט". זה אישר אמנם כי נתקבל מכתב כזה, אלא שלא התכוון כלל להדפיסו.

בדרכי חזרה לארץ התעכבתי בלונדון ליומיים־שלושה ונזדמן לי שוב לפגוש את איירי ליטווינוב בת השמונים. היא שאלה אותי אם ראיתי את ליליאן הלמן. כשהשבתי בחיוב, שאלה אם היא מחזיקה עדיין בנווה שהיתה לה בתקופת המלחמה. לא, אמרתי. ליליאן גרה עכשיו בדירה בפארק אווניו. ליליאן, העירה איירי ליטווינוב, „אהבה ושנאה תמיד את המעמדות העליונים". כמה נכונה אבחנתה, חשבתי. הספר של רייט מתעד אהבות ושנאות אלה.

ליליאן הלמן נולדה ב־1905 למשפחה של יהודים גרמנים שהיגרו לאמריקה עוד במחצית המאה הקודמת. ההורים חיו בניו־אורליאנס. ליליאן היתה בת שש כשעסקי האב קרסו והמשפחה עברה לניו־יורק. כעשר שנים נהגה המשפחה לחלק את זמנה בין ניו־יורק לניו־אורליאנס ורק כשמלאו לליליאן שש־עשרה, בא הניתוק מן הדרום. ניו־אורליאנס והדרום של ראשית המאה הטביעו עליה את חותמם, אבל ההתערות לניו־יורק הפכה להיות ההוויה המרכזית בחייה.

הספר של רייט דן בשלושה ואולי בארבעה מעגלים בחייה: יצירתה הספרותית ועולמה כמחזאית וכסופרת; הקסם המיוחד שעוררה בה רוסיה; הרפתקאותיה כאשה; והתייחסותה האמביוולנטית ליהדותה ולישראל. מעל כל אלה ריחפה ובלטה אישיות בלתי רגילה. גם אם לא היית משוכנע שהיא המחזאית הגדולה באמריקה, גם כשהיית מסוייג מן הזיקה הרומנטית שלה לברית־המועצות אף לאחר הטיהורים והטרור, וגם כשלא התפעלת מהאדישות שלה לישראל – אי־אפשר היה שלא להתרשם מהכוח הפנימי הזה שקרן ממנה. או שהיית „גרופי" שלה או שיקיה בך משטמה עזה כלפיה. גם בצעירותה לא היתה כנראה יפת־תואר, אבל חייה נראו כקטלוג אחד גדול של דמויות דומות לגברים שנפלו בקסמיה כמעט בכל הגילים והזמנים.

האיש החשוב ביותר בחייה של ליליאן הלמן היה ללא ספק הסופר דשיל האמט. הם הכירו עוד כשהיתה בשנות העשרים שלה. האמט היה נשוי ואב לבנות, מרכסיסט וקומוניסט, שתיין מושבע ורודף נשים. להיסותה למצוא מורה ומדריך ושאיפתו לשמש כמורה רוחני חברו יחד. האמט היה סופר וליליאן חלמה על קריירה של סופרת. האמט היה סופר משוחרר מהדחף הנפרץ הזה של סופרים (ושל פוליטיקאים) לדבר תמיד על עצמם. יותר מכל בלטו אצלו הסלידה ושאט־הנפש מהגבבות והעמדת הפנים. היתה לו סקרנות אינטלקטואלית שלא ידעה שובע. הוא הירבה לקרוא ובתחומים רבים. שלושים שנה – עד יום מותו – שימש לה כעוגן פלדה וכמצפן, אך מעולם לא בכל אותה. אלה שהכירו את מערכת היחסים המיוחדים ששררו ביניהם בשנות השלושים והארבעים גורסים שחלקו של האמט בגיבוש ובעיצוב המחזות של הלמן היה מכריע. בלי עצתו והדרכתו ספק אם היו „שעת הילדים" ו„שועלים קטנים" רואים אור בדמותם וכלשונם.

כמעט חמישים משנות חייה של ליליאן הלמן עמדו בצלה הכבד של הנאמנות הקנאית לכל מה שקשור ברוסיה הסובייטית. אני חייב להודות שעל ממדיה ועל הסתעפויותיה של זיקה זאת עמדתי רק במרוצת השנים. משום מה נטיתי שלא לתהות על הקנקן האידיאולוגי של ליליאן הלמן, לא החשבתי ואינני חושב גם היום שהיה קנקן כזה. היו משקעים, רישום, ואיזה זעם מתפרץ, אבל לא משנה עיוטה. ומאחר שלפני הכל ואחרי הכל היתה אשה עם אינטליגנציה ועם קסם מאד לא רגילים, וטיפחה חוג חברתי של פטריצים וסופרים – עוררה ליליאן הלמן את סקרנותו של הציבור הרחב.

הספר של רייט מגולל פרשיות הקשורות ליחסה הרומנטי לרוסיה הסובייטית, שמעוררות תמיהה, זעזוע וביקורת נוקבת. בשובה למשל מביקור במוסקווה ב־1937 דיברה בלעג על אלה במערב המטילים ספק בצדקת משפטי הראווה שערך סטאלין לחבריו במפלגה. היא צירפה את חתימתה לתגובה נזעמת על מותחי הביקורת על המשפטים האלה של סטאלין. כשברית־המועצות חתמה באוגוסט 1939 על החוזה לאי־התקפה עם גרמניה הנאצית הוכה העולם כולו בתדהמה. אך לא הלמן. אף לא פלישת הרוסים לחלקה המזרחי של פולין (כחלק מן ההסכם עם גרמניה) ולא מלחמתו האכזרית של סטאלין בפינלנד, עשו רושם כלשהו על הלמן.

במהלך המלחמה חזרה ליליאן הלמן לביקור שני בברית־המועצות. היא שהתה שם חודשים מספר. אוורל הארימן, השגריר האמריקאי באותם הימים, סיפר כי בפגישותיו עם ליליאן הלמן (1944) ניסה לא פעם לגרותה לשיחה רצינית על הבעיות הפוליטיות הצפויות למערכת היחסים בין ברית־המועצות ומדינות המערב. ליליאן הלמן לא גילתה כל עניין בנושאים אלה. מחשבתה הפוליטית היתה מעורפלת אך תמיד הושפעה ממשפט קדום וברור בזכות רוסיה ובגנות ארצות־הברית. גם בנושאים הקשורים ביצירה הספרותית התגלה אצלה היחס האמביוולנטי הזה. בראשית 1946 הופיעה, למשל, בכתב־העת הקומוניסטי האמריקאי מסה של התסריטאי אלברט מלץ, קומוניסט, שגרס כי המפלגה שוגה בכך שהיא חורצת משפט על יצירה אמנותית מתוך זווית ראיה צרה של ההיבטים הפוליטיים שלה, רק לפי הקריטריון הבוחן באיזה מידה משרתת היצירה את היעד המהפכני. אחת הדוגמאות שהביא מלץ במסתו היה המחזה של ליליאן הלמן, „משמר על הריין". כשהופק המחזה לראשונה, בעת ששררה עדיין הברית בין גרמניה של היטלר ורוסיה של סטאלין, כתחה העתונות הקומוניסטית באמריקה ביקורת על המחזה. כשהופק הסרט „משמר על הריין" – ב־1942, שנה לאחר פלישת גרמניה לברית־המועצות – זכה הסרט לשבחים מעל אותה במה שקודם הטיחה בו האשמות. ובתוך המהומה שגרמה מסתו של מלץ, שמרה ליליאן הלמן על שתיקה גמורה. אם חשבה שהתייצבותו של מלץ לימין היצירה האמנותית ראויה לתמיכה, מדוע החרישה?

בשנת 1948 התגייסה הלמן במלוא המרץ למערכת הבחירות של הנרי וולס. הדמויות המרכזיות שפעלו ב„מפלגה הפרוגרסיבית", מפלגתו של וולס, היו רובן ככולן ידועות בזיקתן למפלגה הקומוניסטית. באותה שנה יצאה ליוגוסלוויה בשליחותו של העתון „ניו־יורק סטאר". היו אלה ימי מאבקו של טיטו בסטאלין, אך בראיון שערכה עם המנהיג היוגוסלווי לא מצאה לנכון לשאול אותו דבר על מאבק איתנים זה. עריקתו של טיטו מהגוש הסובייטי היתה ללא ספק מהלומה לברית־המועצות וליליאן הלמן ביקשה אולי להימנע מהתייחסות לנושא שהיה עלול להביך את מוסקוה. תופעה תמוהה אחרת שלה באותה תקופה היתה ב„קונגרס למען השלום", שהיה במה לתעמולה פרו־סובייטית בימים של השתלטות ברית־המועצות על מזרח־אירופה והתגברות שלטון העריצות של סטאלין בתוך רוסיה ובמדינות שסרו למרותה.

בשנים שלאחר מכן הסתמן – אם לא קו – לפחות ניואנס חדש בכתיבתה של ליליאן הלמן על ברית־המועצות. אני זוכר, למשל, את המבוא שכתבה ב־1977 לספרו של לב קופילב (אותו ואת אשתו הכירה בביקוריה במוסקווה). „הם יהודים המסרבים מכל וכל לעזוב את ארצם, אף כי אין בלבם דבר על אלה העוזבים. כשראיתי אותם בפעם האחרונה הם לא שאפו אפילו לשנות את המשטר – הם רק ביקשו לשחררו מהעריצות ומהדיכוי", כתבה. ובספר הזכרונות שלה „מי הנוכל" על תקופת מקארתי, שיצא לאור ב־1976 כתבה: „...היו אמנם חטאים רבים (חטאי הקומוניזם של סטאלין. ש.א) שתקופה ארוכה התכחשתי בטעות לקיומם". דפים ספורים לאחר מכן חזרה אל הווידוי: „בסופו של דבר, כך חשבתי, מאחר שרוסיה הצליחה לבנות סוציאליזם במלכתי, ייפסקו הפגיעות בחירותו של האזרח, אני טעיתי". חטאים! שאלו מבקריה, הרי אלה היו מעשי פשע. כלומר, גם כשהודתה בטעותה, הודתה רק לחצאין.

הפרק המר והטרגי ביותר בא אולי בערוב ימיה של ליליאן הלמן והתבטא בערעור הולך וגובר על מידת האמת שבזכרונותיה. העתונאית מרתה גלהורן (שהיתה פעם אשתו של ארנסט המינגווי) רואיינה ברבעון „פאריס רוויו" וניתצה כמה מסיפוריה של הלמן שהופיעו בספרה „פנטימנטו". בינואר 1980 התראיינה הסופרת מרי מקארתי בטלוויזיה האמריקאית ואמרה כי ליליאן הלמן היא סופרת גרועה, שמעריכים אותה הרבה מעל לערכה ושבכתיבתה איננה דוברת אמת. הלמן הגישה נגד מקארתי תביעת דיבה ונציגיה תבעו פיצויים בסך 2.225 מיליון דולר. מצב בריאותה של ליליאן הלמן הלך והתערער ולפתע קפצה עליה צרה חדשה. במאי 1983, כשנה לפני מותה, התפרסמו זכרונותיה של מיוריאל גרדינר־בסינגר. מיוריאל היתה על־פי כל התיאורים מודל ליוליה שב„פנטימנטו". (אחר־כך, בסרט „יוליה" גילמה ג'יין פונדה את דמותה). אלא שמיוריאל גרדינר לא הכירה כלל את ליליאן הלמן וממילא לא היתה יכולה להיות ידידתה, כגירסת „פנטימנטו".

על זיקתה היהודית של ליליאן יכול אני להעיד רק מעט. הנושא לא בא כמעט לידי ביטוי במגעים ובשיחות שלי איתה. אבל בספרו של רייט אני מוצא כמה התייחסויות מעניינות. ב־1940, למשל, אמרה הלמן: „אני סופרת ואני גם יהודיה. אני רוצה גם להיות במצב שאוכל להמשיך ולומר שאני יהודיה, בלי שאחשוש שישמיצו אותי או שיכלאו אותי במחנה הסגר, או שיאסרו עלי ללכת ברחוב בלילה". לעומת זאת, לא זכור לי שצירפה את שמה לקול קורא כלשהו לברית־המועצות לאפשר ליהודים לצאת או לשחרר אסירי ציון, שנאבקו על זכותם להיות בני חורין.

בשנותיה האחרונות העניקו לה אוניברסיטת ברנדייס ו„ישיבה יוניברסיטי" האורתודוקסית שבניו־יורק תארי כבוד, אך הפולמוס והמחלוקת נמשכו עד יומה האחרון וגם לאחר מותה. בין אלה שבאו ללוותה בדרכה האחרונה היו ויליאם סטיירון וג'ון הרסי, קתרין גרהאם וג'יימס רסטון, ג'רום ויזנר ונורמן מיילר, מייק ניקולס השחקן וורן ביטי. מי עוד צריך לבוא ללווייתך כדי להעניק לך כבוד גדול יותר?

ליליאן הלמן. אהבה ושנאה את המעמדות העליונים

Lillian Hellman, The Image, The Woman, By William Wright. בהוצאת „סיימון ושוסטר".

תדיראן
חטיבת הקשר
דרושים/ות:
1. עובדות יצור בתחום האלקטרוניקה: מלחימות ומרכיבות
★ רצוי בעלות נסיון.
★ חסרות נסיון תקבלנה הכשרה מתאימה.
2. מבקרי איכות אלקטרוניים ומכניים.
★ בעלי נסיון של 2־3 שנים ביצור.
★ בעלי ידע בתחום האלקטרוניקה והמכניקה.
★ מקום העבודה – חולון.
★ תנאי עבודה וסביבה טובים, כולל ארוחות.
★ הסעות מאורגנות ע"י המפעל.
נא לפנות לתדיראן / חטיבת הקשר, רח' השופטים 26, חולון. טלפון: 03־5574433 לפנות לאהבה, 03־5574304 לפנות לנחמה.
★ המשרות מיועדות לגברים ולנשים.

יחידת האבטחה בגבול ישראל־מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני
שכר: עד 1,400 ש"ח לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.
הכישורים הדרושים:
★ לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי). ★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית־יתרון).
הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.
ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, תל־אביב, קומה ג', בימים שני ושלישי (27–28.4.87), בין השעות 9.00-13.00.
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו־3 תמונות.

דרורי שלומי פרסומאים בע"מ
דרושים:
תקציבאי צעיר
אקדמאי עם רקע בשיווק וכלכלה, עם נסיון של שנה לפחות כתקציבאי בחברת פרסום.
איש מחקר
אקדמאי, עם רקע במחקרי שיווק. רצוי עם נסיון במכון מחקר או בחברת פרסום.
ארט־דירקטור
כשרוני, גמיש ובעל נסיון רב בחברת פרסום.
ביצועיסטית
עם נסיון של שנתיים לפחות בחברת פרסום או בסטודיו לעיצוב.
שליח
עם תוספה המכיר את תל־אביב.
המעוניינים יפנו מיידית לתאום פגישה לטל. 03-454436 או 03-459101

קיבוץ רמת יוחנן
מחפש
אחות
מוסמכת ומנוסה
להתקשר בשעות הבוקר למרפאת הקיבוץ טל: 04־459223

מפעלי ניר אפריקאים ישראלים בע"מ
דרוש
מנהל מוסך
למלגזות דיזל וטרקטורים
הכישורים: מנהל מוסך בעל הסמכה, נסיון בניהול צוות מכונאים, ידע רחב בהידראוליקה ומכונאות דיזל, נסיון במלגזות וטרקטורים.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת המנגנון, ת.ד. 142 חדרה.

לחברה ותיקה להוצאה לאור של יומנים ולוחות שנה לקידום מכירות
דרושים/ות
אנשי מכירות מעולים
יקלטו לעבודה:
● בעלי כישורים והצלחה מוכחת
● חסרי נסיון אך מתאימים יוכשרו לעבודה
אפשרות להתקשרות עם משרדים המתמחים במכירת מוצרי פרסום לקידום מכירות
איזורי פעילות: גוש דן, ירושלים, חיפה, באר שבע, והדרום, השרון, הגליל והעמקים.
נשמח לארח אתכם לשיחה – סודיות מובטחת
לפנות יום א', 03־7518257

לסוכנות ביטוח גדולה בתל־אביב
דרושים
★ פקיד/ת תביעות
בענף רכב ואלמנטרי עם נסיון
★ פקיד/ה לביטוח אלמנטרי
עם נסיון כולל שימוש במחשב
תנאים טובים למועמדים המתאימים
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 14142 ת"א לציון "לסוכנות ביטוח"

למחלבת "תנובה" תל־אביב
דרושים
לבורנט/טכנאי־כימיה
● לעבודה במעבדה - במשמרות לחילופין
מסיק דודים מדופלם
● עם נסיון תעשייתי
● עדיפות לבעלי ידע נוסף באינסטלציה
טכנאי/ הנדסאי מכונות
● לטיפול ואחזקת מכונות ייצור אוטומטיות
● העבודה במשמרות
מועמדים מתאימים יתקשרו למנהל המנגנון במחלבה, רח' רפי פלג, טל. 03-210161 בין השעות 11.00-14.00.
- סודיות מובטחת -

לחברה לשילוח בינלאומי
דרושים
פקידים
ליבוא ויצוא
אויר וים
עם ידע בהדפסה עברית אנגלית
שפת אם אנגלית יתרון
איש שיווק ומכירות
נסיון במכירות הכרחי בשטח השילוח
[illegible]

למוסד ציבורי מרכזי
דרושה
מנהלת לשכת המשנה למנכ"ל
הכישורים הנדרשים:
– בוגרת בי"ס על־יסודי
– בעלת נסיון בעבודת משרד
– ידיעת השפה העברית על בוריה
– כתבנות, רצויה ידיעה בעבודה על מעבד תמלילים
– סדר והופעה נאה, אחריות ודייקנות
[illegible]

לקבוצת חברות ד"ר פישר
Dr. Fischer
דרושים/ות
★ סוכני מכירות - תועמלנים רפואיים
למשרה חלקית (8.00-13.00) או משרה מלאה
דרישות המשרה:
אקדמאי/ת במקצוע ביולוגי או בוגר/ת סמינר למורים, בעלי כושר הבעה בע"פ. בעלי רכב.

שופר־סל
לסניף קרית גת
דרוש
מנהל
המועמד יידרש לעבור הכשרה לתפקיד במשך כחודשיים.
בעלי ניסיון ארגוני־ניהולי מתבקשים לפנות בכתב יד למחלקת כח־אדם, בית שופרסל, ת.ד. 84 פתח־תקוה מיקוד 49100.
סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

B.S.H
מסעדות ומזנונים קייטרינג למתקניו בהרצליה קאנטרי קלאב
דרושים
קניין
גרילמן
טבחים
עוזרי טבחים
שף־קונדיטור
עוזרי קונדיטורים
מלצרים ומלצריות
מלצר־ראשי
קופאיות
ברמניות
עובדי נקיון ושרות
דיילות אירוח
לקביעת ראיון לפנות בימים שישי־שבת טל: 7513250, 7513224.

לנה מפעלי סרינה – אור יהודה
תשלובת פולגת
דרושים
★ חשמלאי אחזקה
בוגר ביה"ס מקצועי
★ מסגר אחזקה
בוגר ביה"ס מקצועי
לפנות לאברי מנהל אחזקה 03־349966, 03־5369333

לבית דפוס ויינבאום בחיפה
דרוש:
דפס אופסט רציני
טל. 04־663061

אלכם
לאלכם אוריגינל מיזוג אויר לרכב
דרושות
דיילות שרות
לטיפול בלקוחותינו
על המועמדות להיות בעלות השכלה תיכונית הופעה נאה ותקשורת בין־אישית טובה, רישיון נהיגה ונסיון [illegible]. חובה העבודה בשתי משמרות
נא לפנות לטלפון [illegible]

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

למפעל לייצור אבני שפה ומרצפות באשדוד
דרושים
אנשי מכירות
טלפונים: 03־743489, 03־5513668